79. Tiistaina 3 päivänä kesäkuuta 1997

kello 14.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko: Suomen energiastrategia 2476

Valtioneuvoston selonteko 5/1997 vp
Keskustelu

Mietintöjen pöydällepano

1) Hallituksen esitys laeiksi arvonlisäverolain sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta 2576

Hallituksen esitys 64/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 9/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 65/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi poliisin hallinnosta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 76/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 10/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta 2577

Hallituksen esitys 87/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 11/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi siemenkauppalain 9 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 39/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 6/1997 vp

6) Hallituksen esitys laeiksi maaseutuelinkeinolain, porotalouslain, luontaiselinkeinolain ja kolttalain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 54/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 7/1997 vp

7) Hallituksen esitys Sopimuksen Euroopan energiaperuskirjasta ja siihen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys 46/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

8) Hallituksen esitys laiksi panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 16/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

9) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... ,,

Hallituksen esitys 18/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

10) Hallituksen esitys laeiksi yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain ja henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta 2577

Hallituksen esitys 79/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 6/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Karjula, Perho, Sasi ja Taina.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. Ojala A.

Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko: Suomen energiastrategia

Valtioneuvoston selonteko 5/1997 vp
Keskustelu

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään edellisessä istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu valtioneuvoston selonteko "Suomen energiastrategia" (VNS 5/1997 vp).

Sitten kun keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi, selonteko lähetetään valmistelevasti käsiteltäväksi valiokuntaan, jollei eduskunta päätä siirtyä päiväjärjestykseen asiaa valiokuntaan lähettämättä. Jos selonteko lähetetään valiokuntaan, sen on mietinnössään ehdotettava selonteon johdosta annettavan lausunnon sanamuoto, jonka lopullisesta sisällöstä eduskunta päättää ja siirtyy päiväjärjestykseen. Selonteon käsittelyssä ei voida tehdä ehdotusta eikä päätöstä valtioneuvoston tai sen jäsenen nauttimasta luottamuksesta.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että selonteko lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Hyvät edustajakollegat! Voin vakuuttaa, että teillä on käsissänne hikisen työn tulos, energiapoliittinen selonteko, strategia, pitkän aikavälin energiaohjelma, miten vain. Kaikissa tapauksissa kyseessä on energiapolitiikan peruspaketti tältä hallitukselta, joten toivon viisaita näkemyksiä, kun keskustelu nyt käynnistyy.

Tällä vaalikaudella valtioneuvosto on tätä ennen kirjannut energiapoliittisen linjauksensa, hallitusohjelman lisäksi tietenkin, vuoden 1995 lopussa tehtyyn valtioneuvoston periaatepäätökseen. Tänään tarkastelun kohteena oleva selonteko sisältää valtioneuvoston puolisentoista viikkoa sitten tekemän yksimielisen, painotan sanaa yksimielisen, strategisen linjauksen lähivuosikymmenten tavoitteista ja lähivuosien toimenpiteistä tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän strategian tarkasteluväliksi on valittu 25—30 vuotta. Ennen kaikkea näin on tapahtunut energiatalouden rakenteiden pitkäkestoisuuden ja ratkaisujen pitkävaikutteisuuden vuoksi. Energiamyllyt maksavat paljon ja jauhavat kauan. Siinä syy tähän aikaväliin.

Energia on tunnetusti avaintekijä kaikessa tuotantotoiminnassa. Sitä on saatava riittävästi ja kilpailukykyiseen hintaan, jotta talouden pyörät pyörivät ja antavat pontta uusien työpaikkojen synnylle. Energia on ylipäänsä välttämättömyyshyödyke yhteiskunnan jokapäiväisessä menossa. Kaikkine kiusallisine sivuvaikutuksineenkin se on kuitenkin ennen muuta inhimillisen hyvinvoinnin tärkeä lähde. Ei siis ihme, että hallitus sitoutuu strategiassaan turvaamaan riittävän energian saannin ja pyrkii siihen, ettei energiaan kohdistuvilla yksipuolisilla ohjauskeinoilla heikennetä kansainvälistä kilpailukykyämme.

Sillä, millaista energiapolitiikkaa noudatamme, on aivan oleellinen merkitys pyrittäessä kestävän kehityksen mukaiseen tuotanto- ja kehitysmalliin. Erityisesti kasvihuoneilmiön etenemistä torjuttaessa ovat energiaa koskevat ratkaisut avainasemassa. Viime vuosina energiatalouden ympäristöhaittojen rajoittamisen tärkeyttä on alettu tosimielellä ymmärtää. Näin voisi päätellä ainakin siitä, että maailman valtiot osoittavat jo varsin aidon oloista halua sitoutua ilmastonmuutoksen hillitsemisen edellyttämiin tavoitteisiin. Osasyynä on varmaan se, että nuo tavoitteet päästöjen vähentämiseksi osuvat yhteen myös ihmisten terveyttä koskevien keskeisten yhteisten pyrkimysten kanssa.

Energiamarkkinoiden kansainvälistyminen ja avautuminen ovat energiapolitiikan uusia lähtökohtia, vaikka on toki edelleen totta, että Euroopan energiamarkkinat ovat pääsääntöisesti ja-

kautuneet kansallisiin markkinoihin. Markkinoiden vapautumisella on myös oleellista merkitystä kansalliseen energiaveropolitiikkaan. Energiaverot puolestaan ovat tärkeä ohjauskeino.

Energiapoliittiset ohjauskeinot, kuten juuri verotus, ovat aikaisempaa enemmän riippuvaisia siitä, mitä kansainvälisessä, vähintään Euroopan unionin laajuisessa kehityksessä tapahtuu. Suomen kaltaisen kansantalouden, joka on kipeällä tavalla riippuvainen menestymisestä kansainvälisillä areenoilla, puhuttiin sitten taloudesta, työllisyydestä, melkein mistä tahansa, on väistämättä sovitettava veropolitiikkansa kansainvälistä kehitystä vastaavaksi. Siinä ei paljon pullikointi auta, jos aiotaan yhteisessä kelkassa pysyä. Ahon hallitus aikanaan yritti oman tien kulkemista, kun uskoi, että koko muu Eurooppa sulasta ihastuksesta hyppää Suomen kelkkaan. Ei hypännyt ja nyt köröttelemme muiden kelkassa, joka kulkee raskaammin kuin haluaisimme, mutta se on sittenkin se yhteinen kelkka.

Energiapolitiikkaa harjoitetaan siis toimintaympäristössä, jossa on yhteensovitettava avoimessa markkinataloudessa tapahtuva taloudellinen kasvu, kestävän kehityksen mukainen ilmastopolitiikka sekä energian riittävä saanti. Tämä edellyttää pitkäjänteistä strategista otetta energiapolitiikassa. Erilaisten, osin ristiriitaisten päämäärien menestyksellinen yhteensovittaminen on energiapolitiikan suurin haaste.

Arvoisa puhemies! Tästä tulen siihen, että energiapolitiikka on tajuttava, ymmärrettävä kokonaisuutena. Hukka perii sen maan, joka ratkoo energiaongelmiaan sattumanvaraisesti vain yksittäiskysymyksiin, kuten perusvoimavalintaan, keskittyen. Energiapolitiikan kohteena on oltava tasapainoisesti koko energiatalous. Se kattaa sekä lämmön että sähkön tuotantomuodot, niiden osuudet, niissä käytettävät polttoaineet, energian käytön eri sektoreilla ja käytön tehokkuuden kuin myös energiateollisuuden kehityksen.

Hallituksen strategian päämääränä on luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Tämä on avainvirke selonteossa. Lisäksi tavoitteena on jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistamista.

Hallitus tulee osaltaan toimimaan myös niin, että Suomi pysyy yhtenä Euroopan unionin johtavista maista uusiutuvien energialähteiden käytön osuudessa, energian tuotannon ja käytön tehokkuudessa, sähkön ja lämmön yhteistuotannon osuudessa sekä energian tuotannon turvallisuudessa. Kaikilla näillä alueilla olemme johtavia maita unionissa tällä hetkellä. Näihin tavoitteisiin pyritään sekä kansallisin toimenpitein että aktiivisella vaikuttamisella energia-alan kansainvälisissä yhteyksissä, erityisesti luonnollisessa ympäristössämme Euroopan unionissa.

Kuten jo edellä totesin, on kansainvälinen vaikuttaminen ja sen tarve energiapolitiikassa noussut aina vain tärkeämmäksi päätöksenteon osaksi tai sitä ohjaavaksi reunaehdoksi. Nykyisessä avautuvien markkinoiden maailmassa kansallinen energiapolitiikka on sovitettava kansainväliseen toimintakehitykseen tuolla tasolla. Samalla aktiivinen toiminta energiasektorin kansainvälisten pelisääntöjen kehittämiseksi Suomen tavoitteita tukeviksi on hallituksen keskeisimpien kansainvälisten tehtävien joukossa.

Taloudellisista ohjauskeinoista vaikuttavin on, kuinka ollakaan, verotus. Elinkeinoelämäämme kohdistuvien vahinkojen välttämiseksi voimme edetä energiaverotuksessa suurin piirtein vain unionin laajuisessa energiaverotuksen tahdissa. Verotuksen tasoa nostamalla tehostetaan energian käyttöä ja veroja suuntaamalla voidaan ohjata energian tuotantoa vähäpäästöisiin tuotantomuotoihin. Euroopan laajuisella energiaverojärjestelmällä olisi tärkeä merkitys hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä maanosassa. Turpeen osalta Suomen tavoitteena tästä poiketen on kuitenkin, että turvetta tuottavat ja käyttävät jäsenmaat itse voisivat päättää sen verotuksesta. Turvehan on mainittava energian tuotantomuoto vain parissa jäsenmaassa Suomen lisäksi. Tällä turvepoikkeamalla ei siis aiheutettaisi erityistä jäynää yhteisötason veroharmonialle.

Vaikka energiasektori on viime vuosina merkittävästi vapautunut ja sen normikuormaa on kevennetty, niin laitteiden energiakulutusta hillitsemään kehitetään kuitenkin tiukentuvia normeja, ja se on tietenkin hyvä asia. Koska laitteet ovat pääsääntöisesti kansainvälistä kauppatavaraa, on niille tarpeen kehittää energiaa säästäviä kulutusnormeja vähintään Euroopan unionin laajuisesti, miksei vielä laajemminkin. Tälläkin saralla pyrimme olemaan hyvin aloitteellisia.

Teknologian kehitys nivoutuu saumattomasti jokseenkin kaikkiin energiapolitiikan toimenpidealueisiin. Sen kautta on Suomeen kehittynyt merkittävä vientiteollisuushaara, joka laajenee koko ajan. Uusi teknologia edesauttaa energian

tehokasta tuotantoa ja käyttöä. Se myös mahdollistaa monipuolisemman polttoainevalikoiman ja laitosten joustavan käytön. Unohtaa ei pidä myöskään, että energiatehokkaalla teknologialla voidaan vähentää huomattavasti hiilidioksidipäästöjä vähemmän kehittyneissä maissa ns. yhteistoteutusta käyttäen.

Yksi kansainvälisen osallistumisemme mitta ja haaste liittyy tekeillä olevaan ilmastosopimukseen. Suomen hallitus on oleva niissä joukoissa, jotka toimivat siten, että kansainvälisissä neuvotteluissa saadaan määritetyksi hyväksyttävät enimmäispäästörajat hiilidioksidille ja muille kasvihuonekaasuille. Tehtävä on vaativa, mutta se ei ole mahdoton. Ollaanhan päästöjen lisääntyminen kaikkialla tunnustamassa ehkä suurimmaksi maailmanlaajuiseksi uhaksi sekä ihmiselle että hänen ympäristölleen.

Hallituksen kansainvälisten toimien laajaan skaalaan kuuluu myös tavoite vapauttaa kilpailu Euroopan unionin energiamarkkinoilla sekä Venäjän energiamarkkinoiden liittäminen eurooppalaisiin markkinoihin. Eteneminen myös näissä asioissa on elintärkeää energiastrategian toteutumisen kannalta.

Avain kuten kansainvälisessä keinovalikoimassa myös kotimaisessa valikoimassa on verotuksella hyvin suuri vaikutus. Siinä on syytä säilyttää nykyinen kulutukseen kohdentuva rakenteellinen painotus. Strategian mukaisesti aiotaan selvittää, miten hiilidioksidipäästöjä voitaisiin vähentää myös verotuksen keinoin. Hallitus sitoutuu kuitenkin siihen, ettei verotuksella heikennetä elinkeinoelämän kilpailukykyä tärkeimpiin kilpailijamaihin nähden.

Sähkön hankinnassa korostetaan monipuolisuuden tärkeyttä ja riittävää omavaraisuutta sekä tuotantotavoissa että polttoainevalinnoissa. Ympäristösyistä pyritään hiilen käyttöä merkittävästi vähentämään jopa niin, että pitkällä aikavälillä, 25—30 vuoden kuluessa, hiilen käyttö poistuisi suomalaisesta energian tuotannosta. Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto on tarkoitus hyödyntää täysimittaisesti polttoaineen ollessa kotimainen polttoaine tai maakaasu.

Maakaasu on myös voimalaitosten ensisijainen polttoaine. Maakaasun laajamittaisen käytön edellytyksenä on kuitenkin, että maakaasun saatavuus on turvattu eli Suomi voi saada yhteyden eurooppalaiseen kaasuverkkoon. Hallitus pyrkii vaikuttamaan omilla toimenpiteillään siihen, että jo vuoteen 1999 mennessä olisi tehty investointipäätökset Suomen liittymisestä eurooppalaiseen kaasuverkkoon tai niistä olisi olemassa riittävä varmuus. Hankkeen kaupallisia ja kansainvälisiä toteuttamisedellytyksiä selvitetään parhaillaan sekä yritystasolla että hallituksen toimenpitein.

Selonteossa todetaan kuitenkin selkeästi, että mitään teknisesti ja taloudellisesti tai ympäristönsuojelullisesti hyväksyttävää voimantuottomuotoa ei suljeta pois perusvoimavaihtoehtojen joukosta. Tämä koskee siis myös ydinvoiman lisärakentamista. Kuten selonteossakin todetaan, saattaa lisäydinvoiman rakentaminen tulla ajankohtaiseksi siitäkin huolimatta, että maakaasun käyttöä voitaisiin lisätä voimakkaasti. Nyt en kuitenkaan näe aihetta nahisteluun ydinvoiman puolesta tai vastaan. Voimalan hakemusprosessia ei ole käynnissä eikä siten vaadittavaa kättä pitempää, ei hallituksella eikä eduskunnalla.

Hallitus aikoo kohdistaa myös uusia toimenpiteitä puun käytön edistämiseen. Erityisesti tämä koskee puun saamista kilpailukykyiseksi polttoaineeksi aluelämpökeskuksissa ja lämmitysvoimaloissa niillä alueilla, joilla maakaasua ei ole saatavilla. Kun energiaselonteon käsittely jatkuu eduskunnassa vielä kesätauon jälkeenkin, voi eduskunta ottaa selonteon tähän osaan kantaa myös ensi vuotta koskevan talousarvioesityksen valossa.

Toimia energian tehokkaamman käytön puolesta tiukennetaan. Tavoite on kova. Se on se, että pysäytetään energian kulutuksen kasvu viimeistään 10—15 vuoden kuluessa. Tehostamiseen ja säästöön vaikutetaan muun muassa tutkimus- ja kehityspanoksilla sekä uuden teknologian markkinoille saattamisella.

Energiateknologian edistämisellä on merkitystä lähes kaikilla tarkastelluilla osa-alueilla energiataloudessa. Lisäksi energiateknologian vienti ja sitä kautta alan työllistävyys ovat edistyneet erinomaisesti viime vuosina. Teknologian kehityspanoksella on tarkoitus kasvattaa kyseessä olevaa vientiä edelleen voimakkaasti.

Arvoisa puhemies! Oleellinen osa energiastrategiaa on sen toteutumisen tiivis seuranta. Erityistä huomiota kiinnitetään maakaasuinvestointien suunnittelun etenemiseen, kansainvälisten taloudellisten ohjauskeinojen kehittymiseen, energian käytön tehostumiseen ja puun kilpailukyvyn edistämiseen.

Tarkoitus on, että seurannan pohjalta laaditaan raportti, laaja sellainen, energia-alan kehittymisestä ja strategian toteutumisesta. Raportin laadinnassa pyritään siihen, että se voisi tarvitta-

essa toimia aineistona neuvoteltaessa seuraavien eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan hallituksen ohjelman energiapoliittisesta osasta. Siis nimenomaan tarvittaessa. Tarpeen taas päättävät ne puolueet ja puolueitten edustajat, jotka ovat aikanaan mukana hallitusneuvotteluissa. Mehän emme tiedä, mitä ja keitä he ovat, mutta kansa tietää ja kertoo joskus myöhemmin — ja niinhän sen pitää tietenkin ollakin.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Energiapoliittinen selonteko jatkaa ja täydentää luontevasti sitä keskustelua, joka on alkanut elinkeinopoliittisella selonteolla, koska energiaasiat, jos mitkä, kuuluvat oleellisena osana elinkeinopolitiikkaan.

Suomen talous on jälleen saatu kasvu-uralle, ja tulevaisuudessa työttömyysongelman pysyvä ratkaisu edellyttää pitkää, usean vuoden kestävää tasapainoista kasvua. Energiakysymykset ovat kaikkine ulottuvuuksineen keskeinen tekijä näissä pyrkimyksissä. Työttömyyden nujertaminen ja vakaa kasvu edellyttää kaikkien talouspoliittisten tekijöiden onnistumista, mutta myös kestäviä ja luotettavia sekä hinnaltaan kilpailukykyisiä energiaratkaisuja lähivuosina.

Valtioneuvoston selonteko on monessa mielessä laaja-alainen ja perusteellinen selvitys, jossa tunnustetaan myös ympäristönsuojelulliset näkökohdat ja Suomeakin sitovat kansainväliset sopimukset sekä taloudelliset tosiseikat. Täten selonteko soveltuu erinomaisesti keskustelun pohjaksi Suomen energiastrategiasta lähitulevaisuudessa.

Selonteossa asetetaan energian tuotannon lähtökohdaksi mahdollisimman useaan eri primäärienergialähteeseen perustuva tuotantojärjestelmä. Se painottaa maakaasun ja puun käytön lisäämistä. Selonteossa mitään energiavaihtoehtoa ei ennakolta ja lopullisesti suljeta pois. Selonteko antaa tilaa aidolle keskustelulle ja eri vaihtoehtojen punnitsemiselle. Ratkaisun tekemiselle tulevista perusvoiman tuotannon vaihtoehdoista annetaan aikaa. Sosialidemokraatit tukevat näitä lähtökohtia.

Selonteko tukeutuu maakaasun huomattavaan lisäämiseen energian tuotannossa. Tämä valinta on saman suuntainen kuin Keski-Euroopassa, missä energian lisäkysyntä on tarkoitus kattaa maakaasun avulla. Vielä muutama vuosi sitten maakaasun mahdollisuuksia primäärienergialähteenä vähäteltiin. Ruotsin ydinvoimapäätös ja EU-maiden lisääntyvä maakaasun kysyntä sekä Venäjän lisääntynyt halu myydä maakaasua on muuttanut sen asemaa myös Suomessa. Nyt jopa yritystasolla tehdään energiataloudellisia päätöksiä, jotka pohjautuvat lisääntyvään maakaasun käyttöön. Lisäksi maakaasuverkon laajentaminen on EU:n virallisella hankelistalla.

Maakaasun käytön lisäämisedellytykset ovat tällä hetkellä intensiivisen selvityksen kohteena. Euroopassa kaasun kysynnän ennakoidaan kasvavan merkittävästi tulevaisuudessa, kun sitä yhä enenevässä määrin käytetään sähkön tuotantoon. Pari vuotta sitten viidentoista EU-maan yhteenlaskettu maakaasun kulutus oli 313 miljardia kuutiota. Vuoteen 2020 kaasun kulutuksen ennakoidaan kasvavan 478 miljardiin kuutioon vuodessa. Ennustetun kasvun tyydyttäminen näyttää tällä hetkellä hyvältä, koska Venäjä on halukas viejä ja sillä on myös realistiset mahdollisuudet tyydyttää Keski-Euroopan kaasun lisääntyvä tarve.

Suomalais-venäläisellä yhteistyöllä selvitetään Suomen kautta Keski-Eurooppaan kulkevan kaasujohdon toteuttamisedellytyksiä. Mikäli tavoite toteutuu, syntyy kaasunsiirtoverkko Venäjän ja Länsi-Euroopan välille. Samalla Pohjoismaiset kaasuverkot yhdistyvät Euroopan verkostoon. Tämä tekisi mahdolliseksi kaasun käytön lisäämisen myös Suomessa samalla, kun Suomen riippuvuus yhden tuottajan maakaasumarkkinoista vähenisi oleellisesti.

Lisääntyvä maakaasun käyttö voi antaa myös biopolttoaineiden käytölle uudet mahdollisuudet ja parantaa niiden kilpailukykyä. Yhdistelmäkäyttö maakaasun kanssa edistäisi kotimaisten polttoaineiden osuutta ja jätteiden hyötykäyttöä.

Suomessa ja muissa Pohjoismaissa sähkömarkkinoiden vapauttaminen sekä kilpailun lisääntyminen ovat edenneet kansainvälisestikin mitaten erittäin nopeasti. Markkinoilla muutokset ovat olleet suuria. Sähkömarkkinoiden vapautuminen on jo tässä vaiheessa myös muuttanut perinteistä perusvoima-ajattelua, minkä vuoksi ydinvoiman lisärakentaminen ei välttämättä ole ainoa ratkaisu meidän energiatarpeemme tyydyttämiseen.

Hallitusohjelman yhteydessä hallituspuolueet sitoutuivat siihen, ettei ydinvoiman lisärakentamista oteta esille tällä vaalikaudella. Hallitus pitää sitoumuksesta kiinni ja jättää kantansa toistaiseksi auki. Sosialidemokraatit haluavat pitäytyä aiemmassa sitoumuksessa ja yhtyvät sen vuoksi selonteossa olevaan lähestymistapaan. Vakavassa mielessä ydinvoimakysymykseen voi-

daan palata, jos niin halutaan, vasta seuraavissa hallitusneuvotteluissa.

Sosialidemokraatit pitävät tärkeänä, että kotimaisten energialähteiden lisääntyvät käyttömahdollisuudet selvitetään lähivuosina. Puun käytön lisääminen energian tuotannossa on luontaisin keino, johon selonteossakin ansiokkaasti viitataan. Tällöin on kiinnitettävä erityistä huomiota tekijöihin, joilla puun hinta energialähteenä voidaan saada nykyistä kilpailukykyisemmäksi, muun muassa verotukseen. Tästä huolimatta puun käytön merkitys energian tuotannossa on pitkälti alueellinen, mutta sähkön ja lämmön yhteistuotannossa ja puunjalostusteollisuuden omassa energiatuotannossa sillä saattaa olla suurikin merkitys.

Kotimaisten primäärienergialähteiden tutkimista on edelleen jatkettava ja tutkimukseen on panostettava. Erityisesti lisääntyvän jätteen käyttö energian tuotannossa on syytä monestakin syystä selvittää.

Tänä päivänä aurinko- ja tuulienergian mahdollisuuksiin suhtaudutaan niin kuin maakaasuun muutama vuosi sitten. Teknologian edistyminen avaa myös näillä alueilla lähitulevaisuudessa uusia mahdollisuuksia. Aurinko- ja tuulienergian hyödyntäminen ei maantieteellisistä tekijöistä johtuen ehkä ainakaan lyhyellä tähtäyksellä nouse Suomessa energiatarpeiden ratkaisijaksi. Parhaimmillaan lyhyellä aikavälillä niillä voidaan kuitenkin tyydyttää yksittäisiä ja paikallisia energiatarpeita.

Silti näidenkin alojen tuotantoteknologian hallinta voi pitkällä aikavälillä osoittautua erittäin viisaaksi. Alueilla, joilla muun muassa aurinkoenergialla on luontaiset edellytykset, saattaa avautua ensi vuosituhannen alkupuolella hyvin laajat vientimarkkinat. Niillä meidän on syytä olla mukana ja niillä meidän tulee ponnistella. Hyvin pitkällä välillä aurinko- ja tuulienergialla sen sijaan on kaikki mahdollisuudet vielä avoinna.

Arvoisa puhemies! Suomen energiateollisuudessa on koettu 1990-luvulla voimakas muutos, minkä seurauksena puhtaasta kotimarkkinateollisuudesta on tullut kansainväliselle kilpailulle yhä enemmän altistuva tuotannon ala. Samalla energiapolitiikan painopiste on siirtynyt energian tuotannosta ja jakelusta energian käyttöön.

Sähkömarkkinoilla kehitys on kulkenut kaikkein nopeimmin kohti markkinaehtoista järjestelmää. Tähän mennessä saadut kokemukset sähkömarkkinoiden vapauttamisesta ovat pääosin myönteisiä. Vielä ratkaisemattomista teknisistä ongelmista johtuen sähkömarkkinoiden vapauttaminen on suosinut lähinnä sähkön suurkuluttajia. Jatkossa tulee kiinnittää erityistä huomiota myös pienkuluttajien valintamahdollisuuksien lisäämiseen. Tavoitteena tulee olla järjestelmä, jossa kaikilla kuluttajilla on mahdollisuus kilpailuttaa sähkön tuottajia ja osallistua siten myös omalta osaltaan energiavaihtoehdon valintaan.

Energiaverotuksessa tulee jatkossa pitäytyä tinkimättömästi järjestelmässä, joka ylläpitää sellaisia energian käytön ja tuotannon muotoja, joilla tuetaan hyvää ympäristöpolitiikkaa. Verotuksen tulee toisaalta hillitä energian kulutusta ja toisaalta ohjata markkinoiden käyttäytymistä.

Euroopan laajuisesti Suomen tulee vaikuttaa niin, että EU:n sisällä energiaverojen minimitasot mitoitetaan siten, ettei yhdelläkään maalla ole mahdollisuutta jättäytyä ympäristönsuojelun vapaamatkustajaksi. Suomessa toteutettu sähköveron muutos tämän vuoden alusta noudattaa periaatteiltaan Euroopan unionin uusinta energiaveroesitystä. Verotuksen ympäristö- ja säästöohjaavuus on Suomessa toteutettu kuitenkin paremmin, ja sen vuoksi on tärkeää, että Suomi pyrkii harjoittamaan kansainvälistä yhteistyötä energian säästämiseksi ja ympäristön suojelemiseksi. Omat toimemme käyvät tältä osin esimerkiksi muille.

Tärkeää on myös se, että voimassa olevat subventiojärjestelmät muun muassa hiilen osalta voidaan poistaa. Selonteossa mainitaan, että Euroopan unionin alueen hiiliteollisuus sai vuonna 1994 valtion tukea noin 40 miljardia markkaa. Tuen suuruus on suunnilleen yhtä suuri kuin asianomaisten maiden hiilentuotantokustannukset. Tämä on, herra ministeri, täysin kestämätön tilanne, ja telakkatukien jälkeen tässä on teille erinomaisen suuri haaste puuttua asiaan. (Ed. Tuomioja: Yhtä hyvällä menestyksellä?)

Pitkällä aikavälillä energian kulutuksen kasvu ei voi loputtomasti jatkua, vaan on pyrittävä aktiivisesti vaikuttamaan energian säästämiseen tähtääviin hankkeisiin. Uusinta teknologiaa tulisi pyrkiä hyödyntämään mahdollisimman nopeasti, ja kulutuslaitteissa kansainvälistä yhteistyötä tulisi tehostaa muun muassa laitteiden normien laadinnassa ja käyttöönotossa.

EU:n energiaperuskirja luo hyvän pohjan Suomen energiateknologian vientiponnistuksille. Peruskirja antaa mahdollisuudet ja kannustaa länsimaita sitoutumaan investoimaan entisten sosialistimaiden energiantuotantolaitoksiin tuotannon varmuuden lisäämiseksi ja tehostamisek-

si sekä ympäristökysymysten ratkaisemiseksi. Myös suomalaisilla on tässä laajassa investointiprojektissa omat mahdollisuutensa muun muassa uusimman ja ympäristöystävällisen energiateknologian viennissä.

Suomessa ympäristökysymykset ovat jo pitkään kulkeneet käsi kädessä kasvavan energian kysynnän ja tuotannon kanssa. Vuosien kuluessa tehdyt ympäristöinvestoinnit ovat nostaneet Suomen kansainväliselle huipulle. Samalla on käynyt myös niin, että ympäristön saama hyöty lisäinvestoinneista jää huomattavasti vähäisemmäksi siihen verraten, mitä esimerkiksi vastaava satsaus Suomen Venäjän puoleisilla raja-alueilla tuottaisi. Kokonaishyödyn kannalta Suomen investoinnit raja-alueiden hiilidioksidipäästöjen rajoittamiseksi saattaisivat osoittautua järkeviksi. YK:n jäsenvaltioiden ilmastosopimuksen mukaan päästöjen vähentämisen yhteistoteutuksella Suomi voisi tietyin ehdoin lukea hyödykseen päästövähenemän. Se ei tietysti missään tapauksessa tarkoita sitä, että Suomi voisi jatkaa omien hiilidioksidipäästöjensä kasvattamista, päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteon keskeinen sanoma on, että talouskasvun myötä myös energian kulutuksen ja päästöjen kasvu jatkuu. Vuoteen 2025 mennessä kokonaistuotannon ennakoidaan kaksinkertaistuvan. Ilman ohjaavia toimia energian kulutus kasvaisi tällöin 1,4-kertaiseksi ja sähkön kulutus yli 1,5-kertaiseksi. Myös päästöt lisääntyisivät nykytasolta huomattavasti.

Tällainen näkymä osoittaa, että energiapolitiikkaa ei voida rakentaa yksinomaan markkinamekanismien varaan. Kehitykseen on puututtava. Energiapoliittisten päätösten avulla on kyettävä vaikuttamaan niin kulutuksen kasvuun, tuotantoon, energian hankinnan rakenteeseen kuin ympäristökysymyksiinkin. Suuren haasteen muodostaa energian kulutuksen kasvun pysäyttäminen talouskasvua vaarantamatta. Tässä voidaan onnistua. Jo nyt on nähtävissä, että sähkön kulutuksen kasvu on hidastumassa. Energiaintensiivisyys on tuotannon rakennemuutosten johdosta laskussa. Päämääränä on myös jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä.

Sosialidemokraatit tukevat valtioneuvoston selonteossaan hahmottelemaa energiastrategiaa. Energiapolitiikan toimenpiteistä haluamme erityisesti painottaa energian tuotantorakenteiden kehittämistä ympäristöä suosivaan suuntaan, energian tehokasta käyttöä ja energian säästön edistämistä sekä korkean tason energiateknologiaa. Strategian toteutuminen edellyttää toimenpiteitä sekä kansallisella että yhä enemmän kansainvälisellä tasolla. Energiapolitiikan onnistuminen vaikuttaa keskeisesti hyvinvointiimme. Uskomme, että valitulla strategialla voidaan turvata talouden kasvu, työllisyys ja ympäristön laadun paraneminen.

Puhemies! Talousvaliokunta aloittaa energiapoliittisen selonteon käsittelyn heti eduskunnan syysistuntokauden alettua. Tarkoituksenamme on monipuolisesti ja hyvin tarkoin paneutua asiaan. Tavoitteenamme on silti ripeä ja reipas käsittely niin, että mietintö voisi mahdollisesti valmistua jo lokakuun aikana.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa rouva puhemies! Selonteko on hyvä kokonaiskuvaus energiapolitiikan mahdollisuuksista ja tarjoaa hyvän pohjan onnistuneelle energiapolitiikalle tulevaisuudessa. Toisaalta kun selonteosta löytyy mahdollisuuksia joka makuun, voidaan sitä pitää myös maailmoja syleilevänä jokaiselle jotakin -selontekona.

Selonteko viitoittaa suomalaista energiapolitiikkaa oikeaan suuntaan korostaessaan esimerkiksi bioenergian käytön vauhdittamista. Tämän linjauksen pohjalta hallituksen on nyt pikaisesti lähdettävä liikkeelle myös käytännössä eikä toimittava omia tarkoituksiaan vastaan.

Keskustan eduskuntaryhmä yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen siitä, että energiapolitiikalla tulee luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta on kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt ovat Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Energiapolitiikalla on keskeinen merkitys elinkeinopolitiikkaan, työllisyyteen, ympäristöön ja alueelliseen kehitykseen. Tätä Lipposen hallitus ei ole riittävästi tiedostanut, kun on rakentanut energiapolitiikkansa työllistävien kotimaisten vaihtoehtojen sijaan hiilivoiman varaan. Pidemmän päälle tämä linja on kestämätön, emmekä siitä kuivin jaloin selviä tekemiemme ympäristösopimusten kanssa. Hiukan ihmetyttää, kuinka vihreät voivat olla tällaisessa menossa mukana. (Ed. Aittoniemi: Eivät ne pitkään ole!)

Suomi ryhtyi kolmantena maana Euroopassa vuonna 1995 avaamaan lainsäädännöllä sähkömarkkinoita vapaalle kilpailulle. Markkinat avautuivat ensin vajaalle 2000 suurimmalle yritykselle. Kuluvan vuoden alusta sähkömarkkinat laajenivat koskettamaan kymmeniätuhansia

uusia yrityksiä, kun 500 kilowatin käyttöpaikkakohtainen tehoraja poistui.

Erillisten mittareiden avulla pientaloudet voivat osallistua sähkömarkkinoille ja kilpailuttaa tuottajia. Valmisteilla oleva sähkömarkkinalain muutos antaa myös yksityistalouksille mahdollisuuden päästä markkinoille ilman mittarointijärjestelmää vuoden 1998 alusta. Mielestäni mittarointijärjestelmiä on kuitenkin kehitettävä niin, että yksityistaloudet voivat osallistua kilpailuun myös halpojen mittarijärjestelmien kautta. Vasta tällöin voivat syntyä esimerkiksi toimivat vihreän sähkön markkinat.

Sähkömarkkinalain muutos koskettaa myös sähkön tasehallintaa. Perustettavan tasehallintayhtiön tai -yksikön tulee olla omistuspohjaltaan mahdollisimman laaja. Myös muiden kuin keskeisten, suurimpien energiayhtiöiden mukaan pääsy on turvattava.

Yhteispohjoismaiset sähkömarkkinat ovat kovaa vauhtia muodostumassa. Olemassa olevia sähköverkkoja Pohjoismaiden välillä on vahvistettava ja luotava uusia yhteyksiä. Pohjoismaiset sähkömarkkinat muuttavat kapasiteettiajattelua, kun huippukuormia voidaan kattaa Pohjoismaiden sisällä. Viime vuosi on tästä oiva esimerkki, kun Ruotsi ja Norja potivat vesivoimapulaa. Tällöin Suomen sähkönvienti Ruotsiin oli suurempi kuin vuosikausiin. Suomen vienti Ruotsiin ja Norjaan nousikin peräti 17-kertaiseksi edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä on esimerkki siitä, että tulevaisuudessa ainakin Pohjoismaat pitävät huolta myös toistensa perusvoimakapasiteetista.

Vertikaalinen integraatio on sähkön jakelun osalta edennyt nopeasti. Jakeluyhtiöiden kaupat ovat keskusteluttaneet maakunnissa. Imatran Voima (IVO) on ilmoittanut pyrkivänsä 20 prosentin omistusosuuteen ja Vattenfall puolestaan 5 prosentin osuuteen jakeluyhtiöistä. On perusteltua kysyä, onko IVOlle luotu liian vahva taloudellinen asema kantaverkkojen myynnin ja verohuojennusten kautta.

Pohjoismaisten sähkömarkkinoiden myötä Pohjoismaat jatkossa rakentavat sähkön tuotantoaan myös naapurimaita ajatellen. Esimerkiksi Norja on lisäämässä huomattavasti maakaasuunsa perustuvaa sähkön tuotantoa, joka on tähdätty kattamaan Pohjoismaidenkin sähkömarkkinoita. Laajeneva sähkömarkkinakenttä on mahdollisuus myös businessmielessä, mikä on Suomessakin oivallettava. Päämarkkinaalueemme tulevat olemaan Pohjoismaat ja Venäjä. Kansainvälisen sähkökaupan osalta on nopeasti alettava luoda strategiaa, mitä hallituksen selontekovalmistelun yhteydessä ei ole ilmeisesti tehty. Suomi esimerkiksi hallitsee maailmassa parhaiten sähkön ja lämmön yhteistuotannon, mikä antaa meille hyvän valtin laajenevilla sähkömarkkinoilla.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin Vihreä kirja tähtää uusiutuvan energian käytön kasvattamiseen puolella vuoteen 2010 mennessä. Vihreässä kirjassa korostetaan uusiutuvan energian käytön kehitystyön tukemista ja nostetaan esiin myös uusiutuvan energian vero- ja hintaetu. EU:ssa valmisteilla oleva energiaveromalli onkin aika tavalla saman suuntainen kuin Ahon hallituksen voimaansaattama energiaveromalli oli.

On hyvä, että EU:ssakin on herätty siihen suureen mahdollisuuteen, jonka uusiutuvan energian kuten puun käyttö meille antaa, ja myös Euroopassa mahdollisuuksia on uusiutuvalle energialle ja sen lisäämiselle. Suomen kannalta on valitettavaa, että Lipposen hallitus on tässä suhteessa kulkenut koko ajan väärään suuntaan. Viimeinen esimerkki tästä oli hallituksen läpi runnoma energiaveromuutos, jolla kivihiilen asemaa parannettiin kotimaisten polttoaineiden ja myös maakaasun kustannuksella. On aika ihmeellistä kuvitella, että hallitus ilmoittaa lopettavansa hiilivoiman ja lisäävänsä maakaasua, mutta samanaikaisesti maakaasun kilpailukyky on tehty huonoksi tämän veromallin muutoksen kautta.

Hallituksen on siis pikaisesti muutettava energiaverotus takaisin ja näin palautettava verotus kotimaisen uusiutuvan energian sekä maakaasun käyttöä edistäväksi. Turpeen ja puun kilpailukykyä on parannettava erityisesti sähkön tuotannossa. Energiaverolla on varmistettava — toisin kuin nyt tapahtuu — että kotimaisilla biomassoilla yli lämpökuorman tuotettu sähkö otettaisiin paremmin talteen kuin tällä hetkellä. Maakaasun hiilelle sähkön tuotannossa menettämä etu on nopeasti palautettava.

Arvoisa puhemies! Suomi on vuoden 1992 Rion sopimuksella ja viime maaliskuussa Euroopan unionin neuvoston kokouksessa sitoutunut vähentämään omia hiilidioksidipäästöjään. Suomen tavoitteeksi on asetettu kasvihuonepäästöjen alentaminen vuoden 1990 tasolle vuoteen 2010 mennessä. Tämä tavoite on Suomelle erittäin kova. Maamme lähtötaso on muihin maihin verrattuna alhainen. Olihan Suomessa jo vuonna 1990 polttoenergian käyttö hoidettu tehokkaasti ja muihin maihin verrattuna puhtaasti. Joka tapauksessa tavoitteen vii-

toittamaan suuntaan on koko ajan ponnisteltava, kuten selonteossakin korostetaan. Tähän tavoitteeseen ei sovi saastuttavan kivihiilen käytön voimallinen edistäminen. Miksi hallituksen sanat ja teot eivät täsmää?

Kivihiilen käyttöä voitaisiin korvata esimerkiksi turpeella. Tämä edesauttaisi myös kasvihuonepäästöjen vähentämisessä. Vuonna 1996 turpeen kokonaishiilidioksidipäästöt kaikki päästölähteet — tuotanto, varastointi, kuljetus ja poltto — mukaan lukien olivat noin 8 miljoonaa tonnia. Vastaava luku kivihiilellä oli noin 21 miljoonaa tonnia, eikä tässä luvussa ole mukana louhintaa eikä kuljetuksen ja varastoinnin päästöjä, pelkkä poltto vain. Suomen soihin sitoutuu vuosittain 9 miljoonaa tonnia hiilidioksidia. Näin ollen meillä on Suomessa kestävän kehityksen mukainen turpeen ja puun käyttö eli emme käytä enempää kuin uutta kasvaa. Sen sijaan kivihiilen hiilidioksidipäästöt ovat raskas nettokuorma ilmakehälle.

On hyvä, että hallitus selonteossa ilmoittaa pyrkivänsä siihen, että tulevassa EU:n energiaverojärjestelmässä turvetta tuottavat ja käyttävät jäsenmaat saisivat itse päättää sen verotuksesta. Erityisen hyviä mahdollisuuksia ja lisäkannattavuutta turpeelle antaisi sen käytön lisääminen yhdessä puun, ruokohelpin tai poltettavien jätteiden kanssa. Toisaalta myös turve antaa kannattavuuspohjaa lisätä näitä edellä mainittuja energiavaihtoehtoja.

Pahin hiilidioksidin aiheuttaja on liikenne. Jo siksi nestemäisten liikennepolttoaineiden käyttöönottoa on edistettävä. Esimerkiksi peltobiomassoista tehdyt nestemäiset polttoaineet kuten etanoli tai puupohjaiset polttoaineet kuten pyrolyysiöljy voivat jatkossa olla merkittävä apu hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä.

Uusiutuvan energian hyödyntäminen ei ole Suomelle ainoastaan energiapoliittinen, vaan myös kansantaloudellinen ja teollisuuspoliittinen kysymys. Kuten selonteossakin korostetaan, turve ja puuhake ovat kotimaisuutensa vuoksi työllisyyden kannalta parempia kuin esimerkiksi hiili ja maakaasu. Kotimaisen energian käyttö on välilliset vaikutukset huomioon ottaen taloudellisesti kannattavaa. Ovathan bioenergian, erityisesti puun, tuotantokustannukset tekniikan kehittyessä viime vuosina voimakkaasti pudonneet, mikä on hallitukselta ilmeisesti jäänyt huomaamatta. Bioenergian käyttöönoton vauhdittamiseen ja tutkimukseen Suomen joka tapauksessa kannattaa nykyisten ropojen sijasta reilusti satsata. Vertailun vuoksi voi todeta, että esimerkiksi Saksa tukee omaa kotimaista energiaansa kivihiiltä vuositasolla peräti 27 miljardilla markalla.

Energiapuun talteenottoon sisältyy monta vaihetta, jotka työvoimavaltaisina ovat raskaasti verotettuja. Puun käyttöä onkin pikaisesti vauhditettava alentamalla energiapuun hankintaan liittyvää verotusta. Tällä verotuksen keventämisellä voitaisiin luoda huomattavasti uusia työpaikkoja. Veronalennusten sijasta tai niiden rinnalla voitaisiin lisätä valtion suoria sijoituksia puun energiakäytön parantamiseksi. Esimerkkinä voisi tuoda olemassa olevan järjestelmän, nuoren metsän kunnostusvarat, jotka omalta osaltaan alentavat energiapuun hintaa mutta toisaalta eivät kohdistu kaikkeen siihen energiapuuhun, jota metsästä otetaan.

Arvoisa puhemies! Ekologisen ja eettisesti kestävän tuotannon kansainvälinen läpimurto on lähellä. On onnetonta, että Suomi ei nyt käytä täysimääräisesti hyväkseen omia uusiutuvia energialuonnonvarojaan, ennen kaikkea puuta ja meillä olevaa korkeatasoista energiateknologiaa.

Vaikka ympäristö- ja energiateknologian vientimme, kuten selonteostakin ilmenee, on tasaisesti koko ajan kasvanut, mahdollistaisi täysimääräinen uusiutuvaan energiaan liittyvän teknologian hyödyntäminen ekovientimme jättiläisharppauksen. Tällä olisi myönteisten kansantaloudellisten ja työllisyysvaikutusten lisäksi myös globaalia ympäristöpoliittista merkitystä. Esimerkiksi Suomessa kehitellyllä polttoteknologialla on mahdollisuus parantaa ilmastopäästöjen tilaa maailmalla.

Myös tuulivoimateknologiallamme on kysyntää maailmalla. Tuulivoiman lisäämisessä Suomi voisi ottaa rohkaisua Tanskasta, jossa tuulivoima kattaa nyt viisi prosenttia sähköntarpeesta, mutta jossa hallitus on asettanut tavoitteeksi kasvattaa tuulisähkön osuuden 10 prosenttiin vuonna 2005 ja 40—50 prosenttiin vuonna 2030. Tuulivoima onkin nopeimmin kasvava energiantuotantomuoto: sen maailmanmarkkinoiden vuotuinen kasvu on 90-luvulla ollut keskimäärin yli 30 prosenttia. Tanskassa tuulivoimalat olivat vuonna 96 kolmanneksi suurin vientituote.

Uusia energiamuotoja, kuten tuuli- ja aurinkovoimaa, on ajateltava nousevina energialähteinä. Niiltä ei voida heti vaatia yhtä alhaisia tuotantokustannuksia kuin perinteisiltä voimaloilta. Esimerkiksi Saksassa on lainsäädännöllisesti tuulivoiman hinta sidottu pienkuluttajien keskimääräiseen tariffiin, jota kautta tuulivoi-

man tuottajat saavat runsaat 52 penniä/kWh. Tämä malli on räjäyttänyt Saksan tuulivoimamarkkinat valtavaan kasvuun.

On muistettava, että Suomessakaan mikään teknologia ei pysty kunnolla kehittymään, ellei teknologialle ole riittävät kotimaiset markkinat. Lipposen hallitukselta valitettavasti puuttuu rohkeus pidemmän aikavälin satsauksiin ja referenssilaitosten luomiseen erityisesti uusiutuvan energian alalla. Luulisi, että edes vihreät pitäisivät tästä huolta hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Suomessa sähkön käyttö näyttää olevan lievässä kasvussa, mutta ei niin huimassa kuin viime vuosina arvioitiin. Viime vuonna Suomi käytti sähköä 70 miljardia kilowattituntia. Kasvu edelliseen vuoteen oli vain 1,6 prosenttia. Tulevaisuuden kasvuprosentteihin vaikuttavat ratkaisevasti ne valinnat, joita tehdään suomalaisessa teollisuudessa, erityisesti metsä- ja metalliteollisuudessa. Ratkaiseva kysymys on, tuotetaanko tulevaisuuden sellu Suomessa hierremassana vai kemiallisena massana. Hierteen tekeminen syö paljon sähköä, kun taas kemiallinen selluteollisuus on sähkön osalta jopa yliomavarainen. Hierremassan tuottaminen tulevaisuudessa on muodostumassa niin kalliiksi sähkön hinnan nousun myötä, että sen markkinointi tulee ongelmaksi. Voikin perustellusti kysyä, onko hierremassalla tulevaisuutta.

Suomen sähkön tarpeesta katettiin viime vuonna 32 prosenttia sähkön ja lämmön yhteistuotannon kautta. Ydinvoima tuotti 27 prosenttia, lauhdevoima 19 prosenttia ja vesivoima 17 prosenttia. Nettotuonti oli 5 prosenttia.

Teollisuus käytti sähköstä viime vuonna 50 prosenttia, koti- ja maataloudet 25 prosenttia sekä palvelut ja julkinen sektori yhteensä 17 prosenttia. Siirto- ja jakeluhäviöt olivat 4 prosenttia. Kaikkiin käyttäjäryhmiin sisältyvä sähkölämmitys on noin 11 prosenttia sähkön käytöstä. Sähkölämmitykseen liitettiin noin 7 000 asuntoa, ja vuoden vaihteessa sähkö lämmitti noin 550 000 asuntoa; niissä asuu runsaat 1,5 miljoonaa suomalaista. Sähkölämmityksen lisääntyminen on huolestuttava ilmiö. Jos asuntojen lämmitys ohjataan sähkölämmitykseen, saamme suunnitella monta uutta voimalaa ainoastaan lämmittämään taloja sähköllä.

Arvoisa puhemies! Edellä sanottu todistaa, että Suomi tarvitsee lisää energiaa ja kapasiteettia seuraavien 10—15 vuoden aikana. Miten se olisi koottavissa? Kun meiltä tätä kysytään, me myös vastaamme. Seuraavassa on hahmotelma, joka on tehty vakavalla mielellä asiantuntijoiden kanssa. Kokonaisesitys osoittaa, että Suomi ei ole umpikujassa eikä muiden armoilla, jos vain on halua toimia oman kansallisen energiastrategian puolesta. Jos hallituksessa ette seuraavaa kokonaisuutta hyväksy, niin kertokaa, mistä olette eri mieltä, ja esittäkää samalla oma konkreettinen mallinne, joka selonteosta valitettavasti kokonaan puuttuu.

1) Uusiutuvan energian kuten puun, turpeen, vesivoiman, tuulivoiman ja aurinkovoiman käyttö ja yhdyskuntajätteiden hyötykäyttö polttamisen kautta, poltto- ja biokaasukäyttö sekä sähkön tuottaminen entistä pienemmissä lämpökeskuksissa antaa mahdollisuuden lisätä sähkön tuotantoa noin 500 megawatilla.

2) Huomattavaan energian säästöön on mahdollisuuksia. Viime vuoden sähkön kulutuksen pienet kasvuluvut kertonevatkin energian säästön etenemisestä. KTM:n energiansäästötoimikunnan tavoite on asetettu 10—15 prosenttiin, mikä tarkoittaa vähintään 1 000 megawatin kapasiteettisäästöä.

3) Kuten selonteossakin korostetaan, erityisesti maakaasu on suuri mahdollisuus. Maakaasun voimallinen lisäkäyttö on viime aikoina noussut realistiseksi vaihtoehdoksi. Maakaasusta olisi hiilen korvaajaksi. Lähialueellamme Venäjän kaasuvarat ovat lähes rajattomat. Venäjän maakaasuvaranto on jopa 48 500 miljardia kuutiometriä, kun esimerkiksi Norjassa varanto on 2 000 miljardia kuutiometriä. Parhaillaan selvitetään, olisiko pohjoismaisen reitin rakentaminen mahdollinen Venäjän kaasun toimittamiseksi EU:n alueelle, jossa kaasun kysyntä jatkuvasti kasvaa. Suomen kautta ohjattava putki Keski-Eurooppaan antaisikin meille suuren mahdollisuuden kaasunkäyttömme lisäämiseksi. Pohjoismaisen kaasuverkon kohtalo suuntaan tai toiseen on ratkeamassa ensi vuonna, mutta todennäköisyys sen rakentamiselle on nyt suurempi kuin koskaan aikaisemmin.

Vaikkei Euroopan putki toteutuisikaan, voitaisiin Suomen putkea jatkaa. Suunnitteilla on nyt neljä uutta laitosta, jotka ovat kapasiteetiltaan 40—100 megawattia. Kohteet löytyvät Raumalta, Porista, Naantalista, Turusta sekä Kotkasta. Näistä ja mahdollisuudesta rakentaa yksi kombilauhdelaitos olemassa olevan putken varteen voitaisiin saada lisätehoa 500 megawattia.

4) Yhdyskuntien ja teollisuuden yhteyteen rakennettavat kaukolämpölaitokset ovat kehityskohteita, jotka ovat vielä osittain hyödyntämättä. Esimerkkejä voivat olla Pietarsaari, Kuopio,

Haapaniemi 3. Näiden kautta voitaisiin saada lisää kapasiteettia noin 500 megawattia.

5) Teollisuuden prosessivoiman kehittäminen ja rakennusasteen nosto on mahdollista erityisesti metallurgisessa teollisuudessa, puunjalostusteollisuudessa ja öljyteollisuudessa. Sähkön lisäkapasiteettia olisi saatavissa yhteensä jopa 750 megawatin verran.

6) Vesivoiman hallittu lisäteho on perusteltua jo rakennetuissa vesistöissä. Toteuttamalla Vuotos sekä uusimalla pienvoimaloiden koneistoja voitaisiin aikaansaada noin 500 megawatin lisäteho. Henkilökohtaisesti olen myös sitä mieltä, että Kollaja voitaisiin toteuttaa. Se olisi taloudellisesti ja ekologisesti perusteltua.

7) Hyväksymme sen, että ydinvoiman tuotantoa lisätään nostamalla Loviisan ja Olkiluodon laitosten tehoa. Lisätehona tämä merkitsee noin 350 megawattia.

8) Edellä esitetyn lisäksi tuontisähköön on edelleen mahdollisuuksia sekä Pohjoismaista että Venäjältä. Tuontisähkön määrä tullee olemaan 2000 megawatin kieppeillä myös tulevaisuudessa.

Edellä kertomastani kertyy sähköntuotannon megawatteja kaikkiaan noin 5 000. Tämä on reippaasti yli KTM:n aiemmin tavoitteleman kapasiteetin. Sähkön lisätarpeeksi kaavailtiin noin 800 megawattia vuonna 2000 ja noin 3 800 megawattia vuonna 2005. Tiivistetysti voidaan todeta, ettei Suomesta sähkö lopu.

Entä sitten viidennen ydinvoimalan rakentaminen? Suomi on nyt uudessa tilanteessa. Vaikka eduskunta joskus myöntäisikin luvan viidennelle ydinvoimalalle, on epävarmaa, löytyykö rakentajaa. Viimeksi tänään Suomenmaassa tämän pohdinnan on nostanut esiin Imatran Voiman entinen pääjohtaja Kalevi Numminen. Syynä teollisuuden kysymyksenasetteluun on energiamarkkinoiden nopea muutos ja vapautuminen. Numminen toteaa, että ydinvoimalan takaisinmaksuajaksi lasketaan 22 vuotta, eli periaatteessa pitäisi tietää sähkön hinta koko siltä ajalta. Hän epäileekin, riittääkö rakentajilla rohkeutta ottaa tällaista riskiä levottomien markkinoiden keskellä.

Keskustan ryhmässä vallitsee ydinvoiman lisärakentamisesta sekä kielteisiä että myönteisiä näkemyksiä.

Arvoisa puhemies! Sähkön tarvearviointia käsitteellä perusvoima olisi syytä muuttaa. Tämä johtuu kolmesta tekijästä: 1) vapautuneista markkinoista, jolloin perusvoiman tarve on yhteispohjoismainen — Venäjä mukaan laskien voisi puhua yhteispohjoisesta perusvoimasta, sekä siitä, että 2) nykyisin myös pienimuotoisella sähköntuotannolla voidaan kattaa huippukuormia ja 3) käytön ohjauksella voidaan säästää huippukuormien syntymistä.

Selonteossa linjoitetaan, että "kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämäärä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet". Siis "ohjattua yhteiskunnallista muutosta". Energiamarkkinoiden vapautuessa valtiovallan tuleekin keskittyä edellytyksiä luoviin toimenpiteisiin. Valtion on varmistettava sellaiset toimenpiteet, joiden avulla selonteossa määritellyt tavoitteet, kuten kestävä kehitys ja ilmastosopimuksen velvoitteet, saavutetaan.

Tällä hetkellä on keskeistä, että valtiovalta raivaa kaasuputken rakentamisen poliittisia esteitä, vauhdittaa suomalaisen bioenergian rakentamista ja hyödyntää vastapainevoiman mahdollisuudet niin Pohjoismaissa kuin Venäjälläkin.

Maakaasun suhteen on huolehdittava eri kehityspankkien halukkuudesta rahoittaa Venäjän kaasuverkoston laajentamista Keski-Eurooppaan, on luotava poliittinen myötämielisyys maakaasun käytön rakentamiselle Pohjoismaissa, erityisesti Ruotsissa, ja on tarkkaan seurattava meneillään olevien selvityshankkeiden etenemistä.

Maakaasusta olisi perusvoimaratkaisuksi. Maakaasuverkon rakentamisella olisi merkittäviä taloudellisia, poliittisia ja työllisyysvaikutuksia. Maakaasuputken veto Eurooppaan integroisi Venäjän energiataloutta EU:n energiamarkkinoihin. Uusi maakaasuputki tuottaisi Venäjälle valuuttatuloja ja hyvinvointia stabiloiden maan poliittista tilannetta, varmentaisi Euroopan maakaasuverkon toimintaa, kun ei oltaisi yhden putken varassa, ja johtaisi maakaasuvoimalainvestointeihin EU:n alueella. Tämä toisi työtä Suomeen uuden teknologian, kuten maakaasudieselin, uusien energeneraattoreiden sekä suunnittelun että projektitoiminnan myötä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta, että Suomen sähköntarve on järkevää ja mahdollista kattaa hyvin laajan paletin pohjalta niin kuin tähänkin saakka on tehty. Kansallisen energiastrategian läpivieminen edellyttää Suomelta kauaskatseisuutta, jossa kaikki energiamahdollisuudet ovat mukana. Energiapolitiikassa ei pidä jämähtää paikalleen. Uusiin teknologioihin on

satsattava, niitä on kehitettävä, käytettävä ja vietävä maailmalle.

Tulevaisuuden energiaratkaisujen tulee perustua uusiutuvien energialähteiden eli biopolttoaineiden ja biomassojen laajamittaiseen hyödyntämiseen. Silta bioaikaan voidaan rakentaa edellä esitetyllä laajalla energiakokonaisuudella ja näillä näkymin erityisesti maakaasun avulla.

Suomella on kaikki, jopa muita paremmat, edellytykset olla ekologisen energiantuotannon kärjessä. Lipposen hallitukselta tämä edellyttää kuitenkin pikaista suunnanmuutosta uusiutuvien energioiden hyväksi.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Energiapolitiikalla on Suomelle ja suomalaisille suuri merkitys, huomattavasti suurempi kuin monien muiden maiden kansalaisille johtuen pohjoisesta sijainnistamme ja energiavaltaisesta perusteollisuudesta. Siksi on kovin surullista, että maamme energiapolitiikka on viime vuosina ollut tempoilevaa, tärkeitä päätöksiä pakoilevaa, tosiasioita ja kansainvälisiä sopimuksia väheksyvää sekä yhteiskuntamme tulevia tarpeita huonosti palvelevaa. Hallituksen energiapoliittinen selonteko on tässä suhteessa myönteinen poikkeus. Siinä on pyritty tukeutumaan tosiasioihin, vaikka paikoitellen siihenkin on jäänyt toiveajattelua ja epärealistisia esityksiä. Erityisen myönteistä on, että talouden realiteetit on hyväksytty ja ydinvoimallekin annettu sille kuuluva tunnustus.

Arvoisa puhemies! Selonteon lähtökohtana on talouden kasvu keskimäärin 2,5 prosentilla vuodessa. Se perustuu muun muassa metsäteollisuuden vastaavaan kasvuun. Sähköä tarvitaan vuonna 2010 yli 25 terawattituntia eli 40 prosenttia enemmän kuin nyt. Sähkön tuonnin oletetaan pysyvän ennallaan. Sähkön lisätarve vastaa yli seitsemän 500 megawatin voimalan sähkön tuotantoa. Selonteossa todetaan teollisuuden ja yhdyskuntien kaukolämpölaitosten tuottavan osan lisätarpeesta. Pääosa on kuitenkin tuotettava hiililauhdevoimalla, jos ydinvoimaa ei hyväksytä. Sen seurauksena on hiilidioksidipäästöjen voimakas kasvu, mikä on vastoin ympäristövaatimuksia.

Välttämättömien ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi ilman lisäydinvoimaa selonteossa esitetään puuttumista energian kulutukseen. Energian säästöohjelmaa esitetään tiukennettavaksi siten, että kulutuksen kasvu pysähtyy 10—15 vuodessa, mutta toimenpiteet toteutetaan niin, että talouskasvu ei vaarannu eikä kuluttajien toimintaa tarpeettomasti rajoiteta.

Energian säästäminen on yhteinen tavoitteemme, sillä se säästää luontoa sekä lisää tehokkuutta ja taloudellisuutta, mutta valitettavasti pakkosäästämisellä ei kuitenkaan voida ratkaista energiapolitiikan perusongelmia. Kokoomuksen eduskuntaryhmä toteaa, että selonteon säästötavoite on mahdoton saavuttaa esitetyin reunaehdoin, eikä tavoite ole edes riittävä ympäristön kannalta. KTM:n Energiatalous 2025 -raportin mukaan puuttumistoimilla, muun muassa energiaverolla paljon yli EU:n veron, sähkön kulutus vuonna 2010 saadaan alenemaan vain 4 prosenttia verrattuna markkinatalouden mukaiseen kulutukseen.

Säästötavoitteeseen ehkä päästäisiin hyvin voimakkaalla sähkön säännöstelyllä, mutta kylmiä ja pimeitä asuntoja samoin kuin kodinkoneiden käyttökieltoja tuskin kukaan hyväksyy. Elintason pudottamiseen ja sosialistiseen puutetalouteen siirtymiseen ei ainakaan kokoomuksella ole halukkuutta.

Talouden ja työllisyyden myönteinen kehitys vaarantuu, jos kohtuuhintaisen sähkön saatavuus tulevaisuudessa on epävarmaa. Jos epävarmuus jatkuu, perusteollisuuden investointisuunnitelmat ja työpaikat suuntautuvat yhä enemmän ulkomaille. Kansantalouden ja ympäristön vuoksi energiapolitiikassa ei enää ole varaa lykätä välttämättömiä päätöksiä.

Vaikka selonteossa realismi on voittanut alaa, siinä väheksytään energiapolitiikan ratkaisevaa osuutta ympäristö- ja terveyskysymyksissä. Jos kivihiilen, öljyn, maakaasun, turpeen ja bensiinin polttaminen jatkuu nykyistä vauhtia, ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden kasvu kiihtyy ja maapallon ilmasto lämpiää yhä nopeammin. Rion ilmastosopimuksessa vuonna 1992 otettiin ensi askel ilmastonmuutoksen hillitsemisessä, kun päätettiin hiilidioksidipäästöjen vähentämisestä vuoteen 2000 mennessä vuoden 1990 tasolle. Kioton jatkokonferenssissa joulukuussa EU esittänee päästöjen edelleen vähentämistä 15 prosentilla vuoteen 2010 mennessä. YK:n ilmastoasiantuntijapaneelin mukaan lopullisena päämääränä on päästöjen alentaminen yli 60 prosentilla, jotta ilmastonmuutos jäisi siedettäväksi.

Suomi olisi pystynyt täyttämään Rion ilmastosopimuksen, jos eduskunta ei olisi kieltänyt viidettä ydinvoimalaa. Nyt päästöt vuonna 2000 ovat 10 prosenttia liian suuret. Ympäristöministeriö on esittänyt tavoitteeksi, että hiilidioksidipäästöt vähennetään vuoteen 2010 mennessä vuoden 1990 tasolle. Edellä on jo todettu, että Suomessa tarvitaan talouden kehityksen turvaa-

miseksi välttämättä huomattavasti lisää sähköä vuoteen 2010 mennessä. Jos se tehdään kivihiilellä tai maakaasulla, päästöt jatkavat kasvuaan vuoden 2000 jälkeen ja uusikin tavoite jää utopistiseksi haaveeksi.

Mikäli maapallon hiilidioksidipäästöt saavat jatkua nykytasolla, keskilämpötila on ilmastopaneelin mukaan joskus vuoden 2050 jälkeen noussut 2—3 astetta ja Suomessa vieläkin enemmän. Tällä ilmaston muutoksella on suuri vaikutus luontoon ja sen monimuotoisuuteen etenkin Suomessa.

Suomalaisen ilmastonmuutoksia koskevan Silmu-tutkimuksen mukaan neljän asteen lämpötilan nousu muuttaa Etelä-Suomen metsät lehtipuumetsiksi. Lunta ja jäätä on yhä vähemmän. Monet uhanalaiset lajit häviävät. Saimaan norpat ehkä saataisiin pelastetuksi siirtämällä ne Inarinjärveen. Jäniksetkin sopeutuvat liian hitaasti, mutta eläinaktivistit voisivat lumettomina talvina värjätä niitä ruskealla värillä.

On hämmästyttävää, että samat henkilöt, jotka intohimoisesti puolustavat mahdollisimman laajaa Natura-ohjelmaa luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi, toimivat energiapolitiikassa juuri päinvastaiseen suuntaan vastustaessaan ydinvoimaa. Natura-ohjelma jää merkityksettömäksi, jos ilmastonmuutosta ei pystytä hillitsemään.

Arvoisa puhemies! Selonteossa on ensi kerran kiinnitetty huomiota nykyisen energiatuotannon aiheuttamiin pienhiukkaspäästöihin, joilla on odottamattoman suuri haittavaikutus terveyteen. Pienhiukkaset ovat alle 2,5 tuhannesosamillimetrin kokoisia, joten ne pääsevät hengitettäessä suoraan keuhkoihin.

Osa pienhiukkasista on polttovoimaloiden savupiipuista ja polttomoottorien pakoputkista ilmaan tulevia myrkyllisiä hiilihiukkasia, osa on nitraattihiukkasia, joita muodostuu ilmassa typpidioksidipäästöistä, ja osa on sulfaattihiukkasia, joita muodostuu rikkidioksidipäästöistä. Noin puolet typpi- ja rikkipäästöistä muuttuu nitraatti- ja sulfaattihiukkasiksi.

Hiilivoimalat tuottavat kaikkia pienhiukkasia, puunpoltto hiili- ja nitraattihiukkasia ja maakaasuvoimalat pääosin nitraattihiukkasia. Voimaloiden pienhiukkaset leviävät satojen ja tuhansien kilometrien etäisyyksille lähes tasaiseksi näkymättömäksi ilmansaasteeksi. Polttomoottorien, erityisesti dieselbussien, hiukkaspäästöt aiheuttavat kaupunkien keskustoissa lisäsaasteen, joka sään inversiotilanteessa tuottaa tilapäisen saastetihentymän, episodin. Tilastokeskuksen tietojen perusteella laskettuna Suomen polttovoimalat tuottivat vuonna 1992 yli 200 000 tonnia, bensiiniliikenne yli 60 000 tonnia ja dieselliikenne yli 50 000 tonnia pienhiukkasia.

Selonteossa todetaan pienhiukkasten aiheuttavan Euroopan kaupungeissa 1—2 prosenttia kaikista kuolemista ja Suomessa vastaavasti 200—400 kuolemantapausta vuosittain. Selonteossa ei mainita, että kuolemantapaukset johtuvat tavallista saastuneemman ilman episodeista.

USA:ssa on osoitettu, että pitkäaikainen altistus aikaansaa episodeihin verrattuna moninkertaisen vaikutuksen. Arvioidaan, että pienhiukkasten keskipitoisuudesta riippuen ainakin 3—10 prosenttia kaikista kuolemista on pienhiukkasten aiheuttamia. Esimerkiksi Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuuden pahimman laskeuman alueella, jolla asuu 270 000 ihmistä, säteilylaskeuman aiheuttama lisä kuolleisuuteen on 0,5 prosenttia.

Kuten selonteossa todetaan, energiantuotannon pienhiukkaset ovat kaikista ympäristöperäisistä haitoista merkittävimpiä. Energian tuottaminen polttamalla on verrattavissa maapallon tupakointiin. Siitä kärsii koko ihmiskunta.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä on pitänyt ja pitää edelleen ydinvoimaa, joka ei tuota lainkaan hiilidioksidipäästöjä tai pienhiukkasia, parhaana perusvoimavaihtoehtona. Se on taloudellisesti edullisin sekä kotitalouksien että yritysten kannalta. Se on ihmisen terveyden ja luonnon kannalta edullisin sähkön tuotantomuoto.

On toki maalaisjärjen mukaista mieluummin itse tuottaa ja valvoa ydinvoimaa kuin ostaa sillä tuotettua sähköä idästä kalliilla hinnalla ja toivoa sen olevan turvallisesti tuotettua.

On valitettavaa, että monet tosiasiat ydinvoimasta ovat jääneet mystisen pelon ja väärän informaation varjoon. Suomesta tehdään tietoyhteiskuntaa. Koululaitoksen ja median velvollisuus on antaa ihmisille oikeata tietoa eri energialähteistä. Muuten jatkuu nykyinen tilanne, jossa hyväksytään vain ihmisten terveydelle ja luonnolle hyvin vaarallisia energialähteitä. Valistunut luonnonsuojelija on ydinvoiman kannattaja.

Hallituksen energiastrategia ottaa tärkeän askeleen eteenpäin palauttaessaan ydinvoiman takaisin käytettävissä olevien vaihtoehtojen joukkoon. Selonteossa todetaan sanatarkasti seuraavaa: "Ydinenergian rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. On valmistauduttava siihen vaihtoehtoon,

että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi."

Asia on selkeästi todettu. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on tyytyväinen tähän selonteon keskeiseen linjaukseen. Hyväksyessään hallituksen selonteon linjan eduskunta palauttaa lisäydinvoiman energiavaihtoehtojen joukkoon ja kumoaa siten aikaisemman kielteisen päätöksensä.

Ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan myös maakaasua. Maakaasu on tarpeen korvaamaan kivihiiltä yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa, jolloin hiilidioksidipäästöjä ja pienhiukkaspäästöjä saadaan alennetuksi. Nykyisen kivihiilen korvaaminen maakaasulla vähentäisi päästöjä viitisen prosenttia. Siksi on tärkeätä, että maakaasun saanti lisääntyisi ja varmistuisi uusien putkiyhteyksien kautta.

Maakaasun lisäämiseen, josta on puhuttu paljon ennenkin, on monta kertaa liittynyt enemmän toiveajattelua kuin todellisuutta. Näin on tässäkin selonteossa, sillä kulmakivenä olevasta Venäjältä Keski-Eurooppaan vedettävän kaasuputken toteuttamisesta tai reitistä eivät päätä suomalaiset.

Selonteossa ajateltu lisäperusvoiman tuottaminen maakaasulla, jota äskeisessä ryhmäpuheenvuorossakin kannatettiin keskustan suunnalta, ei ole mahdollista, koska silloin hiilidioksidipäästöt ja pienhiukkaspäästöt kasvavat. Jokainen ydinvoiman sijasta rakennettu maakaasuvoimala lisää hiilidioksidipäästöjä 5 prosenttia. Lisäksi maakaasusähkö perusvoimana on liian kallista, joten teollisuus ei voi sen varaan suunnitella tulevaisuutta. Koska maakaasu ei ole varsinainen perusvoimavaihtoehto, olisi ympäristösyiden vuoksi valitettavaa, että perusvoimaratkaisua viivytettäisiin, kunnes uuden mahdollisen maakaasuputken kohtalo on selvinnyt.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä on tyytyväinen selonteon kantaan puun käytön tuntuvasta lisäämisestä. Puu sopii lämmöntuotantoon ja yhdistettyyn lämmön ja sähkön tuotantoon. Puu auttaa energian tuotannossa, mutta vain kohtuullisesti. Jos kaikki Suomessa nykyisin kulutettu sähkö tuotettaisiin hakelauhdevoimaloilla, siihen tarvittaisiin metsiemme koko vuotuinen kasvu.

Puu on ympäristöystävällistä, sillä poltettaessa siitä vapautuu hiilidioksidia vain saman verran kuin sen kasvaessa on sitoutunut. Puun lisäkäyttö ja lisäydinvoima ovat pääedellytys, jotta Suomi voi täyttää ilmastosopimukset. Puun käytön lisäämistä puoltavat myös alue- ja työllisyyspoliittiset syyt. Käyttöä lisättäessä on ratkaistava puunpolttoon liittyvät pienhiukkasongelmat.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä kannattaa selontekoon sisältyvää suunnitelmaa, jolla tuetaan 150 miljoonalla markalla hakkeen käytön kymmenkertaistamista.

Arvoisa puhemies! Entinen pääministeri Kalevi Sorsa pohdiskeli hiljattain Turun Sanomissa energiapolitiikan sisältöä ja ongelmia. Hän puolsi voimakkaasti ydinvoimaa ja ihmetteli sen ympärillä olevia mystisiä pelkoja. Hän lopetti kirjoituksensa toteamalla seuraavaa: "Sen yli ajetaan, joka jää risteykseen jahkailemaan. Päättäjät, älkää alentako meitä Ruotsin tahdottomaan tilaan." Kokeneen valtiomiehen neuvo on syytä ottaa tässä talossa vakavasti huomioon.

Nyt on eduskunnan tehtävä linjata Suomen energiastrategiaa sekä siihen liittyviä ympäristö- ja hyvinvointikysymyksiä. Hallituksen antama energiapoliittinen selonteko on hyvä pohja keskustelulle ja päätöksenteolle. Toivon eduskunnan käsittelyn perustuvan vastuun pakoilun ja toiveajattelun sijaan tosiasioihin ja todellisten vaihtoehtojen vertailuun.

Ed. M. Korhonen: Arvoisa puhemies! Suomen energiapolitiikan puitteet ja liikkumavara ovat muuttuneet oleellisesti viime vuosina. Maamme jäsenyys Euroopan unionissa merkitsee kansallisten energiamarkkinoiden yhdentymistä ei vain pohjoismaisiin, vaan tulevina vuosina laajemminkin yhteisiin eurooppalaisiin energiamarkkinoihin. Suomessa sähkömarkkinoiden avaaminen on kuitenkin ollut oma-aloitteista. Täällä on edetty muuta Eurooppaa nopeammin muodostaen pohjoismaiset yhteiset energiamarkkinat.

Talouskasvu selittää merkittävässä määrin energian kulutuksen kasvua. Niinpä energiapoliittisessa skenaariossa energian kokonaiskulutus kasvaisi nykyisestä vuoteen 2025 mennessä 1,2-kertaiseksi ja sähkön kulutus noin 1,5-kertaiseksi. Selonteon mukaan meillä olisi kaksi vuotta aikaa selvittää, miten ennakoitu sähköenergian tarpeen kasvu tyydytettäisiin.

Mielenkiintoiseksi tämän asian tekee tämänhetkinen tilanne. Se, että sähkönkulutuksen kasvu on ollut pienempää kuin talouskasvu, on melko ainutlaatuista. Tämä on suomalaisittain ilmeisesti ensimmäinen kerta, että näin tapahtuu. Tämä on selvä merkki kahdesta eri seikasta. Toinen on se, että sähkön käyttö on tehostunut, toinen se, että teollisuuden rakenne on muuttu-

massa, teollisuuden rakenne on monipuolistumassa.

Maakaasu on keskeisessä asemassa suhteessa ydinvoiman lisärakentamiseen. Selonteon yksimielisyys tässä kohdassa on merkille pantavaa, sillä koko ajan on esiintynyt paineita ydinvoiman lisärakentamisen yksioikoiseen valitsemiseen. Selonteon ratkaisu onkin näissä oloissa selvästi parempi kuin se, että suoraan lähtökohdaksi olisi otettu ydinvoiman lisärakentaminen.

Kannattaa lisäksi kysyä, eikö eurooppalaisten sähkömarkkinoiden tiiviimpi yhdentyminen johtaisi viimeistään kymmenen vuoden kuluessa peräti siihen, että puhe kansallisesta energiaomavaraisuudesta lakkaa olemasta mielekäs, kun suomalainen sähköntuottaja myisi sähkönsä yleiseurooppalaisilla markkinoilla ja suomalainen sähkön suurostaja ostaisi sähkönsä samoilta markkinoilta. Silloin ei tietenkään ostajan maksama hinta olisi sama kuin tällä hetkellä, mutta tuskinpa kuitenkaan niin korkea kuin esimerkiksi Saksassa tällä hetkellä suurten alueellisten monopolien ylläpitämä monopolihintataso on.

Markkinoiden yhdentyessä mahdollisuudet soveltaa kansallisesti kovin poikkeavaa energiaverotusta vähenevät. Jo pohjoismaisten sähkömarkkinoiden muodostuminen toi paineita Suomen energiaverotukseen. Silti viimeksi energiaverotusta uudistettaessa suosittiin liikaa kivihiiltä, vaikka muunkinlaiset ratkaisumallit olisivat olleet mahdollisia. Kotimaisia energialähteitä suosiva verotus olisi jo lyhyellä ajanjaksolla ollut parasta työllisyys-, alue- ja ympäristöpolitiikkaa, varsinkin kun puuhakkeen käyttö turpeen käytön yhteydessä vähentää oleellisesti myös rikkipäästöjä.

Sosiaalisesti kestävä energiapolitiikka ei voi sivuuttaa missään nimessä työllisyysnäkökohtia. Kotimaisen puupolttoaineen käytön lisäys ja turpeen käyttö energiantuotannossa on sekä työllisyys- että ympäristöperusteiltaan kestävä ja samalla myös haastava ratkaisu.

Voi sanoa, että meillä on onneksi maailman huippuosaamista kattilateknologiassa, polttotekniikassa, dieselvoimaloissa jne., muutamia esimerkkejä mainitakseni. Mutta käytämmekö itse niitä tehokkaasti? Vastaus on ikävä kyllä, ettemme käytä niitä lähelläkään siinä määrin kuin olisi mahdollista. Kuitenkin tämä osaaminen toisi vielä merkittävämmin meille vientituloja ja työllisyyttä, mitä se tänä päivänä tuo, jos edes itse hyödyntäisimme sen osaamisen, mitä meillä tällä alueella on. Ilmeisesti tämä ei ole tarpeeksi hienoa joillekin, kun nämä osaamisen huippualat maailmassa eivät saa aikaan Suomeen kunnollista demolaitosta yhteiskunnan avustuksella, vaikka maahan koko ajan on lisätty tutkimus- ja kehitystoimintaan panostamista ja sitä lisätään, sitä kannustetaan ainakin juhlapuheissa. Odottaisi, että myös tällä puolella edettäisiin juhlapuheita pidemmälle.

Työllisyysperuste tukee ennen kaikkea uusiutuvia energialähteitä. Euroopan unionin laskelmissa jokaista vuotuista tuhatta gigawattituntia vastaava työllisyysvaikutus on ydinvoimaloissa sata, hiilivoimaloissa 116, aurinkoenergialla 248 ja tuulienergialla 542. Turpeen ja puupolttoaineen työllisyysvaikutukseksi samalla asteikolla on arvioitu 500—600. Viimeksi mainitut kotimaiset energialähteet toisivat työtä ennen kaikkea korkean työttömyyden alueille Itä- ja Pohjois-Suomeen.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän käsityksen mukaan puun käyttö voitaisiin periaatteessa helposti monikymmenkertaistaa. Tämä edellyttäisi muutoksia verotukseen, mutta myös muihin järjestelyihin, muun muassa puun keräämiseen siten, että sitä kerättäisiin asutuskeskuksien läheltä. Hajautunut ja perikuntien tai ulkopaikkakuntalaisten hallussa oleva metsänomistus on ongelma tässä mielessä.

Uusia ratkaisuja puun käytön hyödyntämiseksi pitää hakea. Yksi sellainen voisi olla esimerkiksi se, että kauppa- ja teollisuusministeriö ryhtyisi koordinoimaan sitä, että milloin maanomistaja ei suorita itse ensiharvennushakkuita, löytyisi sille työlle kuitenkin jokin taho, vaikkapa siten vain, että se työtä vastaan korvaisi ensiharvennushakkuiden puut. Metsänomistaja saisi hyödyn siitä, että metsäomaisuutta hoidetaan, ja polttolaitokset saisivat kohtuuetäisyyksiltä polttokelpoista puuta. (Ed. Juhantalo: Kuka maksaa?) — Kuka maksaa, on ihan hyvä kysymys. Tänä päivänä me maksamme työttömyyden hintaa, ympäristöhintaa, kaikkea muuta hintaa, jokainen meistä maksaa. Se, mihin rahat pannaan, on järkevää yhteiskuntapolitiikkaa, ja tässä mielessä voisi myös puun käyttö olla lisättynä huomattavasti merkittävämpää. Se on monessa mielessä tervettä energiapolitiikkaa, yhteiskuntapolitiikkaa, aluepolitiikkaa, työllisyyspolitiikkaa. Silloin maksaja pitää löytyä myös osaksi yhteiskunnan avulla.

Turve ei ole ongelmatonta. Sen saastuttavuutta energiatuotannossa on kuitenkin viime aikoina vahvasti liioiteltu. Erityisesti näin tehtiin päätettäessä hiilen ja turpeen verokohtelusta. Kieltämättä mikään, mistä energiaa tehdään, ei ole

ongelmatonta. Kaikissa polttoaineissa on jokin ongelma-alue. Turpeen ongelmana on polton lisäksi myös vesistöhaitat. Nämä tulevat nimenomaan soilta, kun niitä valmistetaan energiatuotantoon. Tässä asiassa on menty kuitenkin jatkuvasti eteenpäin. Kuivatuksen yhteydessä valumat pitää hoitaa niin, ettei haittoja vesistöille syntyisi.

Lisäksi voidaan sopia sellaisista turpeen käyttönormeista, joiden noudattaminen tekisi kiistatta turpeen hyödyntämisestä sekä työllisyyden että ympäristön kannalta perusteltua toimintaa. Turpeen ilmastovaikutusta tulisi suomalaisten ympäristökeskustelussa täsmentää. Meidän mielestämme turpeen energiakäyttö on ympäristöpolitiikan näkökulmasta perusteltua silloin, kun Suomen kaikkien soiden yhteenlaskettu nieluvaikutus eli hiilidioksidin sidonta on suurempi kuin turpeen käytöstä energiatuotannossa aiheutuva kasvihuonevaikutus eli yhteenlaskettu hiilidioksidipäästö.

Luonnontilaisten ja ojitettujen soiden tulisi sitoa hiilidioksidia vuodessa enemmän kuin turpeen poltosta ja turvetuotantoalueilta pääsee ilmakehään. Suomen suopolitiikka näyttäisi näin tarkasteltuna olevan ainakin ilmastovaikutustensa puolelta kestävällä pohjalla, kun vuodessa sitoutuu 9 miljoonaa tonnia ja 8 miljoonaa pääsee ilmakehään.

Meidän tulee ottaa tiukka linja suhteessamme EU:n energiapolitiikkaan. On käsittämätöntä, suorastaan lepsuilua, antaa omien polttoainevarojen jäädä esimerkiksi hiilen varjoon. Meidän tulee huolehtia kansallisesta edusta tässä asiassa niin kuin muutkin tekevät omissa asioissaan.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä tuulivoiman rakentamista on ennakkoluulottomasti tuettava. Saksassa on tuulivoiman tukemiseksi julkinen valta määritellyt hinnan, jolla alueelliset monopolit ovat joutuneet ottamaan vastaan vaihtoehtoisesti tuotettua sähköä, mutta monopolien murtuessa muutaman vuoden kuluessa tämä keino ei luultavasti toimi eikä markkinoiden Suomessa jo vapauduttua enää olisi meillä käytettävissä.

Tarvitaan kuitenkin panostusta tuulivoimaan, jolloin voitaisiin johonkin vapaaehtoiseksi ilmoittautuvaan kuntaan rakentaa kooltaan merkittävä tuulivoimapuisto. Suomalaisissa tuulivoimaloissa komponenttien kotimaisuusaste on noin 50 prosenttia, jolloin hanke olisi myös työllistävä valmistuspuolella. Tuulivoiman kotimaisilla laitetoimittajilla on merkittävät mahdollisuudet kansainvälisillä markkinoilla, joten panostus kotimaan tuulivoimaan tukisi sitä, vaikka luonnollisesti sovellettaisiinkin tavanomaisia markkinatalouden periaatteita.

On selvää, että vielä valjastamattomiin ja suojeltavaksi sovittuihin vesiin ei tule koskea. Selonteko toteaakin, että koskiensuojelulakiin ei puututa. Sen sijaan olisi järkevää käydä läpi jo nyt rakennettujen vesistöjen mahdollisuudet. Sinänsä vesivoiman lisämahdollisuudet jäävät kuitenkin ilmeisestikin kovin vähäisiksi.

Oman lisänsä kotimaiseen energiatuotantoon tuo nykyisten ydinvoimaloiden tehojen nosto jo sovituissa rajoissa. Kuten tiedämme, IVOn ja TVO:n ydinvoimaloiden modernisointihankkeet ovat ympäristövaikutusten arvioinnin kohteena. Hankkeita on mitä ilmeisimmin syytä tukea ympäristösyistä ynnä turvallisuuden ja lisäenergian takia.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä korostaa, että maakaasun käytön laajentaminen on oleellinen osa energiastrategiaa. Kaasun lisähankinta edellyttää pikaista ja tehokasta yhteistyötä Euroopan unionissa ja ennen kaikkea Pohjoismaissa sekä Venäjällä ja koko Itämeren alueella. Kaasun käytön laajentaminen on mittava haaste niin hallitukselle kuin yrityksillekin. Selonteossa todettu etsikkoaika on käytettävä tehokkaasti hyväksi maakaasuvaihtoehdon toteuttamiseksi, muuten edessä on väistämättä ydinvoiman lisärakentaminen.

Eräät hallitsevien eduskuntaryhmien kansanedustajat ovat pitäneet yllä vaatimusta uusista ydinvoimaloista. Siihen on syytä tässä vaiheessa todeta, että hallitus on nimenomaan päättänyt, että se ei sisällytä ydinvoiman lisärakentamista selontekoon. Siksi on itsestäänselvää, että valtioneuvoston jäsenet ja hallitsevien eduskuntaryhmien johto tukevat tätä selonteon linjaa, olipa tässä salissa sitten muuten minkälaista ydinvoimaa puoltavaa lisäharrastusta hyvänsä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä muistuttaa, että energiastrategia ja siihen kuuluvat valinnat ovat niitä asioita, joista neuvotellaan ja sovitaan yhteisesti. Jos nyt sitten joku yksittäinen edustaja kuitenkin tahtoo nimenomaisesti lausua, että juuri hänen vaalipiiriinsä tulee rakentaa ydinvoimala, sellainen paikkakuntakohtainen kannanotto oman vaalipiirin asiassa on tietysti eri juttu, se sallittakoon, mutta muiden vaalipiirien edustajien osalta ei enää kyse olekaan paikallisesta asiasta. Tässä vaiheessa pitää tietenkin korostaa myös sitä, että puhuminen ydinvoiman lisärakentamisesta ilman, että kukaan on hakemassa rakentamislupaa, on kum-

mallista touhua. Ei eduskunta voi blankoasiakirjaa tehdä siitä, että rakentakoon kuka tahansa lisää ydinvoimaa tähän maahan, pitää olla todellinen rakentaja, joku, joka haluaa rakentaa ja kustantaa sen.

Kuten äsken totesin, markkinoiden yhdentymisestä huolimatta meillä on edelleenkin mahdollisuuksia erilaisiin kansallisiin veroratkaisuihin. Siirtäessämme energiaverotuksen painopistettä kotimaisia energialähteitä suosivaksi meidän tulee huolehtia siitä, etteivät yksittäiset kuluttajat ole uudistuvan energiapolitiikkamme ainoita maksumiehiä.

Energian hinnan on meillä väitetty olevan liian alhainen kannustaakseen säästämistä. Kotitalouksia ei kuitenkaan ole aihetta syyttää energian tuhlauksesta, ja säästämisessäkin on varottava sellaisia hätiköityjä ratkaisuja, joilla osoittautuu myöhemmin olevan vakavia muita haittoja. Vaikka perusteollisuutemme onkin siinä määrin energiavaltaista, että on syytä voimakkaasti korostaa teollisuutemme monipuolistamisen tarvetta, ei perusteollisuutemme sinänsä ole tuhlailevaa energian osalta.

Näin ollen pelkkä teollisuuden energiavaltaisuus tai kotitalouksien kuviteltu tuhlaavuus eivät voi olla peruste energian hinnan nopealle ja tuntuvalle nostamiselle. Sen sijaan jos teollisuudella on tiedossaan se, että energian hinta muun muassa verotuksen vaikutuksesta nousee asteittain tulevina vuosina, sen on mahdollista kehittää tuotantoprosessiaan vähemmän energiaa käyttäväksi.

Euroopan unionissa hallituksen tulee johdonmukaisesti vaikuttaa siihen, että energiaverotuksen perusteet ovat jäsenmaissa yhtäläisiä. Tällöin on kuitenkin valvottava, ettei turvetta tai puuta aseteta perusteettomasti huonompaan asemaan kuin kivihiiltä. Lisäksi on valitettavasti otettava huomioon se, että perusteollisuutemme joutuu kilpailemaan Kanadan ja Yhdysvaltain vastaavan teollisuuden kanssa, jolloin kansainvälinen kilpailu asettaa omat rajoituksensa sille, miten pitkälle ympäristöveroissa voidaan edetä. Silti on perusteltua, että hallitus toimii aktiivisesti Euroopan unionissa verotuksen kehittämiseksi siten, että energia- ja haittaveroja yhdenmukaistetaan ja tasoa nostetaan, kuten hallitusohjelma edellyttää.

Kun jokin aika sitten muutettiin energian verotusta, veromuutos laski hiilen hintaa suhteessa puuhun ja turpeeseen useita kymmeniä prosentteja. Tämä takia voimateollisuus on lähtenyt rajoittamaan biopolttoaineiden käyttöä, mikä ei ole kestävää työllisyyden eikä ympäristön kannalta.

Sähkön tuotantoon käytettävälle puulle ja turpeelle pitäisi näissä oloissa säätää ylimääräinen verovähennys, ellei sitten verouudistusta käydä kokonaisuudessaan uudestaan läpi. Puun käytön lisääminen monikymmenkertaiseksi on näet mahdollista hyvin vähäisillä korjauksilla. Vähennyksen suuruus voisi olla esimerkiksi arvonlisäveron luokkaa. Tämä on perusteltavissa sillä, että tuolloin verohelpotus tasoittaa hiilen ja näiden biopolttoaineiden hintaeroa.

Arvoisa rouva puhemies! Ilman määrätietoista strategiaa ajaudutaan ydinvoiman lisärakentamiseen. Se on tämän selonteon sanoma. Me olemme kuitenkin nyt ainutlaatuisessa valintatilanteessa. Vain muutamalla maalla koko EU:n sisällä on ainutlaatuinen mahdollisuus hyödyntää omia energiavaroja kahdella tavalla: Me voimme myydä maailman huippuosaamista ja teknologiaa työllistäen kymmeniätuhansia ihmisiä ja saaden miljardien vientitulot, ja samanaikaisesti meillä on ainutlaatuinen mahdollisuus käyttää kestävällä, työllistävällä tavalla omia energiavarojamme. Tätä tilaisuutta ei pidä missään nimessä laiminlyödä.

Kestävä, tulevaisuuteen tähtäävä energiapolitiikka ja sitä tukeva verotus merkitsisivät sitä, että panostamme voimakkaasti kotimaisiin energiamuotoihin ja otamme vastaan meille asetetun haasteen lisätä sähkön tuotantoa mieluummin maakaasulla ja kotimaisilla polttoaineilla kuin ydinvoiman avulla.

Ed. J a n s s o n : Värderade talman! Vårt land håller på att repa sig efter den djupa kris, som följde på valutamarknadernas avreglering och kasinoekonomin samt, inte minst, på det fria fallet i vår östhandel. Notan skall nuvarande och kommande skattebetalare stå för. Nu går avregleringen från den krigstida reglerekonomin till öppen marknadsekonomi vidare till följd av den europeiska och globala integrationen.

Energipolitiken är en del av näringspolitiken, som nyligen var föremål för debatt i riksdagen; också då utgående från en redogörelse. Nu har statsrådet avgett en energipolitisk redogörelse, som drar upp strategin för elförsörjningen under de kommande 30 åren.

Den energipolitiska redogörelsen spänner över ett vidsträckt fält samtidigt som den genomsyras av frågan, hur Finland skall trygga tillgången på i bästa fall billig elektricitet. Energihushållningen omspänner mycket mera än enbart elener-

gin eftersom hit skall hänföras all bränsleförbrukning i industrin, primärproduktionen, trafiken, uppvärmningen och serviceproduktionen samt bränsleförbrukningens effekter på miljön. Detta kan man också utläsa ur redogörelsen.

Energi är inte detsamma som elektricitet, men liksom i den offentliga diskussionen ligger redogörelsens tyngdpunkt på elenergin, därför så också i detta anförande. Jag skall dock även beröra några andra former av energi.

Redogörelsen har uppenbara förtjänster. Den spänner över ett tillräckligt långt tidsperspektiv, ungefär till år 2025 och den fångar bra in den pågående internationaliseringen och globaliseringen. I enlighet med krav svenska riksdagsgruppen framförde under behandlingen blev tidsperspektivet längre än återstoden av denna riksdagsperiod. Åtgärden var nödvändig för att ge trovärdighet åt redogörelsen.

Redogörelsens bärande budskap kan man sammanfatta i frågan: Vilka är de mest optimala sätten för Finland att öka tillgången på elektricitet från 70 terawattimmar med 1,4 gånger under de följande 30 åren?

Problemen ligger inte endast däri hur den ökade efterfrågan skall tillgodoses, utan om en stark ökning och ökningstakt överhuvudtaget är försvarbara samt vilken typ av produktion som är optimal.

Arvoisa rouva puhemies! Jos lähtökohtana on kokonaistuotannon kaksinkertaistuminen vuoteen 2025 mennessä, yhtenä tavoitteena tulee olla, että energian kulutus ei kasva yhtä paljon ja että sähkön kulutus ei kasva enempää kuin 1,4-kertaiseksi, mieluummin tätäkin vähemmän. Kansantalouden energiaintensiivisyyden vähentämiseksi vaaditaan säästämisen lisäämistä, tekniikan parantamista ja toimivia pitkän aikavälin ohjauskeinoja. Jatkuvasti kasvava, saastuttava energian kulutus on ristiriidassa kestävän kehityksen periaatteen kanssa. Globaalista näkökulmasta tarkasteltuna koko ekologinen tasapaino vaarantuu. Suomen osuus tästä kulutuksesta on kokonaisuudessaan vaatimaton, mutta oma moraalimme ja kansainväliset velvoitteemme vaativat meitä hillitsemään kasvuvauhtia.

Energiapolitiikan kohteena ei voi olla vain energian tuotanto vaan vähintään yhtä suuressa määrin energian käyttö. Tämä koskee pitkälti sähkön käyttöä. Selonteossa esitellyt säästöohjelmat ja menetelmät vaikuttavat relevanteilta.

Teknisten parannusten osalta selonteko toteaa energiateknologian olevan eräs energiapolitiikan kulmakivistä. Suomen kokonaisvaltaisena tavoitteena tulee olla karusta ilmastosta saatujen kokemusten hyödyntäminen ja jatkuvasti energiateknologisen kehityksen kärjessä oleminen. Uuden teknologian tutkimuksella, kehitystyöllä ja markkinoinnilla tulee olla korkea ja voimakas prioriteetti. Markkinat ovat käytännöllisesti katsoen rajattomat ja ne kasvavat nopeasti. Työllisyysvaikutukset ovat suuret ja vientinäkymät hyvät samalla, kun pyrimme resurssien taloudellisempaan käyttöön. Tästä enemmän jäljempänä.

Ohjauskeinojen osalta on nähtävissä vastakkainasettelu avoimen markkinatalouden toimintatavan ja julkisen vallan toimien välillä, joilla vaikutetaan markkinoiden toimijoihin. Ohjauskeinojen on oltava suhteessa niiden tavoitteeseen. Ne eivät saa vääristää kilpailua eikä niiden tule olla ensisijaisesti fiskaalisia.

Energiastrategian on sen sijaan oltava selkeä strategia myös käytettävistä keinoista, jotta pääsisimme haluamaamme kestävään energiapolitiikkaan. Ratkaisevia päätöksiä tekevien niin teollisuudessa kuin voimayhtiöissäkin on nähtävä niin kannustimet kuin ohjauskeinotkin riittävän selkeästi. Tältä osin selonteossa on toivomisen varaa.

Selonteossa olisi voitu käsitellä tyhjentävämmin normeja, valvontaa ja verotusta, joiden pitäisi vaikuttaa toivotun suuntaisesti käyttäytymiseen. Selvitys koostuukin lähes pelkästään vallitsevien olosuhteiden toteamisesta ilman vaikutusten analysointia. Toimiiko markkinoille pääsy? Onko EU:n energiaveroesitys myönteinen? Miten oma energiaverouudistuksemme, joka hajoitti hallituspuolueet, vaikuttaa tuotantoon ja ympäristöön? Hillitseekö ohjaus riittävästi kysynnän kasvua? Selonteossa todetaan lakonisesti, että energiastrategian tavoitteiden kannalta energiaverojen tulisi olla kauttaaltaan korkeammat EU:ssa. Mielenkiintoinen toteamus, joka tosin jää ilmaan.

Fru talman! Efter analysen av läget följer strategierna, som drar upp riktlinjer för handlandet och ger antydningar om effekterna av handlandet. Strategierna i redogörelsen är hållna på ett så allmänt plan att man i dem kan inläsa allt utan att egentligen bli så mycket mera upplyst. Alla kända alternativ är med. De förutsebara och ännu okända förbigås summariskt. Man kan skönja en antydan om stress i beskrivningen.

Jag skall vara mera konkret: Veterligen baserar sig alla energiformer utom vågkraften på so-

lens fusionskraft. Produktion och konsumtion av energi hör till de mänskliga aktiviteter som påverkar miljön på de mest genomgripande och långsiktiga sätt, t.o.m mera än krig.

En femtedel av jordens befolkning använder 80 procent av resurserna utan större benägenhet att spara. Mera än hälften av energin alstras ur källor som förorenar. Redogörelsen uppskattar att världskonsumtionen år 2015 har ökat 1,5 gånger. Man kan förmoda att den, alltså världskonsumtionen, år 2050 har tredubblats. Hur ser det ut då ifall förorenande drivmedel används i samma utsträckning som nu?

Sannolikt ungefär så här: De förnybara naturresursernas avkastning minskar eller upphör samtidigt som en växande befolkning kräver mera vatten, föda och bränsle. Koldioxiden, vattenångan och ozonet i atmosfären gör att jordens värmeutstrålning dämpas avsevärt. Vi vet ju att utan dessa värmeabsorberande gaser skulle medeltemperaturen på jorden vara ungefär –20°C i stället för +15°C som vi har nu.

Detta påverkar molnbildningen, vindförhållandena, temperaturen och därmed sannolikt också havsströmmarna på ett sätt vars facit föreligger endast i efterhand, tyvärr. Jag har länge förundrat mig över orsaken till att det skall vara så svårt att programmera datorer med relevant information om vårt gigantiska experiment med klimatförändringarna på jorden och få ut prognoser om vart vi är på väg. Vi löser inga problem med att förneka deras existens. Eller är det så att vi inte vill veta?

Rouva puhemies! Selonteko palaa kohtalonkysymykseen kasvihuoneilmiön vaikutuksista ja viittaa siihen, että kasvihuoneilmiöstä voi kehittyä myös hallinnasta irti riistäytyvä muunnelma.

Kuten tiedämme, nopeus on aina suhteellista. Tuotamme ilmakehään 6 miljardia tonnia hiilidioksidia vuodessa ja käytämme noin 4 miljardia tonnia happea, siis 6 tonnia ja 4 tonnia, näin olen ymmärtänyt. Tämän vuoksi ilmakehän hiilidioksidin suhteellinen pitoisuus on 1900-luvulla noussut tähän päivään mennessä 0,0345 prosenttiin oltuaan vuosituhansia pysyvästi 0,027 prosenttia. Tämä lisäys johtuu ennen kaikkea fossiilisten polttoaineiden poltosta.

Kuten sanottua, Suomi ei voi ratkaista globaaleja ongelmia, koska Suomessa toimimisen vaikutuksilla on vain marginaalinen merkitys koko maapallolle. Voimme kuitenkin toimia siten, että vaikutukset muodostuisivat edullisiksi muidenkin toimiessa samalla tavalla.

Strategioiden mukaan on edistettävä energian tehokkuutta ja säästämistä sekä bioenergian ja kotimaisen energian käyttöä. Tämä onkin paikallaan. Energiatalous edellyttää kuitenkin myös kansainvälistä toimintaa ja osallistumista. Tämän vuoksi Suomen energiahuolto on nähtävä osana suurempaa kokonaisuutta, jossa tavoitteena tulee olla kestävä kehitys ja öljyn käyttäminen järkevämmin kuin pelkästään polttamalla. Jos energiataloutta hoidetaan järkevästi jossakin päin maailmaa, mekin hyödymme siitä ja päinvastoin, suoraan tai välillisesti.

Koska psykologis-poliittisesti ydinvoimasta ei ole mahdollista käydä asiakeskustelua, meidän on luovuttava termistä, ei kuitenkaan energiamuodosta. Meidän on suunnattava panostukset uusiin vaihtoehtoisiin energialähteisiin. Tällaisia energialähteitä ovat fuusioenergia ja aurinkoenergia. Paljon on ehtinyt tapahtua ensimmäisten aurinkopaneelien käyttöönoton jälkeen. Tekniikka on kehittynyt niin, että eräissä tapauksissa päivänvalo riittää. Miksipä kehitys siis pysähtyisi?

Öljyä korvaavana energiamuotona vetykaasu on lupaava. Vetyä poltettaessa syntyy puhdasta vettä. Vetyä voidaan tuottaa suuria määriä maapallolla olevissa erämaissa hajottamalla vettä. Elektrolyysiin voidaan käyttää virtaavia energialähteitä kuten aurinkoa ja tuulta.

Toinen lähde puhtaan energian tuottamiseen on vetyisotooppi deuterium, jota on merivedessä rajoittamattomia määriä. Yhdessä merivesilitrassa olevan deuteriumin energiasisältö vastaa satojen öljylitrojen energiasisältöä. Tämän energian hyödyntäminen tapahtuisi fuusioreaktoreissa.

Jos öljy ei olisi niin halpaa, tutkimus olisi todennäköisesti edennyt paljon nykyistä pidemmälle. Suomen onkin oltava edelleen aktiivinen energia-alan kansainvälisessä tutkimuksessa ja tuotekehittelyssä.

Fru talman! Svenska riksdagsgruppen stöder till fullo energistrategins satsning på biobränslen, vilket vi efterlyst upprepade gånger under denna och förgående valperiod. Löften har också tidigare getts, men nu måste de bli verklighet och synas i budgetarna för en lång tid framöver. Småskalig och sysselsättande energiproduktion har en självklar roll i en vettig glesbygdspolitik i vår EU-tillvaro.

En annan energiform med tiden framför sig är vindkraften. Den är ren, inhemsk och förnybar.

Redogörelsen tar fasta på vindkraftens potential på ett tillfredsställande sätt och på ett sätt som för tio år sedan skulle ha förorsakat föraktfulla fnysningar. Erfarenheterna från Danmark och den offentliga maktens målsättning där ger starkt stöd för den här kursändringen också i vårt land.

Energiproduktion i stor skala med vindkraft är tekniskt möjlig i Europa och USA. Potentialen i Finland ligger på en nivå som är högre än medeltalet i Europa. Kostnaderna för vindkraftsproduktion kommer att sjunka, medan de stiger för de gamla ej förnybara produktionsformerna. När man beaktar riskerna och utomstående kostnader, har de förnybara energiformerna ett försprång, som de gamla inte kan ta in. Och utvecklingen går vidare, en utveckling som inte går att stoppa. Det visar exemplen i vår omgivning.

Med detta säger jag inte att vindkraften tillgodoser behovet av basenergi, men är ett lovande komplement och tillsammans med andra, ovan antydda förnybara alternativ.

Kasvavasta energiantarpeesta on huolehdittava. Samanaikaisesti meidän on panostettava parempaan talouteen koko energiahuollossamme.

Energiatuotannossa ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattaa maakaasun käytön lisäämistä eurooppalaisen maakaasuverkon kautta. Maakaasu on realistinen ja varteenotettava vaihtoehto vaikeasti ennakoitavissa olevaksi ylimenokaudeksi kokonaan uusiutuviin energialähteisiin perustuvaan energiapolitiikkaan siirryttäessä.

Nykyisen fissioydinvoiman osalta mielipiteet menevät ristiin ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä, eikä enemmistö pidä järkevänä ydinvoimaäänestyksen järjestämistä eduskunnassa tämän asian yhteydessä. Uusi äänestys johtaisi joko uuteen kielteiseen kantaan tai tällä vaalikaudella merkityksettömään myönteiseen kantaan; merkityksettömään siinä mielessä, että tällä hetkellä ei ole olemassa lupahakemusta, ja vaikka olisikin, se ei kuitenkaan tulisi hyväksytyksi tässä hallituksessa.

Energian kulutuksessa on etusijalle asetettava säästäminen, tavoitteena kasvun kääntäminen kulutuksen pienentämiseksi, mikä onkin jo tapahtunut muissa pitkälle teollistuneissa maissa. Sähköä ei tule käyttää uudisrakennusten lämmittämiseen, ja olemassa olevissa taloissa on pyrittävä muihin lämmitysmuotoihin.

Värderade fru talman, jag skall avsluta. Lopetan pian, arvoisa puhemies.

Energisparande är per definition lönsamt så länge investeringar i effektivare teknologi i en kostnads-/nyttoanalys ger plus i kanten jämfört med byggandet av ny kapacitet. Svenska riksdagsgruppen stöder de åtgärder som anges i redogörelsen och ser gärna att urvalet av åtgärder utökas, gärna med nya okonventionella metoder såsom aviserats bl.a i Sverige.

Länge var den petrokemiska industrin den största industribranschen i världen. Nu har turistindustrin intagit tätpositionen i världshandeln. Inte bara som en följd av detta utan mera som ett resultat av nödens tvång är miljöindustrin på stark frammarsch. I detta sammanhang intar energihushållningen av naturliga skäl en nyckelposition. Där skall Finland hålla sig framme.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Suomen ja koko teollistuneen maailman vaikeimpia ja haastavimpia tehtäviä on muuttaa energiatalous vastaamaan kestävän kehityksen vaatimuksia. Tehtävän tekee vaikeaksi se, että teolliset yhteiskunnat ovat erittäin riippuvaisia energiasta. Jos Suomen vuodessa kuluttama sähkö tuotettaisiin ihmistyönä, dynamojen kampia pyörittämään tarvittaisiin yli 200 renkiä jokaista suomalaista kohden. Muutokset energiataloudessa ovat siis suuria asioita ja vaikuttavat hyvin monien ihmisten elämään.

Valitettavasti energiatekniikkaa on teollistumisen alusta noin 1970-luvulle asti kehitetty lähestulkoon piittaamatta ympäristöstä. Nyt teollisuusmaiden energiatalous perustuu pääasiassa uusiutumattomiin energiavaroihin ja laajasti käytetyillä energian tuotantomuodoilla on suuria haitallisia ympäristövaikutuksia. Ydinvoimaan liittyy turvallisuusriskejä, joiden todennäköisyys on pieni, mutta suurimmat mahdolliset onnettomuudet ovat todella vakavia. Fossiilisten polttoaineiden poltto puolestaan aiheuttaa happamia sateita ja lisäksi hiilidioksidipäästöjä, jotka tutkijoiden valtaosan käsityksen mukaan aiheuttavat ilmastomuutosta.

Pitkällä aikavälillä energiatalous ei voi perustua muuhun kuin uusiutuviin varoihin. Suunnan ottaminen kestävää energiataloutta kohti on nyt suuri haastava tehtävämme.

Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen on suurempi urakka kuin monet näyttävät ymmärtävän. Kyse ei ole vain siitä, onnistummeko vähentämään päästöjä vuoteen 2010 tai johonkin muuhun lähivuosikymmeneen mennessä tiettyyn tavoitetasoon. Noin sadan vuoden kuluessa maailman hiilidioksidipäästöt on pudotettava alle puoleen nykytasosta, ja arvioidaan, että kehittyneiden teollisuusmaiden päästöt on pudotettava noin viidesosaan nykytasosta. Silloinkin päädytään vain siihen, että ilmakehän hiilidioksidipitoisuus vakiintuu tasolle, joka on noin kaksinkertainen ennen teollistumisen alkua vallinneeseen verrattuna. Mutta tämänkin aikaansaaminen edellyttää siis valtavaa mullistusta koko maailman energiataloudessa.

Hiilidioksidipäästöt kasvavat tätä nykyä kaikkein voimakkaimmin teollistuvissa kehitysmaissa. Noin kymmenen vuoden kuluessa ne saattavat aiheuttaa yli puolet maailman hiilidioksidipäästöistä. Eli maapallon ilmaston tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on se, onnistutaanko kehittämään tekniikkaa, jota nykyisissä kehitysmaissa voidaan ottaa laajasti käyttöön vaarantamatta luonnonympäristöä. Tämän tekniikan kehittämisen päävastuu on teollisuusmailla. Teollisuusmaissa energiapolitiikan yhden johtolangan tuleekin olla se, että edistetään sellaisen energiatekniikan kehittymistä, jota myös kehitysmaissa voidaan laajasti ottaa käyttöön.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin kunnianhimoisena tavoitteena on olla johtava maaryhmä hiilidioksidipäästöjen alentamisessa. Vihreät kannattavat tätä tavoitetta lämpimästi. EU pyrkii alentamaan päästöjään vuoden 1990 tasoon verrattuna 15 prosentilla vuoteen 2010 mennessä. Suomen energiapolitiikan kannalta tämä merkitsee aivan uutta tilannetta: Nimittäin päästöistä on tulossa osa meidän EU-politiikkaamme. Alustavasti Suomen tavoitteeksi on sovittu palata vuoden 1990 tasolle vuoteen 2010 mennessä, jota tavoitetta monet ympäristöihmiset ovat arvostelleet liian lepsuksi. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto puolestaan on kiiruhtanut leimaamaan tavoitteen epärealistiseksi, mahdottomaksi toteuttaa.

Vihreän eduskuntaryhmän mielestä tavoitteen toteuttaminen on täysin mahdollista, mutta se edellyttää muutosta energiapolitiikassamme. Katsommekin, että hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen on nyt suhtauduttava yhtä päättäväisesti kuin olemme suhtautuneet valtiontalouden kuntoon saattamiseen.

Vaativampikin päästövähennysohjelma on mahdollinen, jos talous- ja elinkeinopolitiikalla määrätietoisesti suunnataan kansantalouden kasvu vihreän kasvun aloille eli osaamisteollisuuteen ja palvelualoille. Näiden alojen energian kulutushan on pieni verrattuna Suomen perinteiseen perusteollisuudeksi kutsuttuun teollisuuteen, joka on paljon energiaa kuluttavaa prosessiteollisuutta.

On muistettava, että tuotannon arvon, työllisyyden ja energian kulutuksen suhde on eri aloilla hyvin erilainen. Teollisuus työllistää noin kolmanneksen Suomen työssäkäyvistä, mutta kuluttaa yli puolet Suomen sähköstä. Teollisuuden sisällä paperiteollisuus työllistää yhden kahdeskymmenesosan työvoimasta, tuottaa vähän yli kymmenesosan tuotannon arvosta, mutta kuluttaa noin puolet teollisuuden energiasta. Sekä kansantalouden ja työllisyyden että ympäristön näkökulmasta on siis järkevää suunnata kasvu ensi sijassa sellaisille aloille, jotka työllistävät paljon, joiden tuotannon arvo sidottuun pääomaan verrattuna on suuri ja jotka kuluttavat vähän energiaa.

Tämä Suomen kansantalouden rakennemuutos on sellainen vihreiden tavoite, jota hallituksen energiaselontekoon ei ole selkeästi kirjattu. Sen sijaan selonteko sisältää muita vihreän suunnanmuutoksen aineksia, joista tärkeimmät ovat puuhakkeen energiakäytön lisääminen ja energian säästö.

Puuhake on nopeimmin lisättävissä oleva kotimainen uusiutuva energiavara. On arvioitu, että metsien ekosysteemien kannalta hyväksyttävä puuhakkeen lisäkäyttö olisi suuruusluokkaa 10 miljoonaa kiintokuutiometriä vuodessa, josta saatava energiamäärä vastaisi suunnilleen yhden suuren ydinvoimalan vuosituotantoa. Tänä keväänä ehdotuksensa tehnyt energiapuutyöryhmä ehdottaakin toimia, joilla hakkeen käyttöä lisättäisiin noin 8 miljoonaa kuutiometriä vuodessa kuuden vuoden kuluessa. Tämä vähentäisi Suomen hiilidioksidipäästöjä 2,5 miljoonalla tonnilla vuodessa ja synnyttäisi noin 3 300 välitöntä uutta työpaikkaa. Myös rikin ja typen oksidien päästöt vähenisivät.

Vihreän eduskuntaryhmän mielestä energiapuutyöryhmän ehdotukset onkin toteutettava pikaisesti. Erityisesti mainitsen työryhmän ehdotuksista sen, että sähköveron palautus tulisi antaa puuta polttaville voimalaitoksille vain siinä suhteessa kuin sähkö todella on tuotettu puulla.

Energiansäästötoimia on myös tehostettava. Myös säästöön eli megawatteihin investoiminen työllistää. Erityisen tärkeää on ohjata rakentajat

valitsemaan uusien talojen lämmitystavaksi muu kuin suora sähkölämmitys, joka on suurta tuhlausta. Talvisaikaan, kun lämmityssähkön kulutus on suurinta, huippusähkö tuotetaan lauhdevoimaloissa, joissa vain reilu kolmasosa polttoaineen energiasta muuttuu sähköksi. Energiaselonteossa hallitus lupaakin tutkia lämmitysmarkkinat ja pohtia ohjauskeinoja, joilla lämmitystapavalinnat saadaan ympäristön kannalta paremmiksi.

Vihreän eduskuntaryhmän mielestä valtion tulisi tarjota porkkanoita myös siihen, että olemassa olevia suoria sähkölämmityksiä vaihdettaisiin muihin lämmitystapoihin, esimerkiksi lämpöpumppuihin, joiden avulla talon sähkön kulutus voidaan vähentää noin puoleen. Suomessa lämpöpumpuilla lämmitettyjä taloja on vain toistakymmentätuhatta, kun Ruotsissa niitä on 260 000. (Ed. Tiuri: Silti sähköä tarvitaan lisää!) — Ei tarvita, jos vaihdetaan suora sähkölämmitys lämpöpumppuun.

Kaiken kaikkiaan, kun energian säästöä tarkastellaan kansantaloudellisesti, on muistettava, että vieläkin on niin, että energiansäästöinvestoinneilta vaaditaan nopeampaa takaisinmaksuaikaa ja korkeampaa tuottoa kuin energiantuotantoinvestoinneilta. Tämä tarkoittaa sitä, että meillä investoidaan helpommin sähkön tuotantoon kuin sähkön säästämiseen, mikä ei ole kansantalouden kannalta järkevää. Jos tuotto- ja takaisinmaksuvaatimus olisi sama sähkön säästö- ja tuotantoinvestoinneilla, se johtaisi Suomessa pääomien tehokkaampaan käyttöön ja olisi siis kansantalouden kannalta eduksi.

Hallitus lupaa selonteossa toimia aktiivisesti, jotta Suomeen saataisiin uusi maakaasuputki. Suomen kannalta parasta olisi, että uusi putki Venäjältä menisi meidän kauttamme Keski-Eurooppaan asti, koska silloin emme olisi putken päässä, vaan sen varrella. Ympäristön kannalta maakaasu on välivaiheen ratkaisu, mutta se on hyväksyttävä silta kestävään energiatalouteen. Hiilivoima tulee korvata maakaasulla niin nopeasti kuin se teknisesti on mahdollista, koska maakaasun hiilidioksidipäästöt tuotettua kilowattituntia kohden ovat noin puolta pienemmät kuin kivihiilen. Uusien hiilivoimaloiden rakentaminen sen sijaan ei mitenkään sovi niihin päästövähennystavoitteisiin, joihin Suomi EU:ssa on sitoutumassa.

Uusi energiatekniikka, muu kuin puuta polttava, on Suomessa toistaiseksi ollut marginaalisessa asemassa. Tässä keskustelussa useampi edustaja onkin todennut jo sen, että tuulivoiman kehittämisessä Suomi on jäämässä EU-Euroopasta jälkeen. Esimerkiksi viime vuonna tuulivoimaan investoitiin Suomeen verrattuna Saksassa yli neljäsataakertaisesti, Tanskassa kaksisataakertaisesti, Espanjassa yli satakertaisesti, Ruotsissa yli kolmikymmenkertaisesti, Portugalissa yli kymmenkertaisesti ja Kreikassakin nelinkertaisesti. Tämä ei johdu luonnonolosuhteista. Suomessa on suuria erinomaisia tuulivoimaalueita. Lapissa tuulivoima on jo nyt kilpailukykyistä ilman subventioita ja olisi muuallakin, jos perinteisiltä sähköntuotantomuodoilta perittäisiin niiden ympäristövaikutusten hinta. Tanskassa maanviljelijät saavat jo nyt parhaan hehtaarisatonsa tuulivoimasta.

Hallitus on selonteossaan luvannut selvittää syyt tuulivoiman hitaaseen etenemiseen ja poistaa ne. Hallituksen tulisikin viipymättä asettaa työryhmä tekemään tätä selvitystyötä ja tarvittavat ehdotukset, aivan kuten puuhakkeen kanssa on tehty.

On muistettava sekin, että tuulivoima on vientibisnes ei vain Tanskalle vaan myös Suomelle. Tuulivoimaloiden osia valmistavan suomalaisen teollisuuden osuus tuulivoiman maailmanmarkkinoista on yhtä suuri kuin paperiteollisuutemme osuus oman alansa maailmanmarkkinoista, ja tuulivoiman maailmanmarkkinat kasvavat erittäin nopeasti, noin 20—30 prosenttia vuodessa.

Yksi tapa nopeuttaa sekä tuulivoimaan että puuhakevoimaloihin investoimista voi olla ns. vihreän sähkön markkinoiden luominen. Ruotsissa myydystä sähköstä ympäristömerkittyä onkin jo 16 prosenttia. On hyvä, että tämäkin asia selonteossa mainitaan.

Liikenteestä selonteossa puhutaan varsin vähän. Liikenne tuottaa kuitenkin noin viidenneksen Suomen hiilidioksidipäästöistä. Vihreiden mielestä päästöjen vähentäminen tulee ottaa liikennepolitiikan tärkeimmäksi tavoitteeksi, mikä tarkoittaa joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen suosimista.

Arvoisa puhemies! Käsittelen vielä kahta asiaa, joista on kiistelty sekä selonteon laatimisen yhteydessä että muutoin, nimittäin energiaverotusta ja ydinvoimaa.

Vihreä verouudistus tarkoittaa työn verotuksen alentamista ja vastaavien varojen kokoamista ympäristöveroilla, ennen muuta energiaveroilla. Kuten selonteossa todetaan, Suomen energiaveroja kehitettäessä on otettava huomioon kansainvälinen kehitys. Kun EU:n yhteinen energiavero toivottavasti saadaan aikaan, se parantaa mahdollisuuksia nostaa energiaveroa myös Suo-

messa. Hallituksen tulisikin EU:ssa ajaa linjaa, jonka mukaan EU-energiaverosta ei annettaisi palautusta energiavaltaiselle teollisuudelle, koska tämä mahdollistaisi Suomessa suuremman energiaveron kertymän, jolla työn verotusta puolestaan voitaisiin alentaa. (Ed. Tiuri: Mihin työ häviää?) — Esimerkiksi palvelualoilla, ed. Tiuri, palvelualoilla, joita esimerkiksi professorit edustavat, on kyllä paljon tekemätöntä työtä. Kysymys on vain siitä, että saadaan kysyntä ja tarjonta vastaamaan toisiaan hinnan puolesta, ja siihen hintaan työn verotus vaikuttaa erittäin ratkaisevalla tavalla.

Vihreä verouudistus on tehokas tapa lyödä kolme kärpästä yhdellä iskulla: saada aikaan uusia työpaikkoja ja suunnata kansantalouden rakenteen kehitystä vihreän kasvun suuntaan sekä nopeuttaa uuden, ympäristöystävällisemmän tekniikan kehittämistä. (Ed. Aittoniemi: Vihreiden haaveita!) Nyt myös taloustieteilijät näyttävät olevan havahtumassa tähän asiaan. Äskettäin kaksi Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATTin tutkijaa, Pekka Mäkelä ja Timo Rauhanen, kirjoittivat asiasta, ja he luonnehtivat ympäristöverouudistusta talouden ja ympäristön tuplapotiksi. Saksassa äskettäin valmistuneen tutkimuksen mukaan vihreällä verouudistuksella voitaisiin saada aikaan peräti 1,5 miljoonaa uutta työpaikkaa.

Hallituksen tuleekin laatia aikataulutettu ohjelma työn verotuksen siirtämisestä ympäristöveroihin. Samalla tulee toteuttaa hallituksen viime syksynä ja myös tässä selonteossa antama lupaus siitä, että energiaveron rakennetta kehitetään ohjaamaan hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen.

Arvoisa puhemies! Julkinen energiakeskustelu näyttää edelleenkin vellovan ydinvoiman ympärillä. Joidenkuiden mielestä lisäydinvoimalla on kiire. Kiire sillä on ollutkin kohta viitisentoista vuotta. Vihreiden kanta ydinvoimaan on sama kuin ennen: lisäydinvoimaa ei tarvita, Suomen tarvitsema sähkö kyetään tuottamaan vaarattomammillakin menetelmillä.

Viime vuosina ydinvoimaa on puolustettu ennen muuta sillä, että se ei tuota hiilidioksidipäästöjä. Kauppa- ja teollisuusministeriössä tehty Energiaskenaario 2025 -tutkimus osoittaa kuitenkin, että jos asiaa tarkastellaan noin 30 vuoden aikavälillä, lisäydinvoiman merkitys päästöjen vähentäjänä on marginaalinen verrattuna muun energiapolitiikan vaikutukseen. Tärkeintä on se, että lisäydinvoima, vaikka se laskisi päästöjä, sinällään ei riittäisi muuttamaan päästöjen trendiä miksikään. Tärkein tehtävämme on juuri saada aikaan trendin muutos eli päästöjen noususuunnan kääntäminen laskusuunnaksi.

Tässä selonteossa hallitus toteaa, että pitkällä aikavälillä ydinvoimaa ei suljeta pois. Tämä on tosiasian toteamista. Niin kauan kuin Suomessa on ydinvoimaloita ja alan asiantuntemusta, lisäydinvoiman rakentaminen on teoriassa mahdollista. Tämä hallitus on kuitenkin sitoutunut siihen, ettei se ryhdy valmistelemaan uuden ydinvoimalan rakentamista. Mahdollisia muunlaisia päätöksiä voidaan tehdä aikaisintaan seuraavassa eduskunnassa. Vihreät ovatkin täysin valmiita siihen, että energiapolitiikasta keskustellaan seuraavissa eduskuntavaaleissa. Me olemme valmiita puolustamaan omaa linjaamme.

Onneksi energiatekniikka kehittyy koko ajan. Tällä hetkellä arvioidaan, että tuulivoimalla tuotettu sähkö on noin kymmenen vuoden kuluttua halvempaa kuin lauhdevoimaloissa tuotettu. Tämän käännekohdan aiheuttaa matalikoille rakennettavien tuulivoimaloiden tekniikan kehittyminen. Mahdollinen uusi ydinvoimala puolestaan ehtisi valmiiksi aikaisintaan noin vuonna 2010. Se olisi siis jo valmistuessaan vanhanaikainen. Tuulivoimalla on nimittäin pääosa ydinvoiman eduista. Kerran rakennettu voimala tuottaa sähköä lähes ilmaiseksi tuottamatta päästöjä. Tuulivoimaan ei kuitenkaan liity onnettomuusriskiä toisin kuin ydinvoimaan. Niinpä me vihreät pidämme todennäköisenä sitä, että uuden ydinvoimalan rakentaminen ei tule ajankohtaiseksi seuraavankaan eduskunnan aikana eikä sen jälkeenkään.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Pääministeri Paavo Lipposen viiden puolueen hallitus, jossa ovat mukana vasemmiston ja oikeiston lisäksi myös vihreät, jää historiaan erityisesti energia- ja ympäristöpoliittisista tekemisistään ja tekemättä jättämisistään. Seuraava lista ei ole mikään kunniataulu, päinvastoin.

Ensinnäkin hallitus runnoi läpi sysimustan energiaverouudistuksen, jolla se palkitsi hiilenpolttajat verokevennyksillä ja rankaisi kotimaisten uusiutuvien energialähteiden käyttäjiä. Toiseksi hallitus valmisteli salamyhkäisesti ehdotuksen poikkeuksellisen laajaa arvostelua osakseen saaneeksi Natura-ohjelmaksi, ja kolmanneksi hallitus laiminlöi jo ohjelmastaan alkaen pitkäjänteisen energiapoliittisen suunnittelun ja toteuttamisen.

Käsittelyssä oleva selonteko on erinomainen kuvaus energiapolitiikasta. Kun sen lukee alusta

loppuun, jää kuitenkin kysymys, mitä hallitus todella aikoo tehdä ja aikaansaada. Vastausta emme tähän ydinkysymykseen saa.

Energiapolitiikkaa ei voi käsitellä irrallaan muusta yhteiskuntapolitiikasta eikä varsinkaan ympäristöpolitiikasta. Hallitus onkin sisällyttänyt selontekoon monipuolista aineistoa eri näkökulmista. Myös globaali näkökulma on mukana, tosin vain energiavarojen riittävyyden eli suomalaisen itsekkyyden näkökulmasta. Globaalit ympäristö- ja kestävän kehityksen linjaukset muun muassa kehitysmaiden suhteen on valitettavasti kokonaan sivuutettu.

Energia- ja ympäristöpolitiikasta puhuttaessa on erityisen tärkeää nostaa esille ne arvot, joiden varaan tulevaisuutta rakennetaan. Me emme saa valita itsekästä ja markkinaehtoista talouskasvun ideologiaa. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä haluaa nostaa esille maailman vanhimman ympäristöpoliittisen ohjelman. Ihminen ja koko ihmiskunta on asetettu viljelemään ja varjelemaan maata. Viljelyn me osaamme liiankin tehokkaasti niin perinteisen viljelyn kuin teollisuuden ja liikenteenkin osalta. Varjelu on jäänyt jälkeen. On paikallaan myös muistaa kysymys: Mitä se hyödyttää ihmistä, vaikka hän voittaisi omakseen koko maailman? Talouskasvun ihannointi on asetettava kriittisen tarkastelun kohteeksi.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Lipposen hallitus rakensi ympäristöpolitiikkansa erityisesti hiilidioksidipäästöjen osalta Suomen tuella lähialueillamme toteutettujen ja toteutettavien vähentämistoimenpiteiden varaan. Tämä hallituksen politiikka kärsi vararikon, kun EU:n ympäristökomissaari Ritt Bjerregaard Suomen-vierailullaan keväällä ilmoitti, että EU-komissio ei hyväksy Suomen saldoon muita kuin Suomen omalla alueella toteutetut vähennykset.

Hallitus näyttää olevan ympäristöpoliittisessa pattitilanteessa. Hiilenmusta energiaverouudistus on jo kasvattanut hiilenpolttoa. Tämä johtaa päästöjen kasvuun. Suomi ajautuu vihreän ympäristöministerin ja koko ympäristöystävällisyyttään korostaneen vasemmiston johdolla yhä kauemmas Rion Unced-kokouksessa tekemistään sitoumuksista. Suomi ei voi uskottavasti vaatia muiltakaan mailta päästöjen vähentämistä, kun oma talo mustuu.

Ruotsissa fossiilisten polttoaineiden hiilidioksidipäästöt vakautetaan vuoden 1990 tasolle vuoteen 2000 mennessä, minkä jälkeen alentamista jatketaan. Suomen hallituksen tavoitteena on vuoden 1990 taso vasta vuonna 2010. Vuodesta 1990 ovat Suomen hiilidioksidipäästöt kasvaneet 53 miljoonasta tonnista noin 60 miljoonaan tonniin vuonna 1996.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä vaatii, että hallitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi ensi syysistuntokauden alussa selonteon tai tiedonannon muodossa ympäristöpoliittisen toimintalinjansa, miten Suomi täyttää kansainväliset sitoumuksensa.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei hyväksynyt viime syksynä toteutettua energiaverouudistusta. Vaadimmekin edelleen, että tämä hallituksen kaikkein tärkein ja pahimmin epäonnistunut ympäristöpoliittinen ratkaisu avataan ja kotimaisille, työllistäville ja ympäristöystävällisille energialähteille annetaan suosituimmuusasema hallituksen suosiman hiilen sijasta. Nykytilanne on häpeä, ei vain hallitukselle ja vihreille vaan koko Suomelle. Vihreä verouudistus on näinä päivinä pelkkää puhetta.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä tukee järkevää ja vastuullista luonnonsuojelua. Natura-ohjelma tulee valmistella avoimesti. Suojelupäätökset on syytä tehdä kotimaassa. EU:n ympäristöpolitiikassa tulee yhteisesti pyrkiä globaalien ympäristöongelmien ratkaisuihin ja erityisesti päästöjen vähentämiseen. EU:n uusi energiaveroesitys ei osoita unionin todellista halua ympäristön kannalta vastuulliseen politiikkaan. Verotasot ovat varsin alhaiset.

Pääministeri Lipposen hallituksen energiapolitiikka osoittaa pysähtyneisyyden aikaa. 10—20 vuoden kuluttua 1990-luvun lopulla istunutta sateenkaarihallitusta tullaan moittimaan ankarasti saamattomuudesta energiapolitiikan osalta.

Kokoomus vaatii eduskuntaa ja jopa yksittäisiä kansanedustajia tekemään ponsia ydinvoiman puolesta. Vihreille ydinvoima on totaalinen elämän ja kuoleman kysymys. Vihreät näyttävät olevan valmiit hiilenpolton lisäämiseenkin, mutta eivät ydinvoimaan. Vasemmistossa näkyvät kaikki spektrin värit suuren rahan ydinvoimalobbareista aina ankariin vastustajiin asti. Viileä harkinta ja kyky ratkaista ongelmat puuttuu. Näin ei voi eikä saa jatkua. Tarvitaan päätöksiä. Niitä ei selonteosta valitettavasti löydy.

Niin työllisyys- kuin energiapolitiikkakin ovat tuuliajolla. Hallitus on toteuttanut ohjelmaansa kirjaamansa sosiaaliturvan leikkaukset ja palvelujen heikentämiset. Emu-kriteerit on saavutettu raa'alla tavalla. Nyt olisi paneuduttava työttömyyden alentamiseen, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisäämiseen, rikollisuuden ja harmaan talouden nujertamiseen sekä pitkäjänteiseen

energia- ja ympäristöpolitiikkaan. Mutta esillä ovat vain riidat ydinvoimaponsista sekä tupajumeista ja torakoista. Hallituksen sisäinen energia kuluu kinasteluun ja toisten piikittelyyn.

Arvoisa puhemies! Yleislinjauksiltaan on hallituksen selonteko myönteinen: pyrkimys käyttää energiaa tehokkaasti, panostaa säästöön, lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja suuntautua maakaasuvaihtoehtoon. Kuitenkin selonteko on ylimalkainen. "Selvitetään mahdollisuudet" ei riitä esimerkiksi puun kilpailukyvyn parantamiseksi.

Rahoituksen osalta selonteko on epämääräinen. Energiaveromuutoksessa kuluvan vuoden alussa annettiin hiilivoimalle 400 miljoonan markan ja ydinvoimalle 500 miljoonan markan verohelpotukset. Uusiutuvat energialähteet eivät saa vastaavaa. Tämä olisi kuitenkin tarpeen, jotta hallituksen tavoitteet toteutuisivat.

Muistutamme tässä yhteydessä Ruotsissa puolueiden välillä tehdystä sopimuksesta 4.2.1997. Se oli perusteellinen ja konkreettinen toimenpideohjelma verrattuna tähän Suomen hallituksen strategiaan. Ruotsissa siirrytään valtaosin uusiutuvien energialähteiden varaan. Siellä energiapoliittisen ohjelman rahoitukseen varataan 9 miljardia kruunua seitsemän vuoden aikana. Mikä on Suomen vastaava luku?

EU:ssa vain 6 prosenttia energiankulutuksesta tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä. Komission vihreän kirjan mukaan osuus nostetaan 12 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä. EU:lla ei ole yhteistä energiapolitiikkaa eivätkä sen päätökset ole maakohtaisia. Kuitenkin Suomen tulee olla rintamassa uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämiseksi.

Hallitus on hylännyt markkinaehtoisen lähtökohdan talouskasvua ja energiatarvetta laskiessaan. Tämä on oikein. Kuitenkin hallituksenkin strategian mukaan sähkön kulutus kasvaa nykyisestä noin 70 terawattitunnista noin 100 terawattituntiin vuonna 2025. Tämäkin on mittava kasvu. Konkreettiset keinot ja rahoitus sen saavuttamiseksi eivät löydy selonteosta.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä korostaa, että hallituksen valitseman, pitkälle 2000-luvun puolelle jatkuvan kasvun ideologian tilalle on nostettava kestävän kehityksen periaate, jota hallituksen tulee ajaa sekä kotimaassa, EU:ssa että muilla kansainvälisillä areenoilla.

Arvoisa puhemies! Uusi teknologia tuo jonkin verran helpotusta. Jos hallituksen asettamista luvuista pidetään kiinni, tarvitaan kuitenkin uusia laitoksia. Kasvutavoitteista on kuitenkin käytävä vakavaa arvokeskustelua. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä asettaa etusijalle vesivoiman lisäämismahdollisuuksien hyödyntämisen, bioenergian, metsähakkeen ja turpeen käytön, tuulen ja aurinkovoiman lisäkäytön sekä säästötoimet. Näihin tulee panostaa vahvasti tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta. Nämä eivät kuitenkaan ratkaise ongelmiamme. Erityisesti kotimaisen metsähakkeen käyttö on työllistävää ja päästöjen suhteen se on puhdasta. Tuulivoimayhdistys on arvioinut tuulivoiman osuuden kasvattamismahdollisuudet 5—10 prosenttiin.

Ponnistelut maakaasuputken rakentamiseksi Suomen kautta Venäjältä Keski-Eurooppaan saavat tukemme. Tätä mahdollisuutta ei saa päästää käsistä. Keski-Eurooppa tarvitsee lähivuosina maakaasua muun muassa siksi, että Ison-Britannian kaasuvarat ehtyvät. Korvaava kaasu on saatavissa Venäjän suunnalta. Maakaasussa on ongelmana se, että se ei ole kotimaista, sekä sen hintaan liittyvä epävarmuus.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteon suurin yllätys on se, että hallitus ei sulje ydinvoiman lisärakentamista pois. Vihreät ovat siis taipuneet jälleen kerran valtapolitiikan edessä.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä toteaa, että ydinvoimaan liittyvät mittavat turvallisuusriskit. (Ed. Tiuri: Ovatko ne pienemmät kuin fossiilisten?) Myös ydinjätteen käsittely ja loppusijoitus on yhä avoinna. Ydinvoimaan liittyy myös arveluttava ylikorostuneen kasvun ideologia. Ydinvoiman todellinen kokonaishinta on yhä avoin. Laskelmat eivät aina sisällä kaikkia osatekijöitä.

Turvallisuuteen liittyvät muun muassa riskit onnettomuuksista, terrori-iskuista ja inhimillisistä tekijöistä, joita on mahdoton kokonaan eliminoida. (Ed. Tiuri: Entäs hiukkaset?) Riskitöntä toimintaa ei toki ole olemassakaan.

Radioaktiivisen jätteen maahantuonti kiellettiin pari vuotta sitten. Samalla kiellettiin myös maastavienti. Hyvä näin. Jokaisen tulee huolehtia tuottamastaan jätteestä. Kun ydinjäte on ensi vuosituhannella haudattava omaan kallioperäämme, syntyy vaara, että muualla EU:n alueella herää ajatus tuoda näistäkin maista nämä jätteet samaan hautaan harvaanasuttuun ja vankan kallioperän maahamme. Näin ei saa päästää tapahtumaan.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei pidä vastuullisena sitä, että Suomeen tuodaan sähköä itärajan takaa, jossa sitä tuotetaan heikkokuntoisissa ydinvoimaloissa, joissa työmoraali on alhainen ja rikollisuuttakin ilmenee.

Jos ydinvoima meillä yleensä hyväksytään, on se eettisesti ja turvallisuus- ym. tekijät huomioon ottaen syytä tuottaa kotimaassa. Yleensäkin tulee energiastamme riittävä osa tuottaa kotimaassa. Kansakunta, jonka energiahuolto ja elintarvikehuolto ei kaikissa tilanteissa ole riittävällä omavaraisuustasolla, ei ole itsenäinen ja kriisin tullen turvassa. Tämä on syytä muistaa EU-oloissakin.

Pienehköjen taajamien puu- ja turvelämpölaitosten rakentamista tulee edistää. Puuenergian haitta on sen kilpailukyvyttömyys. Puuenergiatyöryhmän esittämä 150 miljoonan markan tuki ensiharvennuksille ja nuoren metsän kunnostamiseen on kannatettava asia. Toisaalta valtion pitäisi tukea riittävästi yhtä isoa kohdetta, joka käyttää pääpolttoaineena metsähaketta. Silloin nähtäisiin todella käytännössä metsähakkeen kilpailukyky. Työllisyyttä ja kotimaisuutta kannattaa edistää. Samalla maaseudun rajua alasajoa voidaan hillitä.

Arvoisa puhemies! Vielä ydinvoimasta. Kristillisen liiton eduskuntaryhmällä ei ole tällä hetkellä yhtenäistä kantaa ydinvoiman lisärakentamiseen. Osin kantaamme vaikuttaa se, mitkä muut vaihtoehdot ovat realistisia. Jos vaihtoehtona on hiilen käytön lisääminen, kuten hallitus näyttää tekojensa ja ehkä myös selonteon mukaan ajattelevan, lisääntyy valmiutemme ydinvoiman lisärakentamiseen. Jos vaihtoehtona taas on vahva panostus toisaalta uusiutuviin, työllistäviin ja valuuttaa säästäviin kotimaisiin energiamuotoihin ja toisaalta maakaasuun, olemme kielteisempiä ydinvoiman lisärakentamisen suhteen. Joka tapauksessa turvallisuusmääräykset on pidettävä erittäin tiukkoina.

Lopullisen ja sitovan ydinvoimakantamme ilmaisemme silloin, kun käsittelyyn mahdollisesti tulee hakemus uuden ydinvoimalaitoksen rakentamisluvasta. Nyt punnitsemme muiden vaihtoehtojen mahdollisuuksia.

Eduskunnan ja talousvaliokunnan on syytä paneutua poikkeuksellisen huolellisesti energiapolitiikan suuriin haasteisiin. Selonteko antaa hyvän ja monipuolisen pohjan, vaikka hallituksen omat linjaukset ovatkin hiilisavujen tuottaman hämärän peitossa. Keskustelu ei saa mennä pelkäksi väittelyksi ydinvoiman eduista ja haitoista. Tarkasteluun on otettava sekä energian säästömahdollisuudet että mahdollisimman tasapuolisesti kaikki energiantuotannon muodot ja vaihtoehdot sekä tavoitteet EU-tasolla. Myös arvokeskustelua on syytä käydä. Uskomme, että hajautettu, mahdollisimman laajasti kotimainen energiantuotanto on etujemme mukainen ratkaisumalli.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Energiapolitiikka on osa elinkeinopolitiikkaa, kuten valtioneuvostokin selonteossaan aivan oikein toteaa. Siis se on todella osa muuta elinkeinopolitiikkaa, se ei ole mikään siitä erillinen saareke tai muun elinkeino- ja yhteiskuntapolitiikan yläpuolelle nouseva voimatekijä. Yhteiskunnallisessa keskustelussa ja myös itse hallituksen selonteossa energiapolitiikkaa käsitellään hyvin usein sellaisena keinona, jonka avulla voidaan ratkaista lähes kaikki talouden ja yhteiskunnan ongelmat. Energia on kiistämättä tärkeä tuotannontekijä, mutta se ei ole mikään elämää suurempi kysymys.

Energiatalous ei ole oikeastaan vielä siirtynyt lainkaan markkinatalouteen. Energian osalta ei voida puhua myöskään avoimesta taloudesta edes kansallisella tasolla. Energiatalous on edelleen säätelytaloutta niin kansainvälisellä kuin kansallisellakin tasolla. Nyt otetaan aivan ensiaskelia, tosin haparoivia, kohti markkinataloutta, kohti kilpailua ja kohti avointa kansainvälistä energiataloutta. Suurimmat muutokset tässä suhteessa ovat Suomen ja koko Euroopan osalta edessä lähivuosina ja -vuosikymmeninä. Nämä muutokset voivat olla myös Suomelle harvaanasuttuna maana ongelmallisia.

Energiapolitiikassa poikkeuksellisen paljon riippuu yhä ja myös tulevaisuudessa poliittisista ja hallinnollisista päätöksistä. Tämä tosiasia on tuonut paljon loiskiehuntaa energiapolitiikan ympärille. Tosin koko muutakin suomalaista elinkeinopolitiikkaa yleisesti energiapolitiikan ohella leimaa vielä kaukana terveestä, avoimesta markkinataloudesta oleva tilanne.

Monilukuiset elinkeinotuet ovat Suomen talouden syöpä. Pari kolme vuotta sitten puheiden tasolla aivan yleisesti oltiin valmiina elinkeinotukien karsimiseen. Käytännön toimet ovat kuitenkin esimerkiksi tältä hallitukselta täysin puuttuneet. Päinvastoin on jopa perustettu aivan uusia tukimuotoja perusteena milloin mikäkin sinänsä hyvä tavoite.

Elinkeinotuet ovat huono ohjauskeino yleensä ja myös erityisesti energiapolitiikassa. Parempi ohjauskeino on veropolitiikka. Suomessa veropolitiikalla on kuitenkin aivan erityinen ongelma. Verotuksen taso merkitsee jo nyt laillistettua ryöstöä. Hirmuverotus on myös laajasti tuhonnut terveen talouden.

Verotuksen tason radikaalilla alentamisella

tulee tehdä tilaa ohjaavalle veropolitiikalle, jolla on käyttöä energiapolitiikassa paremmin kuin erilaisilla tukiratkaisuilla. Tilanne on vain veropolitiikan käytöllä se, että kun veroaste on liian korkea, niin ei sinänsä niitäkään veroja, esimerkiksi energiaveroja, jotka olisivat perusteltuja, voida säätää. Ensin täytyisi korkeaa veroastetta pystyä alentamaan.

Kertakäyttökulttuuri ja siihen liittyvä tuhlaus on länsimaisen ja siten myös suomalaisen elintavan vinosuuntaus. Kuluttamisen palvonta on täysin terveelle taloudelle vieras ilmiö. Tuhlauksen kohottaminen viralliseksi hyveeksi on yhteiskuntamme irvokas piirre. (Ed. Dromberg: Kukas sitä on tekemässä?) — No, tämä hallitus kulutuksen nimeen vannoo ja meidän virallinen kansantaloutemme korostaa joka paikassa, miten olisi hyvä, kun ihmiset kuluttaisivat. Suomeksi sanottuna, tarpeeton kulutus on tuhlausta. (Ed. Dromberg: Mikä on tarpeetonta?)

Tämän virheellisen käsityskannan pahimmat seuraukset näkyvät valtavana energian tuhlauksena. Energian säästöllä on saavutettavissa suuria voittoja taloudessa, kulttuurissa ja ympäristössä. (Ed. Tiuri: Kaikki hometalot!) — Ehkä hometalot eivät ole tuhlausta. Ehkä on juuri päinvastoin. Kertakäyttökulttuurin yksi tuote on hometalot. (Ed. Tiuri: Lämpöenergiaa haluttiin säästää!)

Energiakeskustelu on ollut Suomessa melkein samaa kuin ydinvoimakeskustelu. Keskustelu ydinvoimasta on muistuttanut erehdyttävästi keskustelua pakkoruotsista, kauppojen aukioloista ja läänien lukumäärästä. Ydinvoimaratkaisun merkitys on kohotettu ties kuinka monenteen potenssiin. Jos eduskunta sallii ydinvoimalan rakentamisen, ei välttämättä tapahdu mitään. Edes tuota ydinvoimalaa ei rakenneta.

Ydinvoiman taloudellinen kilpailukyky on kyseenalainen. Niillä taloudellisilla velvoitteilla, joita esimerkiksi Yhdysvalloissa sovelletaan ydinvoimalla tuotettuun energiaan, energia ei ole kilpailukykyistä. USA:ssa ei olekaan aloitettu enää moniin vuosiin yhtään uutta ydinvoimalaprojektia. Syynä on ollut talous, eivät oikeudelliset, poliittiset tai hallinnolliset vaikeudet. Jos Suomessa rakennetaan uusi ydinvoimala, ei mikään muutu; työttömyys ei poistu eikä edes taloudessa tapahdu niin suurta muutosta, että se mitenkään huomattaisiin. Ehkä pelkästään ydinvoimakuplan puhkaisemiseksi tulisi rakentaa yksi uusi ydinvoimala.

Aikamme aatteettomuutta ja vanhojen aatteiden sortumista kuvaa se, että paremman puutteessa aatteen asemaan on kohotettu toisaalta ydinvoiman intomielinen kannattaminen ja toisaalta yhtä intomielinen vastustaminen.

Kotimainen puu on lähes täysin laiminlyöty energialähde. Nyt metsiin mädäntyy valtava määrä hyvää energiaraaka-ainetta. Tämä on ehkä sitä tuhlausta. Tämän raaka-aineen käyttö energiatuotantoon ei myöskään lisäisi tippaakaan hiilidioksidipäästöjä, jotka vapautuvat jo muutenkin lahoamisprosessissa. (Ed. Tiuri: Ötökoiden kävisi huonosti!)

Puuta sanotaan kalliiksi. Kallista siinä ovat vain suuret työvoimakustannukset. Jos työvoimakustannukset lasketaan nollaksi, on metsään nyt jäävän puun käyttö energiatuotantoon erittäin edullista, suorastaan lähes ilmaista. Kansantalouden kannalta nykyisessä työttömyystilanteessa voidaan työvoimakustannukset poistaa laskelmista. (Ed. Dromberg: Entäs kuljetuskustannukset?) — Niistäkin melkoinen osa on työvoimakustannuksia. Yli puolet puun kuljetuskustannuksista on työvoimakustannuksia, ed. Dromberg.

Käytännön elämässä puun energiakäyttöä tulisi tukea esimerkiksi radikaaleilla veroratkaisuilla. Puun energiakäytöllä olisi myös osaltaan myönteinen vaikutus työllisyyteen. Nykyinen puun jättäminen metsään mätänemään merkitsee suurta kansantaloudellista tuhlausta. Me teemme sitä. Aikaisemmat sukupolvet sentään vaivautuivat, he eivät olleet liian hienoja korjaamaan roskapuuta metsästä. Silloin ei ollut työttömyyttäkään. Nyt meillä on työttömyyttä, mutta toisaalta tekemätöntä työtä ovat metsät täynnä, mikä kuvaa ehkä kulttuurimme rappiota.

Maakaasu nähdään monilla tahoilla ihanteellisena perusvoiman energialähteenä. Käsitys on hyvin pinnallinen. Maakaasun varastointi on erittäin kallista. Käyttövarmuuden takia ja varastoinnin mahdottomuuden tai kalleuden takia maakaasu tarvitsee tosiasiassa rinnalleen toisen, varmemman energialähteen. Tämä merkitsee ja on merkinnyt kaksinkertaisia investointeja, mikä ei ole taloudellisesti järkevää. Erityisesti nykytilanteessa, jossa maakaasu tulee erittäin epävarmalta Venäjältä, olemme jo nyt huomattavan riskialttiissa tilanteessa.

Maakaasun osuuden lisääminen ei ole järkevää. Toisen toimittajan saaminen putkiverkkoon parantaisi tilannetta, mutta sekään ei poista kokonaan tai lähellekään korjaa maakaasun epävarmuusongelmia, jotka aina liittyvät siihen, että olemme toisista riippuvaisia. Minkäänlaista var-

muutta ei ole. Niillä mailla, joilla on omat maakaasuvarannot, tilanne on tietysti aivan toinen.

Toisaalta myös yhteys Länsi-Euroopan kaasuverkkoon on hyvin kaukainen asia, kun otetaan huomioon Suomen maantieteellinen sijainti. On selvää, että maakaasusta ei ole Suomen energiapolitiikan ratkaisijaksi ainakaan lyhyellä tähtäimellä.

Uusien energialähteiden kehittelyssä on oltava yhtä ennakkoluuloton, rohkea ja poikkeuksellisia ratkaisuja luova kuin konsanaan Pelle Peloton. Ydinvoimakupla on puhkaistava, tuhlauksesta on päästävä, puun arvo on palautettava, uusien energialähteiden osalta on oltava Pelle Peloton. Siinä yhdellä lauseella eduskuntaryhmämme vastaus Suomen energiastrategiaksi.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Yhtä puhutaan, toista tehdään. Hallituksen selonteossa on hyviä lauseita maakaasun erinomaisuudesta ja tarpeesta lisätä puun ja turpeen energiakäyttöä. Selonteon linjan kanssa on täydellisesti ristiriidassa tehty energiaveroratkaisu. Tässä voidaan muistuttaa viime vuoden lopulla tehdystä energiaveroratkaisusta, joka lisäsi erityisesti kotitalouksien ja asumisen verotusta sekä vähensi energiatuotannon ympäristöohjaavuutta. Muun muassa maakaasun, puun ja turpeen suhteellinen asema heikkeni. Nyt voimaan astunut uusi energiaverojärjestelmä on samoin epäedullinen sähkön ja lämmön yhteistuotannolle. Se sotii energiansäästötavoitteita vastaan.

Vastuu maailmanlaajuisista ympäristöongelmista tekee energiapoliittisen päätöksenteon vaikeammaksi kuin aikaisempina vuosikymmeninä. On otettava huomioon kasvihuoneilmiö, ydinvoimaan liittyvät hyvinkin pitkäaikaiset riskit, erilaisten saasteiden ja päästöjen aiheuttamat ongelmat sekä luonnonvarojen riittävyys. Jos samalla haluamme turvata talouskasvun ja hyvän työllisyyden, joudumme tekemään mutkikkaita valintoja. Mitkään ratkaisut eivät ole ihanteellisia.

Hallituksen selontekoa voinee luonnehtia suhteellisen maltilliseksi puheenvuoroksi tähän keskusteluun. Se on kuitenkin johtanut siihen, että selontekoon sisältyvät kannanotot ovat ympäripyöreitä jättäen tilaa liiankin väljille tulkinnoille.

Kun otetaan huomioon eri energialähteisiin liittyvien valintojen ongelmallisuus, selonteossa olisi mielestämme pitänyt painottaa vielä selvemmin energian säästöä ja tehokasta hyväksikäyttöä. Selonteon muotoiluissa heijastuu tuttu asetelma, jossa vastuu energian säästämisestä sysätään lähinnä kotitalouksille. Teollisuuteen ja energian suurkulutukseen kohdistuvat toimet jätetään pitkälle riippuvaiseksi siitä, millaisia ratkaisuja ja sopimuksia saadaan aikaan EU-tasolla.

Energian kulutuksen kehitys on myös riippuvainen talouden rakenteen kehityksestä. Kasvu ei voi enää nojautua niin voimakkaasti energiavaltaiseen perusteollisuuteen kuin tähän asti. Monipuolisempi ja työvaltaisempi tuotantorakenne olisi edullinen myös työllisyyden kannalta. Kuitenkin viime kuukausina Suomessa on esitetty teollisuuspoliittisia puheenvuoroja, jotka ovat kuin kaikuja vanhasta kumpujen yöstä. Viittaan ns. professorikolmikon esitykseen valtavista investoinneista metsäteollisuuteen.

Energian säästöstä ja talouden rakenteellisesta kehityksestä riippuu hyvin pitkälle se, missä vaiheessa päätöksiä uusista voimaloista mahdollisesti tarvitaan. Mitä paremmin energian käytön tehostamisessa onnistutaan, sitä enemmän saadaan lisäaikaa suurvoimalapäätökseen, jos sellaisen aika yleensäkään enää tulee.

Viime kuukausina ovat ydinvoimalobbarit jälleen heränneet. Uusien ydinvoimaloiden rakentamisesta on yritetty tehdä kansantalouden kohtalonkysymys. Huimia työllisyys- ja kasvunäkymiä on maalailtu. Sähkön loppumisesta on piirrelty kauhukuvia.

Mitään syytä tällaiseen hätään ja paniikkiin ei mielestäni ole. Energian tuotantokapasiteetin lisäämisessä on tarjolla useita vaihtoehtoja. Maakaasu on aikaisempaa laajemmin noussut esille vaihtoehtona sähkön tuotannossa. Se asetetaan myös hallituksen selonteossa etusijalle. (Ed. Aittoniemi: Mistä sitä saadaan?) Jos valintoja tehdään fossiilisten polttoaineiden välillä, maakaasu on ehdottomasti ympäristölle ystävällisin ja myös kasvihuoneilmiön kannalta edullisin vaihtoehto. (Ed. Dromberg: Entäs ne hiukkaset?) — Venäjältä tulee edelleenkin maakaasua, ed. Aittoniemi, ja varmaan tulevaisuudessakin.

Tänäkin vuonna valmistuu kaupalliseen käyttöön uusia kaasukombilaitoksia, joiden yhteenlaskettu sähköteho on 700 megawattia. Useita muita hankkeita suunnitellaan ja on vireillä. Uutta rinnakkaisputkea Venäjältä rakennetaan ja aiesopimus kokonaan uudesta suuresta putkilinjasta on tehty tämän vuoden alussa. Siten mahdollisuudet lisätä maakaasun käyttöä ovat suotuisat jo lähivuosina. Maakaasun käyttömahdollisuudet riippuvat myös pohjoismaisen ja yleiseurooppalaisen putkiverkon laajentamista, jota Suomen tulisi kaikin tavoin edistää.

Toinen kehityssuunta on kotimaisten polttoaineiden käyttö. Puuenergian käyttö on nousemassa aikaisempaa varteenotettavammaksi vaihtoehdoksi. Kotimaisen bioenergian käyttö on yksi keino alentaa hiilidioksidipäästöjä, varsinkin jos sillä korvataan hiiltä ja öljyä. Kun harjoitetaan kestävää metsätaloutta niin, että poistunut biomassa korvautuu aina uudella, puun poltosta koituvat hiilidioksidin nettopäästöt jäävät vähäisiksi. Eräiden laskelmien mukaan biomassan energiakäytön aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat kokonaisvaikutukseltaan vain 7 prosenttia kivihiilen vastaavista päästöistä. (Ed. Dromberg: Niin, mutta se on lisänä kuitenkin!)

Pienimuotoiseen paikalliseen energiantuotantoon puu soveltuu erinomaisesti. Otan esimerkin: Virtain kaupunki perusti vuonna 1979 paikallisen kaukolämpölaitoksen, jonka pääpolttoaineena on puuhake. Lisäksi voimalassa voi polttaa polttamalla hävitettäväksi soveliasta yhdyskuntajätettä. Nykyisin hakkeen ja roskien lisäksi polttoaineena käytetään sahausjätettä, palaturvetta ja pieni määrä raskasta polttoöljyä. (Ed. Aittoniemi: Suurin osa konkurssissa!) Mikäli laitoksen tuottama lämpömäärä tuotettaisiin kiinteistökohtaisesti, siihen kuluisi noin 3,5 miljoonaa litraa kevyttä polttoöljyä, joka on tuontitavaraa.

1990-luvulla Virtain kaupungille lämpölaitoksesta on tullut taloudellista tuottoa kaiken aikaa. Se on ollut siis kannattava, ed. Aittoniemi. Lisäksi se on antanut työpaikkoja Virtain kunnassa lämpölaitoksella 5 työntekijälle, puun korjuussa noin 10—15 työntekijälle ja myös eräille koneurakoitsijoille. Eli sillä on ollut varsin huomattava työllisyysvaikutus ja raha on jäänyt Virtain kaupungin sisälle pyörimään.

Puuhakkeen käyttö on lisännyt hakerangan käyttöä, mikä puolestaan on merkinnyt lisääntyviä ja tarpeellisia metsänhoitotöitä. Tutkimuksissa on verrattu taimikonhoitotöitä Virroilla 7 500 hehtaarin alueella Ruovedellä olevaan 5 100 hehtaarin alueeseen. Virtain tarkastelualueella oli taimikonhoitotöitä tekemättä 12,6 prosenttia ja nuoren metsän kunnostustöitä 1,5 prosenttia. Vastaavat luvut Ruoveden tarkastelualueella olivat taimikon hoidon osalta 18 prosenttia ja nuoren metsän kunnostuksen osalta 3 prosenttia.

Jos Virroilla olisi prosentuaalisesti yhtä paljon rästitöitä yksityismetsissä kuin Ruovedellä, se vastaisi noin 3 200:aa hehtaaria tekemätöntä taimikonhoitoa ja 900:aa hehtaaria nuoren metsän kunnostusta. Jos oletetaan hehtaarilta kertyvän hakerankaa 50 kuutiometriä, tarvitaan 12 000 kuutiometrin tuottamiseen 240 hehtaaria taimikon perkuuta. Virroilla on taimikoita perattu lämpölaitoksen ruokkimiseksi 17 vuotta, mikä tarkoittaa, jos hehtaarikertymä pitää paikkansa, 4 000:ta hehtaaria. Luvut täsmäävät tutkimuksen kanssa, eli Virtain metsissä on Ruoveteen verrattuna juuri sen verran vähemmän hoitorästejä, kuin mitä hakelämpölaitoksen syöttämiseen on tarvittu. Jos Ruovedellä olisi vastaava kysyntä hakerangalle, niin todennäköisesti metsänhoidollinen tilanne vastaisi Virtain tuloksia. Eli tässä tapauksessa on saavutettu työllisyysetu ja on myös pystytty pitämään metsät paremmassa kunnossa, eli taimikonhoitotyöt on siellä tehty. Nyt valitettavasti vain näyttää siltä, että yhä enemmän taimikonhoitotöitä jää tekemättä.

Nyt kuntien hankintojen kilpailuttamispakko on estämässä Virtain kaupungille kokonaistaloudellisesti edullisimman puuhakkeen käytön lämpölaitoksen polttoaineena. Hankintoja tehtäessä on oltava mahdollisuus ottaa huomioon työllisyys- ja verotulojen vaikutus kunnalle.

Puuta energian lähteenä käyttävä lämpölaitos pystyy hyödyntämään metsien hoitotöistä syntyvää puuta, antaa metsureille työtä ja säästää valuuttaa, jolla jouduttaisiin ostamaan tuontipolttoainetta. Valtion tulisi tuki- ja veropolitiikalla suosia nykyistä enemmän metsien hoitotöistä syntyvää jätepuuta energian lähteenä. Pienimuotoinen energian tuotanto säästää suurtuotannon energian sen tulevan suurteollisuuden käyttöön, jolla nyt ydinenergian lisärakentamista vaativat perustelevat uuden ydinvoimalan tarvetta.

Jos energian tuotantokapasiteettia rakennetaan maakaasun, turpeen ja kotimaisen puun varaan, tuotantokapasiteettia voidaan hajauttaa ja välttää riippuvuus muutamasta suurvoimalasta. (Ed. Tiuri: Väestöt kasvavat!) Hajauttaminen vähentää paineita säätövoiman rakentamiseen koskia valjastamalla. Ydinvoima ja Vuotos kuuluvat yhteen, mutta hajautetumpi tuotanto tulee toimeen ilman Vuotosta. Näitä polttoaineita käytettäessä on myös luonnollista pyrkiä sähkön ja lämmön yhteistuotantoon, mikä ydinvoimaa käytettäessä tai suuria hiilivoimaloita rakennettaessa ei juuri tulisi kyseeseen.

Vaikka ydinvoimalla on kiistatta etuja kasvihuoneilmiön kannalta ja vaikka ydinvoimaloita voidaan pitää normaalioloissa varsin saasteettomina ja turvallisinakin laitoksina, ydinvoimaan liittyvät riskit työntävät tämän vaihtoehdon kuitenkin yhä enemmän taka-alalle. (Ed. Tiuri: En-

täs hiukkaset?) Pitkäaikaisia riskejä liittyy ydinjätteisiin sekä myös uraanikaivoksiin, joihin liittyvät ympäristöongelmat ovat vaikeasti hallittavissa. — Ed. Tiuri, sieltä tulee hiukkasia. — Nämä ongelmat voivat myös pitkällä aikavälillä haitata uraanin saatavuutta. Vaikka onnettomuusriski arvioitaisiin pieneksi, on otettava huomioon epätodennäköistenkin onnettomuuksien vakavat seuraukset. (Ed. Tiuri: Entäs Golf-virran pysähtyminen?) — No, ed. Tiuri ei sitä kuitenkaan kaikesta huolimatta pysty pysäyttämään.

Ydinvoiman edellyttämät poikkeuksellisen suuret investoinnit soveltuvat myös huonosti nykyaikaan, jolloin pienuuden etuja korostetaan, talous verkostoituu ja epävarmuus maailmantalouden kehityksestä korostuu. Suuret ydinvoimalainvestoinnit sitoisivat liiaksi voimavaroja ja päättäjien käsiä. Ydinvoima on eri vaihtoehdoista vähiten joustava. Kun joustavuus on nykyisin niin muodikasta, tulkoon se esille tässäkin yhteydessä.

Näin ollen katson, että ydinvoimavaihtoehto tulisi tässä vaiheessa pyyhkiä pois. Sähkön saatavuus on turvattava energian säästöä tehostamalla sekä muiden energialähteiden, ensi sijassa maakaasun ja kotimaisten polttoaineiden, avulla, sähkön ja lämmön yhteistuotantoa suosimalla. Samalla on jatkettava uusien energialähteiden, kuten tuuli- ja aurinkoenergian, kehittelyä.

Arvoisa puhemies! Energiapolitiikassa on viime vuosina hyvin laajasti avattu tietä markkinoille. On purettu sääntelyä, on kilpailutettu, yhtiöitetty ja yksityistetty. Hallituksen selonteossa puolletaan jatkamista tähän suuntaan. Tähän markkinahuumaan liittyy kuitenkin ongelmia ja riskejä, jotka hallituksen selonteossa sivuutetaan.

Ensimmäinen ongelma on, miten täydellisesti valtio itse asiassa luopuu energiapoliittisesta ohjauksesta. Koko energiapolitiikka lepää pian tyhjän päällä, jos valtiolla ja kunnilla ei ole muita keinoja vaikuttaa energian tuotantoon ja kulutukseen kuin energiaverot. Ruotsin uusimmassa energiapoliittisessa ohjelmassa sen sijaan korostetaan valtion roolia kaikkialla, missä tehdään energiapoliittisia päätöksiä.

Kysymyksiä herättävät myös sähköyrityskaupat. Vaikka kilpailun lisääntymistä luvataan, kehityksen tuloksena on todennäköisesti monopolisoituminen. Sähkön tuotanto ja jakelu voi keskittyä muutaman kotimaisen ja ulkomaisen yhtiön käsiin. Jos sähköyhtiöistä ja nurkanvaltauksista maksetaan ylihintoja, kustannukset tulevat viime kädessä kuluttajien maksettavaksi. Ja näin on käymässä.

Hallituksen selonteossa kysytään varovaisesti: "Tulisiko valvoa yrityskauppoja?" Mielestämme tällaiset kysymykset eivät riitä, vaan valtiovallalla on oltava edelleen vahva ote energiapolitiikassa muun muassa tavallisen pienkuluttajan aseman suojelemiseksi, monopolisoitumisen estämiseksi sekä luonnollisesti ympäristötavoitteiden ja turvallisuuden takaamiseksi.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kuluneella vuosikymmenellä on eduskunnalle annettu valtioneuvoston toimesta kaikkiaan kolme energiapoliittista selontekoa: huhtikuussa 92, marraskuussa 93 ja nyt käsittelyyn annettu selonteko. Yleisenä piirteenä vertailtaessa näitä kolmea selontekoa voidaan todeta, että ne ovat kerta kerralta muuttuneet yleisluontoisemmiksi ja vähemmän yksityiskohtaisiksi.

Vuoden 92 selonteossa silloinen hallitus esitti varsin selkeitä laskelmia ja suunnitelmia maamme tulevasta energiatarpeesta ja siitä, miten tarvittava lisäenergia oli tarkoitus tuottaa. Tuolloin näihin suunnitelmiin sisältyi myös vähintään yksi uusi ydinvoimalayksikkö. Ilmeisesti eduskunnan sen jälkeen tekemästä ydinvoiman lisäämiselle kielteisestä päätöksestä johtuen toisessa selonteossa olivat laskelmat jo epämääräistyneet ja katseet oli suunnattu tuolloinkin auki olleen maakaasuratkaisun ja energian säästön varaan.

Vertailtuani eduskunnalle tänään annettua selontekoa mainitsemiini vuosien 92 ja 93 selontekoihin minulle tuli tunne, että olisin lukenut selonteon perustelu- ja alkulukuja ja varsinainen yksityiskohtainen selonteko-osa olisi jäänyt nipusta kokonaan pois. Hallituksen teksti pitää sisällään selkeästi muotoiltuja, tekisi mieli sanoa selkokielisen lyhyitä kappaleita siististi aseteltuina, mutta siitä puuttuvat lähes tyystin tarkemmat laskelmat tulevien vuosien ja parin seuraavan vuosikymmenen energiatarpeesta, sen jakautumista ja ennen kaikkea tyydyttämistavoista. Minusta tähän ei riitä noin kolmisivuinen ylimalkainen sanallinen toteaminen.

Onko hallitus edelleen täysin ymmällään laman aiheuttaman, aikaisemmista ennusteista poikenneen energian kulutuskysynnän takia, vai onko hallituksen sisällä edelleen pahaa ristivetoa ydinenergian lisäämisen suhteen, vai vaivaako hallitusta täydellinen neuvottomuus maakaasuratkaisun hankaloitumisen ja pitkittymisen takia? Oli miten oli, nyt käsittelyyn tullut selonteko on mielestäni aivan liian julistuksenomainen voi-

dakseen toimia Suomen lähiajan ja keskipitkän tähtäimen energiapolitiikan kulmakivenä. Raamit kaipaisivat sisälleen täytettä ja tarkempia yksityiskohtia.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että Suomen kokonaisenergian kotimaisuusaste tulisi seuraavien reilun kahden vuosikymmenen aikana laskemaan nykyisestä kolmanneksesta peräti noin 25 prosenttiin. Tämä on erittäin vakava seikka, mikäli näin tulee todella tapahtumaan. Kyseinen kielteinen kehitys tullee johtumaan hallituksen suunnitelmista lisätä maakaasun käyttöä, rakentaa lisää mahdollisesti jopa kivihiilivoimaloita ja ilmeisesti tuoda lisää halpaa sähköenergiaa ulkomailta EU:n oletetun vapautuvan energiasektorin kilpailun ansiosta. Toivon ja edellytän, että hallitus ei todella istu niin sanotusti tumput suorina ja salli tämän kaltaisen kehityksen vapaasti tapahtua vaan tekee kaikkensa energian kotimaisuusasteen säilyttämiseksi vähintään ennallaan noin 35 prosentissa. Suomi on energialähteiltään rikas maa, ja siksi selonteossa lakonisesti kuin luonnonlakina todettu energian kotimaisuusasteen laskeminen on käsittämätöntä ja toteutuessaan osoittaa suomalaisilta vakavaa saamattomuutta ja ponnettomuutta.

Selonteossa käsitellään laajasti periaatteellista tavoitetta lisätä kotimaisen polttoaineen käyttöä sähköntuotannossa maakaasun vaihtoehtona tai sitä täydentävänä vaihtoehtona. Kotimaiset polttoaineet ovat lähinnä puuraaka-aine ja turve. Tarkastelen ensin puun käyttöä energiatuotannossa.

Vaikka selonteossa useissa eri kohdissa puhutaan epämääräisesti puun käytön lisäämisestä, josta yhtenä esimerkkinä on energiahakkeen käytön nostaminen kymmenkertaiseksi 0,3 miljoonasta kuutiometristä 3 miljoonaan kuutiometriin vuodessa, tuntuu siltä kuin puun merkitystä ja käyttöä silti haluttaisiin tietoisesti aliarvioida. Lisäksi tulee se vaikutelma, että hallitus pyrkii asettamaan kaksi kotimaista energiavaihtoehtoa, puun ja turpeen, toistensa kilpailijoiksi, joista vain jompikumpi on valittavissa. Ei minusta näin voida menetellä, vaan niiden tulee olla toisiaan täydentäviä ja muita ulkomaisia energiavaihtoehtoja korvaavia energialähteitä. Samoin selonteossa ohimennen mainitaan puun käytön lisäämisen työllistämisvaikutukset mutta toisaalta todetaan käytön lisäämisen maksavan vuositasolla noin 150 miljoonaa markkaa erilaisina tukina.

Perussuomalaisten mielestä puun käyttöä energialähteenä on merkittävästi lisättävä ja siihen liittyvää teknologiaa on ripeästi edelleen kehitettävä. Suomen metsät tuottavat vuosi vuodelta yhä enemmän puuta, ja siitä, valitettavaa sinänsä, on yhä suurempi osa heikkolaatuista saha- ja jopa muullekin puunjalostusteollisuudelle kelpaamatonta puuraaka-ainetta. Tämä samoin kuin metsissä nopeasti kasvava varsinainen energiapuu sekä hakkuiden jäljiltä metsiin jäävä hakkuujäte muodostavat suunnattoman energiaraaka-ainepotentiaalin, kunhan niiden mahdollisimman täysimittaiseen hyödyntämiseen päästään. Se vaatii tahdon lisäksi mainitsemaani teknologista kehittelyä ja sen käyttöä tukevia veropoliittisia toimia. Yksi vaihtoehto olisi sallia metsänomistajille esimerkiksi 30 000—50 000 markan suuruinen vuosittainen energiapuun myynti verottomana, jolloin raaka-aineen hinta laskisi ja korjuukustannukset eivät tekisi toimintaa kannattamattomaksi. Samalla saataisiin metsät ja joutomaat hyötykäyttöön ja ympäristö huomattavasti nykyistä siistimmäksi. Energiatuotantoon tämä toisi lisää puuraaka-ainetta jopa 30 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, jolla voitaisiin korvata hiiltä, polttoöljyä ja maakaasua. Nyt käyttämättä jätettävän puuraaka-aineen arvo on vuositasolla arvioituna 3 miljardia markkaa.

Puuenergia ry:n vuosikokouksessa alustaneen kauppatieteen tohtori Heikki Urmaksen mukaan kaikki metsistä irti saatava energia tulisi hyödyntää. Hänen mukaansa maahamme tulisi perustaa 100—150 uutta hakevoimalaa, joilla korvattaisiin jo mainitsemiani kevyttä polttoöljyä, turvetta ja sähköä käyttäviä laitoksia. Kun näiden voimaloiden raaka-aineena käytettäisiin kuivattua roskapuuta ja hakkuujätteistä saatua haketta, maksaisivat investoinnit itsensä takaisin muutamassa vuodessa ja loisivat noin 50 000 uutta pysyvää työpaikkaa. Samoin Urmas vaati metsien muutenkin tehokkaampaa hyödyntämistä rakentamalla lisäkapasiteettia lähinnä hierrettä käyttävään puujalostusteollisuuteen. Siitä saatavan laatupaperin hinta on jatkuvasti noussussa ja kulutuskin lisääntyy koko ajan, eikä se ole korvattavissa Kaukoidän tai Etelä-Amerikan halvalla puuraaka-aineella.

Tohtori Urmaksen ohjelma merkitsisi toteutuessaan jopa 250 000 työpaikan syntymistä välillisine vaikutuksineen, jotka ovat esimerkiksi elektroniikkateollisuuden vientimiljardiin verrattuina nelinkertaiset. Mainittakoon vielä, että Suomessa on tällä hetkellä museoituna noin 15 miljoonaa puukuutiometriä metsää, jonka arvo lienee jossakin 300—500 miljardin markan väli-

maastossa. (Ed. M. Korhosen välihuuto) — Anteeksi, edustaja, en kuullut. Pikku kakkosesta puhuttiin. Jos on asiaan paneutunut henkilö ja elämäntyönsä siellä tehnyt ja on kauppatieteen tohtori, uskoisin, arvoisa edustaja, että jonkin verran täytyy ottaa huomioon myös niitä mielipiteitä.

Suomi on energiatuotannoltaan maailman rikkaimpia valtioita, mutta turpeen osuus energiatuotannosta on vain noin 5 prosenttia. Ihmeteltävämmäksi tämän turpeen hyljeksimisen tekee se, että turvevoimaloiden hyötysuhde on noin 50 prosenttia eli lähes kaksinkertainen ydinvoimaloiden hyötysuhteeseen verrattuna. Vastapainevoimaan perustuvissa voimaloissa hyötysuhde nousee jopa 60—70 prosenttiin, ja mainittakoon, että ainakaan tietojeni mukaan ydinvoimalaitosta ei voida rakentaa edes vastapainevoimalaitokseksi. Ed. Tiuri sen ehkä paremmin tietää kuin minä, mutta tämä käsitys minulla on.

Turpeesta ja sen riittävyydestä voitaneen vielä todeta, että vaikka turpeen käyttöä lisättäisiin kolminkertaiseksi nykyisestään eli sen osuus energiatuotannosta noin 15 prosenttiin, kulutettaisiin turvevarannostamme vain soidemme vuosittainen kasvu. Toisin sanoen kokonaisvaranto ei vielä laskisi. Lisäksi loppuun käytetyt turvesuot voidaan kannattavasti ottaa muuhun hyötykäyttöön. Turve on myös kivihiiltä saasteettomampi energiavaihtoehto, joten en ymmärrä hallituksen intoa lisätä hiilivoimaloiden kapasiteettia peräti 2 000—3 000 megawatilla.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteossa on käsitelty myös muita energiapoliittisia toimia ja energialähteitä. Energiasäästö on eräs näistä toimista, ja kannatan sitä lämpimästi, kunhan siihen ei yksisilmäisesti pyritä kuluttajien verotuksellisella painostamisella, toisin sanoen hinnankorotuksilla. Neuvova ja ohjaava toiminta on huomattavasti järkevämpi ja monissa tapauksissa toimivampi menettelytapa.

Bioenergian osalta haluan todeta saman kuin aurinko- ja tuulienergiastakin, että Suomessa satsataan niiden tutkimiseen ja kokeiluun sekä tuotekehittelyyn vielä aivan liian vähän. Näistäkin energialähteistä muodostuu varteenotettavia, kunhan tahtoa ja uskoa riittää.

Selonteossa on jätetty käytännössä huomioimatta sellaisia energiavaihtoehtoja, joita käsiteltiin vielä aiemmissa selonteoissa. Niitä ovat muun muassa Neste Oy:n kaasutusvoimala, nykyisten vesivoimalaitosten laitteistojen tehostaminen sekä maa- ja vesilämmön käyttö pientalojen lämmön lähteenä. Sen sijaan Suomen maakaasuratkaisusta on kaavailuja muttei varmaa tietoa. Tämä kysymys on ollut esillä kaikissa kolmessa 90-luvulla annetuissa energiapoliittisissa selonteoissa. Joka kerta näyttää siltä, että pakka on ollut yhtä sekaisin. Tuntuisikin järkevämmältä antaa ajan kypsyttää Ruotsia ottamaan lusikka kauniiseen käteensä ja nöyrtymään norjalaisen maakaasun käyttöön. Venäläistä maakaasua on uskoakseni siihen asti kohtuullisella toimintavarmuudella saatavissa, ja voihan olla, että EU:sta on edes se hyöty, että saamme yhteisen ja kapasiteetiltaan mittavan eurooppalaisen, Venäjältä lähtevän kaasuputken kulkemaan Suomen kautta. Tuolloin ruotsalaiset voisivat siirtyä puolestamme vaikka takinkääntöenergian käyttöön, johon heillä on oiva mahdollisuus saada asiantuntevaa konsulttiapua Suomesta entiseltä kauppa- ja teollisuusministeriltä, kansanedustaja Kääriäiseltä.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Ministeri ja muu kansalaisosasto! Oli juuri Emu-neuvottelu, joten on tiettyä kankeutta puhua taas uudesta asiasta. Vaikka säästinkin energiaa kovasti, ihmettelivät, ettei minulla ole paljon sanomista, mutta kun en jaksa tehdä maan kannalta äärimmäisen vakavilla asioilla politiikkaa, silloin ei paljon ole sanomista, kun hommat hoidetaan.

Sinänsä tässä energiakysymyksessä me olemme kummallisen harhaisessa, paradoksaalisessa eli ristiriitaisessa tilanteessa, kun nyt joka paikasta tuutin täydeltä näkee, kuinka kasvuennusteita nostetaan, paitsi nyt taisi valtioneuvosto laskea jollakin 0,25:llä kasvuennustetta. On uskomatonta, tavallaan hurskastelua energiastrategioissa se, että kun me säästämme ja kehitymme energian käytön suhteen, sitä ei palkita oikeastaan mitenkään. Tyhmempikin tajuaa sen, että kun kasvu nousee koko ajan, hyöty siitä, että jotkut kansalaiset säästävät eri tasoilla energiaa, hyödyttää vielä enemmän jotakin muuta.

Tämä on ihan tällainen peruspsykologinen tai sosiaalipsykologinen ongelma, kun eri yliopistot ovat julkaisseet opiskelijoiden energiansäästö- ja energiankäyttöoppaita, jotka ovat hyvinkin energiastrategisia, siellä on kerta kaikkiaan upeita näyttöjä siitä. Esimerkkinä voisi sanoa sen, että ennen, kun opiskelija ajatteli yleensäkin selviytymistä, niin hän aina, ei välttämättä varastanut wc-paperirullaa yliopistolta, mutta ainakin sellaisen vähän enemmän käytetyn wc-paperirullan lopun otti ja vei kotiinsa. Tänä päivänä opiskelijat Turussa ja Jyväskylässä osaavat sammuttaa valon sen jälkeen, kun ovat käyneet yleisessä

käymälässä. (Ed. Dromberg: Miten tämä liittyy energiaan?) — Se liittyy juuri siihen, miten tätä palkitaan semmoisessa yhteiskunnassa tai energiastrategiansa valinneessa kasvuyhteiskunnassa, joka ei arvosta sitä.

Se on aivan samoin kuin eläkeläiset, joita on muutenkin palkittu ja aika paljon kaikkea muuta, joutuvat tähän sähkön ja muuhun, öljyn hinnan nostokierteeseen. Sitä, että he oppivat vähitellen, pikku hiljaa kantapäänkin kautta säästämään sitä paljon huudettua, perään kutsuttua ja huudettua energiaa, sitä ei yhteiskunta palkitse vaan päinvastoin rankaisee, koska kaupallisilla ja näköjään verotuksellisilla ohjauskeinoilla rangaistaan siitä, että kuluttaa vähemmän. Hinta nousee, siitä ei saa minkäänlaista palkkiota, ja ne, jotka ovat muutenkin jo siinä mielessä tajuamassa näitä tilanteita, eivät muuta osaa kuin ihmetellä, mistä tässä nyt oikeastaan on loppujen lopuksi kyse. Eli vielä kerran: Kun energiaa tulee lisää ja sitä tarvitaan lisää ja kuitenkin osa kansasta kuluttaa sitä aina vähemmän, mihin se hyöty siitä oikein menee?

Itse tämä selonteko on minun mielestäni asenteiltaan ristiriitainen juuri sitä kautta, että vaikka se ylistää kaikin tavoin energian hallitsemista ja säästämistä ja sitä, että aina vain saastutettaisiin kaikkea vähemmän, sitä ei oikeastaan selkeästi täällä ilmaista. Mutta näin muuten itse selonteko on taas harvinaisen pätevien miesten tekemä. Tätä on vaikea sillä lailla ... (Ed. Tiuri: Naisiakin hommissa!) — Naisiakin hommissa, muistin.

Olin juuri menossa tähän asiaan, kun tässä sanotaan, että energiapolitiikka on osa elinkeinopolitiikkaa. Suomessahan energia-sana tulee — kun katsoin Lönnrotin sanakirjasta, niin ei siellä ollut mitään muuta kuin liike, voima, taisi olla rörelse, kraft på svenska. Tämähän on vanha idea tällaisesta liikutus- ja liike-energiasta. Eräs toimittaja sanoi, että muistat kai omasta kirjastasi lukea sitten, kuinka oikeastaan ainoa sähkön käytön muoto on jäänyt täysin kesken eli hankaussähkön ja kissannahkan hyödyntäminen näissä kuvioissa. Mutta itse asiassa, kun mennään tällaiseen strategiseen juttuun, eihän energiaa tuoteta mistään tyhjästä, vaan se on jatkuvasti jotenkin tehtävä.

Minun mielestäni tällaisessa yhteiskuntaruumiissa, organisaatiossa — sekin tulee sanasta organ, elin, aivan kuten tässä sanotaan, että energiapolitiikka on osa elinkeinopolitiikkaa — nämä sanat kaikki kuvaavat elimellistä, organistista, orgastista yhteyttä, jossa jatkuvasti luodaan parhaimmillaan jonkun kaltaista — aivan kuin Einstein tätä energiaa tuntien sanoi, että kaikki on suhteellista, niin minä olen sanonut, että kaikki on rakkaussuhteellista, sellaista kuuluvaisuuden tunnetta, jossa energian tuottaminen, sen esiin saattaminen on ilo. Sen sijaan meillä luodaan jatkuvasti syyllisyys siitä, että me kulutamme ja tuhlaamme energiaa, ja ne, jotka vievät sen hyödyn siitä, että sitä energiaa koko ajan tulee lisää, lisää ja lisää niin kuin siinä siivellä, tekevät mitä tahansa, vaikka omat ydinvoimalansakin, tietämättä siitä loppujen lopuksi. He ovat unohtaneet ehkä sen, mikä se coeur tai mikä se nyt ranskaksi oli — joku huuteli, että heart — ydin tai sydän todellisuudessa on, mistä tällainen todellinen ydinenergia on lähtöisin.

Kun puhutaan kestävästä kehityksestä, ilmastopolitiikasta ja kaikkea tällaista, minun on vaikea havaita sellaista kestävää kehitystä, joka rakentuu pelkästään jollekin taloudelliselle, jollekin elinkeinottelevalle. Elinkeinoasiamiehetkin ovat sellaisia, että ne ovat lähinnä titteleitä. Kun selailee meidän kansanedustajien kortistoista, joku on saattanut keinotella elimellään jossain joskus, mutta mitä se siitä itse tietää, tästä itse tapahtumasta? Eli energiatalouden rakenteet uusiutuvat hitaasti ja energiapoliittiset ratkaisut ovat pitkävaikutteisia. Tämä on siis uskomattoman totta.

Ajatellaan näitä hakejuttuja, puujuttuja, maakaasujuttuja, miten ne liittyvät taas suhtautumiseen idän ja lännen yhteistyöhön. Olen kuullut monessa puheessa tai ainakin huuteluissa huolen siitä, jos se maakaasuputki tehtäisiin vaikka Venäjältä. Ennenkin on tullut puhetta siitä, että se pitkäaikainen luottamus ja kaikki suomalainen know-how Venäjän suhteen paljastuu tänä päivänä juuri markkinatalouden räikeässä valossa lähinnä keinotteluna, eli keinotalous keinotteluna, eikä sinä, että me voisimme todella hoitaa itsellemme tietynlaisen dealerin tai välittäjän upeat tilit, kunhan vain se juttu uskallettaisiin tehdä eikä siirrettäisi sitä johonkin epätoivoiseen kuvitelmaan siitä, että seuraava hallitus sitten taas rakentelee ydinvoimaloita emmekä me mitään muita ratkaisuja tarvitsekaan.

Oikeastaan vielä tuollainen ihmissuhde-esimerkki on se, kun IVO teki miljardeja. Minä en muista, kenelle se myikään, olivatko ne jotain eläkejärjestöjä, joille se siirsi rahansa ja sitten sijoitti ne ruotsalaisiin voimaloihin, tai mitä se nyt osti; minä en niitä niin tarkkaan muista, te tiedätte paremmin. Se kuvastaa hyvin sitä, että pistetään omia — anteeksi, eihän se mitään voimaloita myynyt vaan noita verkostoja, millä siir-

rellään näitä hommia. Muutama vuosi sitten se myi, jos joku muistaa, ja sitten osti niillä ja sitten investoi Ruotsiin, ja niin kuin tiedätte, kuinka ruotsalaiset tekevät tännepäin. Se on samanlaista hölmöläisen energiapolitiikkaa.

Kun on kerran sitten varaa investoida, miksei todella investoida uusiutuviin luonnonvaroihin, hakkeeseen ja tuuleen ja aurinkoon ja muuhun ja työllistettäisiin oman maan ihmisiä? Ei, vaan se raha jää kiertämään. Se on siis tällaista itsetyydyttävää rahan kiertokulkua jossain, jossa lähinnä pyritään jopa estämään sen rahan tuloa takaisin. Markkinatalous on siitä sairasta, että raha ei enää palaudukaan siihen yhteisöön, josta se on otettu pois, mutta se pyrkii koko ajan vakuuttamaan olevansa sen yhteisön puolella, jotta sitä hämäystä ja lypsyä ei huomattaisi.

Energiapolitiikassa jos missä tällainen sisäsiittoinen pienten piiri pyörittää tällaista komeata sanaleikkiä tai oikeastaan vakavaa sanallista hämäystä. Suuri, iso energiavampyrismi hallitsee, ja kanavat, tiedonvälityskanavatkin ovat jo kohta tämän kaiken saastuttamia, eikä oikeastaan mikään kunnon asia pääse enää läpi. Lopulta suomalaiset ovat onneksi näiden opiskelijoiden ja eläkeläisten avulla syntyneet uudelleen bioenergeettisesti niin, että ne osaavat tulla toimeen vähemmällä ja osaavat rakentaa oman vesimyllynsä, oman pienen mökkinsä, käymälän alle ja elävät sillä ja ovat tyytyväisiä. Kaikki on loppujen lopuksi tämän hienon hallituspolitiikan ja europolitiikan, markkinavoimien tulosta siitä, että meidät on opetettu ajattelemaan niin ekologisesti, että me kaikki osaamme säästää energiaa.

Mutta vielä kerran: Joku on vienyt sen suuren energian. Joku on tehnyt siitä luonnollisesta kierrosta, luonnollisesta uusiutumisesta jonkin täysin toisenlaisen jutun, kuin mitä sen tarkoitus oli olla.

No, ne vanhat perversiot ovat tietysti vielä olemassa, kun turvekin on jo sallittu. Olen monta kertaa sen sanonut, että silloin aikoinaan, kun Paavo Väyrynen oli näissä kuvioissa, täällä oli jokin taistelu siitä, että turve on tosiaan uudistuva luonnonvara, fossiilinen, poltettava ja muuta vastaavaa. Se ehkä tässä tragikoomisuudessaan olkoon taas muistutus siitä, kun niitä turpeita vedetään. En ole viime aikoina kuullut taas puhuttavan siitä, että kun hiilidioksidia ja muuta tulee, sen ekologinen toinen puoli on kuitenkin se, että eivät ne sademetsät ole ainoita suuria suodattimia ja filttereitä, vaan tosiaan jättiläismäiset suot Siperiassa ja Suomessa ovat maaemon keuhkoja, jotka yllättävän pitkälle jopa ydinsaastetta, tshernobyliä ja muuta pystyvät suodattamaan ja puhdistamaan aika pienellä aikavälillä. Nyt puhutaan ihan jostain sadoista vuosista ja kymmenistä vuosista alkujuttua. Mutta nyt kun me hullun lailla jyrsimme sitä jonkun keinotekoisen maatalouspolitiikan ehkä pieneksi ylläpitämiseksi, niin sieltä vapautuu todella vakavampia asioita, arvoisa ministeri, kuin hiilidioksidia piipun päästä. Siellä leijuu koko ajan kesken jäänyt prosessi kaiken näköistä ydinsaasteeseen liittyvää jätettä ja mitä kaikkea näitä onkaan. Ehkä ed. Tiuri voi kertoa enemmän. Tämä oli yksi asia, joka oli muutama vuosi sitten muotia, mutta nyt se ei ole.

Tosiaan satuin lukemaan Aamulehdestä hämmästyttävän artikkelin niistä hyötysuhteista, mitä hakkeella pystyy tekemään verrattuna öljyyn. Ihmettelen vain sitäkin kyvyttömyyttä, miksei todellakaan Suomessa, niin kuin täällä monen monta kertaa on tullut esiin, satsata hakevoimaloihin ja hakejuttuihin enempää. Sen on pakko olla jonkunlainen henkinen kyvyttömyys tai impotenssi sillä alueella, että ei uskalleta muuttaa rakenteita. Kyllä me jostain työelämän joustoista ja strategioista puhumme, mutta tällä energian saannin alueella on vähän sama juttu kuin IVOlla, joka investoidessaan Ruotsiin huomaa, ettei oikein toimi. Ei olekaan sitä Einsteinin ihmissuhde-energiaa: Kun rupeaa olemaan seuraavan miehen tai naisen kanssa, niin ottaa samanlaisen paukapään ja taas tuhlaa energiaansa ja tappelee samalla lailla. Energiapolitiikka ei kehity siihen suuntaan. Urheilijoittenkin suurin ongelma energiapoliittisesti useasti on ollut se, että niitten valmentajat ovat liian huonoja sutenöörejä. Kun valitsee juuri semmoisen tyypin, joka tavallaan vierottaa juuri siitä, missä lajissa voisi päästä elinvoimaisesti pitemmälle ja saada ihmissuhteista energiaa, niin useimmiten semmoiset ihmiset, jotka eivät siihen pysty, iskevät päätään Karjalan mäntyyn ja ydinvoimalan seinään uudestaan ja uudestaan eivätkä kehity energiapoliittisesti. Mutta se saattaa johtua vain siitä, että kukaan ei, arvoisa puhemies, käy muistuttamassa heille siitä ja tästä.

Vaikka tämä selonteko kaiken kaikkiaan, niin kuin sanoin, on tyylikäs ja muuta vastaavaa, tässä on semmoinen hämäläistyyppinen viive, väljähtäneen hitauden ja toiston tympeä, ummehtunut paperin katku. (Ed. Joenpalon välihuuto) — No, ehkä hämäläisyyttä käytin sen takia, että täällä useasti hämäläisyyttä käytetään tässä mielessä väärin, arvoisa kansanedustaja, mutta en viitsi nyt kertoa siitä, koska tämä

on muutenkin tarpeeksi eroottinen puhe jo, missä mielessä hämäläinen hitaus on sitten huipussaan.

Mutta energiasta itsestään ja liikevoimasta voisin tosiaan ... (Ed. Dromberg: Missä se erotiikka on? Se erotiikka on nyt sotkeutunut!) — Se on liike-energian kaunein muoto, arvoisa kansanedustaja. — Voisin muistuttaa tosiaan tällaisesta uusiutuvasta energiasta, jos teillä vielä jollain on kykyä, arvoisat kansanedustajat, tutkiskella omaa ruumistanne sen jälkeen, kun on nukkunut esimerkiksi, nukkunut kunnolla ja kunnolla ja vaikka treenannut. Silloin kun oikein rupeaa treenaamaan eikä pelkästään syö ja tupakoi, yhtäkkiä, vaikka tuntuu, että kuluttaa jatkuvasti energiaa, niin auta armias, kun menee viikko tai kaksi viikkoa, niin sitä energiaa onkin alkanut jostain kummasta tulla lisää. (Eduskunnasta: Hormonit!) Ne kanavat aukeavat, ne puhdistautuvat. — Ne ovat hormoneja. Hormoneillako meidän pitää ruveta luomaan energiaa tähän yhteiskuntaan? Se saattaisi olla paljon miellyttävämpää, koska silloin ainakin tämä energiapoliittinen tulonjako voisi muuttua taas kerran, voisiko sanoa, harkinnanvaraisemmaksi, jos hormonaalisuus ja henkisyys merkitsisivät tällä alueella enemmän. (Ed. Tulonen: Silläkö tehtaita pyöritetään?)

Mutta, jotta tosiaan muistaisin sen, kun sanoin eräälle arvoisan lehden toimittajalle, että muista lukea se juttu sieltä, kissannahkaesimerkki muistutukseksi siitä, kuinka tosiaan energiastrategia yksinkertaisimmillaan opitaan. (Ed. Dromberg: Monesko kerta se jo on?) — Ette te tätä ainakaan ole kuullut kertaakaan. — Tämä on kirjastani Murrosihminen, jossa murtaudutaan energiapolitiikassa eteenpäin: "Pientä on se muisto, kun kemian opettaja kämmeneensä käärimällään kissannahalla poikamaisella vimmalla hinkkasi eponiittisauvaa sähköä synnyttääkseen." Tämä on laulustani Ikiliikkujat. Sen takia voisin Ikiliikkujaa tässä siteerata, koska se olisi meidän energiapoliittinen sampomme tai kirjokantemme, niin kuin joku tuolla huomautti vähän aikaa sitten. "Vaaleanpunainen ameebasi on tehokkaampi kissannahkaa. Hankaussähkössä sen salaisuus. Tule kehittään ikiliikkujaa! Alkumurrosikäisenä meistä jokainen silloin pidätteli täysillä nauruaan, mutta kun kaikki salaiset oivallukset ja mielleyhtymät tunnistettiin yhteiseksi todellisuudeksi, niin räjähti koko luokka kerralla riemukkaaseen, pyörryttävään hirnuntaan tulipunaiseksi koko kaljuudessaan lehahtaneen lehtorin kauhuksi."

Siis energian uusiinnuttaminen ja energiastrategia sekä palkitseminen siitä, että ihmiset luovat ja säästävät ja osaavat käyttää energiaa, on jatkuva, uudistuva prosessi. (Ed. Joenpalo: Kissannahkallako sitä paperia tehdään?) — No, mutta jollei edustajan symboliikkakyky riitä nyt siihen, mitä tässä yritän sanoa, niin liittyköön kepuun. (Ed. Kokkonen: Ed. Virtanen, tavalliseen ihmiseen tehoaa 50 wattia!) — Onko mitattu vai onko omakohtaista kokemusta yleensä?

Sitten ollaan vielä selonteon sivulla 41, bioenergia. Olen kirjoittanut tähän juuri tästä käsitehirviöstä, kun puhutaan lähinnä ekonomiasta. Ekologiasta harvoin puhutaan, mutta energian yhteydessä täällä ei tosiaan ole ekoenergiaa eikä psykoenergiaa eikä mitään muutakaan, mutta vielä kerran haluaisin puhua, kun tässä sanotaan: "Julkisen vallan toimenpitein on järjestelmällisesti tuettu näiden energialähteiden hyödyntämistä." Ne siis ovat bioenergiittisiä, -geneettisiä, no, genitaalisia, siis "bio" tarkoittaa 'elämää', "psyko" tarkoittaa 'henkeä' ja 'psyykeä' ja "eko" tarkoittaa sitä 'kiertokulkua'. Tämä on vähän kuin poliittista sanahirmulointia tässäkin teoksessa. Kun nämä käsitteet on kerran sotkettu, silloin on sotkettu myös tavallaan se merkitys, mikä politiikalla on.

Eihän se mitään loppujen lopuksi, että politiikka on sotkettu, vaan se, että jos puhutaan energiapolitiikasta, niin minä en näe tässä mieltä, vaikka muuten te olette niin kehittyneitä poliitikkoina ja osaatte vääntää ja kääntää kaiken ja teillä monella on jopa jatkuva uudelleen valitsemisen sampo päällä, ja tämmöinen käsittämätön teksti. Voisi sanoa, että jos siitä saisi jotain — en viitsi sanoa sitä sanaa, joka alkaa p:llä — mutta jos siitä saisi biokaasuenergioita, niin täällähän olisi oma voimala ja tuolta menisi iso putki ja koko Helsinki pyörisi sillä.

Eli se, mitä minä en näe tässä, on siis, vielä kerran, se, että vaikka tämä on hyvin tehty, tästä puuttuu selkeä mieli, mielellään uusiutuvien bio-, psyko- ja ekoenergian ja suomalaisen työllistämisen ja suomalaisen strategian mieli ja myös se välittämisen mieli, että välitettäisiin maakaasua, annettaisiin neuvoja, hyödynnettäisiin se upea työ, mitä suomalaiset poliitikot ja isämme rintamilla ovat tehneet ja äitimme ja isoäitimmekin ehkä siinä vähän avittaneet. Eli se tästä puuttuu, kun puhutaan pitkäjännitteisyydestä, ja sen mukana minun mielestäni kaikki. Me olemme vähän edelleen sillä linjalla, millä tiedätte, että olen ajatellut, että Suomi on.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i : Arvoisa puhemies! Kiitoksia eduskuntaryhmille erinomaisesta paneutumisesta tärkeään asiaan. Puheenvuorot olivat hyviä ja asiallisia, ja niissä oli minusta yksi yhteinen erinomainen piirre, ja se oli se, että pyrittiin käsittelemään energiaa ja energiapolitiikkaa kokonaisuutena, etsimään myös ryhmien puheenvuoroissa kokonaisratkaisua. Ymmärrän, että myös ed. Virtanen symboliikkaan paneutuneessa puheenvuorossaan oli lähestymässä kokonaisratkaisua, jonka ydin oli uusiutuvissa energialähteissä. Minusta se on erinomainen yhteenveto, kun siihen päädytään. Tosin ehkä tämän selonteon aikaväli tästä eteenpäin ei vielä anna pohjaa tämän tyyppiselle yhteenvedolle, jonka ed. Virtanen ryhmäpuheenvuorossaan teki, mutta sisältää samoja elementtejä tältä osin.

Mutta, niin kuin sanottu, erinomaisella tavalla ryhmät ovat asiaan paneutuneet. Puheenvuorot kulkivat siinä raamissa, missä niiden pitääkin kulkea. Haettiin yhteensovittavaa kokonaisratkaisua, jossa talous-, työllisyys-, ympäristö- ja energiapolitiikan aika paljon ristiriitaiset tavoiteasetelmat voitaisiin vetää yhteen, niin kuin hallituskin on selonteossaan pyrkinyt tekemään. Haluan tätä asiaa painottaa sen tähden, että toiveeni myös kansanedustajien puheenvuorojen suhteen, kun ne tästä lähtevät rullaamaan, on saman kaltainen. Sinänsä on hyvä, että energiastakin käydään kansalaiskeskustelua, jossa yhtä asiaa voidaan katsoa yhdestä tuutista. On hyvä, että on yhden asian liikkeitä, jotka katsovat tiettyä ympäristönäkökulmaa, jotain osaa ympäristöstä taikka taloudesta jne.

Mutta minusta kansanedustajan vastuu on saman kaltainen kuin eduskuntaryhmien tai maan hallituksenkin: Ei voi toimia tavalla, jossa pala palalta tuomitaan jokin energiantuotantomuoto taikka muu energiapolitiikkaan liittyvä tärkeä osatekijä; se on liian helppoa. Siihen pystyy kuka tahansa, ja se on aika mukavaakin. Minunkin tekisi silloin tällöin mieli tuomita tuotantomuodot tuosta vain, koska on perusteita. Joka ikisen tuotantomuodon kohdalla voidaan todeta heikkouksia ja ongelmia, mutta eduskunnan vastuu on minusta toisenlainen. Heikkoudetkin huomioon ottaen on löydettävä kokonaisratkaisu, joka palvelee koko yhteiskuntaa ja tässä tapauksessa ei vain suomalaista yhteiskuntaa vaan laajemminkin.

Puhemies! Yritän säädyllisesti ja säädyllisessä aikataulussa kommentoida vain joiltakin osin käytettyjä ryhmäpuheenvuoroja siltä osin, kuin saan selvää muistiinpanoistani. Nämä ovat aika satunnaisia poimintoja.

Aloitan ed. Hämäläisen puheenvuorosta, jossa tuotiin ensinnäkin esiin minusta se tärkeä sähkömarkkinoihin liittyvä seikka, että meidän pitää päästä nopeasti sellaisiin ratkaisuihin, joissa kaikille kuluttajille annetaan jakelijoiden kilpailuttamismahdollisuus. Ongelmahan on kotitalouksissa. Täällä oli myös keskustan puheenvuorossa muistaakseni sama asia esillä. Tästä on ollut työryhmä jo jonkin aikaa työssä, ja itse asiassa työryhmän työ on luovuttamista vaille valmis. Siinäkään ei kyetä pääsemään siihen ratkaisuun, joka olisi paras ja johon muistaakseni ed. M. Koski viittasi, että mittarointi voitaisiin tuoda kaikkien kotitalouksien ulottuville. Se on tietysti teoriassa nytkin mahdollista, mutta hinta on vielä liian korkea. Uskon, että työryhmä, kun tämä ei ole vielä mahdollista, hakee tyyppikuormituskäyristä sellaista ratkaisua, että kotitaloudet voisivat ainakin päästä alkuun kilpailuttamisessa.

Edelleen ed. Hämäläisen puheenvuorossa ja parissa muussakin viitattiin EU:n tasolla oleviin kivihiilen subventiojärjestelmiin, jotka ovat mahdottomia, mutta niitä vain on pakko sietää. Ed. Hämäläinen viittasi siihen, että telakkatuet ovat vastaavia, ja taisi olla ed. Tuomioja, joka huusi perään, että yhtä huonolla menestyksellä kivihiilisubventioita meidän puoleltamme kyetään käsittelemään. Näin se taitaa toistaiseksi olla, koska nämä subventiot EU:n tasolla on betonoitu jo hiili- ja terässopimuksen alkujuurille saakka. Ne ovat EU:n perussopimustavaraa eivätkä poistu ennen kuin aikataulut, jotka on kirjattu näihin sopimuksiin, niitä laukaisevat. Mutta, totta kai, näin voi tapahtua ei vain säännöksillä vaan asianomaisten maitten politiikan muutoksella, ja siihen tietysti Suomen on syytä pyrkiä vaikuttamaan.

Ed. M. Koski keskustan ryhmäpuheenvuorossa toi useita asioita esiin, toi myös keskustan eräänlaisen vaihtoehtoisen ohjelman, siihen hetken kuluttua lyhyesti. Olen samaa mieltä siitä, että kun sen kaltaiset firmat kuin IVO ja Vattenfall menevät mukaan jakeluverkkoon nykyistä huomattavasti voimakkaammin, on syytä huolestua. Silloin on haettava tarvittaessa myös toimenpiteitä. Työryhmä, josta äsken puhuin, on miettinyt myös näitä asioita. En vielä ole hirmuisen huolestunut, mutta voi olla, että on pantava tiettyjä, vaikkapa prosenttimääräisiä osuusrajoja, joilla yksittäiset isot firmat voivat jakeluverkossa olla mukana. Tähän kuitenkin on todella kiinnitetty huomiota.

Ed. M. Kosken puheenvuorossa ja monissa muissa palattiin taas kerran energiaverotukseen. Minua hiukan kummastutti ed. Kosken maininta, jos oikein ymmärsin, siitä, että EU:n rakenteilla oleva energiaveromalli on pitkälti saman kaltainen kuin Ahon hallituksen aikana syntynyt suomalainen energiaveromalli, joka siis oli voimassa vuodenvaihteeseen saakka. Minusta tämä on aika reipas ja väärä todistus, koska järjestelmätasolla ne olivat juuri niin paljon poikkeavia, että jouduimme hyvin keskeisesti tästä syystä muuttamaan energiaveroa.

Ahon hallituksen rustaamassa veromallissahan oli sähkövero tuotantopäässä voimakkaasti. Minunkin mielestäni se oli ympäristöpoliittisesti ihan linjakas, mutta kun se ei sovi EU:n malliin, jossa sähköä verotetaan kulutuspäässä, niin kuin nyt meidänkin voimassa olevassa veromallissamme, sille ei vain mitään voi. Yritin siitä jo alkupuheenvuorossani selkeäsanaisesti muistuttaa.

Mitä muuten tulee energiaverotukseen ja muutoksiin siinä, se on kyllä mielenkiintoinen juttu. Se historia, mikä tälläkin energiaverokokonaisuudella, joka nyt vallitsee, takanaan on, on mielenkiintoinen siitäkin näkökulmasta, että se on saanut arvostelua myös hallituspuolueiden ryhmistä, sellaisista ryhmistä, jotka tuon veromallin kehittämisvaiheessa eivät hyväksyneet minun ja kauppa- ja teollisuusministeriön esittämää veromallia, joka poikkesi selkeästi siitä, mikä nyt voimaan tuli, ja jossa muun muassa oli hiilidioksidikomponentti mukana. Itse en arvostele, koska näin tehtiin yhdessä ja tämä on toimiva malli. Sen kanssa kannattaa nyt elää, ja se on nimenomaan EU-järjestelmään erinomaisen sopiva. Kritiikki, jota sitä kohtaan on esitetty, on minusta ollut kohtuutonta eikä myöskään asioissa pysyvää.

Mutta ehkä siitä ei ole nyt syytä käydä, vaikka on tässä iltaa aikaa, laajemmin keskustelua. Tarvittaessa myöhemmin illalla voidaan katsoa, mitä sen vaikutukset ovat, mitä energiaverouudistus piti sisällään. Ehkä sen voi sanoa, että sen keskeinen peruste oli, paitsi EU-järjestelmään siirtyminen, sellaisen sähkön tuotannon kilpailukyvyn säilyttäminen, joka meidän puoleltamme kilpailee pohjoismaisilla markkinoilla muualta tulevan sähkön kanssa.

Ed. M. Koski sanoi — varmaan ymmärsin väärin, mutta hän mielestäni sanoi — että kivihiilen käytön korvaaminen turpeella vähentää kasvihuonepäästöjä. Tämä on sen tähden tärkeä kysymys, että minustakin olisi hieno juttu, jos näin olisi ja jos tämä kyettäisiin sillä tavalla todistamaan, että se myös kansainvälisessä tilastoinnissa ja muun muassa ilmastosopimukseen liittyvässä päätöksenteossa voitaisiin hyväksyä ja todeta. Näin ei kuitenkaan käytännössä ole. Käytännössä on niinpäin, että noilla areenoilla turve on meidän tappioksemme hyvin huomattava kasvihuonepäästöjen lähde, vähintään kivihiilen luokkaa.

Tuulivoimasta oli muittenkin puheenvuoroissa, ed. Hassilla varsinkin, tiettyjä asioita esillä. Ehkä tässä yhteydessä totean ed. M. Koskelle, että jos Tanskassa sähköstä, niin kuin hän sanoo, viitisen prosenttia tuotetaan tuulivoimalla, se on ilmeisesti kuitenkin hyvin teoreettinen osuus, koska kapasiteetin käyttöaste ei vie lähellekään tätä lukua todellisuudessa.

Sitten pari kolme kommenttia keskustan ohjelmaan, jos niin voi sanoa. Ed. M. Koski ensimmäisessä kohdassa puhui uusiutuvista energialähteistä. Teillä oli 500 megawattia sieltä tulossa: puuta, turvetta, vesivoimaa, tuulta, aurinkoa, tällaisia tuotantolähteitä käyttäen. Tietysti voi heti kysyä äskeiseen sanomaani viitaten, onko turve uusiutuva luonnonvara tässä käytössä. Se ei ole sitä kansainvälisessä arvioinnissa. Kyllähän turve uusiutuu tietyssä pitkässä kasvukierossa, mutta onko se energiapolitiikassa näihin luettava, on toinen juttu. 500 megawattia tässäkin yhteydessä on kyllä aika iso ja herättää kysymyksen, koska ed. Koski ei sitä selkiinnyttänyt, onko tässä vesivoimaa siihen mittaan, että koskiensuojelulaki pitäisi avata. Silloinhan kanta olisi täysin poikkeava hallituksen kannasta. Kyllä ylipäänsä tällä mallilla megawatteja varmaan tulee, mutta ei ehkä energiaa kuitenkaan siihen mittaan.

Edelleen, kun toitte esiin 500 megawattia kaukolämmön puolella, niin se on ihan ok, mutta se menee samoihin puihin ykköskohtanne kanssa merkittäviltä osin, samoin kuin pari muuta kohtaa.

Teollisuuden prosessivoiman osalta 750 megawattia tarkoittaa juuri sitä, että se on kohdan 1 ja 4 kanssa samassa kastissa. Tässä kohdassa on myös hyvä sanoa, että eihän valtio päätöksillään rakenna teollisuuden prosessivoimaa. Voidaan kirjoittaa 750 megawattia, mutta ei sitä synny, ellei teollisuus itse sitä tee. Sanon tämän sen tähden, että muutama vuosi sitten tässä salissa käytiin samanlaista keskustelua ja monessa puheenvuorossa peräänkuulutettiin sitä, että povo tulee, tulee prosessivoimaa, ja sitä ei ole vieläkään tullut. (Ed. Juhantalo: Tuli myös maakaasua!) — Niin, sitäkin tuli ja monta muuta. — Eli asiat eivät ole näin yksinkertaisia.

Vesivoiman osalta 500 megawattia on minusta aika paljon myös yläkantissa. Vuotos, jos se rakennettaisiin, hyvin pitkällä aikavälillä tuottaisi 300—350 megawattia, mutta ilmeisesti tässäkin avataan ykköskohdan mukaisia patoja.

Lopuksi tuonnin osuudesta. 2 000 megawattia on erinomaisen hyvä saavutus, jos tällainen tuontiosuus kyetään säilyttämään. Tulevaisuus näyttää selkeästi epävarmemmalta kuin menneisyys tai nykyisyys. Tässä suhteessa Ruotsin suunta on erittäin suuri kysymysmerkki, Venäjän suunta myös. Ei niin, ettei Venäjä varmasti olisi valmis myymään, mutta onko kapasiteettia jatkossa myytäväksi ja millä hinnalla, jos ajaudumme entistä enemmän tuojien markkinoille hintakysymyksessä?

Lopuksi keskustan ohjelmaan, josta haluan ensin sanoa sen, että on hyvä, että tällaisia pyritään rakentamaan vertailupohjaksi hallituksen ohjelmalle. Ymmärsin, että se on vakavassa mielessä tehty. Mutta lopuksi voi sanoa, että yksi tästä ohjelmasta puuttuu ja se on ympäristövaikutukset, ennen kaikkea tämän näkymän vaikutukset ilmastosopimusprosessiin, siihen liittyviin Suomea koskeviin tiukkoihin sitoumusvaatimuksiin jatkossa.

Puhemies! Vielä pari kolme kommenttia.

Ed. M. Korhonen puhui paljon turpeesta, sen mahdollisuuksista. Totesitte, että ilmastovaikutuksia on täsmennettävä suomalaisessa keskustelussa. Ei paljon auta, vaikka täsmennämme suomalaisessa keskustelussa niitä, koska kysymys on siitä, että kansainvälisellä puolella ilmastovaikutukset lopulta päätetään. Me pyrimme siellä toimimaan niin sanotusti turpeen puolestapuhujina, mutta ei se helppoa ole. Kiinnostusta ei ole paljoa eikä ole riittäviä tutkimuksia, jotka voisivat saattaa turpeen kansainvälisellä puolella sellaiseen luokitukseen kuin Suomessa sinänsä varmaan ihan relevantissa Akatemian tutkimuksessa, joka antoi ihan positiivisen tuloksen. Mutta muualla turve ei ole siinä mielessä kiinnostava asia, ainoastaan Ruotsissa tietysti johonkin mittaan ja Irlannissa, jossa tuotantoa on olemassa.

Puhemies! Vielä ed. Hassin yhteen esille ottamaan asiaan, joka oli näkyvästi esillä myös ministerityöryhmässä, jossa selontekoa muokattiin, rakennettiin hallitukselle menevään kuntoon, eli siihen, että tuotantorakenteessamme pitäisi saada ympäristöä suosiva muutos aikaan. Nyt selonteon selkeä linjaus on se, että tähän vastataan kyllä, mutta ei sillä tavalla, että taloutemme selkärankaa annettaisiin murtaa, toisin sanoen energiaintensiivistä teollisuutta ikään kuin lähdettäisiin ajamaan alas. Selonteossa lähdetään siitä, että sekin on talouden ja työllisyyden kannalta äärimmäisen tärkeätä, että energiaintensiivisen teollisuuden toimintaedellytykset taataan. Tuotantorakenteen monipuolistamiseen on pyrittävä sillä tavalla, että kasvu, niin kuin ed. Hassi oikein sanoi, osaamis- ja palvelualoilla on voimakkaampaa kuin perinteellisillä aloilla ja että sinne erityisiä panoksia sijoitetaan. Mutta todella ei niin, että osaa talouteen keskeisesti liittyvästä tuotannosta lähdettäisiin energiapolitiikan keinoin sorsimaan. Siihen meillä ei ole mahdollisuuksia.

Vielä ed. Hassi viittasi ydinvoiman osalta suhteessa hiilidioksidipäästöihin siihen, että energiaskenaariolaskelmissa, joissa puhutaan energiapolitiikka 1 ja 2 — skenaarioista, ydinvoiman peliin tulo, joka on energiapolitiikka 2 — skenaariossa, ei päästöjä mitenkään merkittävästi vähentäisi. Todellisuudessa asia ei ole näin, vaan totta kai ydinvoiman merkittävä lisääminen vaikuttaa merkittävästi myös hiilidioksidipäästöjen vähenemiseen. Epo 2:ssahan ei ole otettu huomioon käyrälaskelmassa muita päästöjä vähentäviä toimia kansainvälisissä sopimusmenettelyissä ja vastaavissa.

Ed. A. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En aio pitää toista energiapoliittista puheenvuoroa, mutta muutamiin asioihin haluan puuttua, jotka ministeri Kalliomäen puheenvuorossa tulivat esille.

Energiaohjelmamme osalta 1 ja 4 kohdan vertaileminen keskenään on väärin sen takia, että 1 kohdassa puhutaan pienemmistä laitoksista eli talokohtaisista, kyläkohtaisista taikka pienen kunnan taajamakohtaisista pienemmistä lämpölaitoksista plus tuulivoimasta, aurinkovoimasta, maalämmöstä ym. vastaavista pienistä mahdollisuuksista, joista voi tulla 500 megawattia. Taas kohdassa 4 puhutaan seuraavan asteen vastapainevoimasta eli suuremmista kaupungeista, joissa vielä on mahdollista toteuttaa vastapainehankkeita.

Ympäristövaikutukset keskustan ohjelman osalta ovat pitkällä aikavälillä positiiviset, eli pyrkimys olisi maakaasun kautta pyrkiä saamaan silta aikaan uusiutuviin energioihin, jotka ovat ympäristön kannalta todella myönteisiä. Maakaasun lisääminen jo aiheuttaa sen, että hii-

lidioksidipäästöt laskevat, koska maakaasu tuottaa puolta vähemmän päästöjä kuin kivihiili tuottaa.

Veromallin osalta Ahon mallia ja nykyistä mallia voidaan vertailla toisiinsa. Ahon mallissahan oli rakennettu kompensaatio kotimaisille energioille, mikä johtui siitä, että alkutuotevähennys poistui ja se kompensoitiin tämän veromallin kautta, mikä on hiukan saman tyyppinen ajatus kuin Euroopan unionissa tällä hetkellä, jossa pyritään siihen, että mallilla annettaisiin tukea uusiutuville energioille.

Turpeen osalta vielä lyhyesti. Turve on uusiutuva energia. Suomessa soita on käytössä puoli prosenttia turvepinta-alasta ja se tarkoittaa sitä, että turvetta käytetään vähemmän kuin sitä soilla kasvaa. Myös hiilidioksiditase on turpeen osalta positiivinen.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa kolmeen asiaan puutun lyhyesti. Kun ministeri sanoi, että puhuin paljon turpeesta, näin puhuin tai oikeastaan puhuin kaikista biopolttoaineista. Minun mielestäni se on selvä lähtökohta. Niin kuin sanoin, on ainutlaatuinen tilaisuus, että meillä on omaa energiateknologiaa ja omia energiavaroja. Jos me emme hyödynnä niitä, niin kukaan muu ei tule meille avuksi hyödyntämään niitä. Minusta se on aivan päivänselvä asia.

Kun puhutaan hiilidioksiditaseesta viitaten tuohon, mitä ed. M. Koski äsken sanoi, niin olisi mielenkiintoista kuulla joskus, milloin esimerkiksi hiilelle lasketaan koko hiilidioksiditase siitä, kun se louhitaan, kuljetetaan, roudataan tänne poltettavaksi. Minä luulen, että ne lukuarvot alkavat saada aivan erilaisia merkityksiä. Näissä laskelmissa pystytään käyttämään erilaisia arvoja ja arvottamaan sitä ketjua. Mutta edelleen korostan kotimaisten polttoaineiden työllisyys-, alue- ja muita vaikutuksia. Minusta ne ovat hyviä.

Kilpailuttaminen, mihin ministerikin viittasi omakotitaloasukkaitten tai kerrostaloasukkaitten kohdalta, minusta se on enempi teoriaa kumminkin. Me kaikki tiedämme, että se on noin 1 500 kilowattituntia vuodessa, mitä normaali asukas käyttää. Sen kustannus on 600—700 markkaa vuodessa. Ei kovin hirveitä sillä kilpailuttamisella saavuteta eikä mittaroinnilla. Ehkä jonkinlaisia toisia lukuarvoja saadaan omakotitaloissa, joissa käytetään sähkölämmitystä. Niitä on noin 500 000 kappaletta. Sen merkitys on jonkin arvoinen siellä, mutta ei merkittävä.

Yksi asia, joka oikeastaan koko ajan puuttuu tästä keskustelusta, on se, miten teknologiaosaamista pystytään vientiteollisuuden kautta enempi hyödyntämään. Milloin me saamme ensimmäisen suomalaisen demolaitoksen, missä uutta polttotekniikkaa, kattilatekniikkaa voitaisiin koettaa todella kunnollisissa mittaussuhteissa? Niitä vaan ei Suomeen tule. Me paljon puhumme t-&k-panostamisesta, mutta tämmöiset konkreettiset hankkeet jäävät puuttumaan.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri Kalliomäki arvosteli keskustan ohjelmaa, joka on todella onneton, niin olisi voinut mainita senkin, että ed. M. Koski mainitsi, että säästömahdollisuudet ovat suuret, niin kuin viime vuoden esimerkki osoitti. Sehän oli aika murheellista säästämistä, kun metsäteollisuus lopahti. Jo siitä syystä kului vähemmän sähköä. En suosittele sen tapaista sähkön säästämistä Suomessa. Ehkä se keskustalle sopii, kun metsää ei tarvitse myydä, vaan se rauhoitetaan.

Sitten Kalliomäen mainitsemat hiilisubventiot. Vaikka ne perustuvat hiilisopimukseen aikoinaan, niin kyllä pääsyy tällä hetkellä on se, että niillä tuetaan työpaikkoja. Ed. M. Korhonen mainitsi, että niillä tuetaan monopoleja. Ehkä jokin ammattiyhdistys on monopoli sitten, kun se vaatii näitä työpaikkoja tuettavaksi. Saksassa on 90 000 työpaikkaa hiilikaivoksissa ja niistä 60 000 on liikaa. Jokainen työpaikka saa tällä hetkellä Saksassa 350 000 markkaa tukea. Onhan se nyt aivan hullua.

Ministeri Kalliomäki arvosteli vihreiden teollisuuspolitiikkaa. Minusta sitä voisi vielä selvemmin arvostella. Vihreäthän selvästi haluavat lopettaa metsäteollisuuden, koska se kuluttaa energiaa, ja ainakaan missään tapauksessa ei saisi tulla lisää. Nythän kuitenkin metsäteollisuus tuottaa paperia, joka on uusiutuva luonnonvara, ja paperia tarvitaan maapallolla. Jos Suomi lopettaisi paperin tekemisen, niin jossakin muualla sitä sitten ruvetaan tekemään ja huonommin menetelmin, koska Suomessa sitä osataan parhaiten, ja ilmeisesti sitten osa paperista korvataan muovilla. Se on sitä vihreiden energiapolitiikkaa.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin Tanskan tuulivoimaan, mistä ministeri Kalliomäki sanoi muutaman sanan. Minun tietojeni mukaan Tanskan ei sähkötehosta, vaan sähköenergiasta jo joitakin prosentteja tuotetaan tuulella, ja voimassa oleva

suunnitelma on se, että 10 prosenttia Tanskan sähköenergiasta tuotettaisiin tuulella vuonna 2005 ja vuonna 2030 peräti 40—50 prosenttia. Erittäin kunnianhimoisia tavoitteita, joissa on mukana paljon myös teollisuuspolitiikkaa, sillä kyseessä on kasvava vientituote.

Siitä olen oikein tyytyväinen, että ministeri Kalliomäkikin nyt ilmaisi hyväksyvänsä sen tavoitteen, että Suomen kansantalouden kasvu ohjataan muille kuin energiaintensiivisille aloille. Tästähän nimenomaan vihreät ovat jo vuosikausia puhuneet. Me emme koskaan ole puhuneet siitä, että energiaintensiivinen teollisuus pitäisi ajaa alas tai lakkauttaa, mutta tärkeää on ohjata kasvu työllisyyden ja ympäristön kannalta paremmille aloille ja samalla monipuolistaa Suomen tuotantorakennetta, joka tällä hetkellä on yksi Oecd-maiden yksipuolisimpia.

Mitä tulee ydinvoimaan ja hiilidioksidipäästöihin, kauppa- ja teollisuusministeriön energiaskenaarioraportin mukaan, jos nyt oikein muistan, kaksi suurta uutta ydinvoimalaa laskisi vuoden 2025 tasolle arvioituna hiilidioksidipäästöjä 5 miljoonaa tonnia vuodessa, kun sen sijaan muun energiapolitiikan kokonaisuus, joka sisältää säästön edistämistä, biomassan käytön lisäämistä ja kivihiilen korvaamista maakaasulla, vaikuttaa seitsenkertaisesti samalla aikavälillä eli 35 miljoonan hiilidioksiditonnin verran.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minusta ministeri Kalliomäki päästi tällä kertaa vihreän eduskuntaryhmän puheenvuoron ja energiapoliittisen ajattelun kuin koiran veräjästä pysähtymättä niihin riittävästi. Tätä yhteiskuntaa vaivaa sellainen kuuloharha, että kaikesta, mitä vihreät sanovat, tulkitaan yleisesti, että siinä on se suurin viisaus, mitä tulee energiapolitiikkaan tai teollisuuspolitiikkaan. Kun sitä kuitenkin hiukan tarkemmin katselee, näkee, että se on täysin onttoa ikään kuin Andersenin sadussa, jossa keisarilla ei ole vaatteita laisinkaan.

Kun kuuntelin vihreitten ryhmäpuheenvuoron, niin ei tällä tavalla Suomi pysy hengissä, mitä te esitätte. Ihmettelen sitä, että te vannotte esimerkiksi tuulivoiman nimeen. Kysynpähän vain, mitä ed. Hassikin tuumaisi, kun Pyhätunturin laella olisi 40—50 viipperää huimimassa tuulessa energiaa aivan vieressä olevan Natura-alueen kunniaksi. Teillä ajatukset menevät ristiinkin kaiken kaikkiaan. Kyllä meidän täytyy kantaa kansakunnasta myös lyhyellä aikavälillä huolta, ei pelkästään satojen tai tuhansien vuosien päähän. Tässä suhteessa edes toinen jalka maahan, vihreät, niin on helpompi keskustella myös energiapolitiikasta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Runsaan kymmenen vuoden aikana nämä energiaselonteot ja niistä käytävät keskustelut eivät ole muuttuneet miksikään, aivan samoja kuin kymmenen vuotta sitten. Vivahteet ja painotukset ehkä hiukan ovat muuttuneet, mutta samaa utopiaa kuin aikaisemminkin. Maakaasu, vaikkei ole kunnolla putkeakaan vielä maan rajoille tuotu paitsi se pieni putki, mikä Venäjältä aikanaan tuotiin. Puun osalta, vaikka sitä lämpimästi kannatan, on otettava huomioon, ettei mitään ratkaisuja ole tehty kustannuskysymysten osalta. Puita ei ole vielä opetettu kävelemään kotimetsistä energialaitoksen pesään, mikä olisi tietenkin ratkaisu, mutta näin ei ole tapahtunut. Sitten ovat maalämpö, aurinko, tuulimyllyt ja kaikki tällaiset. Puhdasta utopiaa, joka osoittaa sen, että energiapolitiikka on todella politiikkaa puhtaimmillaan. Siinä vain puhutaan politiikkaa vuodesta toiseen, vaikka ratkaisun välttämättömyys lähenee. Eräänä päivänä sitten törmätään ratkaisun välttämättömyyteen ja tehdään hulluja päätöksiä, joita ryhdytään taas poliittisesti puolustelemaan. Näinhän tämä asia vähän on.

Minä katson, että ed. Tiurin näkemykset kiistämättä näissä asioissa ovat hyvin suoraviivaisia, ja minun käsitykseni mukaan niiden mukaan pitäisi touhuilla, jos aiotaan saada aikaan ratkaisuja, ennen kuin ne tulevat syliin, jolloin tehdään tyhmiä ratkaisuja. Tämä on oma henkilökohtainen mielipiteeni.

Muta keskeinen sanoma tässä minun vaatimattomassa puheenvuorossani on se, ettei mikään ole muuttunut. Kaikki on niin kuin ennenkin politiikan teon, ratkaisumallien suhteen. Joka suhteessa samaa on jauhettu yksitoista vuotta ja varmaan seuraavat yksitoista vuotta jauhetaan vielä.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiuri vertasi kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa pienhiukkaspäästöjä tupakointiin. Hän totesi, että tästä pahasta tavasta pitäisi päästä. Kuitenkin hän on itse tätä pahaa

tapaa korvaamassa ylensyönnillä eli ydinvoiman rakentamisella, siis ylensyönnillä, joka varmasti ihmisen terveydelle on samaa luokkaa, ehkä enemmänkin, kuin pienhiukkaspäästöt.

Haluaisin painottaa nimenomaan tätä, että on aivan tieteellisesti todellakin sanoisin lapsenkenkämäistä tuoda maakaasun ja kivihiilen polttaminen samassa lauseessa pienhiukkasten aiheuttaman ihmisen terveysriskin lähteenä. (Ed. Dromberg: Eikös se ole?) — Ei todellakaan, ed. Dromberg, ei todellakaan. Myös ed. Tiuri tietää tämän, mutta hän haluaa oikoa näitä asioita juuri tällä tavalla, mitä ed. Aittoniemi kunnioittaa, tällä konepistoolilinjalla, että mennään siitä läpi, mistä on suorin tie, ja vähätellään tiettyjä asioita, esimerkiksi maakaasun asemaa. Se ei ole tieteellistä, vaikka lause onkin professorin, ei ainakaan lääketieteen näkökulmasta.

Edelleen haluaisin sen asian tuoda esille, jonka ed. Tiuri kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa toi, että kokoomuksessa katsotaan tämän paperin olevan ikään kuin optio ydinvoiman rakentamiseen Suomessa, jollainen se todellakaan ei ole. (Ed. Juhantalo: Onhan, siellä sanotaan!) Tässä on nimenomaan tuotu esiin ennen muuta, puhemies, maakaasu ja kotimaiset polttoaineet, aivan niin kuin ed. M. Koski viittasi. Tästä meidän pitää lähteä tässä asiassa eikä oikaista konepistooli vyötäisillä suoraan ydinvoimabunkkeriin.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joissakin ryhmäpuheenvuoroissa tuotiin esiin aika selkeästi, että hallituksella on pallo hukassa ydinvoiman suhteen. Minusta on kyllä, ed. Tiusanen, juuri päinvastoin kuin sanotte. Täällä on hyvin selkeästi sanottu, mitä mieltä maan hallitus on ydinvoimasta. Se on todella sitä mieltä, että se väärä päätös, jota meitä edeltänyt eduskunta on ydinvoiman suhteen tehnyt, tullaan korjaamaan, ja toivon mukaan se tullaan korjaamaan seuraavissa hallitusneuvotteluissa. Pallo on mielestäni hukassa kyllä vihreillä. Jos ei haluta hallitusta kaataa, mikä on epäviisasta, niin ei tehdä sitä nyt, vaan mietitään asia, niin kuin se oikeastaan on. Toivottavasti sen muutkin rohkenevat täällä salissa tänään sanoa.

Asia nyt kuitenkin on niin, että voidaan puuhastella monella muulla energiamuodolla, voidaan vaikka muuttaa lämpökattiloita puuhakkeen polttamiseen soveltuviksi, niin kuin esimerkiksi kotikaupunkini Tampere tekee, eli turvekattila muutetaan hakekattilaksi. Minusta se on todella hyvä ja työllisyyttä tukeva päätös. Toivottavasti muutkin isot kaupungit ottavat esimerkkiä. Tamperehan oli ensimmäinen maakaasulla voimalaitostansa pyörittävä kaupunki. Kyllä muitakin vaihtoehtoja on, mutta perusvoima, jota teollisuus tulee tarvitsemaan, on ainoastaan ydinvoima.

Arvoisa puhemies! Kysyisin vielä, kun ministeri Kalliomäki avauspuheenvuorossa toi esiin korostetusti sen, että ympäristöteknologian ja nimenomaan teknologian viennin pitäisi meillä päästä alkuun selkeämmin, koska meillä on paljon osaamista. Mutta onko sen eteen tehty todella jotakin ja ollaanko aikeissa tehdä? Osaamista löytyy.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki käsitteli keskustan ryhmäpuheenvuoroa sangen silkkihansikkain. Tuli vähän semmoinen tunne, että jos ei ole omaa vaihtoehtoa, niin on vaikea lähteä arvioimaan toistenkaan vaihtoehtoa.

Otan selonteosta esille yhden kohdan, jossa painotetaan sitä, että tutkimus-, kehitys- ja demonstraatiopanostusta lisätään. Se merkitsee samalla sitä, että investointien osuutta vähennetään, koska kokonaispanostusta tässä ei olla lisäämässä. Kuitenkin, jos ajatellaan puuenergian käyttöönottoa, kyllä se tällä hetkellä ehdottomasti vaatii edelleen myös investointipanostusta. Tähän selonteossa aika selkeästi viitataan, että aiotaan 3 miljoonaan kuutiometriin metsähakkeen käyttö lisätä. Tässä tulee väkisin ristiriita. Tiedämme, että investoinnit juuri hajasijoitetuilla pienvoimaloilla ovat hyvin suuret suhteessa energian tuotantoon.

Ed. H e l l b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelu pyörii jatkuvasti ydinvoiman ympärillä Suomessa, kun energiapolitiikasta puhutaan. Tietysti se on hyvin ymmärrettävää, meillähän ydinenergialla tuotetaan jo tällä hetkellä lähes 30 prosenttia energiasta. Kuitenkin se ihmetyttääkin, kun olemme tietoisia siitä, että maakaasua ilmeisesti ollaan nyt saamassa uuden yhteyden avulla lisää, ilmeisesti tulee ajan mittaan yhteys Eurooppaan Suomen kautta. Toisaalta ydinenergia on esillä uudelleen. Mikä totuus ydinenergiasta nyt on. Jos lähdetään siitä, että myönnetään lupa viidennen ydinvoimalan rakentamiseen, tekeekö sen joku? Juuri eläkkeelle siirtynyt IVOn pääjohtaja Kalevi Numminen ainakin hyvin kriittisesti eräissä artikkeleissa viime päivinä on epäillyt sitä, että Suomesta ei löydy tekijää ydinvoimalle sen takia, että kilpailu on täysin vapaa, energiaa liikkuu

rajojen yli, voidaan tehdä erilaista voimalaa melkein millä alueella tahansa riippuen siitä tietysti, miten verot määräytyvät. Onko todella tilanne se, että joku Suomessa olisi valmis panostamaan ne hirveät miljardit, mitä tarvitaan uuden ydinvoimalan tekemiseen?

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta selonteko muistuttaa juuri siitä, että on kysymyksessä sateenkaarihallituksen tekemä selonteko ja linjaus energiapolitiikaksi, eli siitä löytyvät kaikki vaihtoehdot. Kun ryhmäpuheenvuoroja kuunteli, totesi vahvistuksen tälle. Kaikki löysivät hyvinkin paljon ylistettävää ja hyvin vähän moitittavaa, ja edelleen ministerin vastaus oli samanlainen. Sen sijaan eteenpäin Suomen energiapolitiikkaa tämä ei paljonkaan vienyt.

Ainoastaan kaksi kohtaa kaiken muun, tuulienergian ja aurinkoenergian, puun, turpeen hymistelyn ohella löysin.

Ensin oli hurskas toive, joka toistuu monella sivulla, että Venäjän maakaasujohtoa Suomesta jatketaan Keski-Eurooppaan taikka Keski-Euroopasta toimitetaan toinen yhteys sieltä tulevaan maakaasuun. Tämän hurskaan toiveen uskotaan toteutuvan muutaman vuoden kuluttua, eli kuluu ainakin kaksi vuotta, kenties kauemminkin.

Toinen vaihtoehto, joka osoittaa jonkinlaista kokonaisvaltaista suunnitelmaa, oli se, että sivulla 46 otetaan esiin näkemys, että ydinenergian rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. Tämän osalta olisinkin mielelläni kysynyt ministeri Kalliomäeltä: Näettekö, että tämä lause, joka koskee mainitulla sivulla ydinvoimaa, mitätöi edellisellä kerralla, kun eduskunta teki ratkaisun ydinvoimasta, hyväksytyn lausuman vai vaatiiko sen vanhan kannanoton kumoaminen erikseen ponnen?

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kalliomäki totesi, että Euroopassa ei turvetta hyväksytä uusiutuvaksi luonnonvaraksi eikä energialähteeksi. Sitä taustaa vasten voi miettiä, mistä se mahtaa johtua, koska Suomessahan aika arvovaltaiselta taholta on tutkittu se asia, että ainakin Suomen energiahiilitaseessa on niin päin, että tällä hetkellä turvetta käytetään vähemmän kuin sitä kasvaa, jos sitä voidaan jonain mittarina pitää. Jos asetetaan vastakkain kivihiili ja turve, onhan selvä tapaus, että kivihiili missään tapauksessa ei uudistu. Kyllä tämän pitäisi olla plussan puolella siinäkin mielessä, että tutkimuksilla voidaan osoittaa eurooppalaisille ja niille, jotka ovat tällä hetkellä käyttämässä kovaa voimapolitiikkaa ja energiapolitiikkaa siltä osin, että kivihiiltä ja turvetta pidetään samassa tasassa, että tämä on toisessa asemassa, koska se on meille sen verran tärkeä energian lähde kuitenkin ja sitä on mahdollista vielä hyödyntää siinäkin mitassa. Pitää myös tutkia, mikä se mitta mahtaa olla, että tasapaino kestää ja turvetta käytetään saman verran kuin sitä kasvaa, jolloin se sitoo kasvaessaan hiilidioksidia itseensä.

Ed. Ihamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä pidetyissä varteenotettavissa puheenvuoroissa on todettu, että meillä on kolme vaihtoehtoa ratkaista perusvoimakysymys: ydinvoima, hiili tai kaasu. Tosiasia on, että suomalainen energiapolitiikka on ollut tuuliajolla toistakymmentä vuotta eli Tshernobylin onnettomuudesta lähtien. Suomessa tarvitaan energiaa lämmitykseen, liikkumiseen ja teollisuuden tarpeisiin. Ei ole kuitenkaan oltu realistisia. Ikuisuuksia ei voi välttää erilaisilla toiveilla tai verukkeilla valintaa. Joko rakennetaan ydinvoimaa tai hiilivoimaa. Hiili sottaa ja tuhoaa luontoa, ja maakaasuputkisto maksaa maltaita. Ydinvoima on realistisin vaihtoehto edetä tilanteessa, jossa tarvitaan lisää energiaa ja halutaan välttää pahoja välittömiä seuraamuksia ympäristölle.

Hallituksen tulisikin tarkistaa tältä osin onnetonta hallitusohjelmaansa.

Ed. Kuosmanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kalliomäen energiapoliittinen linjaus oli aivan oikean suuntainen, mutta energian ja etenkin sähkön hinnan tulisi olla tulevaisuudessa Suomessa teollisuuden kilpailuetu, mutta tällä hetkellä se ei sitä ole. Jos verrataan esimerkiksi sähkön hintaa Norjaan tai Italiaan, niin siellä sähkön hinta on 64 prosenttia halvempi kuin meillä. Jos verrataan naapuriimme Ruotsiin, niin sähkön hinta on 26 prosenttia halvempi kuin meillä. Tästä tullaan energiaverotukseen. Eikö olisi pikaisesti syytä meidänkin laskea energiaverotus samalle tasolle kuin meidän kilpailijamaittemme?

Toinen asia on, miksi me emme voi vapaasti rakentaa lisää energiakapasiteettia tähän valtakuntaan. Energiasektorin pitäisi olla sellainen, että siihen kannattaa investoida. Siinä mielessä, eikö olisi oikea suunta, että tavoitteena olisi saada kumotuksi ydinvoiman rakentamiskielto?

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Koski otti keskustan ryhmäpuheenvuorossa esille sen, että ostettaisiin ulkomailta sähköä noin 2 000 megawatin verran, siis melkein kaikkien nykyisten ydinvoimien verran, mitä meillä Suomenmaassa on. Tarkoittaako tämä siis sitä, että meiltä lopetettaisiin ydinenergialla tuotettu sähkö? Mitä se sitten merkitsisi? Se merkitsisi sitä, että sähkö ostettaisiin todennäköisesti Venäjältä. Ja minkälaisista laitoksista? Ne olisivat nimenomaan niitä ydinvoimaloita. Toisin sanoen keskustan politiikka on pään pensaaseen pistämistä ja edesvastuutonta energiapolitiikkaa tältä osin.

Ministeri Kalliomäki sanoi, että on sitä paitsi hyvin vaikea ostaa niinkin suurta määrää Suomeen sähköä ulkomailta. Mutta toinen asia jäi häneltä vielä mainitsematta: Se, että samalla me menettäisimme erittäin tärkeitä työpaikkoja ulkomaille varmasti useamman sadan työpaikan verran. Onko tämä nyt sitä keskustan työllisyyspolitiikkaa, jolla me viemme myös Suomea eteenpäin?

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Alussa ehdin kiitellä jo siitä, että ryhmät käyttivät puheenvuoroja, joissa energiapolitiikan kokonaisuus pyrittiin tuomaan kattavasti esille, ja toivoin sitä myös yksityisten kansanedustajien puheenvuoroihin. Tässä debatissa hiukan hirvittää, että jo alettiin puhua yhtä jos toistakin tuotantomuotoa ulos listalta. Totta kai on selvää, että tuotantomuodot maistuvat erilaisilta eri suunnissa, ja on aivan relevanttia se, että listalla järjestys vaihtelee.

Siihen oikeastaan itsekin puuttuisin kommentoiden vielä ed. Hassin ja eräitten muittenkin arviointeja muun muassa tuulivoimasta ja siitä kysymyksestä, että nykyisessä tilanteessa ikään kuin voitaisiin tuulivoima asettaa vertailukelpoiseksi tuotantomuodoksi vaikka maakaasun taikka ydinvoiman kanssa. Siitähän ei voi olla kysymys. Niin kuin aiemminkin sanoin, tuulivoima on tuotantomuotona rinnastettavissa eräisiin muihin, kuten aurinkoenergiaan ja uusiutuviin energialähteisiin sillä tavalla, että kun tämä tarkastelujakso, 25—30 vuotta, on kulunut, niin voidaan arvioida, että silloin syntyvä uuden kapasiteetin rakentamistarve voidaan kattaa pitkälti näillä tuotantomuodoilla. Tämä on kauppa- ja teollisuusministeriön arviointi, varmaan karkeata arviointia sekin, mutta kaikki siihen suuntaan viittaa.

Jos nyt lähdettäisiin vertailemaan vaikkapa ydinvoimaa ja tuulivoimaa, niin kyllähän siinä puhutaan kovin erimittaisista asioista. Ydinvoima tuottaa vankasti perusvoimaa. Huipun käyttöaika on 6 500—7 500 tuntia vuodessa. Tuulivoiman huipun käyttöaika on nykyisillä systeemeillä parhaimmillaan noin 2 000 tuntia vuodessa. Tuulienergian tuotanto tietenkin riippuu tuulen nopeudesta eikä siitä tarpeesta, mikä asiakkailla on.

Meillähän tällä hetkellä tuotetaan tuulivoimalla sähköntuotannosta 0,01 terawattituntia vuodessa, kun ydinvoiman osuus on 20 terawattituntia. Tämän selonteon tavoite, jossa on voimakas tavoite siitä, että tuulivoimaa voidaan lisätä 500 megawatin kieppeille, merkitsisi sitä, että tuulella tuotettaisiin jakson loppuvaiheessa ehkä 1 terawattitunti vuositasolla. Se kuvaa kuitenkin niitä valtavia haasteita, joita tuuleen, aurinkoon ja vastaaviin uusiin tuotantomuotoihin liittyy, ja sitä pitkää tietä, joka joka tapauksessa pitää kulkea.

Tanska on pitkällä. Tanskan osalta on syytä muistaa sekin, kun verrataan Suomeen, mikä on tuotantorakenne ja miten se heijastuu energiantarpeeseen. Energian tarve on vajaa puolet Tanskan kansantaloudessa Suomeen verrattuna, vaikka väkeä on melko tarkalleen saman verran, eli olemme hyvin selkeästi toisenlaisessa tilanteessa myös energiapolitiikan näkökulmasta Tanskaan verrattuna.

Vielä kansantalouden kasvuun vaikuttavaan tuotantorakenteen muutokseen. Täsmennän vielä, jos ed. Hassi ei ymmärtänyt, että vaikka uuden tuotantorakenteen osaamis- ja palvelupainotteiseen puoleen kasvua pitää voimakkaasti saada lisää, niin kasvua on saatava, jotta talous voisi edetä hyväksytyllä tavalla, myös perusteollisuuteen, teollisuuden alaan, joka on edelleen tuotantomme selkäranka. Se on kirjattu hyvin selkeästi selontekoon sisään. Siitä keskusteltiin selonteon valmisteluvaiheessa toki varsin pitkäänkin, mutta ed. Hassi varmaan voi myöntää, että oli siinä aika lailla yksin oman näkemyksensä kanssa.

Ed. Hellberg kysyi, tekeekö joku ydinvoimaa, jos lupa on, syntyykö hakemus ja syntyykö hakemuksesta sitten myös fyysistä todellisuutta ydinvoimalan muodossa. On totta, ettei hallitus ja eduskunta, julkinen valta, tässä muodossa rakenna ydinvoimaloita eikä muitakaan energiantuotantolaitoksia. Kyse on siitä, miten tuotannon rakentajat markkinoilla kokevat tämän vaihtoehdon mielekkyyden. Siitä on erilaisia mielipiteitä. Vastikään eläkkeelle jääneen IVOn

pääjohtajan Kalevi Nummisen näkemys näkyi olevan suurin piirtein tuon kaltainen kuin täällä kerrottiin. Toisaalta saman firman muut tahot antavat toisen suuntaista palautetta. Uskon itse, että vaikka tilanne on muuttunut muutamassa vuodessa markkinoiden vapautuessa, niin silti rakentajia aikanaan löytyy, jos mahdollisuuksia tulee hakemuksen jättämiseen ja edelleen rakentamiseen.

Ed. Vähänäkki toi esiin sen, että Venäjän kaasun saaminen on ikään kuin hurskaana toiveena kirjattu selontekoon. Sitä ei ole hurskaana toiveena sinne kirjattu vaan mahdollisuutena, johon pitää tarttua, jos se tulee tartuttavaksi. Lähimmät kaksi vuotta ovat hyvin selkeästi sellaista etsikkoaikaa, jolloin tämä mahdollisuus on katsottava pohjia myöten, voiko se onnistua. Yritystasollahan tilanne on se, että Neste ja Gazprom, siis venäläinen partneri, ovat päättäneet esisopimusasteella perustaa yhtiön, joka käy juuri tämän prosessin läpi sillä tavalla, että ensi vuoden aikana siitä saadaan riittävää tietoa. Missään kirkossa se ei ole kuulutettu, se on ihan selvä. Valko-Venäjän kautta menee suorempi tie Keski-Euroopan markkinoille. Toisaalta on syitä, jotka puoltavat sitä, että pohjoinen reitti voisi myös tulla kyseeseen, ja pohjoisessa reitissäkin on pari vaihtoehtoa. Toinen on se, että Ruotsiin tulisi kysyntää, jolloin putki voisi mennä Ruotsin kautta. Sitten on merenpohjavaihtoehto myös esillä selvityksissä.

Hallitus omalta osaltaan pistää ryysynsä likoon asiassa poliittisella puolella. Pääministeri oli joitakin aikoja sitten Moskovassa, ja siellä agendalla olivat nämäkin asiat. Minusta se on oikea ja hyvä startti lähteä nyt myös poliittisten päättäjien osalta viemään asiaa eteenpäin. Niitä kammareita, joissa poliittinen puoli voi liikkua, on tietysti hallitusten välinen yhteydenpito ja yhteydenpito suoraan Euroopan unionin jäsenmaihin ja ennen kaikkea komissioon, jossa unionin kaasu- ja energiapolitiikka on hyvin ajankohtainen asia. Ei tässä pidä kirvestä kaivoon heittää, mutta sen perään on heti sanottava, että mitään vuorenvarmuutta ei toki asian etenemisestä vielä ole.

Edelleen ed. Vähänäkki esitti jonkinlaisen retorisen kysymyksen, mitätöikö tämä selonteko ydinvoimakantojensa taikka -kirjaustensa osalta sen kannan, jonka eduskunta on asiaan aikanaan muodostanut. Siihen on tietysti yksinkertainen vastaus se, että ei hallituksen tehtävä ole mitätöidä eduskunnan kannanottoja. Mutta kun lukee selonteon, niin kyllähän siitä selkeästi näkee sen linjauksen, että kun on merkittäviä kriittisiä kohtia tässä pitkän aikavälin ohjelmassa, joiden toteutumisesta ei ole varmuutta, maakaasuratkaisu on yksi sellainen ja kansainvälisen sopimuspolitiikan eteneminen on toinen, niin tarvitaan tiukka seurantajärjestelmä, joka on päätetty tehdä. Niin kuin ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin, se on kaksivuotinen projekti, jota seuraa raportti, ja tuon raportin julkistamisvaiheessa, jos sitä halutaan käyttää, varmasti on sekin paikka, jossa ydinvoima saattaa nousta uudelleen näkyvästikin esille ja keskusteluun.

Puhemies! Tässä oli muutamia kommentteja. Niin kuin sanoin, toivon, että keskustelu etenee sillä tavalla, että selonteko ja energiapolitiikan tarpeet ymmärretään tässä salissa suurena kokonaisuutena, jossa ei kannata lähteä yksittäisiä neulanpistoja mihinkään suuntaan tekemään vaan hakemaan yhtenäistä ratkaisua, jossa toki voi esittää erilaisia vaihtoehtoja.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan hiukan sanailua tuulivoimasta ja tuotantorakenteista. On todella tosiasia, että tuulivoiman osuus Suomen sähköntuotannosta on tällä hetkellä erittäin pieni. Osittain tämä johtuu alan kehityksestä ja osittain siitä, että Suomi on jäänyt muun EU-Euroopan jälkeen. Hartaasti toivon, että Suomi pystyy kuromaan jälkeenjääneisyytensä umpeen. Siihen tietysti antaa erittäin hyvän pohjan se, mitä tässä selonteossa hallitus lupaa: selvittää tuulivoiman lisäkäytön esteet ja ryhtyä toimiin niiden poistamiseksi.

Mutta jos tarkastellaan asioita vähänkään pitemmällä aikavälillä, esimerkiksi sellaisella aikavälillä, minkä uuden ydinvoimalan rakentaminen kestää, niin tilanne näyttää jo aivan toiselta. Kun vuosi 2010 on aikaisin vuosi, jolloin Suomessa uusi ydinvoimala voisi olla käytössä, niin siinä vaiheessa Tanskassa tulee olemaan jo yli 10 prosenttia sähköenergian tuotannosta tuulella. Suomessakin jo siinä vaiheessa on mahdollista, että tuulisähkön hinta alittaa perinteisillä lauhdevoimaloilla tuotetun sähkön hinnan.

Mitä tulee tuotantorakenteeseen, niin olen erittäin iloinen siitä, että hallituksen energiaselonteossa tunnustetaan tuotantorakenteen vaikutus energian kulutukseen. Aikaisemminhan KTM:n papereissa on lähdetty suurin piirtein siitä, että tuotantorakenne sementoidaan, lähdetään siitä, että energiavaltainen teollisuus kasvaa samaa vauhtia kuin muu kansantalous. Nyt selonteossa sentään tunnustetaan esimerkiksi se, että talouden rakenteen muutos vaikuttaa ener-

gian kulutukseen myös, ja asetetaan myös tavoitteeksi parantaa kasvun työllistävyyttä ja nostaa kasvun jalostusastetta. Tämä tarkoittaa nimenomaan suunnan ottamista osaamisteollisuutta ja palvelualoja kohti.

Ed. M. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En malta olla pariin asiaan puuttumatta. Tiedän, että salissa olevat vihreät edustajat Pulliainen ja Hassi eivät varmaan energiaveropäätöksessä olleet ehkä täysin sitä mieltä, mikä lopulliseksi päätökseksi syntyi, mutta ongelman ydin on siinä, että pitäisi energiapolitiikassa nimenomaan hahmottaa kokonaisuuksia. Jos esimerkiksi energiaveropäätöstä katsoo, kysymys kuuluu, mitä siinä oli vihreää esimerkiksi viime tapahtumassa. Teollisuuden rasitetta ei nostettu, päinvastoin sitä siirrettiin kuluttajille, jätepolttoaineella tuotettu sähkö pantiin verolle ja hiili nostettiin arvoon arvaamattomaan suhteessa kotimaisiin polttoaineisiin. Kyllähän se, jos katsotaan energiataloutta kokonaisuutena, oli käsittämätön ratkaisu nimenomaan vihreästä energiatalouden näkökulmasta katsottuna.

Toinen asia, joka liittyy keskusteluun siitä, mitä tulevaisuuden vaihtoehtoja on, ymmärtääkseni liittyy siihen ketjutukseen, jossa on sähkömarkkinalaki, Rion sopimus, EU-sitoumukset hiilidioksidipäästöistä ja energiaveropäätös ja siihen liittyen tämä selonteko. Sähkömarkkinalain osalta on pakko sanoa, että ed. Kääriäinen voi katsoa peiliin ja kysyä, mitä sillä aiheutettiin. Sillä vapautettiin energian tuotanto tähän maahan rajojen yli. Se oli ensimmäinen askel kohti ydinvoimaa, niin kuin silloinen ministeri Kääriäinen ajoi. Nyt tällä hetkellä ymmärtääkseni edustaja Kääriäinen on taas päinvastaisella linjalla.

Rion sopimus ja EU-sitoumukset määrittelivät hiilidioksiditaseen, missä liikutaan. Se on hyvin pieni raja-alue, jolla voidaan liikkua, jolloin vaihtoehdot supistuvat entisestään. Jos energiaveropäätöksen taustat katsoo, kotimaiset polttoaineet syrjäyttävät hiilen ja hiili tuottaa hiilidioksidia, jolloin taas vaihtoehdot supistuvat. Tämä ketjutus on kohtuullisen selkeä, päämäärää kohti tavoitteleva.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Korhonen oli äskeisessä puheenvuorossaan ja arvostelussaan vihreiden suhteen aivan oikeassa, ja seuraukset näkyvät tällä hetkellä. Ed. Hassi on eduskuntaryhmän puheenjohtaja ja varteenotettava puheenjohtajaehdokas vihreälle liitolle. Se on ollut kentän reaktio tähän asiaan. Se asia on täysin selvä.

Sitten muutama näkökohta tuulivoimasta. On aika mielenkiintoista, minkälaista huulenheittoa sen tiimoilta harrastetaan, kun voitaisiin ihan analyyttisesti todeta muutama keskeinen näkökohta. Ensinnäkin silloin, kun on kysymys tunturialueesta, erityisenä ongelmana on huurteen muodostuminen, joka pitää pystyä tekniikalla estämään. Toiseksi se on vain paikalliseen käyttöön, koska siirtohävikki 700 kilowatin laitoksessa on niin suuri, että ei ole mitään järkeä pitkiä matkoja sähköä siirtää mihinkään sieltä.

Edelleen moderni vaihtoehto nykyisellään ei ole suinkaan se, mistä täällä puhutaan, vaan ne ovat offshorelaitokset, jotka ovat rantaviivan ulkopuolella merellä, jolloin ne eivät ole mitään sitä, mitä täällä kuvataan. Meillä on aivan hyvä mahdollisuus päästä samaan tilanteeseen, joka on Saksassa, jossa se kuitenkaan ei johda pitkän päälle sen enempään kuin korkeintaan 10 prosenttiin, joka on Tanskankin tavoitteena tällä hetkellä.

Edelleen, mikä koskee hintaa, arvoisa puhemies, Hailuodon Marjaniemessä hinta on 34—36 penniä kilowattitunnilta. Nämä ovat aivan selviä realiteetteja. Mukava, että puhutaan juuri sellaisina kuin nämä asiat ovat eikä tällaista huuhaahuulenheittoa.

Ed. M. Koski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua tyydyttää ministeri Kalliomäen toteamus siitä, että pannaan ryysyt liikoon maakaasun osalta ja että hallitus tekee kaikkensa, jotta se voisi toteutua. Tämä edellyttää silloin sitä, että hallituksella on ohjaavia toimenpiteitä, joilla tehdään etua maakaasun kannattavuudelle. Energiaveromuutoksen kautta myös maakaasun kilpailukyky meni, ja se voidaan korjata ainoastaan sillä, että veromallia muutetaan. Samoin myös kotimaisten osalta veromalli vei kotimaisen edun lähinnä sähkön tuotannossa.

Ed. Drombergin osalta totean, kun hän arvosteli keskustan ryhmän sähköntuontikohtaa, että kysymys on ainoastaan siitä, että kun sähkön tuontisopimukset lakkaavat, lähdemme siitä, että myös jatkossa Suomeen tuodaan sähköä. Se johtuu ennen kaikkea siitä, että vapautuvat sähkömarkkinat kuljettavat sähköä maasta toiseen. Se on meillä olemassa siellä kapasiteetissa arviona mukana, eli myös jatkossa sähköä Suomeen tuodaan. Tämä myös edellyttää sitä, että Suomi

pohtii perusvoimakysymystä hieman laajemmalta pohjalta kuin tähän mennessä.

Toin puheenvuorossani esille sen, että perusvoima-ajatus tulevaisuudessa on pohjoinen ajatus, jossa ovat mukana Pohjoismaat ja todennäköisesti ja toivottavasti myös Venäjä. Tällä laajalla alueella katetaan näiden alueiden energiatarvetta. Tästä on esimerkkinä vaikka Norjan kaasusähkön tuotanto, jossa tähdätään siihen, että rakennetaan voimaa, joka ohjataan Pohjoismaihin laajemmalti.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin energiaverosta. Kun edellisen hallituksen aikana energiavero pantiin sähkön tuotantoon, se johti siihen, että Suomeen tuotettiin sähköä Tanskasta, Suomen hiilivoimalat seisoivat ja Tanskan hiilivoimalat kävivät. Häviötä tuli lisäksi vielä matkalla niin, että kaiken kaikkiaan maapallon hiilidioksidipäästöt kasvoivat. Nyt, kun energiaveroa muutettiin niin, että se tulee kuluttajille, Suomessakin kannattaa taas tehdä sähköä. On se nyt aivan hullua, että verolla yritettiin siirtää työpaikkoja pois Suomesta eikä päästöjä saatu miksikään maapallon kannalta.

Sitten maakaasu. Ministeri Kalliomäkikin nyt taas perustelee sitä, että maakaasua voidaan saada, mutta edelleenkään en voi tajuta, miten hiilidioksidipäästöt vähenevät, jos niitä lisätään. Jokainen maakaasuvoimala, joka korvaa ydinvoimalan, aiheuttaa noin 6 prosentin lisäyksen Suomen hiilidioksidipäästöihin. Miten ihmeessä se olisi hiilidioksidipäästöjen vähentämistä? Viimeinkin niitten, jotka maakaasusta puhuvat, pitäisi saada selville, miten ihmeessä Suomi voi toteuttaa Rion sopimusta — tai ei voikaan toteuttaa, mutta ei voi myöskään toteuttaa jatkosopimusta tai lupausta, että edes vuoteen 2010 mennessä päästäisiin Rion sopimukseen. Ei se onnistu sillä, että maakaasulla tehdään lisää sähköä. Se on kerta kaikkiaan mahdoton vaihtoehto ympäristön kannalta, ja meidän täytyy ympäristö ottaa aika vakavasti. Suomi on aika uhkaavassa paikassa ilmastomuutoksen suhteen. Kukaan ei tiedä, pystyykö Golf-virta pysymään pystyssä näitten temppujen jälkeen, ja silloin täällä käy todella huonosti. Sen suurempaa riskiä ei ainakaan tällä hetkellä ole nähtävissä missään muussa energian tuotannossa kuin fossiilisten polttoaineitten polttamisessa.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Itse henkilökohtaisesti pidän kaikkein järkevimpänä ratkaisuna ydinvoiman lisärakentamista, jos haluamme tulevaisuuden energiatarpeesta selviytyä. Siinä mielessä en tietenkään poissulje maakaasua toisena vaihtoehtona, mutta ei se mikään kilpaileva vaihtoehto voi olla ydinvoimalle, sitä tarvitaan myös. Mutta ministeri Kalliomäki hyvin selvästi sanoi, että riskitekijöitä on maakaasun osalta vielä, jos pohjoinen vaihtoehto Venäjältä onnistuu. Useat yritykset ovat hyvin arvelevia sen suhteen, että jos olemme riippuvaisia pelkästään Venäjän kaasusta, täytyisi saada toinen kaasuputki, joka tulisi Norjasta, ja siihen ei taas ole saatu Ruotsin suostumusta. Nyt, kuten kaikki tiedämme, Norjassakin ympäristöliike on noussut vahvasti kaasun käyttöä vastaan, myös kirkko on nostanut asian yhdeksi tärkeäksi vastustamisalueekseen.

Ihmettelen ed. M. Kosken kantaa siihen, että maakaasu tarvitsisi tukea, kun mielestäni meillä ei tarvitsisi tukea oikeastaan mitään energiapolitiikkaa. Energia täytyisi meillä itse pystyä tuottamaan niin, että se ei tarvitse valtion tukea vaan käyttäjät itse maksavat käyttömaksun energiastaan. Edellisellä kaudella käydyssä keskustelussa talousvaliokunnassa, kun ed. Koskikin oli mukana, jäimme vähemmistöön ydinvoimaluvan antamisessa, ja siellä nimenomaan otimme esille energian tukipolitiikan ja vastustimme sitä. Tietyiltä osin tietenkin sekin on järkevää, kun ajatellaan joitakin pienempimuotoisia kehittämispyrkimyksiä, nimenomaan sitä, että teknologiaa kehitetään. Siihen voisi antaa tukea mutta ei varsinaiseen energian tuottamiseen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin totean aikaisempaan puheenvuorooni viitaten, että metsän reunassa syntyneenä tietysti kannatan puuenergian käyttöä siinä energian muodostuksessa, johon se sopii. Totean myös sen, että kymmenen viime vuoden aikana ei ole tehty mitään sen hyväksi, että se olisi taloudellisesti mahdollista, teknologisesti kylläkin, sille puolelle on uhrattu ja saatu aikaan aika paljon.

Mitä tulee ministeri Kalliomäen toteamukseen, hän aloitti jonkinlaisen kissa-hiiri-leikin tai vältteli suoraa vastausta, kun häneltä kysyttiin, mitä merkitsee selonteossa oleva maininta siitä, että ydinvoiman rakentamismahdollisuus on edelleen olemassa. Hän sanoi, ettei hallitus voi sitä asiaa päättää. Me tiedämme, ettei voi päättää, mutta, ministeri Kalliomäki, jos eduskunnassa hyväksytään tämä selonteko, silloin se tulee tietenkin eduskunnan päätökseksi ja silloin herää kysymys siitä, niin kuin jotkut ovat sano-

neet, että tämä lausuma hyväksyttynä merkitsee sitä, että se kumoaa edellisen eduskunnan antaman päätöksen.

Nyt on hyvä tietää se asia, onko näin vai ei, jotta valiokunnassa ja täällä salissa sitten aikanaan, kun asia tulee siihen käsittelyyn, jossa tarvitaan lausumia, tiedetään, mitä se merkitsee. Toki valiokunta puheenjohtaja Hämäläisen johdolla ratkoo talousvaliokunnassa asiaa, minkälainen ponsi tarvitaan, että vanha saadaan kumottua, jos yleensä halutaan. Se on tiedossa, että ei hallitus tätä ratkaise, mutta eduskunta hyväksyy selonteon, ja riittääkö tämä vai liitetäänkö siihen hyväksyttäväksi jokin selkeämpi ponsi, jotta se tulee selväksi, se on sitten toinen asia. Oikeastaan ed. Vähänäkki olisi tietysti halunnut tämän kysyä uudelleen, mutta kun hän lähti pois, minä otin asian puheeksi.

Ed. L e h t o s a a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Selatessa selontekoa ja kuunnellessa myös ministerin puhetta on pakko tulla siihen johtopäätökseen, että hallituksella ei ole johdonmukaista, jämäkkää linjaa tämän hetken ja tuleville vuosille tähtäävässä energiapolitiikassa. Jos se oli viime kaudellakin vähän haparoivaa, silloin kuitenkin tuli hyvin selkeä esitys siitä, millä tavalla energiapoliittinen ratkaisu olisi tehty, eli oli käsittelypohja, joka tosin kaatui eduskunnassa, että perusvoima ratkaistaisiin ydinvoimalla ja sitten rakennettaisiin maakuntiin eri puolille hakkeen ja puun ja ylipäätään kotimaisten lähteitten varaan yksiköitä, joilla saataisiin energiaa eri alueille. Minusta tämä olisi edelleenkin paras vaihtoehto, ja olisinkin toivonut, että hallitus olisi tullut selvällä ratkaisumallilla esille eikä niin, että jokaiselle luvataan vähän jotakin.

Arvoisa puhemies! Eräs asia keskustelussa on jäänyt hyvin vähälle huomiolle, ja se on sähkömarkkinalain tuoma sähkömarkkinoitten vapautuminen. Käytännössähän tämä johti myös sähkölaitoskaupan vapautumiseen, joka maakunnissa on tuonut viime aikoina erittäin kovan kaupankäynnin maakunnallisten sähköyhtiöitten ympärille. Siihen on vaikea puuttua, mutta tästä pitäisi julkisesti keskustella. Nyt kun maakunnalliset sähkölaitokset ovat siirtymässä enenevässä määrin jopa ulkomaisten omistajien taholle, se tuo varmasti erittäin suuria ongelmia työllisyyttä ajatellen, sähkön hintaa ajatellen ja ennen kaikkea päätöksenteon pysyvyyttä ajatellen. Tästä meillä ei ole juurikaan keskustelua käyty, ja toivonkin, että voisimme näitten päivien aikana pohdiskella, mitkä näitten seuraukset oikein ovat.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittinen selonteko on sisällöltään hyvä ja laaja-alainen, joka nostaa maakaasun kasvavan energiatarpeen ensisijaiseksi energialähteeksi, mutta toisaalta selonteossa pohditaan ennakkoluulottomalla tavalla myös muita vaihtoehtoja. Erityisen ilahtunut olen siitä, että kotimaisista energialähteistä myös puulle ja turpeelle on annettu niille kuuluva arvo. Tähän mennessä noudatettu energiapoliittinen linjaus on tehty liian helppojen ratkaisujen kautta. Kasvava energiantarve on tähän mennessä katettu pääasiassa hiilellä. Lisäksi uusin energiaveroratkaisu tukee osaltaan tätä linjaa. Selonteon linjaukset osoittavat selvästi sen, että hiililinjaan on tulossa tarpeellinen muutos. Paine hiilidioksidipäästöjen kasvun pysäyttämiseen on niin suuri, että tästä eteenpäin kotimaisten energialähteiden käyttöönottoa täytyy oleellisesti lisätä.

Mielestäni puun energiakäytön lisääminen on yksi keskeinen vaihtoehto. Puu on pohjoisen Suomenkin vahvuuksia. Sen jatkojalostamisen ohella puun luonteva energiakäyttö kulkee käsi kädessä talousmetsien hyvän hoidon kanssa, ja sillä on merkittävä mahdollisuus helpottaa pysyvästi Pohjois-Suomen työllisyyden parantamista. Erityisesti energiapuun korjausmenetelmien kehittämisellä ja verokohtelulla voidaan puuenergian käytön kannattavuutta lisätä.

1960- ja 1980-luvuilla tehtiin laajamittaisia metsien ojituksia. Sen seurauksena metsien puumäärä on lisääntynyt näihin päiviin saakka. Viimeisimmän valtakunnan metsäinventoinnin mukaan metsiemme tuotannon kasvu on pysähtynyt. Havaintojen mukaan tukkipuuta ei olisi enää 30 vuoden kuluttua saatavissa sahoillemme riittävästi ja sahat olisi paikoin jopa pysäytettävä puupulan vuoksi. Tähän on olemassa kaksi selvää syytä. Metsien ensiharvennukset on hyvin laajalti laiminlyöty ja jo kerran ojitettujen metsien ojat ovat menneet umpeen.

Harvennuspuun, erityisesti ensiharvennuksessa syntyvän puun, käyttöä energiatuotannossa voitaisiin lisätä nykyisestä selvästi. Ensiharvennusten vaikutus ainespuun kasvuun olisi noin 30 prosenttia. Harvennukset edesauttaisivat myös tukkipuun saantimahdollisuutta pitkällä tähtäyksellä.

Seuraavaksi haluaisin antaa vähän tukiopetusta ministerille. Ottaisin esille puun ja muiden polttoaineiden seospolton vaikutuksen rikki-

päästöjen vähentäjänä. Oulun yliopistossa tutkimusryhmässä tehtyjen kokeiden mukaan jo 20 prosentin hakkeen lisäys sitoo turpeen rikkipäästöt niin, ettei voimalaitoksissa tarvitse tiukempienkaan ympäristönormien vaatimuksesta käyttää neutraloivaa kalkinsyöttöä. Kivihiilellä tehdyt kokeet osoittavat saman suuntaisia tuloksia, joskin kivihiilen rikkipitoisuudet ovat yli viisinkertaiset turpeeseen verrattuna. Turpeen osalta on syytä painottaa verokohtelua, verokohtelun saamista kansalliseksi, kuten hallitus on esittämässä EU:n suuntaan. Irlanti lienee hyvä yhteistyökumppani tässä suhteessa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko on huomioinut aluepoliittisesti Pohjois-Suomen ja Itä-Suomen työllisyyttä edistävät puun ja turpeen käyttömahdollisuudet energiatuotannossa. On kuitenkin varmistettava, että puun ja turpeen kilpailukyky muihin energiamuotoihin turvataan verotuksen kautta.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa herra puhemies! Kuten selonteossa todetaan, energia on keskeinen tuotantotekijä nyky-yhteiskunnassa. Työllisyyden lisääminen, tuotannon kasvu sekä investoinnit tarvitsevat energiaa. Mitä suurempi taloudellinen kasvu, sitä enemmän energiaa kulutetaan ja tarvitaan. Energian täytyy olla järkevän hintaista ja valtiovallan tulee pystyä takaamaan sen häiriötön saatavuus kaikissa olosuhteissa.

Kotitalouksiin suunnattu energiansäästöpolitiikka ei ole tuottanut toivottua tulosta. Lisäksi on huomioitava, että Suomi joutuu teollisen rakenteensa, pohjoisen sijaintinsa ja pitkien etäisyyksiensä takia käyttämään huomattavasti enemmän energiaa verrattuna moniin muihin maihin. Katson, että vastuu yritysten toimintaedellytyksistä ja kansainvälisestä kilpailukyvystä kuuluu julkiselle vallalle. Teollisuuden luottamus valtiovallan kykyyn hoitaa energia-asiat on viime vuosina horjunut pahan kerran.

Energiatalouden rakenteet uusiutuvat hitaasti ja energiapoliittiset ratkaisut ovat pitkävaikutteisia ulottuen seuraavalle vuosituhannelle. Kuitenkin energiapoliittiset ratkaisut painottuvat nyt lähivuosiin. Kansallisia energiastrategioita pohdittaessa ovat myös energiahuollon kotimaisuusaste ja energiahuollon varmuus merkittäviä näkökulmia. Pitkän aikavälin energiastrategiat on rakennettava kestävän kehityksen lähtökohdista. On otettava huomioon luonnonvarojen säästeliäs käyttö ja maapallon elinolosuhteiden pitäminen nykyisen kaltaisina.

Rion ilmastosopimuksen perustavoitteena on kasvihuonekaasujen pitoisuuksien vakauttaminen ilmakehässä sellaiselle tasolle, jolla estetään teollisen toiminnan haitallinen ja tuhoava vaikutus ilmakehään. Teollisuusmaiden tulee pyrkiä vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä. Valtaosa näistä päästöistä on peräisin fossiilisten polttoaineiden käytöstä energiatuotannossa ja liikenteessä. Mielestäni on aika punnita eri energiavaihtoehtojen hyödyt ja haitat sekä niiden taloudellisuus. Päämääränä energiapolitiikassa on luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä.

Tämän hetken tärkeimmät sähkön hankintamuodot ovat ydinvoima, vesivoima, kaukolämpövoima, teollisuuden vastapainevoima, tavallinen lauhdevoima sekä tuonti. Sähkön tuotantomuodoista vesivoiman lisäämismahdollisuudet ovat rajalliset. Kivihiilen lisäkäytöstä on puhuttu paljon viime vuosina. Kivihiilen vakavana ongelmana on kuitenkin se, että olemme Rion sopimuksessa sitoutuneet vähentämään hiilidioksidipäästöjämme. Kivihiilen käyttöä lisäämällä se ei onnistu. Puun käytön voimakas lisääminen on oikean suuntainen toimenpide. Meillähän on jo lukuisia hakevoimaloita, ja turpeen voimalaitoskäyttö tunnetaan erittäin hyvin. Turpeella on kuitenkin omat ympäristöongelmansa. Tuuli- ja aurinkoenergian laajamittaiseen käyttöön Suomessa sää- ja ilmasto-olosuhteet eivät anna mahdollisuutta kovin suuressa mittakaavassa.

Maakaasu ja ydinenergia ovat perusvaihtoehtojamme. Mielestäni ainoa toteuttamiskelpoinen vaihtoehto on ydinenergia.

Edellisellä ydinvoimakierroksella maakaasu nousi vahvasti esille, niin kuin se on aina noussut. Sehän on aina ollut suuri tulevaisuuden haave niin kuin nytkin. Maakaasu on kuitenkin fossiilinen polttoaine. Ei se Rion sopimuksen mukaan ongelmaa mitenkään ratkaise. Pidän mahdottomana, että Suomi voitaisiin kytkeä eurooppalaiseen maakaasuverkostoon, jotta saataisiin taloudellisesti hyödynnettävällä tavalla riittävästi maakaasua. Tässä on lähinnä kysymys Norjan maakaasusta. Maakaasun käytön merkittävä lisääminen Venäjän suunnalta on mielestäni erittäin ongelmallista, sillä olisimme yhden toimittajan varassa. Tässä konseptissa on pääongelmana hinnoittelu ja toimintaepävarmuus.

En epäile lainkaan sitä, että fossiilisiin polttoaineisiin perustuva energiatuotanto on kansan-

terveysmielessä paljon suurempi riski kuin ydinvoima. Ydinenergian käytön lisääminen on varteenotettava keino kasvihuonekaasujen päästöjen hallinnassa.

Tällä hetkellä koko maailmassa on yhteensä 435 toiminnassa olevaa ydinvoimalaitosta. Ne tuottavat 17 prosenttia maailman sähköstä. Euroopan yhteisössä 35 prosenttia sähköstä tuotetaan ydinvoimalla. Yhdysvallat on ylivoimaisesti suurin energian tuottaja; käytössä on 108 ydinvoimalaitosta.

Uusien ydinvoimaloitten rakentamista jarruttaa useimmissa länsimaissa yleisön tai poliittisten päättäjien eriävä mielipide. Keskeisimpinä ongelmina nähdään ydinjätteistä huolehtiminen, suurten onnettomuuksien mahdollisuus ja niiden taloudellisten vaikutusten korvaaminen ydinvastuujärjestelyin sekä ydinmateriaalin valvonta ja ydinvoiman käytön mahdollinen yhteys ydinaseitten leviämiseen. Hyviksi puoliksi tunnustetaan varsin laajasti normaalin käytön vähäiset ympäristövaikutukset sekä suuri potentiaalinen energiavarasto, joka vakauttaa koko energiahuoltoa.

Käyttökokemukset ja turvallisuusanalyysit tukevat käsitystä, että hyvin suunnitelluilla ja hoidetuilla ydinvoimaloilla vakavan onnettomuuden mahdollisuus on äärimmäisen vähäinen. Turvallisuutta uhkaavien tilanteiden syntymistodennäköisyys pidetään pienenä hyväksymällä vain korkea laatu niin teknisissä ratkaisuissa kuin inhimillisissä toiminnoissa.

Tietysti ydinvoimalankin turvallisuustaso vaihtelee maittain. Jos maassa on korkea teknninen kulttuuri, koulutustaso ja korkea työmoraali, ydinvoimalaitosten luotettavuus ja turvallisuus on paljon korkeammalla tasolla kuin kehitysmaaolosuhteissa.

Ydinvoimaloitten turvallisuutta valvotaan, arvioidaan ja parannetaan jatkuvasti. Turvallisuusvaatimuksissa ylläpidetään kulloinkin vallitsevan tiedon perusteella saavutettavissa olevaa tasoa. Suomessa ydinenergian käytön valvontaa koskeva lainsäädäntö on uudistettu melko hiljan. Nykyinen ydinenergialaki annettiin vuonna 1987, ydinenergia-asetus vuonna 1988 ja valtioneuvoston päätös ydinvoimaloitten yleisistä turvallisuusvaatimuksista vuonna 1992.

Yksi turvallisuusvalvonnan keskeisistä periaatteista on riippumattomuus. Ydinvoimalaitoksen luvanhaltija esittää lupia hakiessaan samoin kuin laitosmuutoksia suunnitellessaan ja tapahtuneita häiriöitä selvittäessään ohjeiden mukaiset kattavat turvallisuusanalyysit, jotka viranomainen arvioi omaan riippumattomaan asiantuntemukseensa perustuen. Suomessa Säteilyturvakeskus käyttää teknisissä selvityksissään laajasti apunaan myös kotimaisia ja ulkomaisia tutkimuslaitoksia.

Ydinvoimaturvallisuuden toteuttamisen katsotaan olevankin kunkin ydinenergiaa käyttävän maan oma velvollisuus, mutta ydinturvallisuusalueella harjoitetaan myös laajaa kansainvälistä yhteistyötä. Tällä hetkellä Suomessa toimivista ydinvoimalaitoksista Loviisa 1 ja 2 sekä Olkiluodon vastaavat laitokset ovat hoitaneet syntyvien radioaktiivisten aineiden varastoinnin esimerkillisesti kapseloimalla ja varastoimalla ne tätä varten louhittuun säilytysluolastoon, jonka jälkeen luolastot suljetaan.

Sähkön tuotantokustannus koostuu investoinneista johtuvista pääomakustannuksista, käytön ja kunnossapidon kustannuksista sekä polttoainekustannuksista. Ydinvoimala on kallis rakentaa, mutta tarvittava polttoaine on halpaa. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna ydinvoiman käyttö voittaa edullisuudessa muut vaihtoehdot. Useimmissa vaihtoehtoisissa tavoissa käytetään kalliimpaa polttoainetta halvemmissa voimalaitoksissa.

Muita vertailutulokseen merkittävästi vaikuttavia tekijöitä on vuotuinen käyttöaika, laskennallinen elinikä sekä erityisesti polttoaineen hintakehitys. Kustannusrakenteestaan johtuen ydinvoiman kustannukset riippuvat suhteellisen voimakkaasti käyttöajasta ja eliniästä. Toisaalta se on esimerkiksi hiili- ja maakaasuvoimaan verrattuna paljon vähemmän herkkä polttoaineen hintamuutoksille. Tämä on yksi ydinvoiman vahvuus kilpailukykyvertailussa.

Suomen kansantalouden kokonaistuotannon on arvioitu kasvavan seuraavien vuosikymmenien aikana keskimäärin 2,5 prosenttia vuodessa. Tämä kaksinkertaistaisi nykyisen kansantalouden kokonaistuotannon vuoteen 2025 mennessä, mikä lisää näin ollen energian tarvetta. Jos energian tarjonta ei pysty vastaamaan teollisuuden kysyntää, on avoimessa markkinataloudessa vaarana, että energian käyttäjät siirtyvät sinne, missä toiminta heidän kannaltaan on kulloinkin edullisinta. Tämä on Suomen kannalta tärkeää huomioida ratkaistaessa energiakysymystä.

Arvoisa herra puhemies! Energiapolitiikan yleisimpinä päätavoitteina ovat teollisuuden kilpailukyvyn tukeminen, energian saannin varmistaminen ja ympäristönsuojelu. Ydinenergian käyttö voi edistää kaikkia näitä tavoitteita, joten katson sen parhaaksi vaihtoehdoksi. Toivon,

että pystymme pikaisesti ratkaisemaan energiapoliittisen ongelmamme ja vastaamaan teollisuuden vaativiin haasteisiin.

Ed. T a r k k a : Herra puhemies! On hauska havaita, että hallitus on herännyt siitä ruususen unesta, johon se kaksi vuotta sitten tuuditti itsensä hallitusohjelmaan kirjoitetuilla suloisilla sanoilla. Siihenhän kirjoitettiin, että hinnaltaan kilpailukykyisen energian riittävyydestä huolehditaan ja Rion ympäristöpoliittisista sitoumuksista vastataan. Hallitusohjelman energiapoliittinen osio rakennettiin siis sille periaatteelle, että kakun voi sekä syödä että säästää ja että kaikki tulevat siitä onnellisiksi.

Vielä kaksi vuotta sitten ministeri Kalliomäki vakuutti suullisella kyselytunnilla, että tämä hallitus ei nosta ydinvoimalakysymystä pöydälle. Ihmettelin silloin hänelle, aikooko hallitus todella jatkaa yhdenlaisessa tilanteessa omaksuttua politiikkaa, vaikka on syntynyt uusi tilanne. Hänen vastauksensa sisälsi silloin suurin piirtein sen ajatuksen, että jos tiettynä ajankohtana tehdyn päätöksen perustana olleet olosuhteet myöhemmin muuttuvat, sen pahempi olosuhteille.

Tämä energiapoliittinen selonteko osoittaa, että hallitus on viisastunut huomattavasti viime vuosina. Selonteossa todetaan, että sähkön kysyntä voi kasvaa 30 vuodessa jopa 70 prosenttia nykytasoa korkeammaksi ja että nykyisellä tuotantorakenteella tämä lisäisi Suomen hiilidioksidipäästöjä 60 prosenttia nykytasosta. 15 vuoden aikavälillä EU:n tavoite on hiilidioksidipäästöjen supistaminen 15 prosentilla vuoden 90 tasosta, mutta Suomen ennuste nykyisellä menolla on se, että tässä ajassa meidän hiilidioksidipäästömme kasvavat 30 prosenttia. Pelkkä energian säästö, maakaasun perään haikailu, puun käytön lisääminen ja uudet energiamuodot eivät riitä pelastamaan tästä ahdingosta. Tällainen siperia kyllä opettaa. Hallitus näyttää muuttaneen politiikkaansa. Se nostaa nyt pöydälle myös ydinvoiman muiden energiamuotojen rinnalle. Tämä ei taidakaan olla ihan tyhmä hallitus.

Ei se ole mikään perustuslaillinen vallankumous, jos eduskunta ottaisi uudelleen harkittavaksi kerran tekemänsä päätöksen ydinvoiman lisärakentamisen kieltämisestä. Melkein kaikki se työ, mitä me täällä teemme, on eduskunnan joskus tekemien päätösten muuttamista uusien olosuhteiden tai kehittyneen viisauden mukaisiksi.

Ydinvoimaloille rakennettu vaikeutettu kustannuslaskentamalli on johtanut siihen, että voimayhtiöt eivät enää puhku intoa uusien voimaloiden rakentamiseen. Suljetut sähkömarkkinat olivat aikoinaan perusvoiman tuottajille unelmanomainen kultamaa, mutta eurooppalaisten sähkömarkkinoiden synty lähivuosina lopettaa tämän luonnottoman poikkeustilan ja pakottaa energiayhtiöt, valtiot ja kuluttajat sopeutumaan normaalitilaan, joka on markkinatilanne.

Ydinvoimakeskustelussa ei tarvitse ollenkaan pohtia sitä, rakentaisiko joku Suomeen ydinvoimalan, jos se olisi mahdollista, ja kuka se sitten olisi. Markkinatilanteeseen kuuluu se, että kaikkien mahdollisuuksien täytyy olla auki ja käytettävissä ja tuottajat tekevät sitten päätöksensä sen mukaan, minkä laskevat kilpailukykyisimmäksi ja tehokkaimmaksi.

Tällaisen jätti-investoinnin kannattavuuslaskelma on lähivuosina avautuvien sähkömarkkinoiden olosuhteissa paljon vaikeampi yhtälö, kuin se oli suljettujen markkinoiden vallitessa, mutta ei se sen vaikeampaa ole kuin minkä tahansa muun suuren ja pitkäaikaisen investoinnin kalkyyli. Kyllä markkinat laskevat riskinsä ja kustannuksensa. Jos ne eivät osaa tai uskalla laskea, ne eivät rakenna ydinvoimaa.

On periaatteessa ihan oikein, että ydinvoiman hintaan halutaan sisällyttää kaikki siihen vaikuttavat tekijät eikä vain investoinnin ja käytön kustannuksia. Siihen kuuluvat siis myös polttoaineen loppusijoituksen ja laitoksen purkamisen kustannukset sekä onnettomuuksiin varautuminen. Mutta se on väärin, että näin syntyvää hintaa verrataan vesivoiman, biomassan ja hiilivoiman sellaiseen hintaan, joka ei kata samalla tavalla koko tuotantoketjua, vaan huomioi vain investoinnin ja käyttökustannukset. Jotta vertailukelpoisuus toimisi, esimerkiksi kivihiilellä tuotetun sähkön hintaan tulee sisällyttää kaivosten, hiilikuljetusten ja jätehuollon kustannukset paitsi tuotannon myös ympäristövaikutusten ja terveysriskien osalta.

Ydinvoiman hintaa rasitetaan niiden ympäristöhaittojen, terveysriskien ja menetettyjen ihmishenkien kustannuksilla, jotka saattavat joskus ehkä toteutua. Hiilivoiman hintaa ei kuitenkaan rasiteta niillä ympäristöhaitoilla, terveysriskeillä ja ihmishenkien menetyksillä, jotka ovat toteutuneet joka vuosi vähintään sadan vuoden ajan ja tulevat toteutumaan tästä eteenpäin joka vuosi, niin kauan kuin kivihiiltä poltetaan. Mikä on tämän vertailutavan johdonmukaisuus?

Jos ydinvoiman kustannuksiin halutaan sisällyttää epätodennäköisen, mutta mahdollisen reaktio-onnettomuuden oletetut kustannukset,

niin silloin myös vesivoimalla tuotetun sähkön hintaan tulee sisällyttää epätodennäköisen, mutta mahdollisen suurpadon murtumisesta aiheutuvan onnettomuuden oletetut kustannukset.

Miltähän Kemijoen voimaloiden hintakalkyyli näyttäisi, jos siinä pitäisi varautua esimerkiksi sellaiseen onnettomuuteen, että yläjuoksulla murtuneesta padosta lähtevä tulva-aalto tuhoaa alapuolisen jokivarren viljelykset, metsät, kaupungit, kylät ja voimalat? Näin ei tietenkään lasketa vesivoiman hintaa, mutta ydinvoiman hinta lasketaan periaatteessa juuri näin. En sano, että ydinvoiman hintalaskelma on täysin väärä, mutta jos sitä halutaan käyttää eri energiamuotojen kannattavuusvertailuun, niin silloin vesivoiman nykyinen hintalaskelma on täysin vertailukelvoton ja hiilivoimalaskelma, se se vasta onkin oikein pahasti metsässä!

Uusien ydinvoimaloiden sallimisessa on kysymys siitä, millaisia vaihtoehtoja me hyväksymme energiastrategiaamme, siis siitä, sallimmeko lisäenergian tuottamisen myös sellaisella tekniikalla, joka normaalisti toimiessaan ei aiheuta ympäristö- eikä terveyshaittoja, vai haluammeko tuottaa energiaa pelkästään sellaisella tekniikalla, joka normaalistikin toimiessaan aiheuttaa jatkuvia ja kumuloituvia ympäristö- ja terveyshaittoja. Mutta onneksi meidän ei tarvitsekaan nyt päättää sitä, rakennetaanko Suomeen uusia ydinvoimaloita vai ei. Meidän pitää lähiaikoina päättää avata vain mahdollisuus tuottaa sähköä silläkin menetelmällä. Muut sitten kyllä päättävät myöhemmin, käyttävätkö ne vai ovatko käyttämättä tätä mahdollisuutta.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Tämän energiastrategian 55:tä sivua luonnehtii ristiriitaisuus. Se on poukkoileva, itseään toistava ja tendenssimäinen. Tendensseistä keskeisin on ydinvoiman mukanapito Suomen energiastrategiassa. Ydinvoimaa käsitelläänkin kuudessa eri kohdassa tätä strategiaa.

Varsinaisena mantrana ja tautologian kohteena on talouskasvu, jota perustellaan työttömyyden vähentämisellä. Kuitenkin taloudelliseen yleissivistykseemme kuuluu se, ettei taloudellinen kasvu yksin ja sellaisenaan johda työttömyyden alentumiseen. Tarvitaan siis nimenomaan muita toimenpiteitä. Talouskasvu yksin ei siihen pysty.

Valtioneuvosto lähtee myös siitä, että energiaa turvataan riittävästi eikä "yksipuolisilla taloudellisilla ohjauskeinoilla heikennetä Suomen kansainvälistä kilpailukykyä". Oikea energiaratkaisu valtioneuvoston näkökulmasta on talouskriteerit, työllisyyskriteerit ja ympäristökriteerit täyttävä energiantuotantomuoto, ja tällaisena valtioneuvoston selonteko pitää ydinvoimaa. (Ed. Tiuri: Oikein!) Näistä lähtökohdista lähtee selonteon yhteenveto-osa, jossa sinänsä on valtioneuvoston varsinainen linja kirjattu.

Kaikesta huolimatta ja tuntien istuvan hallituksen sisällään pitämät erilaiset linjaukset — vaikuttaahan esimerkiksi merkittävän hallituspuolueen kokoomuksen energiapolitiikkaa ohjaavan kansanedustaja Pekka Kuosmanen — on strategiassa yllättäen positiivistakin. Se toteaa kasvihuoneilmiön ja maamme hiilidioksidipäästösitoumuksien vaativan yhteisötason päätöksiä.

Kansalliseksi toimenpiteeksi nostetaan maakaasun käyttöönotto. Maakaasun hiilidioksidipäästöjä vähentävä vaikutus, kun se on korvaamassa hiiltä ja raskasta polttoöljyä, on merkittävä. Maakaasua käytettäessä vapautuu ilmakehään vain noin puolet siitä hiilidioksidimäärästä, mikä syntyy tuotettaessa sama energiamäärä kivihiilellä. Maakaasuvoimaloiden hyötysuhde on valtaisasti parempi, jopa yli 90 prosenttia, kuin hiilivoimaloilla, joilla se on runsaat 40 prosenttia, tai ydinvoimaloilla, joilla se on vielä vähäisempi.

Valtioneuvosto edellyttää maakaasuvaihtoehdon toteutumiseksi kaasuverkkoyhteyden rakentamista joko suoraan tai Ruotsin kautta Länsi-Eurooppaan. Aikataulu on tehty vain perin tiukaksi. Suomen liittämisestä Länsi-Euroopan kaasuverkkoon olisi investointipäätökset tehty jo vuoteen 99 mennessä.

Euroopan unioni on kirjannut pohjoisen Ten-kaasuverkon myönteisesti. Itämeren poikki kulkeva kaasujohtovaihtoehto ei ole utopiaa. Tekniikka tunnetaan maailmalla, ja kokemusta on muun muassa Pohjanmereltä. Rahoitussopimus pohjoisen EU:n Ten-kaasuverkon esiselvityksestä Euroopan unionin komission ja työn koordinaattorin Neste Oy:n välillä allekirjoitetaan kesäkuun alussa, vain parin päivän kuluttua.

Bioenergiaan ja yleensäkin nk. uusien uusiutuvien energialähteiden mahdollisuuksiin valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko ei ole jaksanut oikein paneutua. Niiden mahdollisuudet tunnustetaan. Niihin liittyvän korkean tekniikan suomalainen tuntemus ja sen merkitys maamme viennille todetaan. Merkitseehän yksinomaan tuulivoima noin 600 miljoonan markan vuotuista vientiä.

Juuri tuulivoima ohitetaan kevyesti hipaisten. Selonteon laatijoiden ajatukset säteilevät toki aivan muissa piireissä.

Puusta selonteko jaksaa kuitenkin sanoa muutaman kappaleen. Selonteko painottaa aivan oikein energiapuun merkitystä.

Turvetta selonteko pitää merkittävänä kotimaisena energiavarana. Suosilmu-projektin uusimmat selvitykset kertovatkin soiden sitovan hiilidioksidia 9 miljoonaa tonnia vuodessa. Vastaavasti soiden metaanipäästöt ja turpeen polttaminen aikaansaavat 8 miljoonan hiilidioksiditonnin verran ilmakehäkuormaa. Tämän mukaan soiden hiilidioksiditase olisi myönteinen.

Myönteistä on selonteon huomio: "Valtioneuvosto pyrkii osaltaan edistämään sitä, että Suomeen syntyvät ympäristömerkityn sähkön markkinat." Samoin myönteistä on selonteon maininta koskiensuojelulain kunnioittamisesta. Ympäristömerkityt sähkömarkkinat tuskin liikuttavat kotoisia ydinvoimaystäviämme. Tuskin he niihin juuri huomiotaan kiinnittävätkään. Niiden merkitys keskieurooppalaisten kuluttajien, vaikkapa lehtien lukijoiden, keskuudessa on kuitenkin merkittävä. Ehkäpä suomalainen teollisuus tiedostaakin asian, toisin kuin ydinvoimajobbarit osaavat arvatakaan. Ehkäpä ydinvoima ei kuitenkaan pitemmällä tähtäimellä ole markkinakelpoista. (Ed. Tiuri: Päinvastoin kaikki vaativat sitä kohta!)

Selonteko yrittää selitellä joulukuussa 96 eduskunnassa hyväksyttyä energiaveroratkaisua, huonolla menestyksellä, kuten aina aikaisemminkin. Sähköveroratkaisu asetti hiilen polttamisen maakaasun käyttöä edellisempaan asemaan lauhdesähkön tuotannossa. Tämä johti hiilen käytön lisääntymiseen ja vastaavasti maakaasun käytön vähentymiseen muussakin kuin lauhdesähkön tuotannossa, (Ed. Tiuri: Tanskassa väheni, kyllä!) myös vastapaineessa. Energiayksikköön nähden päästöt luonnollisesti kasvoivat.

Selkeä esimerkki tästä on vaikkapa PVO-yhtiöiden voimalat Kotkassa. PVO-yhtiöt ovat tuottaneet kuluvan vuoden aikana aivan vähäistä poikkeusta lukuun ottamatta sähköä ja kaukolämpöä pelkästään kivihiilellä. Maakaasua ei ole käytetty, toisin kuin vielä vuonna 96. Energiaveroratkaisu johtikin siihen, että kivihiilellä tuotettu sähkö on noin 30 prosenttia edullisempaa kuin maakaasulla tuotettu. Terveisiä vain kaikille astmaatikoille, hengityselinsairauksista kärsiville, erityisesti lapsille ja vanhemmalle väelle. Energiaveroratkaisun puolustamisen valtioneuvosto voisikin lopettaa. Se on turhaa puuhaa.

Arvoisa puhemies! Miksi tämä selonteko? Missä mahtaa olla selonteon ydin? Mielestäni se löytyy sivun 12 alareunasta. Siinä selonteko kertoo: "Kauppa- ja teollisuusministeriö laatii seurannan pohjalta vaalikauden lopulla seikkaperäisen raportin energia-alan kehittymisestä ja strategian toteutumisesta. Raportin laadinnassa pyritään siihen, että se voisi tarvittaessa toimia aineistona neuvoteltaessa vuoden 1999 eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan hallituksen ohjelman energiapoliittista osaa."

Selonteon pohjalta, jos maakaasu ei näyttäisi mahdolliselta, valittaisiin vaihtoehdoksi muu talous-, työllisyys- ja ympäristökriteerit täyttävä tuotantomuoto, kuten ydinvoima. Näinhän selonteko toteaa. Tämä sitten tarjoillaan hallitusneuvottelijoille raporttina energia-alan kehittymisestä ja energiastrategian toteutumisesta. Tosiasiassa kuitenkin kyseessä on hallitusneuvottelujen ns. pohjapaperi. Siinäpä kauppa- ja teollisuusministeriön virkamiehet tekisivät hallitusneuvottelijoille mieleistään tarjousta, josta ei voisi kieltäytyä. Voitaisiin laatia tyylikäs ydinvoimahallitusohjelma, joka pitäisi sisällään ydinvoiman lisärakentamisen.

Valtioneuvoston energiapoliittista selontekoa käsiteltäessä on eduskunnan selkeästi todettava, ettei tämä eduskunta ole rakentamassa seuraavalle hallitukselle säteilevää energiapolitiikan häkkiä, ansaa, jonne johtaa valmiiksi mietitty loistava polku. Tämä eduskunta ei voi ohjelmoida seuraavien vaalien jälkeisen hallituksen hallitusohjelmaneuvottelujen sisältöä.

Euroopan yhteisön energiastrategia kiinnostaa toki Suomea. Niin ainakin luulisin. EU:n energiavisio pohjaa maakaasuun. Maakaasun tarpeen sadan seuraavan vuoden aikana on laskettu olevan 40 terakuutiometriä. Venäjän tunnetut kaasuvarat ovat 48 terakuutiometriä. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että Pohjanmeren kaasuvarat ovat 2 terakuutiometriä ja Pohjois-Afrikan 3,6 terakuutiometriä. (Ed. Tiuri: Norjassa ympäristönsuojelijat ovat jo heränneet!)

Energiaa säästävän tekniikan kehittäminen, energiatuotantotekniikoiden tehokkuuden jatkuva kasvu — tästä maakaasu hyvänä esimerkkinä — uusien uusiutuvien energialähteiden käyttöönotto, maakaasu syrjäyttämässä muut fossiiliset polttoaineet, tässä eurooppalainen energiavisio. Ydinvoiman lisärakentamista siinä ei ole mukana, ed. Tiuri. (Ed. Tiuri: Tulee pian!)

Siis lopuksi voimmekin evästää arvoisaa mi-

nisteriä siitä, (Ed. Juhantalo: Ketkä me?) — me kaikki, myös entiset ministerit — miten maan hallitus on vaikuttamassa ja tulee vaikuttamaan maakaasuvaihtoehdon toteutumiseksi, kuten sen oma energiastrategia sitä itseään velvoittaa.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i : Puhemies! Täytyy sanoa ed. Tiusaselle oma yleisvaikutelmani hänen puheestaan. Kyllä se minusta hallituspuolueen kansanedustajalle ja ympäristövaliokunnan puheenjohtajalle oli hiukan omituista ruikutusta ja osin pikkusieluista vinoilua. (Ed. Aittoniemi: Hyvin lievästi ilmaistu!)

Siis varsinainen mantra tässä selonteossa on talouskasvu! Jos täältä haetaan varsinaista mantraa positiivisessa mielessä, niin se on kansainvälinen ympäristöpolitiikka ja ennen kaikkea globaali ympäristötavoitteisto, joka kulminoituu selkeästi hiilidioksidipäästöihin ja Suomen velvoitteisiin osana kansainvälistä yhteisöä. Se, että tässä puhutaan myös talouskasvusta ja työllisyydestä, liittyy siihen perusharkintaan, että nämä asiat ovat energiapolitiikan kannalta äärimmäisen tärkeitä. Mutta ympäristö on se tekijä, joka tässä toistuu moninkertaisesti talousasioihin verrattuna. Olisin odottanut hiukan toisenlaista suhtautumista.

Uusiutuviin energioihin on jaksettu ja jaksetaan peneutua hallituksen politiikassa. Sillä tiellä edetään, mikä takaa sen, että Suomi on jatkossakin Euroopan unionin kolmen johtavan maan joukossa uusiutuvien energioiden käytössä. Se ei tarkoita sitä, että kun unionin tavoite on nostaa 6 prosentista 12 prosenttiin oma uusiutuvien energioiden käyttönsä, niin Suomi nostaisi 20 prosentista 40 prosenttiin, mutta nostaa merkittävästi tasosta, johon muu unioni keskimääräisesti ei pääse vuosikymmeneen tai kahteen vuosikymmeneen. Eli Suomi on pitkällä näissä asioissa ja sillä tiellä kuljetaan edelleen.

En tiedä tuosta energiaveroratkaisusta. Ei sellaista energiaveroratkaisua tulekaan, joka saisi juuri myönteistä palautetta. Mutta, ed. Tiusanen, teillä oli kanava, te olette hallituspuolueen kansanedustaja ja asioista näköjään hyvin kiinnostunut. Teillä oli edustaja ministerityöryhmässä, joka valmisteli tätä asiaa. Pöydässä oli toisenkinlainen ehdotus. Se oli kauppa- ja teollisuusministeriön laatima, sen pumpun, jota te niin kovin helposti moititte. Siinä oli kaipaamanne hiilidioksidikomponentti myös mukana, mutta sitä ei hyväksynyt teidän puolueenne eikä yksikään muukaan hallituspuolue, paitsi sosialidemokraatit. Ruotsalainen kansanpuolue oli hiljaa. Muut ajoivat sen ratkaisun, joka nyt tuli. Mutta minä en, niin kuin aiemmin sanoin, moiti tätä ratkaisua. Sen kanssa voidaan elää hyvin, se on EU-järjestelmän mukainen, se toimii ja se ratkaisee sen ongelman, että meillä tuotettava pohjoismaisilla markkinoilla kilpaileva sähkö on kilpailukykyistä. Meidän oli pakko muuttaa tätä myös EU-säännösten vuoksi.

Mitä tulee sen vaikutuksiin maakaasun ja hiilen keskinäiseen suhteeseen, kannattaa muistaa, että meillä on miljardi kuutiometriä rakenteilla, osin jo likimain valmis, uutta maakaasukapasiteettia, joka menee yhdistetyssä kombituotannossa myös sähkömarkkinoille ihan reippaalla vauhdilla. Lisää on hallituksen tavoitteen mukaan tietysti tarkoitus huomattavasti rakentaa.

Jos puhutaan energiaveroratkaisun vaikutuksista kotimaisiin polttoaineisiin, tosiasiahan on se, että lämpökeskuksissa puun kilpailukyky paranee. Se paranee sen tähden, että muitten verot nousevat, mutta puun verotus ei nouse, koska se ei veroa maksa. Päinvastoin hallitushan päätti antaa veronpalautusta puulle maksamattomasta verosta, koska se oli teknisesti järkevä ratkaisu.

Teollisuuden yhdistetyssä tuotannossa hiilen kilpailukyky tämän ratkaisun jälkeen turpeeseen nähden heikkenee, siis heikkenee eikä vahvistu. Yhdyskuntien yhdistetyssä tuotannossa silloin, kun puhutaan hakkeen, puun käytöstä, ei ongelmaa tule. Tällaisia laitoksia on sitä paitsi vähän, alle kymmenkunta kappaletta. Ne ovat pieniä ja siellä puujäte tulee käytetyksi, pääosin sahojen puru-, kuori- ym. sellaista jätettä on näissä laitoksissa. On väärä todistus, kun sanotaan, että kotimaiset polttoaineet kärsivät tästä ratkaisusta.

Äsken kerroin jo maakaasun ja hiilen välisestä suhteesta. Pitää muistaa, että pohjoismaisilla markkinoilla sähkön tuotannossa meillä on hiilikapasiteetti se, joka keskeisesti kilpailee muiden tuottajien kanssa. Se, että lauhdesähköhäntiä, esimerkiksi poistuu tämän ratkaisun seurauksena, turve joistakin turvelaitoksista, Oulun Toppilasta muun muassa, ei ole mikään uutinen, koska ne poistuisivat muutenkin. Sillä hetkellä, kun oli pakko poistaa rajavero, näin olisi joka tapauksessa tapahtunut. Uskon, että maakaasu pärjää hyvin. Jos toisin näyttää käyvän, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse toivon, että kauppa- ja teollisuusminiseri ei ota näitä asioita henkilökohtai-

sesti, vaikka me joudummekin jokainen tietysti ottamaan henkilökohtaisesti, koska meillä on kaikilla sadan neliömetrin keuhkot, joilla me näitä asioita ilmasta hengitämme, kuten esimerkiksi hiilen päästöjä verrattuna maakaasupäästöihin, kun ne ovat huomattavasti suurempia.

Mutta todella tuo esimerkki Kotkasta pitää paikkansa. PVO-yhtiöt eivät ole ajaneet lainkaan kaasulla sen jälkeen, kun energiaverouudistus tuli. Siinä kaasun kilpailukyky todella ihan käytännössä romuttui hiileen nähden. Kotkassa päin Etelä-Kymenlaaksossa laajennus on erittäin merkittävä asia ihmisille tietysti juuri hengitysongelmamme kautta.

Haluaisin myös tuoda esiin sen positiivisen puolen vielä kerran, että ministeri on mielestäni hyvin tasapuolisesti esitellyt tätä asiaa, mutta ed. Tiuri piti kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron, ja se osoittaa todella, vähän niin kuin ed. Vähänäkki viittasi, että tämä energiastrategia antaa kyllä eväitä varsin monenlaiseen tulkintaan, myös sellaiseen tulkintaan, että tässä avataan tie ydinvoiman lisärakentamiseen Suomessa. (Ed. Tiuri: Ei se ole tulkinta, se on kanta!) Itse en jaa tätä tulkintaa ja uskon, ettei myöskään kauppa- ja teollisuusministeri jaa sitä, vaan ensisijaista on maakaasun mahdollisuuden tutkiminen ja myös toteuttaminen. Minun mielestäni valtioneuvosto sitoutuu aktiiviseen toimintaan maakaasun käyttöönoton laajentamisen puolesta.

Ed. Holopainen: Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävänämme oleva hallituksen energiapoliittinen selonteko on mielestäni varsin hyvä, koska se sisältää energiaratkaisuista lähes kaikki tiedossamme tällä hetkellä olevat vaihtoehdot. Käsitän, että valmista ratkaisusablonia ei ole ollut tarkoituskaan tehdä, vaan asia on avoimesti keskusteltavana eduskunnassa sisältäen myös tietyt päätöksentekoon liittyvät ongelmat; viittaan tässä ydinenergiasta hallituksen sisällä esiintyviin erilaisiin näkemyksiin.

Viime vuonna kulutettiin Suomessa energiaa määrä, joka vastaa 32 000:ta öljytonnia. Vuoteen 2025 mennessä on kulutuksen ennustettu kasvavan 1,4-kertaiseksi. Tähän vaikuttavat muun muassa talouden kasvu ja sen rakenne, teknologia, energian suhteellinen hinta ja kuluttajien tottumukset ja asenteet.

Nykyisellä tuotantorakenteella hiilidioksidipäästöjä kertyisi kasvavasta energiankäytöstä niin, että päästöjä tulisi 1,5-kertainen määrä nykyiseen verrattuna eli 84 miljoonaa tonnia vuodessa. Se on valtava määrä. Tällaiseen kasvuun Suomella ei olisi mahdollisuuksia kansainvälisten ilmastosopimustenkaan takia. On siis panostettava entistä enemmän muun muassa energiateknologian kehittämiseen ja uusien energialähteiden hyödyntämiseen sekä energian kasvua hillitseviin tekijöihin.

Kotimaisten polttoaineiden osuus energiantuotannosta oli viime vuonna 32 prosenttia eli valtaosa oli tuontienergiaa, josta kolmasosa tuotiin Venäjältä, noin viidennes Isosta-Britanniasta ja Norjasta vajaa viidennes. Tuontienergiasta oli 28 prosenttia öljyä, ydinvoimaa 15 prosenttia, hiiltä 13 prosenttia, maakaasua 9 prosenttia ja 3 prosenttia tuontisähköä.

Suomen sähköntuotannosta 32 prosenttia tuotettiin fossiilisilla polttoaineilla eli kivihiilellä, maakaasulla ja öljyllä. Pääosa sähköstä tuotettiin kuitenkin vesivoimalla ja ydinvoimalla eli 17 ja 27 prosenttia. Loput 18 prosenttia tuotettiin biomassalla. Tämä on päästöjen kannalta hyvin tärkeä asia. Olemme siis pitkälti riippuvaisia tuontienergiasta, jonka hintaan emme itse voi vaikuttaa.

Edellä kuvatuista luvuista käy selville myös se ikävä tosiasia, että fossiilisten lähteiden osuus on peräti 32 prosenttia. Huolestuttavinta on se, että kivihiilen osuus on peräti 21 prosenttia.

Mihin energiaratkaisuihin meidän tulevaisuudessa on järkevää päätyä? Sen perustaksi kannattaa nostaa esille tuotantoenergiaan liittyviä tulevaisuuden näkymiä. Itätuontiin Venäjältä näyttää liittyvän joitakin epävarmuustekijöitä. Yksi niistä on maan epävarma poliittinen tilanne ja myös taloudellinen tilanne. Toisaalta markkinoiden kasvaessa ja talouden ja tuotannon kehittyessä myös Venäjän oma energiantarve kasvaa. Tämä nostaa luonnollisesti energian hintaa eikä halpaa sähköä kannata toivoa.

Länsituonti Ruotsista on taas kiinni maan ydinvoiman kohtalosta, eikä se näyttäisi ratkeavan vielä lähiaikoina. Norjasta ei taas onnistuta ilmeisesti saamaan pidempiaikaisia sopimuksia. Tilanne voi ratketa korkeintaan runsaalla veden tulolla niin, että energiaa saadaan reilusti yli oman tarpeen. Maakaasun tuontiin liittyy niin ikään runsaasti epävarmuustekijöitä. Kaiken sähköntuonnin takana vaikuttaa yhä selvemmin Keski-Euroopan hintataso, jonka taustalla vaikuttavat kaapelit väleillä Norja — Ruotsi, Tanska — Saksa.

Edellä olevaan viitaten kannattaa tulevassa energiaratkaisussa kiinnittää huomiota energian saantivarmuuteen, energian hintaan ja puhtauteen sekä myös kotimaiseen työllisyyteen. Kivi-

hiilen käyttöä energiantuotantomuotona on vähennettävä rajusti. Nythän sen osuus on kotimaisessa energiassa peräti 21 prosenttia.

Kotimaisiin energialähteisiin puuhun ja turpeeseen on panostettava monessakin mielessä. Työllisyys- ja aluepoliittinen merkitys on suuri, mutta myös puhtaus kivihiileen verrattuna. Vesivoiman osuutta tulisi myös lisätä, mikäli se olisi mandollista. Selonteossa todetaankin, että bioenergian ja muun uusiutuvan energian kilpailukykyä kohennetaan panostamalla pitkäjänteiseen tutkimus- ja kehitystoimintaan.

Panin kiitollisena merkille sen, että tavoitteena on erityisesti lisätä puun käyttöä energian tuotannossa siten, että siitä muodostuu merkittävä polttoaine aluelämpökeskuksissa ja lämmitysvoimalaitoksissa siellä, missä maakaasua ei ole saatavilla. Myös verotuksella, teknologian kehittämistuilla ja muilla tukijärjestelmillä on parannettava puun ja muun kotimaisen energian kilpailukykyä. Myös turpeen on oltava tässä kuviossa mukana.

Arvoisa herra puhemies! Sitten onkin jäljellä enää mielestäni merkittävin seikka tulevaisuuden perusvoimaratkaisun kannalta, ja se on ydinvoima. Yhden tai kahden uuden ydinvoimalan rakentamisen ratkaisu on tehtävä niin pian kuin se käytännössä on mahdollista ja teollisuus ilmaisee halunsa siihen investoida. Ratkaisuun liittyy olennaisesti tietenkin se, mitä hallituspuolueiden kesken on sovittu.

Energiaratkaisua on viivytelty liian kauan ja tehty tilapäisratkaisuja. Rajat ovat nyt entistä avoimemmat. Yritykset, ihmiset ja pääomat liikkuvat. Ei siis ole itsestäänselvää, että viivytellessämme energiaratkaisuamme työllisyyden kannalta merkittävät yritykset sijoittuisivat edelleenkin Suomeen, kun energiaa ja työvoimaa on saatavilla muualta edullisempaan hintaan. Ratkaisu on tehtävä myös siksi, että energian toimitusvarmuus yleensäkin olisi kunnossa.

Kun fossiilisten energialähteiden osuutta energiatuotannossa vähennetään ja korvataan ydinenergialla, vähentää se päästöjä ja helpottaa Suomea täyttämään kansainväliset sopimukset päästöjen suhteen. Ydinenergia on puhdasta ja sen kotimaisuusaste on erittäin korkea. Suurin kustannuserä on rakentamiskustannukset. Rakennusmateriaalit ja tietotaito voivat olla lähes kokonaan kotimaista. Käyttövarmuus on erittäin hyvä, sillä laitoksilla on yleensä polttoainetta suuret varastot. Hinta on myös vakaa, koska tuotantokustannuksista polttoaineen osuus on vain 15 prosenttia, josta uraanin osuus kolmannes. Näin ollen, vaikka uraanin maailmanmarkkinahinta tuplaantuisi, nostaisi se sähkön hintaa vain 6 prosenttia.

Kun puhutaan ydinvoimalaratkaisusta, puhutaan myös turvallisuudesta. Kannattaa tietysti muistaa, että Suomessa on jo olemassa neljä ydinvoimalaitosta ja maailmalla satamäärin. Tuontienergiastakin 15 prosenttia on ydinvoimalla tuotettua. Näin yhden tai kahden uuden ydinvoimalan rakentaminen ei toisi suurta lisäriskiä. Päinvastoin turvallisuutta lisäisi se, että riskejä sisältävästä tuontienergiasta voitaisiin ainakin osin luopua ja voitaisiin jatkossa energiatarpeen lisäys turvata kotimaisin ratkaisuin.

Ydinenergiaratkaisussa ongelmallisinta on energiatuotannossa syntyvän radioaktiivisen jätteen käsittely ja sen jälleensijoitus. Järkevin jätteen sijoitusvaihtoehto on syvällä omassa kallioperässä. Hyvä ratkaisu ei ole se, että jäte viedään vieraalle maaperälle jälleenkäsiteltäväksi. Varastointi muihin maihin sisältää säilytyksen ja turvallisuuden seurantariskit. Kallioon sijoitetun ydinenergiajätteen säilytyskapselin suojan on laskettu kestävän miljoona vuotta, jonka aikana se menettää kaiken aktiivisuutensa.

Ydinjäteongelmaan on tietojen mukaan kehitelty ratkaisuja myös Sveitsin Euroopan hiukkasfysiikan laboratoriossa Cernissä. Siellä tehtyjen kokeiden perusteella radioaktiivista jätettä voidaan taloudellisesti ja turvallisesti polttaa reaktoreissa niin, ettei jäte enää ole käsittelyn jälkeen aktiivista. Nobelilla palkittu ydinfyysikko Carlo Rubbia esittelee tuloksiaan laajemmin tietojeni mukaan kesäkuussa.

Arvoisa herra puhemies! Energiastrategiaamme kuuluvat toimet, jotka edistävät muun muassa energian säästöä, ympäristöystävällisyyttä, työllisyyttä, turvallisuutta, taloudellisuutta ja energian saantivarmuutta. Niinpä ratkaisussa on oltava mukana keskeisesti kotimaiset energialähteet ja ydinenergia.

Ed. J u h a n t a l o : Herra puhemies! On oikeastaan mahdotonta eikä ole haluakaan luoda keinotekoista jännitettä itseni ja ministeri Kalliomäen välille, koska iltapäivän kuunneltuani olen suuressa määrin hänen kanssaan samaa mieltä energiapolitiikasta. On vain mahdottoman suuri vahinko, että kauppa- ja teollisuusministerillä ei ole saattanut tällaisessa aivan liian laajassa hallituksessa olla sellaista sananvaltaa, että ministerin tässä esiin tulleet henkilökohtaiset energiapainotukset olisivat voineet muuttua myös energiapoliittiseksi linjaukseksi hallitukselle. Se

lempeä yksimielisyys, joka hallituksessa on ollut näköjään välttämättömyys, on poistanut linjauksen ja terävyyden nyt käsiteltävänä olevasta asiakirjasta.

Mutta on tässä kuitenkin hyvääkin. Hallitushan perustaa selontekonsa taloudelliseen kasvuun. Muistan, miten ministeri esittelypuheenvuorossaan lausui, että taloudellinen kasvu on inhimillisen hyvinvoinnin lähde. Toinen hyvä puoli on se, että hallitus palauttaa mahdollisuuden ydinenergian ottamiseksi niiden energiamuotojen joukkoon, joilla Suomi energialinjauksensa tulee hoitamaan. Mutta erityisen murheellista selonteossa on se aivan suora toteamus, että hiilen käyttö lisääntyy tuntuvasti ja kokonaisenergian kotimaisuusaste vähenee kolmanneksesta neljännekseen.

Kuten me tiedämme, energiapolitiikalla on siis aivan keskeinen vaikutus elinkeinopolitiikkaan, työllisyyteen, ympäristöön ja alueelliseen kehitykseen. Minulle on tullut aivan kuin ripaus muistoa Aho ykkösen hallitustaipaleen alkuvaiheesta, kun kuuntelin ministeri Kalliomäen aivan oikein esittämiä perusteita ja kun muistamme, miten valtioneuvoston enemmistö päätyi myönteiseen periaateratkaisuun ydinvoiman lisäämisestä ja Vuotoksen rakentamisesta. Olisiko toiveita siitä, että sellainen ajattelutapa Suomessa tulisi jälleen mahdolliseksi, jossa voidaan järkevästi lähestyä energiapolitiikkaa?

Mutta harmia koin linjauksen negatiivisesta puolesta, koska tällaisella asiakirjalla, jonka hallitus antaa eduskunnalle, on myös mahdottoman suuri signaaliarvo muulle maailmalle, kilpailijoillemme ja muille maille siitä kuvasta, minkälainen maa on Suomi. Haluammeko me pelkästään naturoida Suomen? Korostammeko voimakkaasti Natura-Suomea, vaikkakin ympäristöpolitiikka on keskeisen tärkeätä, kun puhumme energiapolitiikasta, vai haluammeko me Suomesta kuvan maailmalla taloudellisesti aktiivina, työtä tarjoavana Teollisuus-Suomena? Esillä oleva asiakirja valitettavasti antaa mahdollisuuden monenlaisiin variaatioihin, kuten ed. Tiusanen käsittämättömällä tavalla löytää oman linjauksensa. Ed. Tiusasen tapa lähestyä kysymystä tietysti helpottaa opposition asemaa. Meidän ei tarvitse lähteä hajottamaan hallitusrintamaa, koska leppoisasti voimme kuunnella hallituspuolueiden välistä sisäistä erimielisyyttä tämän selonteon yhteydessä.

Ed. Aittoniemi lausui muutama puheenvuoro sitten, että on tämä aika turhauttavaa, koska olemme kerranneet noin kymmenen vuoden ajan aivan samanlaisia asioita emmekä ole edenneet kunnolla. Tämä on kyllä aivan totta. On harmillista se, että siitä 91—92 kaudestakaan ei ole voitu edetä minnekään.

Keskeisiä perusteita Pohjolan energiapolitiikassahan oli silloin ja on tällä hetkellä myös se, että Suomen on ratkaistava energiakysymyksensä aivan itse. Emme me voi kuvitella apua tulevan jostain muualta hyväntekeväisyytenä, kuten on tässä paljon puhuttu muun muassa maakaasusta. Minä en ole maakaasun vastustaja. Maakaasulla on paljon hyviä ominaisuuksia, jos sitä verrataan kivihiileen, mutta me emme toiveiden varassa voi elää.

Norja tuottaa maakaasua meitä lähinnä sillä tavoin maantieteellisesti katsoen, että sieltä sitä voitaisiin ostaa. Muistamme aivan hyvin sen, että putki olisi maksanut muistaakseni 17 miljardia, putki, joka olisi ohjattu Ruotsin läpi Ruotsin siihen tarttumatta harvaan asuttuun Suomeen. Eihän siinä ole minkäänlaista taloudellista realismia. Miksi Norja investoisi tällaisen summan yhden, kahden, ehkä kolmen miljoonan ihmisen markkinoille, jolla se voi päästä 350 miljoonan ihmisen markkinoille Eurooppaan? Eihän siinä ole päätä eikä häntää.

Neuvottelin useaan otteeseen Ruotsin kollegani kanssa, tuleeko Ruotsi mukaan vai ei. Hänen vastauksensa oli aina sama, että me tuotamme 50 prosenttia sähköstämme vedellä, me tuotamme 50 prosenttia sähköstämme ydinvoimalla. Nämä ovat noin-lukuja, koska heillä bioenergiatuotanto on myös muutaman prosentin. Esimerkillisen hyvä! Miksi he lähtisivät investoimaan maakaasuun? Norja tuottaa sähköstään 100 prosenttia vedellä. Heillä on valtavat luonnonvarat maakaasussa, jota tietysti näppärä ja terävä, viisas kansa haluaa myydä Euroopan markkinoille. Esitimme heille, että jospa perustaisimme suomalaisen voimalan Norjan rannikolle, jossa tuotetaan sähköä, ja tuodaan sähkö Suomeen. Sehän oli aivan mahdoton asia, koska juuri innostuneina seurattiin Rion sopimusta hiilidioksiditaseista. Jos te suomalaiset maksatte meidän taseeseemme koituvat vauriot, sitä voitaisiin periaatteessa ajatella.

En usko tänä päivänäkään, että Norjan ympäristöliikkeet ja Norjan politiikka haluaa härnätä muuta maailmaa tuottamalla sähköä maakaasulla, joka on helpompi myydä suoraan maakaasuna muille markkinoille, tekemällä sähköä Suomen tarpeisiin. Samanlainen tilannehan on Tanskassa tuulivoimaloissa, joissa ympäristöliike vastustaa hurjasti tuulivoimaloiden lisäämistä, kos-

ka ne eivät sovi tanskalaiseen maisemaan. Tämän laatuista on realismi politiikassa.

Kun innostus Riosta oli olemassa, Suomi sitoutui päämiehemme johdolla Riossa siihen, että hiilidioksiditase palautetaan 90-luvun tasolle. Miten me sen voimme palauttaa? Olen useaan otteeseen, ehkä kymmeniä kertoja, käynyt täällä saman keskustelun muun muassa ed. Tiurin kanssa, ja olemme yllättävän pitkälle samaa mieltä. Kun hän vain oppisi tuon negatiivisen käsityksensä puusta ja myös maakaasusta muuttamaan vähän lempeämmäksi, olisimme ehkä hyvinkin pitkälle samaa mieltä.

Suomi ei voi saavuttaa Riossa asetettuja tavoitteita ilman oman ydinvoimaenergian lisäämistä. Me voimme lähentyä taseessamme korvaamalla nyt valitettavasti vielä valtavasti lisätyn kivihiilen maakaasulla, mutta me emme kykene tälläkään ratkaisemaan sitä, mihin me olemme sitoutuneet, ja siihen oltiin kovin innostuneita.

Poliittista realismia tietysti on nyt se, jos minä esimerkiksi lausun tästä salista kaksi poliitikkoa, jotka voimakkaasti vastustivat ydinvoimaa ja olivat myös vesivoimaa ja Vuotosta vastaan. Aloitetaan alusta: Alho ja Andersson. Poliittista realismia on nyt se, että heidän hallituksessa mukana ollessaan yksimielisesti päädytään siihen, että ydinvoima täytyy vetää mukaan yhdeksi mahdollisuudeksi suomalaiseen energiapolitiikkaan, tulkitsee ed. Tiusanen tämän päätöksen miten hyvänsä. Ehkä se Kymenlaaksossa menee läpi ja Kotkassa, mutta eihän se eduskunnassa mene läpi eikä suomalaisessa politiikassa. Tämä on poliittista realismia, että ed. Tiusasen puolue puoluejohtajan ollessa ministerinä hyväksyy ydinvoiman oltuaan aikaisemmin täysin sitä vastaan. (Ed. Hämäläinen: Kyllä Juhantalo antaa nyt väärää todistusta!)

Vihreiden poliitikkojen energiapolitiikkahan on täällä todettu täysin avuttomaksi, 180 astetta toiseen suuntaan meneväksi kuin silloin, kun kosiskellaan ääniä vaalimarkkinoilla, jolloin puhutaan Rion sopimuksesta ja siisteydestä ja puhtaudesta. Juuri heidän ministerinsä johdolla lisätään valtavasti suttaavaa, törkyisää, kuten ed. Ihamäki lausui osuvasti, kivihiilienergiaa Suomeen. Emme me tällä tavalla tee Suomesta houkuttelevaa, hienoa, nykyaikaista maata. Siihen on saatava käännös, ja olen tyytyväinen, että ainakin ministeri Kalliomäki on henkilökohtaisesti tämän käännöksen kannalla.

Täällä on kovin paljon moitittu keskustan ryhmäpuheenvuoroa. Minä en siinä näe sellaista moittimisen aihetta. Minusta se painotus, joka keskustan ryhmäpuheenvuorossa on omien kotimaisten energiamuotojen hyödyntämiseen, on oikeata. Puuta ei ole puheiden vertaisesti kyetty hyödyntämään Suomen energiapolitiikassa. Turpeeseen liittyy enemmän ongelmia. Meillä on valmista turveteollisuutta ja syytä turvetta käyttää. Mutta meidän on kyettävä eduskunnan voimin sellaiseen, että puu on todellinen energian käytön vaihtoehto. Kun me olemme erinomaisen hyvällä metsänhoidolla kyenneet nostamaan Suomen metsien puuntuoton 80 miljoonaan kuutioon vuodessa, me romutamme sen energiapolitiikkamme avuttomuudella nopeasti. Kykenemmekö 30 vuoden kuluttua ottamaan enää 50—55 miljoonaa kuutiota metsistämme?

Meidän teollisuutemme selkäranka on metsäteollisuus. Meidän täytyy tuottaa metsäteollisuuden tuotteita, ja mistä me niitä tuotamme, jos me itse tuhoamme puun? Ensiharvennushakkuut ovat jääneet täysin jumiin. Ei sinne saada ensiharvennushakkuiden tekijöitä, koska se ei ole taloudellisesti millään tavalla kannattavaa. Se linja, missä puuta nyt avitetaan verotuksella, on oikea linja. Sitä pitää ankarasti ja hyvällä, ymmärtävällä kädellä jatkaa voimakkaasti. Keskustan linja on siinä aivan oikeassa.

Mutta kun puhumme keskustan energiastrategiasta, energialinjauksesta, ei ole mikään salaisuus, että minä henkilökohtaisesti olen koko ajan nähnyt, että siinä pitäisi mukana olla myös ydinvoiman vaihtoehto. Henkilökohtaisesti en pidä linjausta riittävän realistisena niin kauan, kun keskusta itse haluaa peittää yhden keskeisen energiamuodon käyttämisen. Vajaan 30 prosentin energiamuodon unohtaminen on sellainen asia, joka ei ole realistista. Minä kannatan ympäristösyistä, taloudellisista syistä, Suomen maineen teollisuusvaltiona ylläpitämiseksi kilpailukykyisen ja meillä hyvin tehdyn ydinenergian, sähköenergian tuotantoa laajentuvassa mielessä Suomessa. Sen ohella minä hyväksyn, jos me löydämme mahdollisuuden, maakaasun lisäkäytön, kunhan suljemme kivihiilivoimaloita. Sen ohessa lisäämme voimakkaasti puuta.

Ydinvoimasta puhutaan mielellään mahdottoman paljon negatiivista ja että ainoastaan suomalaiset ovat sellaisia, jotka haluavat tämän tehdä. Tosiasiahan on se, että tällä hetkellä maailmassa on toiminnassa 442 reaktoria 32 maassa. Tällä hetkellä rakenteilla on 36 uutta ydinvoimareaktoria. Ollaanko muissa maissa paljon tyhmempiä, paljon varomattomampia ja epäisänmaallisia, kun tällainen energiamuoto on näin voimakkaasti kasvussa? 16 maassa ydinenergian

osuus on suhteellisesti suurempi kuin meillä Suomessa. Kärjessä keikkuu tietysti meillä Euroopassa Ranska, jonne vihreät ja kulturellit vasemmistolaiset mielellään kiiruhtavat kulturelliin, miellyttävään ranskalaiseen ilmapiiriin ja pistävät, jos partansa ajavat, aamulla töpselinsä, surraavat hammasharjansa ranskalaisen ydinvoiman sähköverkkoon. 77 prosenttia Ranskan virrasta on ydinvoimavirtaa, ed. Tiusanen, ja hyvin pyörii ja on ihanaa olla tällaisessa kulturellissa, mukavassa maassa. Tämä aivan lyhyesti kertauksena. (Ed. Tiuri: Ja myyvät vielä!) — Totta kai he tekevät bisnestä. Niin minäkin haluaisin, että me suomalaiset olisimme sen verran viisaita, että me voisimme myydä Suomessa hyvissä laitoksissa, ydinvoimalaitoksissa tehtyä sähköä naapureille. Mutta me emme siihen ole voineet, emme ole nyt kyenneet, koska me emme sitä rakenna.

Mutta kuten sanoin, meidän täällä puhuminen vuosikaudesta toiseen on kohtalaisen turhauttavaa, ellemme myös etene johonkin. Selonteon yhteydessä, teoriassa me tiedämme, voisi olla ponsi, jolla asia ratkaistaisiin. Ne kysymykset ministerille olivat kyllä hyviä, joissa selvennettiin, mitä tarkoittaa mahdollinen selonteon hyväksyminen. Tarkoittaako se sitä, että eduskunta on ydinenergialain mukaisesti ottanut myönteisen kannan ydinenergian lisärakentamiseen? Tämä olisi hyvin hauska tulkinta, mutta onhan se tietysti epärealistinen eikä niin voi menetellä. Se ei ole oikein.

Minä en pitänyt myöskään siitä ponsijärjestelmästä, jolla kaadettiin ydinenergialain muutos tai oikeastaan hallituksen periaatepäätös, jonka lain mukaan eduskunta hyväksyy tai hylkää. Se ei ollut oikeata, vaikkakin se oli keskustasta lähtöisin.

En myöskään ole innostunut siitä, että ponnella ratkaistaisiin näin tärkeä asia. Mutta jos tämän käsittelyn aikana käydään asiallisia, oikeita neuvotteluja eri ryhmien, eri kansanedustajien välillä, kyllä minä henkilökohtaisesti olen valmis sitä pohdiskelemaan. Tämä on valiokuntakäsittelyn ja mietiskelyn aikana otettava vakavasti huomioon, mutta eduskunnan arvovaltaa ajatellen ei tietysti olisi kaikkein paras ponnella ratkaista näin tärkeitä asioita.

Seuraava vaihtoehto on tietysti se, mikä on ollut esillä, että kunhan vaalit on käyty, hallitusneuvottelut käydään, niin siellä tämä asia tulee esiin. Emme taida muistaa sitä, että tämä asia tulee muutenkin vääjäämättä esiin. Ollessani pakkolomalla 1994 eduskunnasta eduskunta sääti ydinenergialain muutoksen ydinenergiajätteen sijoituspaikoista. Jos muistatte tuon lain sisältöä, vuoteen 2000 mennessä on ratkaistava sen taikka niiden paikkakuntien nimet, joihin ydinenergiajäte säilötään. Eduskunta on näin päättänyt. Muistatte varmaan sen, että päätös ydinenergiajätteen sijoituspaikasta tehdään aivan samassa järjestyksessä kuin yleensä luvan antaminen ydinenergialle. Valtioneuvosto tekee periaatepäätöksen ja eduskunta hyväksyy, ja sen jälkeen on tietysti erillinen rakennuslupa ja niin oleva menettely. Tämä tulee vääjäämättä eteen, koska lain mukaan vuoteen 2000 mennessä tämä on hoidettava. Se tulee ensi vaalikaudella, puhutaan hallitusneuvotteluissa mitä hyvänsä ydinvoimasta. Siinä on oiva tilaisuus käsitellä myös sitä. Samalla kun käsitellään jätteen sijoitusta, voidaan käsitellä myös lisärakentamista.

Tässä on meillä monia eri vaihtoehtoja, joiden puitteissa voimme toimia. Minä olen siis ydinvoiman kannattaja ja henkilökohtaisesti olen valmis käymään asiallista, hyvää keskustelua tämän käsittelyn yhteydessä. Toivoisin omalta ryhmältäni, kunnioituksella sanoen, ripauksen enemmän realistisuutta keskustan energiapolitiikkaan. Me olemme ymmärtäneet aina talouselämän, me olemme ymmärtäneet aina teollisuuden ja meidän pitää ymmärtää sitä myös tänä päivänä, jotta Suomesta ei tulisi haihattelijoiden ylinatura-Suomi. Tiedämme jo kaikki, mitä murheita siellä on tulossa.

Maakaasu on siis kivihiilen vaihtoehto, mutta maakaasu ei ole perusvoimavaihtoehto. Perusvoimavaihtoehto on ydinvoima ja sen lisääminen. Me emme kykene arvioimaan, mikä on, kuka rakentaa, rakentaako joku. Yhdyn tässäkin, ehkä liian usein oppositiosta, ministeri Kalliomäkeen. He laskevat, jotka tekevät.

Ei ydinvoimarakentamisen investoinnin kalkylointi 22 vuoden päähän mitenkään ole toisenlaista kuin suurteollisuuden, autotehtaan, sellutehtaan tai muun laskeminen. Jokainen suurinvestointi joudutaan laskemaan pitkällä tähtäimellä ja tuumimaan, onko se kannattava. Ei se ole poikkeavaa.

Teollisuus on meillä varmasti valmis laskemaan hyvin tarkoin. Enkä yhtään ihmettelisi, ettei herra tai rouva Vattenfall olisi kiinnostunut tuumimaan kaasuvoimaloiden rakentamisen ohella ydinvoimankin tekemistä.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuulimme ed. Juhantalon puheenvuoron, ja mielestäni se oli todellakin aikai-

semman kauppa- ja teollisuusministerin puheenvuoro, joka itse on vakaumuksellinen ydinvoiman kannattaja. Mielestäni ed. Juhantalon Suomea uhkaa Natura ja maakaasu. Siis tässä on kaksi pahaa liikkeellä, jotka hän haluaisi nyt, ainakin pääosin maakaasun, nimenomaan ydinvoiman avulla nitistää.

Tulkintaani, mihin hän viittasi ja sanoi, että se kestäisi Kotkassa mutta ei eduskunnassa: Toivon todellakin sitä, että eduskunta omassa käsittelyssään osoittaa päätöksellään ja käsityksellään sen, että tämä Suomen energiastrategia ei ole asiakirja, jota käytetään niin, että johdetaan seuraavan hallituksen energiaratkaisu ydinvoiman varaan. Näin ollen haluan tässä vaiheessa jo tämän asian nostaa esille.

Ed. Juhantalo, mielestäni se, että hallituksen takana olevien eduskuntaryhmien välillä käydään hedelmällistä dialogia, niin kuin nyt ed. Tiurin kanssa on hiukan käyty, on parempi kuin syvä hiljaisuus ikään kuin niin, että meidän pitäisi ottaa vastaan kaikki hiljaa, mikä hallitukselta tulee tähän saliin. Toki asiasta pitää keskustella. Tämä on mielestäni niin vakava kysymys.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Juhantalo äsken ja muutamat puhujat ennen häntä syyttä suotta provosoivat nyt eduskuntaa ydinvoimakeskustelulla. Ed. Juhantalo tietää varsin hyvin tai ainakin hänen pitäisi tietää, että jos ydinvoimaratkaisuja tehdään, ne tehdään erillisen esityksen pohjalta, jonka pohjana on erillinen ydinvoimalan rakentamiseen tähtäävä anomus. Sellaista ei ole. Jos selonteossa esiintyy sana "ydinvoima", ei se suinkaan tarkoita hallituksen periaatepäätöstä, jolle nyt eduskunta hakee siunausta.

Minusta on nyt kovin toiveikkaasti pyritty tulkitsemaan selontekoa. Minusta selonteko nimenomaan viittaa siihen, että tämän hallituksen aikana ratkaisuja ei tulla tekemään. Ministeri luetteli kaikki ne asiat, joista parin vuoden aikana saadaan paljon lisää selvitystä siinä seurannassa, jota hänen johdollaan käydään.

Sen sijaan ed. Juhantalon argumentaatio maakaasusta esimerkiksi oli kovin jälkijättöinen ja toisteli samoja argumentteja kuin edellisten energiakeskustelujen aikana. Nythän suunnitelmat ovat kovin erilaiset kuin silloin. Esimerkiksi Ruotsin varaan näitä suunnitelmia ei nytkään tehdä. Suomen ja Ruotsin lisäkapasiteetin tarve on niin pieni, että putken rakentaminen Keski-Eurooppaan kannattaa Keski-Euroopan tarpeisiin ihan ilman Suomen ja Ruotsinkin lisäostoja. Ennen kaikkea Suomi ei ole tässä asiassa riippuvainen Ruotsista tällä hetkellä, ei edes sitä vertaa kuin teidän puolueenne mielestä Emu-ratkaisussa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustajat Tiusanen ja Hämäläinen, minun täytyy nyt teille sanoa, että silloin viisi vuotta sitten illuusio Norjan kaasusta onnistui kaatamaan ydinvoimaratkaisun. Nyt on synnytetty uusi illuusio Venäjän kaasusta. Venäjää ei Suomi markkinana kiinnosta millään tavalla. Venäjällä on valtavat kaasuvarat. Jos käy meistä riippumatta niin hyvä onni, että sattumalta vedetään Venäjän kaasuputki Suomen läpi tai Suomen lähialueen kautta, meille avautuu mahdollisuus ostaa kaasua senhetkisten hintaneuvottelujen perusteella, ja minä kannatan sitä. Minusta kaasun käytön lisääminen kivihiilen korvaajana, minä sanoin sen ihan täsmällisesti, on kannatettava ja hyvä asia. Mutta putken meno Venäjältä Eurooppaan on sen laatuinen taloudellinen kysymys, jota me emme ja meidän tarpeemme ei ratkaise mitenkään. Hyvä onni voisi olla meillä mukana.

Venäjä tarvitsee niitä valuuttatuloja, joita se kaasustaan Euroopassa saisi, ja varmaan ponnistelee täysin rinnoin voidakseen putkensa Eurooppaan vetää, mutta siitä ei voi tehdä illuusiota, että me sen avulla pikimmiten ratkaisemme myös, simsalabim, maakaasulla energiapolitiikkamme ja teemme linjauksemme jalat maasta Suomen linjaukseksi tulevaisuuden energiapolitiikaksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta keskustelu saa sellaisia piirteitä, että suhtaudutaan kovin vähätellen näihin asioihin. Maakaasun lisähankinnat Suomeen eivät ole mikään illuusio. Parhaillaan käydään erittäin vakavia neuvotteluja vakavasti otettavien suomalaisten ja venäläisten yritysten välillä. Ed. Juhantalo tietää aivan hyvin, että venäläisillä on kova kiinnostus saada lisää kaasua myytyä Keski-Euroopan markkinoille. Suomi on varteenotettava vaihtoehto maakaasuputken kulkureitiksi sen vuoksi, että Suomen kautta kulkien Venäjä saisi kaasunsa suoraan EU:n ulkorajalle. Se lisää kaasutoimitusten varmuutta ja

turvallisuutta myös Venäjän näkökulmasta. Venäjällä on useita putkia Keski-Eurooppaan, mutta ne eivät kulje suoraan Venäjältä EU:n ulkorajalle.

Suomen kohdalla näin tulisi tapahtumaan, ja sen vuoksi Suomi on erityisen kiinnostava kohde. Sitä tutkitaan vakavien yritysten vakavalla yhteistoiminnalla. Valtion johto ja hallitus muun muassa selonteossaan on luvannut edistää tätä hanketta. Se ei ole illuusio, vaan se on erittäin varteenotettava hanke, joka ei ole kiinni ruotsalaisten ratkaisusta, jossa Suomi pystyy omalla panoksellaan myötävaikuttamaan ratkaisuihin, jotka hyödyttävät koko Eurooppaa ja tuovat samalla Suomelle sen tarvitsemaa lisäenergiaa.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan aivan samalla tavalla kuin jo todettiin painottaa sitä energiastrategian myönteistä kantaa, ettäSuomi nimenomaan haluaa kahden vuoden ajan olla aktiivisesti ajamassa investointipäätöksiä. Gasprom-yhtiön ja Nesteen välinen sopimus nimenomaan EU:n, Euroopan unionin, Ten-kaasuverkon esiselvityksestä pitäisi allekirjoittaa todella, kuten aikaisemmin totesin, kesäkuun alkupuolella näinä päivinä. Se on hyvin tärkeä asia, jolla vakavasti selvitetään tätä todella merkittävää, miljardiluokan hanketta.

Arvoisa puhemies! Vielä ed. Juhantalon puheenvuoroon. Viittasitte siihen, että kansanedustaja, ministeri Claes Andersson olisi ydinvoiman puolesta. Kun hän ei ole paikalla, haluan vain viitata siihen, että hän on itse oikaissut julkisuudessa ne väitteet, joissa näin on väitetty aikaisemmin. Näin ollen hänen kantansa tässä asiassa on tullut aivan hänen itsensä virallisesti oikaisemaksi, ja toivon, että kunnioitatte hänen mielipidettään.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen hiilen käyttö energiana on ilmeisesti noin 4 miljoonaa tonnia, kun oma kulutus otetaan huomioon. Jos tämä hiili onnistuttaisiin vaihtamaan kaikki maakaasuun, päästöt vähenisivät niin, että päästäisiin lähelle sitä, mitä Suomi lupasi, eli Rion sopimukseen. Mutta sehän olisi vain tällä hetkellä. Koko ajan rakennetaan lisää. Jos maakaasuvoimaloita rakennetaan lisää, niin päästöt kasvavat. Ei maakaasu ole kerta kaikkiaan mikään perusvoimavaihtoehto. Se on vain vaihtoehto Helsingin, Turun ja joidenkin muiden kaukolämpölaitoksille, että voidaan käyttää maakaasua hiilen sijasta. Mutta heti, kun ruvetaan maakaasua käyttämään lisää, ei minkään sijasta, vaan maakaasulla tehdään lisää sähköä, lauhdesähköä, päästöt kasvavat, silloin on aivan sama tilanne kuin Norjassakin, etteiät siellä ympäristönsuojelijat hyväksy maakaasua, koska se lisää päästöjä, myös hiukkaspäästöjä, vaikka sen päästöt ovat vain kolmasosa siitä mitä hiilen mutta kuitenkin.

Minä en ymmärrä, miten maakaasuun nyt yhtäkkiä on sellainen valtava innostus. Se maksaa paljon enemmän ja on epävarma, ja sillä on ympäristön kannalta hyvin haitallisia vaikutuksia. Millä ihmeellä sen avulla päästään vähentämään hiilidioksidipäästöjä Suomessa? Kun niitä muut maat jo vähentävät vuoteen 2010 mennessä 15 prosenttia, me emme edes pysty pitämään entisellään.

Ed. L i i k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Energiapoliittisessa selonteossaan hallitus toteaa energian keskeisen merkityksen yhteiskunnassa. Valtioneuvosto sitoutuu turvaamaan riittävän energian saannin ja pyrkii siihen, ettei energiaan kohdistuvilla yksipuolisilla taloudellisilla ohjauskeinoilla heikennetä Suomen kansainvälistä kilpailukykyä. Esitetystä periaatteesta voi olla hallituksen kanssa samaa mieltä. Yhtä mieltä voi olla myös hallituksen arvioista, että sähkön kulutus maassa tulee lähivuosina ja -vuosikymmeninä kasvamaan.

Selonteossa on kuitenkin myös merkittäviä puutteita. Se jättää avoimiksi keinot, joilla kansainvälinen kilpailukyky varmistetaan. Onkin odotettavissa, että energiapoliittinen umpisolmu ei aukea tämän selonteon myötä. Hallituksen tulisikin pikimmiten täydentää selontekoa niillä konkreettisilla keinoilla, joilla hinnaltaan kilpailukykyistä, ympäristöystävällistä ja häiriötöntä energiatuotantoa ynteiskunnan tarpeisiin voidaan maassa harjoittaa.

Suomi ei voi ylläpitää työllisyyttä ja hyvinvoiniyhteiskuntaansa, ellei suomalaisille tuotteille luoda tasavertaisia mahdollisuuksia kilpailla muiden maiden vastaavien tuotteiden kanssa. Suomen kilpailukyky riippuu monista sellaisista asioista, joihin emme voi itse vaikuttaa, kuten ilmastosta ja maantieteellisestä sijainnistamme. Tämän vuoksi sellaisiin kilpailutekijöihin, joihin itse voimme vaikuttaa, tulee valtiovallan myötävaikuttaa kaikin mahdollisin keinoin. Tällainen merkittävä kilpailutekijä on energia.

Suomen sähköntuotantorakenne on saanut maailmanlaajuista kiitosta. Se on hajautettu ja perustuu useaan eri polttoainelähteeseen. Mah-

dolliset markkinahäiriöt jonkin tuotantomuodon osalta eivät kaada koko sähköhuoltoa. 1970-luvun öljykriiseistä on otettu oppia. Vuonna 96 Suomen sähkön kulutuksesta katettiin tuottamalla ydinvoimaa 27 prosenttia, hiilivoimalla 21, vesivoimalla 17, maakaasulla 10, biopolttoaineilla 10, turpeella 8, öljyllä 2 ja tuonnilla 5 prosenttia. Nettotuonnin määrä oli poikkeuksellisen pieni siksi, että Skandinaviassa oli kuiva vesivuosi, joten Suomi onnistui viemään sinne sähköä.

Normaalivuosina nettotuonti on ollut noin 10 prosentin suuruusluokkaa. Kun Suomessa osataan tehdä kilpailukykyistä sähköä, onkin kysyttävä, miksi maan hallitus näkee tuontiin nojautumisen hyväksyttävänä. Miksei olosuhteita järjestetä sellaisiksi, että Suomella olisi mahdollisuus viedä sähköä samaisen 10 prosentin verran tuonnin asemesta? (Ed. Tiuri: Oikein!) Tällä olisi huomattavan tervehdyttävä vaikutus maan kansantalouteen. Tulevaisuutta ajatellen on tärkeää, että sähköntuotantorakennetta edelleen kehitetään polttoainevalikoimaltaan monipuoliseen suuntaan. Mitään tuotantomuotoa ei valtiovallan toimesta pidä sulkea pois valikoimistamme. Tätä periaatetta tukevat parin viime vuosikymmenen hyvät kokemukset.

Selonteossaan hallitus kuitenkin heittäytyy keinovalikoimassaan lähes pelkästään maakaasun varaan. Vesi- ja ydinvoiman lisärakentamisen lisäksi myös hiilivoima on pudonnut ei-hyväksyttyjen tuotantomuotojen joukkoon. Toki on hyvä, jos maakaasua saadaan Suomeen, mutta koko 90-luku on Suomessa käytetty teoreettisella maakaasuvaihtoehdolla kikkailuun ja estetty sillä muiden, kilpailukykyisempien tuotantokapasiteettien lisärakentaminen.

Hallitus lupailee ydin- ja hiilivoimavaihtoehtojen mukaan ottamista tuotantovaihtoehtoihin kahden vuoden kuluttua, ellei maakaasun saannin osalta ole konkreettisesti edetty. Näin hallitus tosiasiassa lykkää investointipäätökset seuraavalle hallitukselle. Hallituksen tulisi muuttaa tarkastelukulmaansa siten, että maakaasu ja ydinvoima eivät ole toisiaan pois sulkevia vaan toisiaan täydentäviä tuotantomuotoja, molempia tässä maassa tarvitaan.

Viime aikoina on sähköntuotantomuotoja arvioitaessa tullut voimakkaasti esiin uusia kriteerejä: ympäristöystävällisyys ja vaikutukset ilmakehään. Suomi on sitoutunut jo Rion ympäristökokouksessa vuonna 91 rajoittamaan pahimman kasvihuonekaasun hiilidioksidin päästöjä yhdessä muiden maiden kanssa. Päätös tehtiin silloisen ympäristöministerin johdolla kevytmielisesti tietäen jo sopimusta allekirjoitettaessa, ettei sen määräyksiä pystytä täyttämään.

Nyt ollaan tekemässä vastaavanlaista päätöstä. EU-maiden kesken sovittu hiilidioksidipäästöjen rajoittaminen tarkoittaa Suomen osalta sitä, että Suomen on vuonna 2010 pudotettava hiilidioksidipäästönsä vuoden 1990 tasolle. Hallitus itse osoittaa selonteossaan, ettei sen esittämin keinoin ole mahdollista päästä tähän. Suomen uskottavuuden kannalta olisi järkevämpää tunnustaa realiteetit ja pyrkiä pääsemään kestäviin tuloksiin pidemmällä aikajänteellä. Hiilidioksidipäästöjen kasvu voidaan rajoittaa selonteon mukaan lisäämällä kaasu- ja ydinsähkön tuotantoa. Hallitus on sentään oivaltanut ydinvoiman tärkeyden toteamalla, että ydinvoiman lisärakentamista ei kuitenkaan suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta ja että on valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi.

Sähköä tarvitaan moniin eri tarkoituksiin. Yhteiskunnan ja teollisuuden perustarpeet muodostavat pohjakuormituksen, joka on katettava mahdollisimman häiriöttömällä, taloudellisella ja luonnollisesti myös ympäristön ja ilmakehän kannalta hyväksyttävällä tuotannolla. On myös muita vuodenajasta, vuorokaudenajasta tai paikallisista erikoisolosuhteista riippuvia tarpeita, jotka vaihtelevat. Esimerkkeinä asuntojen lämmitystarpeet, maatalouden tarpeet, kesämökkiläisten tarpeet jne. On luonnollista, että näiden tarpeiden kattamiseen kannattaa käyttää erilaisia tuotantomuotoja, kuten Suomessa on tehtykin.

Suomi on edelläkävijä biopolttoaineiden käytössä. Suomen sähkön tuotannosta noin 10 prosenttia perustuu biopolttoaineisiin, kun se muissa EU-maissa on enimmillääkin vain 3 prosenttia. Suomen suuri tuotanto-osuus johtuu erityisesti puunjalostusteollisuudesta ja sen jäteaineiden polttamisesta sähköksi. Pienempi määrä tuotetaan muilla biopolttoaineilla.

Biopolttoaineiden käytön edistämistä onkin syytä jatkaa. Sillä on oma roolinsa Suomen energiatuotantopaletissa. Perusvoiman tuotannossa se ei kuitenkaan kilpaile puunjalostusteollisuuden jäteainetta lukuun ottamatta suurvoimalaitosten kanssa. Tämä on helppo ymmärtää, jos kuviteltaisiin esimerkiksi Olkiluodon ydinvoimalaitosten viikon tuotanto korvattavaksi energiapajuja polttamalla. Viikon tuotantoa varten jouduttaisiin nimittäin hakkaamaan pajuja yli 100 000 hehtaarin vuotuinen kasvu. Tätä tuskin edes vihreät pitäisivät ympäristöystävällisenä

toimenpiteenä. Eri tuotantomuotojen välistä vastakkainasettelua on siis syytä välttää ja todeta vain kaikkia tarvittavan omiin erikoissovellutuksiinsa.

Hiilidioksidipäästöjen osalta Suomi on edelläkävijä. Siksi liian ankaria rajoituskriteereitä tulisikin välttää. Toisaalta on hyväksyttävää, että päästöihin pyritään vaikuttamaan pienentävästi käytettävissä olevin keinoin. Pelkästään turvautuminen maakaasuvaihtoehtoon ei ole riittävä keino päästöjen alentamiseen. Maakaasukin on fossiilinen polttoaine, joka palaessaan vapauttaa hiilidioksidia. Jokaista tuotettua kilowattituntia sähköä kohti maakaasun polttamisesta vapautuu 500—600 grammaa hiilidioksidia. Hiiltä poltettaessa sitä vapautuu 800 grammaa, turvetta poltettaessa noin 1 000 grammaa ja öljyä poltettaessa noin 700 grammaa. Ydinsähköä tuotettaessa ei hiilidioksidia vapaudu ollenkaan. Mutta jos otetaan huomioon koko polttoainekierto ja laitosten rakentamisvaihe, hiilidioksidipäästöt ovat noin 20 grammaa tuotettua kilowattituntia sähköä kohden. Ne ovat samaa suuruusluokkaa kuin vesi- ja tuulivoiman, mutta selvästi pienemmät kuin aurinkopaneeleilla tuotetun sähkön.

Jos siis todella halutaan rajoittaa kasvihuonekaasujen päästöjä, olisi pikimmiten sallittava ydinvoiman lisärakentaminen. Vai eikö Suomen kansalle haluta tarjota muita visioita kuin hiilenmusta tulevaisuus?

Suomalaiset päätöksentekijät ovat tällä hetkellä yhteiskunnan kehittämisen todellisella paalupaikalla. Me emme saa tuhria tätä paalupaikkaa pinnallisella politikoinnilla ja luokattomilla päätöksillä. Hyvä tahto, iloinen optimismi ja ylevät sanat eivät riitä alkuunkaan. Tosiasioita on katsottava silmästä silmään. Tässä tarkastelussa emme saa sulkea pois mahdollisuutta rakentaa lisää ydinvoimaa. Kansakunnan kehityksen jäntevä turvaaminen edellyttää, että emme ajaudu liian riippuvaisiksi tuontienergiasta vain sen takia, että jotkut tahot haluavat ostaa rajan takana tuotettua ydinsähköä sen sijaan, että hankkisimme sähkömme turvallisista kotimaisista laitoksista.

Ydinvoimaan suhtaudutaan edelleen vanhakantaisesti ja tunneperäisesti. Sitä kohtaan on helppo maalata julkisuudessa kauhukuvia, kun väitteitä ei tarvitse osoittaa todeksi. Suomessa saadut käytännön kokemukset osoittavat kuitenkin ydinvoiman käytön turvalliseksi ja ympäristöystävälliseksi. Suomessa on ydinvoiman käytön edellyttämä korkea tekninen kulttuuri ja tiukat turvallisuusmääräykset, joiden noudattamista myös tehokkaasti valvotaan.

Ydinvoiman aiheuttamia säteilyannoksia pelätään. Säteily on luonnollinen asia. Sitä esiintyy joka paikassa luonnossa. Suomessa ihmiset saavat keskimäärin noin 3,7 millisievertin suuruisen säteilyannoksen. Tästä valtaosa tulee luonnonsäteilystä, Suomen kallioperässä olevan uraanin hajoamistuotteesta radon-kaasusta. Radonin osuus on noin 2 millisievertiä vuodessa ja avaruudesta tuleva säteily on noin 0,3 ja ydinvoimalaitostemme käytöstä tulee noin 0,001 millisievertin annos vuodessa. Todettakoon, että fossiilisten polttoaineitten käyttämisestä sähkön tuotantoon Skandinaviassa aiheutuu ihmisille moninkertainen säteilyannos ydinsähkötuotantoon verrattuna. Tämä johtuu siitä, että polttoaineiden joukossa on radioaktiivisia hiukkasia, jotka näillä laitoksilla pääsevät vapaasti ympäristöön.

Kolmas huolenaihe ydinvoiman vastustajilla on käytetyn polttoaineen huolto, jota on väitetty vielä ratkaisemattomaksi. Eduskunta on kuitenkin jo päättänyt asian säätämällään ydinenergialailla, että jätteet on loppusijoitettava Suomen kallioperään. Turvallinen loppusijoitusratkaisu on kehitetty ja sen toteuttamista varten on kerätty rahat valtion ydinjäterahastoon. Aikataulu toimenpiteelle on esitetty valtioneuvoston periaatepäätöksessä vuodelta 1983. Valtiovallan tulisikin pikimmiten käynnistää yhdessä voimayhtiöiden kanssa tarvittavat toimenpiteet loppusijoituspaikan valitsemiseksi suunnitelmien mukaan vuonna 2000. Paikan valinnan varmistamiseksi toimenpiteiden tulisi olla konkreettisempia ja tehokkaampia kuin mitä selonteossa on mainittu. Eduskunta on siirtänyt asiassa merkittävästi vastuuta myös valtiovallalle ydinenergialakia säätäessään.

Arvoisa rouva puhemies! On ehdottoman tärkeää, että hallitus lisää energiapoliittiseen selontekoonsa konkreettisia toimia siitä, miten taloudellinen energian saanti voidaan turvata suomalaiselle yhteiskunnalle. Vanhoista ajattelumalleista tulisi päästä irti ja hyväksyä kaikki tuotantomuodot käytettäväksi. Tuottajien ja investoijien tulee voida tehdä omat päätöksensä muista lähtökohdista. Yhteiskunnalla on silti jo tänäkin päivänä mahdollisuus säädellä tuotantotoimintaa omilla, tuotantomuotokohtaisilla määräyksillä.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Puhemies! Haluan oikaista vain yhdeltä osin ed. Liikkasen käsityksiä, kun hän useam-

paankin otteeseen korosti sitä, että mitään tuotantomuotoa ei saa sulkea pois, ja ymmärsi hallituksen viestin, että hallitus ikään kuin vain kikkailee maakaasulla eikä piittaa muista. Kannattaa lukea selonteko, sen toimenpideosa, selkeät linjaukset siellä, joissa korostetaan voimakkaasti monipuolisuutta sähkön hankinnassa. Avainvirke kuuluu seuraavasti: "Mitään teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoista tai ympäristötavoitteita tukevaa tuotantomuotoa ei suljeta pois päävaihtoehtojen joukosta." Tämä oikaisuksi. Kannattaa lukea tarkoin selonteon teksti.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Liikkasen puheenvuoro oli ydinvoiman kannattajien, Olkiluodon ja Loviisan uskontunnustus. Kiinnitän siinä huomiota vain yhteen ainoaan ja siinä erittäin merkittävään asiaan. Se, kun ed. Liikkanen aivan oikein totesi, että eduskunta on siirtänyt itselleen erittäin suuren vastuuvallan ydinvoiman käyttöasioissa ja vastuukysymyksissä, niin sehän tarkoittaa sitä, että tästä eduskunnasta on tullut ydinvoimavakuutus-osuuskunnan hallintoneuvosto, joka kantaa kaiken vastuun. Se on valtavan kova subventio se.

Ed. Kääriäinen: Arvoisa puhemies! Suomen energiapoliittinen tilanne on viimeisten vuosien aikana ratkaisevasti muuttunut. Olennaisimpia muutoksia sähkömarkkinoiden vapautumisen ohella on se, että maakaasu on nyt noussut todelliseksi vaihtoehdoksi ns. perusvoimaratkaisua haettaessa. Venäjältä Suomen kautta Keski-Eurooppaan mahdollisesti vedettävä pohjoinen kaasuputki tarjoaisi Suomelle mahdollisuuden ratkaista pitkäksi aikaa perusvoimaongelman. Hallituksen energiastrategian kärki on myös näin valittu ja teroitettu. Siihen valintaan täytyy olla tyytyväinen.

Tilanne on muuttunut myös ydinvoiman osalta. Näkösällä ei ole investoijaa, joka haluaisi ja uskaltaisi ottaa ison ja kalliin riskin hankkeesta, johon liittyy lisääntyvästi monenlaista epävarmuutta. Arvioni on, se on perin henkilökohtainen arvio, että lisäydinvoiman rakentamisen momentum meni syksyllä 93. Niin ikään arvioin, että mitä tuonnemmaksi eletään, sitä kiihkeämmin markkinaehtoisuuden pohjalta toimivat energiayhtiöt tähyävät liiketaloudellista kannattavuutta hakiessaan rohkeasti uusiutuviin energialähteisiin.

Ministeri Kalliomäen konsepti, siis maakaasu kärkenä, vahvaa potkua kotimaiselle polttoaineelle eli puulle, säästöt kunnianhimoisemmiksi ja aktiivinen vaikuttaminen eurooppalaisiin ratkaisuihin, on pääpiirteissään oikean suuntainen. Kysymys onkin, onko tämä hallituksen politiikan todellinen tarkoitus. Sanojen tasolla suunta on oikea, mutta tekojen osalta joutuu hämmennyksen valtaan. Hallitushan on ajanut Suomea käytännössä ydinvoiman ja hiilen loukkuun. Tilaa on tehty hiilivoimaloiden lisärakentamiselle, ja jos kokoomuksen intomielisimpiä on uskominen, ilmeisesti odotellaan taktiikkamielelle sopivaa hetkeä myös lisäydinvoiman rakentamisen läpimurrolle. Suomi joutuu turvautumaan ydinvoimaan tai hiilivoimaan enenevässä määrin, jos nyt ei ajeta ponnella muita vaihtoehtoja.

Hallitus on alkanut uskoa puuhun myös energialähteenä. Se on oikeaa heräämistä. Vahva satsaus puuenergiaan on nyt enemmän kuin paikallaan. Eräänlaista vertailukohtaa voisi hakea Saksan, Espanjan ja Ranskan hiilen suosimisesta, hiilen, jota ei pitäisi suosia missään maassa eikä millään tavalla. Selonteon meille kertomien tietojen mukaan unionin alueen hiiliteollisuus sai vuonna 94 valtion tukea noin 40 miljardia markkaa. Saksa, Espanja ja Ranska olivat suurimpia tuen myöntäjiä. Tuen suuruus on suunnilleen yhtä suuri kuin näiden maiden hiilentuotantokustannukset. Hiilituki on massiivinen ja kohde on kyseenalaisin mahdollinen.

Kysymys kuuluu, missä on Suomen suunnitelma puun nostamisesta energialähteenä. Se ei tapahdu tukimäärien desimaaleja viilaamalla, vaan desimaalipilkkua oikealle päin siirtämällä. Hallitukselta odotetaan selonteon lupausten lunastamiseksi nopeaa konkreettista suunnitelmaa, miten puuenergiassa edetään.

Arvoisa puhemies! Lähinnä kokoomuksen ja sosialidemokraattien ydinvoiman kannattajat ovat kertoneet julkisuuteen rakentavansa yhteistuumin ns. ydinvoimaponnen ensi syksynä, kun selonteon käsittely palaa uudelleen tähän saliin valiokunnista. Tällainen puuha, joka on tietysti täysin luvallista, antaa harhaanjohtavan signaalin julkisuuteen, ennen muuta voimayhtiöille, jotka eivät onneksi ole ponsilla harhaan johdettavissa.

Jos eduskunta hyväksyisi ydinvoimaponnen joskus ensi syksynä, sillä ei ole käytännön merkitystä. Se ei sido suuntaan eikä toiseen edes nykyistä eduskuntaa. Ydinvoima-aktivistit viittaavat tietenkin ensi vaalikauteen ja uuteen eduskuntaan, uuteen hallitukseen. Vuonna 99 valittava uusi eduskunta tekee niin kuin se tahtoo myös

ydinvoiman osalta, eikä ole sidottu tämän eduskunnan mahdollisesti sorvaamiin ponsiin. Ponsi olisi täysin väärä tapa hoitaa tämän kokoluokan kysymyksiä. (Ed. Tiuri: Niinhän se tehtiin viime kerralla!) — Se oli virhe.

Suomessa on asiaa varten erityinen lainsäädäntö, ydinenergialaki, joka määrää marssijärjestyksen ja päätöksentekomallin. Kaikki lähtee siitä, että on olemassa ydinvoimarakentamista tarkoittava lupahakemus, joka tulee hallituksen käsittelyn jälkeen eduskuntaan, jos tulee. Nyt ei ole hakemusta eikä investoijaa. Ponsipolitiikka on ydinvoimasta puhuttaessa politiikan alkemiaa. Jos joku haluaa toimia vakavasti otettavalla tavalla ydinvoiman lisärakentamisen puolesta, mihin halukkaalla on aivan täysin oikeus tietenkin, silloin kannattaa vakuuttaa potentiaaliset investoijat ydinvoiman edullisuuden ja varmuuden puolesta 15:n ja 20 vuoden sihdillä. Siinä sitä töitä onkin.

Arvoisa puhemies! Suomen energiapolitiikka ei voi olla kysymys lisäydinvoimaloista tai ei sitten niitä. Joo- vai ei -inttäminen on kapealla ja yksipuolisella pohjalla ja edustaa umpikuja-ajattelua. Ydinvoimakiistelyn nostaminen valintojen ykkösasiaksi antaa väärän kuvan, ainakin vinon kuvan, Suomen energiapolitiikan tulevaisuuden valtavirrasta. Laaja, kaikki vaihtoehdot ainakin periaatteessa auki pitävä energiastrategia on oikea perusvalinta. Hallituksen on aktiivisella ohjaavalla otteella tehtävä kaikki voitava strategiansa ytimen toteuttamiseksi kärkenä maakaasu ja uusiutuvat kotimaiset polttoaineet niin, että hiilen käytöstä voidaan luopua.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kääriäinen puhui jostakin ponnesta, mutta minä luulen, että sitä pontta sorvaavat ydinvoiman vastustajat. Ainakin ydinvoiman kannattajia tyydyttää täysin tämä selonteossa mainittu lause: "Ydinenergian rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. On valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi." Eli tämä tyydyttää meitä, ja tämä tulee ajankohtaiseksi sitten, kun joku lähettää hallitukselle anomuksen, että saa rakentaa ydinvoimalan. Ilmeisesti se anomus ei voi tulla valmiiksi kovin äkkiä. Se vie pari vuotta. Mutta jos eduskunta nyt hyväksyy tämän selonteon, voimayhtiöt voivat ainakin ruveta anomusta laatimaan. Eli tämä on se korjaus, mikä tarvittiin.

Sitten toinen asia. Viime vuonna Suomen hiilidioksidipäästöt ylittivät Rion sopimuksen 15 prosentilla. Jos me kaiken sen hiilen, mitä keskimäärin käytetään Suomessa Suomen omaan energian tuotantoon, vaihdamme maakaasuun, jos semmoinen teoriassa on mahdollista — sehän ei käytännössä ole, koska maakaasuputki ei mene esimerkiksi Poriin asti, mutta jos menisi — me saisimme putoamaan päästöt vain vähän yli 10 prosenttia. Edelleenkin päästöt olisivat 5 prosenttia yli Rion sopimuksen. Sen jälkeen ruvetaan sitten rakentamaan lisää voimaloita maakaasulle. Jokainen voimala tuottaa lisää hiilidioksidia. Mikä ihmeen ratkaisu maakaasu perusvoimana on? Ei se ole mikään ratkaisu, koska meidän on pakko ympäristöehdot vähitellen täyttää.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä olen vähän hämmentynyt siitä, muistanko väärin. Entinen ministeri Kääriäinen on ollut toistakin mieltä ydinasiasta ministeriaikanaan, mutta saattaa olla, että muistan väärin. En mene väittämään. Voihan tietenkin muuttaa näkemystänsä.

Hän puhui maakaasun muodostuneen merkittäväksi vaihtoehdoksi. Kun kuunteli ed. Juhantalon puheenvuoron, joka oli varsin hyvin perusteltu, kyllä tulee mieleen, että maakaasu on muodostunut merkittäväksi vaihtoehdoksi näissä puheissa, ja sitä koko energiapolitiikkakin kyllä edustaa, kuten olen aikaisemminkin sanonut. Täällä vain puhutaan. Energiapolitiikasta on puhuttu yksitoista vuotta samoilla painotuksilla, eikä mikään ole muuttunut.

Mitä tulee ydinvoimaan, vaikka maakaasu muodostuisikin jonkinlaiseksi vaihtoehdoksi, uskon, että ydinvoimaa tarvitaan silti. Ei maakaasu ratkaise koko asiaa sellaisenaan. Nyt puhutaan ja ed. Kääriäinenkin sanoo, ettei ole investoijia, kun Kalevi Numminen on sanonut tällä tavalla eläkeiässään, mutta ainakin televisiouutisissa tänään oli puhe siitä, että kyllä investoijia löytyy, etteivät Nummisen puheet pidä paikkaansa. En tiedä, kuka on oikeassa. Vaikkei investoijaa nyt olisikaan, niin emme kai me mitään virhettä tee, jos eduskunta näyttää vihreätä valoa ydinvoiman rakentamiselle, löytyy rakentaja tai ei. Se on heidän murheensa, kun ovat sitä kinunneet ja vaatineet. Ei se päätös mihinkään käsiin räjähdä.

Toisin sanoen maakaasu ei ole mikään muu kuin puheissa oleva vaihtoehto ja ydinvoimaan löytyy investoijia ja päätös voidaan aina tehdä. Jos joku toteuttaa, toteuttakoon.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiurille: Todellakin tämän asian päätöksenteko on ydinenergialain mukainen, ja nyt olemme onneksi yhtä mieltä siitä, että näin suurta asiaa ei ole järkevää yrittääkään millään ponsilla ratkaista. Viimekertainen yritys oli virhepolitiikkaa.

Ed. Aittoniemelle: Silloin kun ministeri vakavalla mielellä kertoo eduskunnalle maakaasuvaihtoehdon realismista, ei sitä voi ottaa minään jutusteluna. En ainakaan minä ota, vaan uskon, että takana on erittäin vakava valmistelu sekä tietoa siitä, että nyt saatetaan olla hyvin vetävän vaihtoehdon päällä. (Ed. Aittoniemi: Mikä se on?) — Ministeri Kalliomäki kertoi sen.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Näinhän tässä kävi kuin arvelinkin, että tästä syntyy terve kisa, energiasta nimittäin.

Mutta ensinnäkin ed. Kääriäiselle sanoisin pari sanaa investointihalukkuudesta tai -halttomuudesta. Edellisellä kierroksella tehdyt töpeksimiset pistivät halukkaitten määrän aika pieneen. Kuka voi edellyttää ja olettaa, että seuraavat investoijat, ennen kuin täältä on näytetty selvää vihreätä valoa esimerkiksi ydinvoiman rakentamiselle, sijoittavat uusiin tutkimuksiin ja selvityksiin satoja miljoonia? Eivät varmaan sijoita. Se on hortonomien politiikkaa niin kauan kunnes lupa on myönnetty. Milloin se myönnetään, aika näyttää.

Mielenkiintoista oli sinällään nähdä kahden keskustalaisen entisen kauppaministerin mielipiteet näistä asioista. Minusta siinä oli realismia ja sitten vähemmän realismia, ja jotkut seikat ainakin miellyttivät allekirjoittanutta.

Energiapoliittista strategiaohjelmaa, joka on meillä käsittelyssä, minä en ala kehumaan sen enempää kuin tuomitsemaankaan. Siinä on meikäläisenkin tajunnan mukaan riittävän laajasti käsitelty niitä kysymyksiä, jotka koskettavat tänä päivänä yleisessä mielipiteessä olevia asioita, joita tietysti me, jotka kannatamme ydinvoiman lisärakentamista, ja ne, jotka eivät kannata, ovat sinne tahtoneet viestittää.

Mutta sitten on nämä muut vaihtoehdot, joiden ympärillä halutaan keskustelua käydä. Minusta ed. Aittoniemi on siinä oikeassa, että tähän keskusteluun sisältyy paljon humpuukia. Uskooko joku todella aidosti, että tämä maa pyörii tuulivoimalla joskus? Vaikka olisi minkälaisia lauttoja — ed. Pulliainen ei ole salissa — tuolla meren ranta vispilöitä täynnä, ei pyöri. Sillä voi saada juuri ne punaiset valot palamaan sinne, etteivät laivat törmää niihin, enempää niistä ei synny. Ja uskooko tämä porukka, että lähimpien 10—15 vuoden aikana tämän maan teollisuus aurinkopaneeleilla pyörii? Ei pyöri, se on ihan varma.

Me olemme asettautuneet monenlaisiin hirttosilmukoihin niissä asenteissa, jotka tietysti kansallisista ja osin ulkoakin johdetuista lähtökohdista tätä maata ravistelevat. Kyllä minä ihmettelen, kun näistä päästöistä on puhuttu, että kun meillä on jokin kunnon taimi kaadettu metsästä ja siitä on Kymi-Kymmene sorvannut hyvää paperia, tänne tulee kansainvälistä joukkoa mellastelemaan näitten asioitten ympärillä. Mutta enpä ole nähnyt yhtään suomalaista viherpipeltäjää vaatimassa kivihiilikaivoksia kiinni Saksanmaalla. Eivät muuten kauan tontilla viihdy, lähtö tulee. Jos päästöjä pitää ruveta ehkäisemään, kai pitää ne lähteet panna kiinni, mistä sitä tulee, jos se siitä on kiinni. Saksaan vain siitä viheltämään. Katsotaan, kuka pelin viheltää poikki, jos se suhteutetaan tähän käyttäytymiseen, mitä halutaan esittää päästöasian ympärillä.

Ed. Tiuri on varsin monessa puheenvuorossa jo aikaisemmin ja myöskin tässä yhteydessä varsin selvästi osoittanut oikeilla realistisilla luvuilla, millä tavalla nämä päästöt kehittyvät suhteessa kivihiileen ja suhteessa maakaasuun. Minusta ei kannata niidenkään, jotka ydinvoiman kannalla ovat, joihin minäkin lukeudun, maakaasuasiaa sillä tyrmätä, etteikö sitä voisi ottaa, jos sitä joku tänne tuo. Mutta niitä kymmeniä miljardeja, satoja miljardeja, joita torven vetäminen tänne vaatii, että sieltä tulisi kaasua, ei ole olemassa. Se on yhtä utopistinen kuin nämä muutkin vaihtoehdot.

Sen sijaan tällaisella lyhyellä aikavälillä, johon meillä kansallinen päätöksenteko kyllä voi ylettyä ja jopa taloudelliset resurssitkin ylettyvät, meillä olisi tekemistä. Minä uskon tällaiseen vaihtoehtoon, että puulla ja turpeella oikein ja hallitusti käytettyinä olisi voimakkaat mahdollisuudet kasvaa maaseudulla todellisiksi energiantuotantomuodoiksi.

Tällaiset taajamapannut ja niiden ympärille muodostettavien yhtiöiden toimintamallit pitäisi minusta ministeriössä selvittää. Tällä tarkoitan sitä, että on oltava myöskin rahoitus verkostojen rakentamiseen. Sellaisia yhtiömuotoja tarvitaan näihin yrityksiin, että ne eivät ole mitään kunnallisia pannuja — niistä ei tehdä sosiaalialan oppilaitoksia — vaan ne ovat itsenäisiä yrityksiä, jotka tuovat sinne raaka-aineen, saavat hintansa

lopputuotteesta. Mahdollistetaan rahoituksen puitteissa se, että tällaisia lämpövoimaloita voidaan pienempiinkin taajamiin rakentaa ja niistä syntyy kestävän hintaisia tuotantolähteitä. Samat, jotka toimittavat korvesta puut sinne, materiaalin, voisivat omistaa nämä yhtiöt. Silloin olisi raaka-aineen saanti turvattua. Ei olisi tällaista hintakisaa suorittajan ja toimittajan välillä.

Tähän on valmiutta maakunnissa. Kun siellä on kiertänyt, niin tämän tyyliseen toimintaan myös oheistoimintana maatalouselinkeinojen ympärillä varmasti olisi halukkuutta, mikä olisi sinällään ihan järkevää. Niiden arvioiden mukaan, joita on esitetty lukumääräisesti näiden toimintamuotojen, uusien laitosten, rakentamisesta, siellä syntyisi tuhansia työpaikkoja. Se on tuhansia se määrä, joka syntyisi näiden ympärille. Mutta tämäkin vaatii tietysti ohjattavuutta siinä mielessä, että näytetään, mistä myös rahoitus tulee ja minkälaisilla ehdoilla saadaan isännät yrittämään. Onhan tietysti lantalasta pitkä askel kaukolämpöyhtiön johtajaksi, mutta sekin on mahdollista.

Kaiken kaikkiaan perusvoimaratkaisun ympäriltä meidän on osoitettava ulospäin kestävä ratkaisu lähivuosina, taikka minusta se pitäisi osoittaa jo tämän vuoden aikana. Nimittäin Suomihan ei ole vielä mikään takapajula siinä suhteessa. Tänne erilaisista olosuhteista ja lähtökohdista johtuen katselevat myös muut kuin kotimaiset sijoittajat näitä asioita. Yleensä, olkoonpa minkä tahansa alan tuotantoa ja teollisuuden toimintaa, varsinkin kansainvälisillä investoijilla yksi peruskriteeri on se, minkälainen olotila on siinä maassa, vakiintuneet olot, ja miten turvallinen siellä on energian saanti (Ed. Ala-Nissiä: Onko se edullista?) — ja kuinka edullista. — Millään kikkajärjestelmillä ei synny perusenergian tekeminen. Kaikkeahan hyvää voidaan tehdä. Jos se syleilemällä syntyy, sitäkin voi tehdä, niin kuin täällä päivällä erään ryhmän puheenjohtaja ilmoitti. En usko, että se näkyy mittarissa. (Ed. Juhantalo: Kyllä se värähtää!)

Vastakkain pitää panna nyt se, mihin me olemme virallisesti, kansainvälisesti sitoutuneet, jos Rion sopimukset ovat sellaisia sopimuksia, että niitä pitää noudattaa (Ed. Ala-Nissilä: Kyllä!) ja osana vielä niitä päätöksiä, joiden noudattamatta jättäminen aiheuttaa meille ongelmia. Sitten se, mikä meidän tuleva kasvumme on, mitä se aiheuttaa? Pitääkö meidän valehdella itsellemme vielä tässäkin? Niihin rajoihin ei päästä ilman ydinvoimaa. Valitettavasti on näin. Voimmehan me pettää itseämme vuodesta toiseen ja valehdella tuolla maailmallakin omaa olotilaamme.

Se olisi saarnansa erikseen, minkä takia tällaisiin rajoihin on sitouduttu. Ajatellaan, mitä Suomen teollisuus on esimerkiksi tehnyt viimeisten vuosikymmenien aikana, aikataulullisesti miten paljon päästöjä pienennetty kaikilla aloilla, ilmassa, vedessä ja muussa. Mitä on muilla mailla suhteellisesti? Jos katsotaan, mitä meidän päästömme ovat tänä päivänä, ja jos sitä verrataan vuoteen 1990, niin jos tästä eteenpäin meiltä vaaditaan lisää, niin onpa kultaa se, mitä se maksaa. Jos annetaan ulkopuolisten vielä lyödä lisää tavoitteita näiden päälle, kyllä täällä tapetaan monta teollisuushaaraa. Pitää jokin järki olla siinäkin, mihin kouhotukseen hypätään. Seuraavan kerran kun joku lähtee näitä, olkoon vaikka Rion takana se kokous, miettimään, pitäisi etukäteen miettiä joidenkin muittenkin, mitä siellä saa luvata ja sanoa.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Suomalainen energiakeskustelu on käyty perinteisesti hyvin energiaintensiivisen tuotantorakenteemme pohjalta. Kun puhumme energiastrategiasta tulevaisuuden energiatarpeen tyydyttämiseksi, on meidän tietysti kyettävä näkemään, mitä Suomessa ensi vuosituhannella tuotetaan, paljonko se tarvitsee energiaa ja mihin hintaan se sitä saa. Sekin on selvää, että haluamme varmistaa teollisuuden aseman Suomessa, mikä merkitsee sitä, että energiaa on oltava saatavissa. Sen tulee olla jopa väline kilpailussa työpaikoista. Se, kuinka paljon energiaa tarvitaan, on riippuvaista paitsi tuotantorakenteestamme myös siitä, kuinka paljon pystymme erilaisin säästötoimin vähentämään energiankulutuksen kasvua.

Nykyisin, mutta ennen kaikkea tulevaisuudessa vaaditaan energiatuotannolta ympäristönäkökulman huomioon ottamista. Kansainväliset sopimukset, joihin olemme sitoutuneet, sekä omat tarpeemme ympäristön suojelemiseksi vaativat energiaratkaisua tehtäessä keskeisen huomion.

Toisaalta talouden kasvaessa 2—3 prosentin vuosivauhtia näyttää siltä, että emme esimerkiksi energian käyttöä tehostamalla pääse hiilidioksidipäästöjen kasvun hillitsemiseen. Ratkaiseviksi tulevassa energiakeskustelussa nousevat näin energian tuotantotavat.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteko lähtee siitä, että Suomen kokonaistuotanto kasvaa seuraavien 30 vuoden aikana. Talouden kas-

vu on keskimäärin 2,5 prosenttia vuodessa. Teollisuuden tuotannon kasvu olisi keskimääräistä nopeampaa niillä toimialoilla, joiden tuotanto on vähemmän energiaintensiivistä. Talouden kasvu ja rakennearviot perustuvat siihen lähtökohtaan, ettei talouden kasvua rajoiteta energian hinnalla tai saatavuutta säätelemällä eikä sellaisilla toimilla myöskään ohjata talouden rakennetta.

Talouskasvun ylläpitämiseksi tuotannon tulee kasvaa myös teollisuuden ns. perustoimialoilla. Energian kokonaiskulutus kasvaisi vuoteen 2025 mennessä noin 1,4-kertaiseksi. Sähkön kulutus kasvaisi samana aikana selvästi yli 1,5-kertaiseksi.

Tämä skenaario lähtee siitä, ettei kehitystä ohjattaisi energiapolitiikan avulla. Energian tuotantoratkaisut ovat energiamarkkinoiden avautumisen jälkeen vastaisuudessa ensi sijassa energian tuottajien ja käyttäjien varassa. Ratkaisuissa painottuvat silloin taloudelliset näkökohdat ja tekniset toteuttamisen mahdollisuudet.

Selonteko kertookin sen, että puhtaasti markkinaohjautuvassa tilanteessa olisivat todennäköisimmät tavat lisääntyvän energiatarpeen tyydyttämiseksi ensisijaisesti hiilen ja toissijaisesti maakaasun käyttö. (Ed. Ala-Nissilä: Mikä on puhujan kanta?) Mutta kuten selonteossakin todetaan, energiapolitiikkaa ei voida rakentaa yksinomaan markkinaehtoisesti, vaan kehitykseen on puututtava ja siihen vaikutettava toimilla, jotka pitemmällä aikavälillä vähentävät ilmakehään kohdistuvia kuormituksia.

Energiapolitiikan ohjauskeinot ovat kaventuneet. Markkinoiden avautuminen merkitsee uuden tyyppistä lähentymistapaa koko energiakysymykseen. Kuten selonteosta käy ilmi, päätöksenteon kohteena eivät voi olla yksittäiset energiatuotantoa koskevat päätökset, vaan markkinoiden toimintaan voidaan puuttua pitkän aikavälin strategisin linjanvedoin. Julkisen vallan tehtäväksi jää tärkeiden perusvalmiuksien kuten huoltovarmuuden ja osaamisen ylläpito.

Energiapolitiikan ohjauskeinot ja mahdollisuudet ovat erilaiset kuin suljetussa taloudessa. Avoimuudella pyritään lisäämään energiajärjestelmien tehokkuutta. Energiapolitiikassa korostuu entistä enemmän kansainvälinen yhteistyö ja vaikuttaminen sen kautta.

Jäsenyytemme Euroopan unionissa asettaa Suomelle monenlaisia reunaehtoja. (Ed. Ala-Nissilä: Mitä ne ovat?) Sisämarkkinoilla toiminen edellyttää saman kaltaista kohtelua valtion tukien, verotuksen, erilaisen ohjauksen tai kilpailuun vaikuttavien toimenpiteiden kohdalla.

Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko pitää sisällään energiapoliittisen strategian, jossa korostuu toisaalta pyrkimys satsata voimavaroja kotimaisen uusiutuvan energiatuotannon kehittämiseen, toisaalta energiatuotannon tehostaminen ja mahdollisuudet ratkaista perusenergiakysymys osana eurooppalaista verkostoa.

Tutkimus- ja kehitystyö, ympäristö- ja aluepoliittiset ratkaisut ja jossain määrin verotukselliset keinot edesauttavat kotimaisen bio- ja muiden energialähteiden käyttöönottoa. Ne edellyttävät kuitenkin voimakasta julkista tukea. Kyse on siitä, onko meillä mahdollisuuksia ja tarpeellisia määriä verovaroja, jotta nämä energialähteet saadaan kohtuuhintaan käyttöön.

Niin ikään uudet teknologiat kuten tuuli ja aurinko, jotka lienevät tulevaisuuden ratkaisuja, vaativat edelleen voimakasta julkisen vallan tutkimus- ja kehityspanostusta. Sittenkään niiden osuus ei nouse kovin korkealle koko energiatuotannosta. On kysyttävä, vastaako panostus tuotosta, kun kysytään rahavirtojen perään.

Energiateknologialla pystytään saavuttamaan merkittäviä tehokkuus- ja ympäristöä säästäviä ratkaisuja sekä monipuolistamaan energian tuotantoa. Selonteossa mainitaan viennin edistämisestä, mutta uuden teknologian tulo kotimaassa on ollut hidasta. Esimerkkeinä mainitut uusi polttoteknologia ja energian säästöön perustuva teknologia ovat tärkeitä osa-alueita, joiden edistämiseen on satsattava.

Arvoisa puhemies! Suomen energiapoliittinen strategia perustuu monipuolisuuteen, mikä on erinomainen lähtökohta. (Ed. Ala-Nissilä: Aivan!) Uusiutuvien energialähteiden voimakas ja kasvava mukanaolo on tärkeä osa energiavarantoamme, mutta tarvitaan myös muita energialähteitä.

On perusteltua, että valtioneuvoston selonteko nostaa esille ykkösvaihtoehtona maakaasun lisäämisen sähköntuotannossa. Nykyisen maakaasuverkon yhdistäminen Keski-Euroopan verkkoon turvaisi maakaasun saannin ja varmistaisi energiavarantomme. Tähän saakka ongelmana on ollut se, että olemme olleet ainoastaan yhden maakaasun tuottajan varassa. Maakaasuputken vetäminen Norjasta näyttää tämänkin päivän valossa hyvin ongelmalliselta.

Sähkönhankintavaihtoehtona ydinvoima äänestettiin viime eduskunnassa nurin. Ydinvoiman yhtenä keskeisenä ongelmana on ollut ja on edelleen käytetystä ydinpolttoaineesta huolehti-

minen. (Ed. Aittoniemi: Se ongelmahan jo on meillä!) Ydinjäteongelma loppusijoituspaikan osalta on pyrittävä ratkaisemaan erittäin nopeasti jo olemassa olevien ydinvoimajätteiden sijoittamiseksi ja etenkin, kun ydinvoimaa ei tässä vaiheessa pois suljeta tulevaisuuden ratkaisuista.

Ed. K a l l i : Arvoisa rouva puhemies! Selonteko kuvaa varsin hyvin käytettävissä olevia eri vaihtoehtoja. Valitettavasti selonteko ei kuitenkaan esitä selviä konkreettisia vaihtoehtoja, joiden pohjalta nyt voitaisiin edetä, vaan jatkokin jää tyhjän päälle ja vaihtoehtojen valinta valitettavasti jää seuraavien hallitusneuvottelujen varaan.

Arvoisa rouva puhemies! Kuitenkin Suomessa tarvitaan edelleen seuraavien vuosien aikana hyvin laaja kirjo eri energiamuotoja tyydyttämään kasvava, jatkuvasti lisääntyvä energian tarve. Lähiympäristömme tulee edelleen tarvitsemaan sekä fossiilisia polttoaineita, yleisesti hyväksyttävää ydinvoimaa että jatkuvasti lisätarvetta huutavia kotimaisia uudistuvia energialähteitä. Toivottavasti viimeksi mainittujen osuus voisi merkittävästi kasvaa jo nyt ja voisimme tällä alueella saada merkittäviä aikaansaannoksia jo tämän vaalikauden aikana. Sen toteuttaminen edellyttää niiden teknologioiden kehittämiseen panostusta paljon enemmän ja voimakkaammin kuin tähän asti on tehty, kun taas fossiilisten polttoaineiden kilpailukykyinen hinta ja asenneilmasto tuntuu valitettavasti säilyttävän niiden valta-aseman edelleen lähivuosien aikana, ja eritoten hiilen asema näyttää monista toimista johtuen erityisesti meillä Suomessa jatkossakin korostuvan.

Tuleviin valintoihin vaikuttavat myös meillä kansallisesti verotuksessa tehtävät ratkaisut, joissa eri muodoista välittämättä voimme säädellä energia- ja ympäristöverojamme ja asettaa energian tuottajille ja teollisuudelle päästörajoituksia ja investointipakotteita.

Kuitenkin meillä Suomessa ollaan varsin yksimielisiä sähköenergian tarpeen kasvusta tulevaisuudessa, mutta sen sijaan tuotantotavoista ja lähteistä, joilla tämä kasvu katetaan, vallitsee hyvin laaja epätietoisuus. Kuitenkin tiedämme, että jo tulevaisuudessa päättyvät merkittävät perusvoiman tuontisopimukset, joilla on ollut oleellinen asema viime vuosikymmenien energiahuollossa. Eli siis nyt jos koskaan tarvitaan maassamme avointa ja tosiasiat tunnustavaa keskustelua, jota nyt täällä eduskunnassa, hallituksessa ja olen ymmärtänyt, että myös energian tuottajien ja käyttäjien välillä käydään erilaisena kansalaiskeskusteluna.

Energiapolitiikan tulee olla johdonmukaista ja pitkäjänteistä niin, että sillä varmistetaan energian saanti mahdollisimman kilpailukykyiseen hintaan. Siksi energiapolitiikan tulee tukea sekä taloudellista kasvua, työllisyyttä ja kansalaisten hyvinvoinnin lisäämistä että sellaista energian tuotantoa ja käyttöä, joka rasittaa mahdollisimman vähän meidän ympäristöämme.

Suomen energian tuotanto ja jakelu tulee säilyttää monipuolisena, useisiin energialähteisiin tukeutuvana liiketaloudellisena toimintana. Sähkön tuotannossa on kaikki tuotantomahdollisuudet minun mielestäni pidettävä vaihtoehtojen joukossa. Myös energian kuluttajille tulee taata vapaus mahdollisuuksien mukaan valita itselleen parhaiten soveltuvat tavat käyttää eri energiamuotoja.

Kilpailijamaihimme nähden korkeampi energiaverotus on mukautettava EU-maiden ja muiden Suomelle tärkeiden kilpailijamaiden verotuksen tasolle. On huolehdittava, ettei energiaverotuksella kohtuuttomasti rasiteta kotitalouksien hyvinvointia ja ostovoimaa eikä heikennetä suomalaisen teollisuuden ja palveluelinkeinojen toimintamahdollisuuksia eikä missään nimessä vientiteollisuuden kilpailukykyä.

Arvoisa rouva puhemies! Energiavaltainen perusteollisuus toivottavasti säilyy vielä pitkään Suomen kansantalouden selkärankana. Sen ympärille kehittyneestä vankasta osaamisesta ja teknologiasta on syntynyt kansainvälisesti korkeatasoinen energian tuotanto ja ympäristönsuojelu. Meidän onkin panostettava energiatutkimukseen, joka tukee tehokkuuden lisääntymistä energiateollisuuden ja koko klusterin vahvistumista sekä energiateknologian vientiä. Myös uusiutuvien energiamuotojen kehitystä on edelleen voimakkaasti jatkettava, voimistettava ja lisäpanostuksia johdettava.

Energian käytön ja tuotannon tehokkuus on Suomessa kansainvälistä kärkiluokkaa. Energiansäästötoimia voidaan parhaiten toteuttaa tehtaiden ja voimalaitosten uusinnan ja laajennusten sekä rakennusten perusparannusten yhteydessä, kun taas liikenteen energiatehokkuutta voidaan parhaiten edistää kehittämällä verotusta esimerkiksi autokannan nopeaa uusiutumista suosivaksi. Kuitenkin energian tuotannon ja käytön ympäristövaikutuksia on tarkasteltava kokonaisuutena ilmansuojelu- ja yva-lain hengessä. Pääosa ympäristönsuojelutoiminnasta on voitava toteuttaa hallinnollisin keinoin. Vain kil-

pailijamaiden kanssa harmonisoitua energiaverotusta voidaan käyttää taloudellisena ohjauskeinona.

Arvoisa rouva puhemies! Energian tuotannon ja käytön ympäristöpäästöt eivät valitettavasti tunne valtioiden rajoja. Vaikutuksiin on siksi pyrittävä puuttumaan ennen kaikkea laajalla globaalilla tasolla. Kasvihuonekaasujen päästöjen rajoittamiseen tarvitaan entistä aktiivisempaa kansainvälistä lähialueyhteistyötä.

Suomen kaltaisen maan energiatarpeen tyydyttäminen vaatii kaikkien energiamuotojen hyväksikäyttöä. Perusenergiana minusta on oltava ydin- ja vesivoima, fossiilisia polttoaineita ja myös toivottavasti jatkossa entistä enemmän kotimaisia uusiutuvia energialähteitä. Ydinvoiman ylivoimaisuudesta perusvoimana olen kuitenkin itse henkilökohtaisesti hyvin vakuuttunut. Mielestäni on jonkin verran epätodennäköistä, että maakaasua virtaisi sekä lännestä että idästä meidän markkinoillemme niin, että se olisi tulevaisuudessa hintakilpailussa edullista. Jos näin on, hyvä on, sekin vaihtoehto on pidettävä uskottavasti mukana.

Kuitenkin myös ydinvoiman lisärakentaminen on niin suuri ja merkittävä asia, että sen on perustuttava vakaaseen, hyvin laajaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, jossa esimerkiksi eduskunnassa on oltava hyvin laaja enemmistö, joka voi lähteä siitä, että valikoimassa myös jatkossa esimerkiksi ydinvoima voisi olla mukana. Olen vakuuttunut siitä, että Suomen ja suomalaisten kannalta olisi järkevää, että tässä talossa tulevaisuudessa syntyisi ratkaisu, jossa kaikki uuden energian eri toteuttamistavat voisivat tasavertaisina olla tarkasteltavina ja näin ei mitään mahdollisuutta pudottaisi pois. Se takaisi kaikkein parhaat ja tasavertaisimmat neuvottelumahdollisuudet ja varauksen siihen, että olisimme uskottavia ja kaikki mahdollisuudet voisivat olla edelleen pöydällä.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Hallitus toteaa selonteon yhteenveto-osassa aivan oikein, että energiapolitiikan kohteena on energiatalous kokonaisuudessaan, eri energialähteet ja -muodot sekä niiden keskinäiset osuudet. Energiapolitiikassa ei siten ole kysymys vain yksittäisten voimalaitosten rakentamisesta tai perusvoimaratkaisujen tekemisestä.

Rehellisyyden nimessä on sanottava, että selonteon ehkä tärkein linjaus koskee kuitenkin yhtä energiaratkaisua eli ydinvoimaa. Haluttiinpa sitä tai ei, selonteon kanta suhtautumisessa ydinvoimaan on poliittisesti ja myös energiapoliittisesti kiinnostavin kohta selonteossa, vaikka se onkin vain kohta, joka jättää kaikki vaihtoehdot auki, ja vaikka selonteko ja selontekokäsittely ei sinällään olekaan ydinvoimapäätöskäsittelyä. Selonteon sivulla 11 tämä on sanottu: "Sopimusvelvoitteiden vaativuudesta johtuen on kuitenkin valmistauduttava myös siihen, että muidenkin talous-, työllisyys- ja ympäristökriteerit täyttävien tuotantomuotojen kuten ydinvoiman lisäämistä perusvoiman tuotannossa on harkittava. Erityisesti tämä koskee tilannetta, jossa maakaasua ei olisikaan riittävästi käytettävissä hiilikapasiteetin korvaamiseksi."

Minusta tämä linjaus on aivan oikea. Se asettaa aivan oikein ensimmäiseksi vaihtoehdoksi ja tavoitteeksi maakaasun, korostaa kotimaisia vaihtoehtoja, muun muassa puuta, mutta ei sulje myöskään ydinvoiman lisärakentamista vaihtoehtojen ulkopuolelle. Minusta tämä linjaus riittää. Henkilökohtaisesti en ainakaan tule kannattamaan ponsia, mikäli niillä pyritään ydinvoiman rakentamista selontekokäsittelyn yhteydessä vauhdittamaan tai asettamaan sitä maakaasuvaihtoehdon edelle.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka pidänkin selonteon peruslinjausta oikeana, se ei suinkaan tarkoita sitä, että rakastaisin ydinvoimaa. En kyllä rakasta hiilivoimaakaan. Ydinvoimaa en pidä pitemmällä aikavälillä todellakaan kestävänä energiaratkaisuna. Turvallisuusongelmia, jäteongelmia ei ole ratkaistu. Lisäksi ydinvoima hyvin massiivisena energian tuotantotapana on omiaan jatkamaan kehitystä, joka ei pitkässä juoksussa voi olla maailman ja ihmiskunnan kannalta oikea suunta. Maailman energia-, raaka-aine- ja ympäristötilanteen unohtavaan kulutukseen ja tuhlaukseen perustuvaa elämäntapaa emme voi loputtomasti jatkaa. Ihmisten on pakko muuttaa käyttäytymistään, tai maapalloa uhkaa varsin lyhyessä ajassa tuho. Tosin tässä mielessä energian tuotantotapa ei ole ratkaiseva, vaan yleinen suhtautuminen maailmanmenoon.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt olemme kuitenkin tilanteessa, kuten jo selonteossakin todetaan, että joudumme yhteensovittamaan toistensa kanssa ristiriidassa olevia tavoitteita: energian saatavuutta taloudellisen kasvun, työllisyyden sekä kansalaisten tarpeiden tyydyttämiseksi ja samaan aikaan kasvihuonepäästöjen rajoittamista sitoumustemme mukaisesti. Sitoumukset tulevat niin Rion sopimuksesta kuin eurooppalaisestakin taakanjaosta päästöjen vähentämiseksi.

Vaikka onnistuisimmekin energian säästössä, muuttaisimme tuotantorakennettamme vähemmän energiaintensiiviseksi ja tehostaisimme energian käyttöä, ongelmia meille kyllä yllin kyllin tässä viitekehyksessä jää. Olen vakaasti sitä mieltä, että tässä puristuksessa edessä avautuvaa energiakuilua emme pysty lyhyellä aikavälillä vuorenvarmasti ylittämään ilman mahdollista ydinvoiman lisäkäyttöä. Energiakuilulla tarkoitan tässä sitä ajanjaksoa, joka erottaa meidät siitä ajasta, jolloin meillä olisi todella kestävämpiä vaihtoehtoja käytössämme. Eri asia on sitten, onko lyhyellä aikavälillä tässä tilanteessa joku valmis ydinvoimaa tähän maahan toteuttamaan.

Maakaasusta on paljon puhuttu, ja kyllä maakaasu myös ympäristönäkökulman vuoksi on paljon parempi vaihtoehto kuin kivihiili. Suomihan sijaitsee itse asiassa aikamoisten maakaasuvarojen lähellä, mutta ei silti ole varmaa, että kovin nopeasti pystyisimme hyödyntämään näitä maakaasuvaroja. Vaalikauden loppuaika, tämä kaksi vuotta, niin kuin selonteossa lähdetään, on todella ponnisteltava maakaasuvaihtoehdon realisoimiseksi, kaasuputken aikaansaamiseksi, venäläisen kaasuverkon integroimiseksi eurooppalaiseen kaasuverkkoon ja tältä osin suomalaisten pääsemiseksi vähän laajemmille maakaasumarkkinoille. Ellei tähän parin vuoden aikana päästä, ellei uskottavaa maakaasuvaihtoehtoa löydy, niin ilman muuta ydinvoiman lisärakentaminen tulee olemaan seuraavien vaalien aluskeskusteluissa, mutta myös seuraavaa hallitusta muodostettaessa keskeinen asiakokonaisuus.

Uusiutuvien ja kotimaisten energialähteiden kehittämiseen on satsattava entistä enemmän. Vaikka muun muassa turpeeseen ja puuhunkin liittyy ympäristönäkökulmasta ristiriitaisia tekijöitä, on niiden käyttö työllisyys ja aluepoliittisetkin syyt huomioon ottaen täysin perusteltua. Puun käytön moninkertaistaminen on hyvä tavoite.

Pitkässä juoksussa, pitkällä aikavälillä minusta tulevaisuuden vaihtoehto voi olla hyvin merkittäviltä osin myös tuulienergia, vaikka ed. Partanen ei sitä todella tunnu uskovankaan. Se ei toteudu ilman satsauksia. Sen tutkimukseen ja tuotekehittelyyn on panostettava entistä enemmän.

Yksi vaihtoehto olisi, että mikäli energiakuilun ylittämiseen tarvitaan ydinvoiman lisärakentamista, laitettaisiin tuotetulle ydinvoimalle jokin ylimääräinen maksu, taksa, (Ed. Tiuri: Sillähän on jo! — Ed. Juhantalo: Sillä on kaikki!) jolla tuulienergian kehittämistä ja tutkimusta rahoitettaisiin. (Ed. Tiuri: Maakaasulle se pitäisi panna!) Jos todella nähdään, että tämä on arvokas asia, silloin se tarvitsee myös satsauksia.

Myös selonteko lähtee siitä, että pitkällä aikavälillä energiatalouden tulee perustua nykyistä enemmän kehittyviin, uusiin energialähteisiin. Ei selonteon tavoite toteudu ilman siihen satsaamista.

Arvoisa rouva puhemies! Kansalliset toimet ovat kyllä rajallisia myös energia-asioissa. Euroopan unionin tasolla tapahtuva kehitys on välttämätöntä, ja aktiivisuutta todella tarvitaan muun muassa energiaverotuksen tason nostamiseksi muissa maissa. Nythän meillä on käsittelyssä uusi EU:n energiaverodirektiivi. Toivottavasti se aikaansaadaan. Vaikka se Suomessa toteutettavien tasojen suhteen on vaatimaton, se on, niin kuin selontekokin toteaa, silti tärkeä askel kohti yhtenäistä energiaverojärjestelmää ja hiilidioksidipäästöjen vähentämistä Euroopassa.

Turpeen osalta hallitus direktiiviin liittyen toteaa, että sen verotuksen osalta pitäisi säilyttää kansallinen itsemääräämisoikeus, ja se on aivan oikein. Tänään valtiovarainvaliokunnassa käytiin keskustelua ja keskustapuolue edusti kantaa, että hallituksen pitäisi tiukasti pyrkiä irrottamaan turve energiaverodirektiivistä. On kuitenkin muistettava, että turve on aika erikoinen polttoaine Euroopan tasolla, meille kyllä erittäin tärkeä monessakin mielessä. Mutta varmasti energiaverodirektiivin osalta kaikkein tärkeintä olisi, että se saataisiin liikkeelle ja valmiiksi. Sen vuoksi sellaiset muutokset direktiiviin, että siitä joku polttoaine kategorisesti poistettaisiin kokonaan, voisivat myös vaarantaa direktiivin etenemisen, sen etenemisen, joka tulee taatusti ihan tarpeeksi vaikeaa Euroopassa olemaan muutoinkin, niin toivottavaa kuin se onkin. Siksi olen ihan tyytyväinen hallituksen kantaan, että kansallinen liikkumavara turpeen verotuksen osalta pitäisi pyrkiä säilyttämään.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen pitkälti monessa asiassa samaa mieltä ed. Uotilan kanssa, mutta ylivarovaisuudessa ydinvoiman rakentamisen suhteen olisin rohkeampi. Meille 5 miljoonalle suomalaiselle on muodostunut taipumus ylihuolehtia maailman ongelmista ja me joko ratkaisemme ne tai sitten me valtavasti kiihdytämme niitä.

Kun ed. Uotila oli varovainen uuden ydinvoimalan rakentamisessa sen vuoksi, että vaarannamme maailman turvallisuutta, niin omassa puheenvuorossani jossain vaiheessa lausuin, että meillähän maailmassa on tällä hetkellä 442 reaktoria. Viime vuonna otettiin käyttöön 5 kokonaista uutta yksikköä ja tällä hetkellä on rakenteilla 36 yksikköä, muun muassa monta Euroopassa. Olen vakuuttunut, että näissä sivistyneissä maissa on paljolti pohdittu tätä samaa ongelmaa ja tultu siihen johtopäätökseen, että jos me haluamme Rion sopimuksen täyttää, jos me kansallisesti haluamme energiaa ja erityisesti sähkövirtaa teollisuudellemme jokaisessa maassa, ja me ajattelemme tietysti erityisesti Suomessa, niin kyllä ydinvoiman lisärakentaminen on aivan välttämätöntä riippumatta siitä riskistä, johon ed. Uotila viittasi.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Uotila suositteli, että odotellaan kaikessa rauhassa, tuleeko maakaasuputkea. Mutta sinä aikana ja sen jälkeen rakennetaan jo Suomeen suuri joukko hiilivoimaloita ja me olemme yhä kauempana Rion sopimuksesta. Ei maapallolla ole tällä hetkellä enää muuta mahdollisuutta kuin ruveta ydinvoimaa lisäämään niin paljon kuin pystytään ja sen lisäksi vielä säästämään niin kuin paljon kuin pystytään ja lisäksi vielä uusiutuvia energialähteitä kehittämään niin paljon kuin pystytään. Siitä huolimatta uhkaa maapallon käydä huonosti ja Suomen erikoisesti. Niin kuin ryhmäpuheenvuorossani totesin, maakaasua tarvitaan yhdistettyyn lämmön ja sähkön tuotantoon. Mutta sen jälkeen, kun me joudumme lisäämään sähköä, niin kuin Suomessa pitää lisätä, ei enää maakaasua voi käyttää, koska hiilidioksidipäästöt kasvavat, ja silloin ei ole, jos halutaan ympäristövaatimuksista pitää kiinni, muuta vaihtoehtoa kuin ydinvoima. Se pitäisi nyt heti hyväksyä eikä jäädä odottelemaan. Mitä kauemmin odotetaan sitä, että tehdään oikeita ratkaisuja, sitä pahemmaksi tämä tilanne pääsee, ja koko maapallon kannalta se on hyvin hankalaa.

Uskoisin, että noin viiden vuoden kuluessa on valtava kysyntä ydinvoimasta, mutta Suomi voisi olla edelläkävijä ja nyt, kun sitä vielä saa kohtuuhintaan, ryhtyä sitä puuhaamaan. Eduskunnalta odotetaan vain, että eduskunta antaa luvan, että saa ruveta miettimään sitä. Tällä hetkellähän sitä ei ole, mutta onneksi tässä selonteossa todetaan, että se pitää palauttaa vaihtoehtoisten joukkoon.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Varovaisuuden osalta minusta kritiikki on turhaa. Minä kannatin selonteon linjausta, ja muistaakseni ed. Tiuri vain joitakin kymmeniä minuutteja sitten totesi myös, että hänkään ei kannata mitään ponsitehtailua eikä mitään vauhdittamista, vaan lähtee siitä, että selonteon linjaus siitä, että kaikki vaihtoehdot ovat pöydässä ja tarvittaessa käytettävissä, tyydyttää myös häntä. Minä edustan tältä osin samaa linjaa.

Mutta mitä tulee maailman onnellisuuteen tai maailman tulevaisuuteen, siitä, onko 500 vai 1 000 ydinvoimamiilua tällä maapallolla, en tiedä, ratkaiseeko se ihmisten onnellisuutta. Minusta on kuitenkin tärkeintä, että joskus pysähdymme miettimään sitä, onko tämä elämäntapa ja tämä elämänmuoto, jota me edustamme varsinkin täällä pohjoisella pallonpuoliskolla, todella maapallon tulevaisuuden kannalta pitkässä juoksussa ainoa oikea. Siitä huolimatta, että otamme asiallisen kannan tällaiseen selontekoon, silti myös tällaista arvokeskustelua on hyvä joskus pysähtyä käymään.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Siinä, missä ed. Tiuri on fundamentalisti ydinvoimauskossaan, minä olen sen vastustaja ihan samalla tavalla fundamentalistisesti, ja myös se fundamentalismi tässä asiassa on näkynyt suhtautumisessani tähän selontekoon ja sen kiisteltyyn kohtaan. Minä en ole sitä hyväksynyt, en eduskuntaryhmässä enkä puoluehallituksessa. Tämän puheenvuoroni tehtävä on vain perustella sitä lähestymistapaa, millä suhtaudun tähän asiakokonaisuuteen.

Minä olen ymmärtänyt niin, että täällä varsin moni edustajista Suomen tulevaisuuden nojaa eräällä tavalla energiaparatiisiin eli että täällä olisi hyvin halpaa energia, joka ratkaisee kaikki tulevaisuuden ongelmat, ja se ratkeaa vain ydinvoimalla.

Otetaan esimerkki Oulun seudusta, jonne on perustettu tuhansia uusia työpaikkoja viime vuosien aikana tekniikan alalle, ed. Tiuri. Se kaikki on toteutunut ilman ydinvoimaa. Se on toiminut ja toteutunut energiaomavaraisuudessa paikallisesti ja vielä on jäänyt energiaa myytäväksi ulkopuolisillekin. Tämä on aivan oikea lähestymistapa, hajautettu energiantuotantomalli, jossa käytetään paikallisia, mieluiten uusiutuvia energialähteitä hyväksi.

Toinen hyvin merkittävä näkökohta minusta on sen miettiminen, mikä on Suomen väkiluvun

tulevaisuus. Kaikki ennusteet osoittavat, että vuoden 2000 jälkeen populaatiomme rupeaa pienenemään eikä suurenemaan. Myös on aivan selvä asia, olen pitänyt sitä täysin utopistisena, että meidän aineellinen hyvinvointitasomme, siis kulutuksemme taso, voisi tästä merkittävästi kohota. Kasvaminen ja hyvinvointi koostuu aineettomista osasista aivan varmasti. Siis toisin sanoen kulutushysteriaan nojaavalla tulevaisuudella ja hyvinvoinnilla minusta ei ole katetta.

Kolmas näkökohta, arvoisa puhemies, on se, onko meillä akuuttia puutetta tästä ongelmalliseksi koetusta sähköstä. Meillä on tällä hetkellä yli 15 000 megawattia kapasiteettia. Se on jatkuvasti lisääntynyt. Meillä on eniten ollut käytössä helmikuun alussa vuonna 1994 11 200 megawattia tilanteessa, jossa lämpötila täällä eteläisimmässä Suomessa oli alle miinus 20 astetta perjantai-iltana, jolloinka kaikki mahdolliset lämmittivät saunojaan ja emännät käyttelivät hellojaan ja myös kaikki autot kytkettiin sähkölämmitykseen, että niillä olisi mukava viettää perjantain ja lauantain välinen yö — tätä varten tarvittiin 1 000 megawattia, tätä miellyttävyyttä varten, koska kyllä autoja täytyy tietysti pitää lämpimänä yöllä, ne tykkäävät siitä aivan erikoisesti pitkän viikonvaihteen lähestyessä.

Sitten muutama näkökohta ydinenergiasta. Täällä on saanut erikoisesti ed. Tiurin puheista sellaisen käsityksen, että ydinenergian käyttöön ei liittyisi hiilidioksidipäästöjä lainkaan. Tämähän on aivan puhdasta kukkua. Silloin kun uraania louhitaan, kun sitä rikastetaan ja kun se tehdään siellä, missä se tehdään, hiilidioksidipäästöjä todella syntyy, koska se kaikki tapahtuu fossiilisilla polttoaineilla, koska siinä vieressä ei ydinvoimalaitosta ole, joka pyörittäisi sitä käyttöä.

Edelleen, ydinenergian käyttö on erittäin tuhlaavaa. Hyötysuhde on alle 50 prosenttia. Sitä ekstralämpöä ei käytetä hyväksi, koska sille ei käyttöä siinä vieressä ole. Tämä tarkoittaa sitä, että lämmitystä varten täytyy olla erillinen energiankäyttöjärjestelmä, lämmöntuottojärjestelmä, eli joka tapauksessa hiilidioksidipäästöjä syntyy.

Toisin sanoen hiilidioksidipäästöjä syntyy, kun tuhlaavan ydinenergiatuotannon kautta sähköä tuotetaan.

Edelleen totean, että ydinjätteiden varastointi on hoidettava. Me olemme tehneet selvän ratkaisun, että sen tulee tapahtua kotimaassa jnp. Mutta se on erittäin arvokas tapahtuma, minä väitän, se kapasiteetti, mikä varallisuutta siihen on varattu, siis paitsi jätteitten varastointi pysyvällä tavalla, myös korkea-aktiivisen jätteen varastointi, myöskin itse laitosten purkaminen. Kolmen mailin ydinvoimalan purkamisoperaatio on hyvä esimerkki siitä, kuinka arvokasta tämä toimeliaisuus voi olla.

Edelleen se sama, minkä totesin jo ed. Liikkasen puheenvuoron perusteella, me olemme, tämä eduskunta, luoneet itsestämme ydinvoimavakuutusosuuskunnan, niin että kaikki taloudelliset vastuut on siirretty tälle instituutiolle ja veronmaksajille. Maapallollahan ei ole yhtään ainutta tapausta, että jokin vakuutuslaitos tai vakuutusrengas normaalissa vakuutusjärjestelmässä olisi ottanut ydinvoimalaitoksia vakuutustensa piiriin. Tämähän on Yhdysvalloissakin mahdollista ainoastaan sillä tavalla, että ydinvoimalaitokset itse ovat keskenään muodostaneet eräänlaisen keskinäisen vakuutusrenkaan.

Tämä ydinvoimasta. Sehän ei ole uusiutuvaa energiaa ollenkaan vielä kaiken lisäksi.

Sitten ovat nämä vaihtoehtoiset energiamuodot. Niistä muutama näkökohta. Kokemus on osoittanut, että sellaisten luomiseen on kannattanut satsata. Se, mikä siinä on moraalisesti tällä hetkellä vähän persoonallista, on se, mikä on täysin rehellisesti todettava, että satsaaminen tapahtuu fossiilisten polttoaineiden, energialähteitten, avulla ja myöskin tällä hetkellä osittain ydinenergiaa, siis uraania, käyttämällä. Toisin sanoen olemme itsemme ajaneet kehitysloukkuun, jossa näin on pakko tehdä, siis loukusta ulos pääsemiseksi näin on pakko tehdä. Meillä on siis käytettävissä uusiutumattomia energialähteitä parempaan elämään ja elämäntapaan siirtymiseksi. Ei tässä ole mitään syytä kiertää.

Tuulivoima on erittäin hyvä esimerkki tästä. Siinähän on se tilanne, että 10 prosenttiin saakka läntisen teollisuusmaan tuotannossa voidaan niin paljon kuin tuuli pyörittää, niin kauan tuottaa. Sen 10 prosentin jälkeen tulee se ongelma, että tuotetta pitäisi pystyä varastoimaan ja säätelemään, mutta siihen saakka se onnistuu näin. Ensin ajateltiin, että myllyjen pitää olla kiinteällä maalla. Sitten huomattiin, ettei niiden tarvitsekaan olla, vaan niin kuin aikaisemmin jo totesin, offshore-ratkaisut ovat kaikkein parhaita tässä suhteessa. Suomella on tässä suhteessa erinomaisen hyvä mahdollisuus, jos esimerkiksi Transtechin yksiköt otettaisiin käyttöön. Me ratkaisisimme myös erään hajasijoitetun metalliteollisuuden kapasiteettiongelman tätä kautta.

Sama koskee aurinkopaneelien tuotantoa, sama koskee maalämmön hyväksikäyttöä, ja kaiken huippu on puun energiakäyttö, jossa, niin

kuin on todettu, meillä on 10 miljoonan kuution kapasiteetti tarjolla käytettäväksi. Tästähän vielä muutama vuosi sitten tässä talossa irvailtiin, että tämähän on varsinaista humpuukia, kunnes sitten keksittiinkin itse polttotekniikka, niin että ilman typpeä ei typen oksideiksi polteta. Se onkin todellista high techiä. Niin sitten on polttotekniikkaa kehitetty. Toisin sanoen meidän ryhmämme kanssa olen samaa mieltä siinä, että tämä on ykkösasioita ja siihen tulee satsata vallan voimallisesti.

Arvoisa puhemies! Lopuksi maakaasusta versus kivihiili. Koko Euroopassa tällä hetkellä, niin uskon, käydään hyvin voimakasta keskustelua siitä, että kun maakaasuvarat tullaan joka tapauksessa käyttämään — niitä ei tulla jättämään, ne osittain poltetaan jo sen takia, että ne tulevat maan pinnalle, ne poltetaan siinä, jos niitä ei käytetä, muuten ne poltetaan maankuoresta ulostulon vaiheessa — kannattaa toisin sanoen ylimenokauden ratkaisuna nämä maakaasuvarat käyttää. Kysymys on siitä, mistä putket vedetään. Silloin kannattaa olla putken varressa ja käyttää tämä vaihtoehto silloin, kun siirrytään peruuttamattomasti uusiutuvien energialähteitten käyttöön.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on Yhdysvaltain ympäristöviraston esitys siitä, kuinka paljon eri lähteet tuottavat hiilidioksidipäästöjä. Tämä on jokin Oecd:n seminaari, jossa niitä on selvitetty. Hiilivoimala tuottaa lähes 1 000 grammaa kilowattituntia kohti, maakaasuvoimala vähän alle 500, ydinvoimala 8 grammaa, tuulivoimala 7,5 grammaa eli suurin piirtein saman verran, koska siinä on niin paljon rakentamispuuhaa. Aurinkoparikin tuottaa 5,4 grammaa, joten ydinvoima, aurinko ja tuuli ovat hiilidioksidipäästöjen suhteen jokseenkin saman arvoisia.

Sitten maakaasun käyttö. Tietenkin sitä kannattaa käyttää silloin, jos sillä voidaan korvata hiilivoimaa, mutta muuten sitä ei pidä käyttää, koska silloin vain lisätään hiilidioksidia ilmakehään.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse käyttänyt maalämpöä parikymmentä vuotta ja pidän sitä hyvänä ratkaisuna. Sellainen se varmaan tulee olemaankin pienkäytössä. Siinä yhdyn ed. Pulliaiseen. Näitä pitäisi hyödyntää.

Mutta yleensä poliittisesti: On aivan mahdoton kuunnella vihreiden puheita eduskunnassa, kun ei oikein tiedä, ketä uskoisi, mikä on vihreän liikkeen ja vihreän poliittisen liikkeen kanta. Välillä puhumme ryhmästämme ja välillä puhumme itsestämme. Kun hallitus on yksimielisesti esittänyt selonteon, joka painottaen perustuu taloudelliseen kasvuun, ei minusta ole mahdollista selkeästi merkittävässä asemassa puolueessa olevan henkilön sanoa, että tämä on puppua, että me olemme eri mieltä, että ei tämä perustu taloudelliseen kasvuun, emme me usko, että Suomessa tulee olemaan taloudellista kasvua.

Minä en myöskään tunne Oulun lukuja, mutta olen täysin vakuuttunut, että Oulussa on tapahtunut samanlaista taloudellista kasvua, joka on edellyttänyt lisäenergiaa, ovat investoinnit kevyempiä tai raskaampia. Oulu on yksi esimerkki kevyemmistä. Minä tuon esimerkin Harjavallasta ja Porista, läheltä itseäni. Kun Outokumpu Oy investoi luodakseen työpaikkoja, näitä investointeja ei voida tehdä, ellei käytössä ole rutkasti suomalaista, paikalle tulevaa sähköenergiaa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kansanedustaja, professori Pulliainen kompasteli tapojensa vastaisesti aika pahasti esityksessään. Ensinnäkin hän puhui Oulun 2 000 työpaikasta. Jos pääsin oikeaan käsitykseen, hän puhui siitä, että se on tapahtunut paikallisen energiatuotannon turvin jne. Nyt me puhumme valtakunnallisesta energiatarpeesta emmekä Oulun ihmeen tapahtumista. Tämä on itsestäänselvä asia.

Sitten hän mainitsi, että väkiluku pienenee meillä vuodesta 2000 eteenpäin. Se varmasti pieneneekin, mutta se ei merkitse sitä, että tuotanto pienenisi ja siihen liittyvä energian tarve pienenisi. Se saattaa aivan hyvin lisääntyä. Ihmistyövoimaa ei tarvita, mutta sen sijaan tarvitaan energiaa kuten ennenkin. Näin ollen hänen puheensa tässä ei pitänyt paikkaansa.

Hän puhui tarvemäärityksistä yhden lauantaillan systeemeillä, jolloin vaimot paistelevat pullaa ja autot ovat sillä tavalla, että on lämmin tunne, töpselin päässä. Se oli aika huono selitys. Meillähän on tässäkin selonteossa ja monta kertaa muuten esitetty aika tarkat selvitykset siitä, mikä on energian tarve tulevaisuudessa, aika pitkälle 2000-luvulle saakka.

Jäteongelma. Meillä on se jo. Ei se mitään, jos meille tulee lisää jätettä, koska joudumme tämän ongelman hoitamaan. Yhdentekevää, teemmekö me puolta suuremman kellarin kuin tarvitsisimme tämän päivän jätteitä varten. Ei se ole mikään este.

Mitä tulee puukapasiteettiin, puukapasiteettia on, mutta herranen aika, millä se saadaan kävelemään energialaitoksen pesään sillä tavalla, että puun käyttö olisi taloudellisesti kannattavaa? Se olisi hieno asia. Ei se, että meillä on 10 miljoonaa kuutiometriä käytettävissä, auta, jos se ei tuota meille energiaa taloudellisesti, koska korjuukustannukset ovat tällä hetkellä vielä niin suuret.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Hallituksen energiastrategiaesitys on pääsääntöisesti kohtuullisen hyvä mielestäni, mutta siinä on yksi kohta ja se on nimenomaan ydinenergiakohta, jota itse en ainakaan voi hyväksyä, olkoonkin, että se on hallituksesta yksimielisesti tullut ulos.

Ed. Pulliainen minusta aivan erinomaisella tavalla, vaikkakin lyhyesti, toi esiin uraanin louhintaan liittyviä ongelmia niiden hiilidioksidipäästöjen osalta mutta myös ympäristöhaitoista. Nythän on tosiseikka se, että aikaisempina aikoina louhinta oli vielä paljon enemmän ympäristöhaittoja tuottavaa, mutta se on tänä päivänäkin erittäin suuria ympäristöhaittoja tuottava asia. Se on vain asia, josta hyvin paljon halutaan vaieta, kun se on meiltä kaukana. Se kävi edellisen eduskunnan aikana käydyssä keskustelussa hyvin tarkasti esiin, että nimenomaan louhinnan aiheuttamista ympäristöhaitoista vaietaan ja niistä halutaan näköjään vaieta vieläkin aika paljon.

Sitten ydinjätteen varastointiasia. En ole nyt keskustelussa kuullut puhuttavan siitä, että Suomen kallioperä olisi kovin vakaa ja ettei siinä olisi mitään ongelmia. Aikaisemmin aina puhuttiin siitä, että Suomen kallioperä on niin vakaa, että siellä ei ole mitään muutoksia. Kuitenkin kallioperän liikkeitä esimerkiksi kuluneenakin vuonna on tapahtunut, ei tosin kovin suuressa määrin.

Mitä tulee maakaasuasiaan, johon myös ed. Pulliainen puuttui, hän totesi, että koko Euroopassa katsellaan tähän suuntaan. Minä rohkenisinkin tässä yhteydessä toivoa, että Suomen hallitus, kun se nyt kerran niin monessa asiassa määrätietoisesti kuulemma kykenee EU:n kanssa eri asioista keskustelemaan ja vaikuttamaan moniin asioihin, toimisi myös maakaasuasiassa entistä aktiivisemmin yhdessä EU:n kanssa, että todella maakaasuratkaisu saataisiin.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Aittoniemelle totean, että meillä normaalikäyttö on 8 000—9 000 megawattia kapasiteettia. Tuo päivä on erittäin merkittävä, kun se on suurin yhdellä kertaa käytössä ollut kapasiteetti, tuo 11 200 megawattia. Se on alan kirjallisuudessa moneen kertaan todettu, millä tavalla se syntyi, koska se on hyvin merkittävä sellaisenaan. Siitä huolimatta ydinvoimalat olisivat voineet silloin seistä, ja meillä olisi vielä sekin tarve tyydytetty, että autot pidetään lämpiminä. Pidän sitä hyvin inhimillisenä, että autot pidetään lämpiminä.

Ed. Tiurille. Ero vain, arvoisa ed. Tiuri, on siinä, jos minä oikein olen ymmärtänyt, että Oecd-laskelmassa ei otettu huomioon sitä, että hyötysuhde on niin alhainen kuin se on, ja kun kuitenkin yhdyskunnat piti lämmittää, se tapahtui fossiilisella polttoaineella. Siitä johtuu laskennallinen ero. Minähän en antanut mitään lukuja, mutta olen ollut tietoinen noista arvoista, jotka sanoitte.

Oulun esimerkistä, arvoisa puhemies! Sehän on osoitus hajautetun järjestelmän eduista. Energia tuotetaan siinä paikalla, se käytetään siinä paikalla, ja hyötykin jää sille alueelle. Minusta tämä on niin kuin pitää ollakin.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laskelma, kuinka paljon hiilidioksidipäästöjä tulee, on kilowattituntia kohti. Yhdysvalloissa ja Kanadassa ainakin suurin osa pyörii kesälläkin, jolloin ei tarvita lämmitystä. Suomessa vain käytetään kaukolämmitystä, joten voidaan sekin ehkä laskea mukaan.

Mutta kaivostoiminnasta. Ne kaikki kauhujutut, joita uraanikaivoksista on, ovat peräisin sota-ajalta, jolloin piti äkkiä saada uraania. Nykyään ne ovat Kanadassa ja Australiassa tarkkaan samoja sääntöjä noudattavia kuin muutkin kaivokset, ja lopputuloshan on tietenkin ympäristön kannalta parempi, jos säteilyä pelätään, koska sieltä viedään uraani pois. Sinne jää vähemmän säteilyä jäljelle.

Jos ajatellaan Suomen kallioperää, meillähän luonto on säilönyt uraania ja toriumia aika paljon kallioperään ja sieltä tulee radonia. Jos lasketaan, kuinka paljon sitä Suomen kallioperässä on, se vastaa noin 450 ydinvoimalan jätteitä, joten luonto on sitä jo aika paljon sinne pannut ja kaiken lisäksi vähän huolimattomasti, niin että sitä tulee ulos. Kun insinöörit panevat sen sinne sisään, se ei takuulla vuoda.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kasvihuoneilmiöt ja ympäristöpäästöt eivät todellakaan tunne maan rajoja, ja ne ovat todella

kansainvälisiä, globaalisia ilmiöitä. Tästä syystä, jotta näitä lieveilmiöitä voitaisiin vähentää, yhteinen toiminta on välttämätöntä.

Mielestäni eräänlaiset puitteet energiapoliittisille ratkaisuillemme löytyvätkin tai raamit asetetaan juuri kansainvälisistä sopimuksista ja asiakirjoista. Kansainvälisten sopimustemme asettamat velvoitteet ovat ehkä jääneet selonteossa vähälle huomiolle.

YK:n ilmastosopimuksen mukaan Suomi on sitoutunut pienentämään hiilidioksidipäästöjä nykyiseltä noin 50—60 miljoonan tonnin tasolta vuoteen 2010 mennessä. Tänään me tiedämme sen, että jo varsin vaatimattomallakin talouskasvulla ja siihen väistämättä liittyvällä energian lisäkulutuksella Suomi ei tätä tavoitetta saavuta, ellei sen velvoitteita oteta energiapolitiikan aidoksi lähtökohdaksi.

Tekninen kehitys ja talouskasvu kulkevat usein käsi kädessä. Näin on todettu. Kehitys voi johtaa pitkällä aikavälillä energian ominaiskulutuksen alenemiseen kasvusta huolimatta siinä tapauksessa, kun käyttöön otetaan energiaa vähemmän kuluttavaa uutta tekniikkaa. Lyhyellä aikavälillä kulutus muuttuu verotus-, tulotaso- ja muista käyttäytymissyistä. Suomessahan noin 80 prosenttia teollisuuden sähkön kulutuksesta käytetään metsä- ja kemianteollisuudessa sekä metallien valmistuksessa. Näiden alojen teknologiavalinnoista hyvin suuresti riippuu, miten teollisuuden energian kulutus kehittyy.

Käsitykseni onkin, että tällä hetkellä Suomen teollisuuden energiatehokkuus on jo varsin hyvää, mutta parantamisen varaa on selvästi. Useissa selvityksissä on näet havaittu, että aina ei suinkaan valita energiakulutuksen kannalta tehokkainta vaihtoehtoa. Teollisuuden investointipäätöksiä tehtäessä tähän vaikuttavat myös teknologian käyttöönottoon liittyvät tekniset ja taloudelliset riskit. Näitä riskejä voidaan pienentää uskottavalla elinkeino-, verotus- ja energiapolitiikalla. Tähän seikkaan tulee jatkossa kiinnittää entistä suurempaa huomiota ja pyrkiä politiikan ennustettavuuden parantamiseen.

Arvoisa puhemies! Energiateknologian kehittäminen on erityisen tärkeä alue, jota myös valtion toimin tulee tukea. Tähän onkin kiinnitetty minusta erittäin hyvällä tavalla jo huomiota nykyisinkin. Kehittyneemmän energiateknologian avulla voidaan pienentää energiatuotannon päästöjä. Usein samalla voidaan parantaa tuotannon taloudellisuutta korkeamman energiakäytön hyötysuhteen avulla. Suomen teollisuus on tällä alueella tehnyt mittavaa ja menestyksellistä työtä jo nytkin.

Selonteon mukaan Suomella on hyvät mahdollisuudet kasvattaa vientiä, joka perustuu energiateknologiseen osaamiseen. Vihreiden ajatusten, tavoitteiden ja tekojen yhteys taloudelliseen hyvinvointiin korostuu erittäin luontevalla tavalla energiateknologiaa kehittämällä.

Energiateknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen toteutuu pääasiassa yritysten toimin. Yritykset ovat siis tässä avainasemassa. Mutta julkisella vallalla on kuitenkin vahva intressi toimia aktiivisesti tällä alueella perusopetuksen ja erikoistumiskoulutuksen sekä tutkimuksen ja kehitystyön tukemisessa. Mielestäni onkin tärkeää, että VTT:n ja teknisten korkeakoulujen, samoin kuin eri yliopistojen luonnontieteellisten opinto- ja tutkimusohjelmien edistyminen varmistetaan valtion suoralla rahoituksella.

Varsinaiseen energiateknologiaan liittyvän yritystoiminnan rahoittaminen tulee asettaa niin ikään etusijalle kaikissa yritysrahoitusmuodoissa. On huomattava, että tällä alueella erityisesti pienen ja keskisuuren yritystoiminnan joustavuus ja luovuus voivat olla parhaimmillaan ja tuoda todella merkittävää hyötyä kansantaloudellemme.

Arvoisa puhemies! Verotus todetaan tässä selonteossa merkittäväksi energiapolitiikan välineeksi, jolla kyetään suuntaamaan energian tuotantoa koko yhteiskunnan kannalta suotuisaan suuntaan. Näinhän asia onkin.

Sitä kummallisempaa on mielestäni se, että kun energiaverotusta edellisen kerran käsiteltiin eduskunnassa, kysymys tulkittiin kokonaan fiskaaliseksi asiaksi. Tämän seurauksena energiaverotuksen ratkaisujen rakentaminen jätettiin yksinomaan valtiovarainvaliokunnan huomiin. Energiapolitiikan vastuualuetta hoitava talousvaliokunta jätettiin kokonaan käsittelyn ulkopuolelle.

Selonteossa nyt esitetty linjaus osoittaa edellisen kerran ratkaisun virheellisyyden. Nyt asia nähdään siis kokonaisuutena. Energiaverotus ei ole vain fiskaalinen kysymys, vaan merkittävä substanssitekijä energiapolitiikassa. Aiemmalla kerralla kyllä uutena kansanedustajana yritin ja monet muutkin yrittivät kiinnittää tähän käsittelytapaan huomiota, mutta silloin se ei mennyt vielä perille. Minä korostan sitä, että tämä on todella kokonaisuus. Verotus ja substanssi kulkevat käsi kädessä silloin, kun me teemme tavoitteellista energiapolitiikkaa. Tätä tietysti voi nyt ihmetellä, mutta näin se oli.

Hyvät kansanedustajat! Olin viime kerralla sellaisen energiapoliittisen linjauksen takana, joka perustui kokonaisvaltaiseen näkemykseen siitä, mikä on maan teollisuudelle ja kansantaloudelle hyödyllistä ja ympäristönkin kannalta arvokasta. Olen edelleen samalla linjalla, vaikka se jäikin silloin vähemmistöön.

Hallituksen selonteko kestää tältä kannalta kyllä kritiikin. Siinä pidetään kaikkia energiamuotoja esillä ja mahdollisina. Kun täällä on spekuloitu ainakin joissakin ryhmäpuheenvuoroissa sitä, jättikö hallitus kantansa auki, eihän se jättänyt. Hallitus otti ydinenergiavaihtoehdon tasaveroiseen tarkasteluun muiden energiamuotojen kanssa. Ydinenergia on vain yksi energiantuotantomuoto, jonka laajentamisen tulee olla mahdollista, niin kuin selonteossa todetaan.

Ongelmana on tunnetusti se, että hallitusohjelmassa on sitouduttu ratkaisuun, joka estää järkevän toiminnan hallituksen toimesta. Se on valitettavaa mutta totta. Ongelman ratkaisu eduskunnan ponsilla tai päätöksillä, joihin hallitus ei voi sitoutua, pahentaa kuitenkin asiaa. Siispä toivon, että tältä osin löydetään muotoilu, joka ei turhaan natisuta hallituksen sidoksia.

Lopuksi totean, että ne, jotka vastustavat ydinenergian laajentamismahdollisuutta mutta eivät samalla vaadi lopetettavaksi maamme neljää jo toimivaa ydinenergialaitosta, eivät ole johdonmukaisia ja samalla estävät käytännössä Rion ympäristösopimuksen toteutumisen Suomen osalta.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin kysynyt ed. Luhtaselta, joka totesi, että ydinvoima on yksi vaihtoehto tässä selonteossa, mistä hän päätyi tähän tulkintaan, kun läsnä oleva ministeri ei ole kuitenkaan suostunut tähän kysymykseen, joka hänelle ymmärtääkseni on useampaan kertaan tänään esitetty, vastaamaan selkeästi. Onko se hallituksen vaihtoehto vai eikö se ole?

Ed. Luhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä luen sen tästä selonteosta. Ydinenergian rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. Edellinen eduskunta sulki sen pois, ja tämä on ikään kuin se viimeinen päätös. Mutta nyt hallitus toteaa, että sitä ei siis suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. Samalla todetaan, että on valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi, ja on tärkeää, että tähän liittyvät tiedolliset ja taidolliset valmiudet säilyvät Suomessa.

Eräs vaihtoehto tietysti olisi ollut se, että hallitus olisi todennut, että sitä vaihtoehtoa ei täällä tarvitse käsitellä, sillä ei ole merkitystä tai jotakin siihen suuntaan, tai että hallitus pitäytyy eduskunnan edellisessä kannanotossa. Tähän ei hallitus mennyt. Tämä on hyvin taitava kannanotto mutta sinänsä kyllä tyydyttävä.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Tämä energiapoliittinen selonteko on kohtalaisen kattava erittely energiapolitiikan edessä olevista ongelmista. Se on toiveikas mutta rakentaa kyllä toiveikkuutensa osittain kipeimpiä ratkaisuja välttämällä. Kun edellinen eduskunta, niin kuin täällä monesti on todettu, pani toivonsa, ja turhaan, säästöihin, luottaa hallitus nyt maakaasuun ja puuhun. Valtioneuvosto lähtee energiastrategiassaan siitä, että Suomen kansantalouden kokonaistuotanto kaksinkertaistuu seuraavien vajaan kolmen vuosikymmenen aikana, ja samalla se ennustaa energian kulutuksen kasvavan talouden kasvun rinnalla ja sen edellytyksenä, kuitenkin hitaammin kuin aikaisempina vuosikymmeninä.

En hyväksy tuotannon kasvun kritiikitöntä tavoittelemista, ei kasvua hinnalla millä hyvänsä. Selonteon ennusteen mittaiseen kasvuun pyrittäessä on lisäksi syytä epäillä mahdollisuuksia pysyä energian kasvuun liittyvissä hillityissäkin ennusteissa. Suhtaudun epäillen myös niihin suunnitelmiin, niihin välineisiin, jotka hallitus selonteossa esittää hitaamminkin kasvavan energian tarpeen tyydyttämiseen tuon ennustekauden aikana.

Energiapolitiikan paradoksi on se, että kestävä kehitys saattaa romuttua juuri kestävän kehityksen vaatimuksiin. Ydinvoiman torjuminen on meillä viime vuosina johtanut ympäristön kannalta onnettomiin ratkaisuihin. Sutta paetessa on tullut kivihiili vastaan. Tämäkin selonteko piiloutuu osittain ydinvoimakeskustelulta pidättäytymällä sen mahdollisimman lyhyeen kommentointiin. Tosin tuo vähäinenkin osuus selonteossa on tältä osin paljastava.

Yksimieliseksi todettu selontekohan toteaa: "On kuitenkin valmistauduttava myös siihen, että muidenkin talous-, työllisyys- ja ympäristökriteerit täyttävien tuotantomuotojen, kuten ydinvoiman, lisäämistä perusvoiman tuotannossa on harkittava." Vaikka tuohon toteamukseen sisältyykin "on valmistauduttava harkitsemiseen", se kuitenkin paljastaa, että hallitus pitää

ydinvoimaa sellaisena energiantuottomuotona, joka täyttää myönteisessä muodossa talous-, työllisyys- ja ympäristökriteerit. Kysyä sopii, eikö noiden myönteisiksi koettujen kriteerien täyttäminen riitä itse hallitukselle, ja tietenkin ponsien osalta voi esittää eduskunnalle kysymyksen, eikö tuo riitä ponsien korvikkeeksikin.

Aluepoliittisessa mielessä tätä selontekoa voi kiitelläkin. Sehän suorastaan suosii puun käyttöä. Omalta osaltani totean, että alueellisesti ja lyhyellä tähtäimellä ja tiettyyn mittaan saakka puun käytön lisääminen on suositeltavaa ja ongelmatonta, mutta on myös esitetty pari sellaista kysymystä, joiden edessä ainakin on syytä pysähtyä miettimään, ellei niihin kysymyksiin sitoudukaan. Toinen kysymys on se, onko sittenkin suomalaisten parempi jalostaa puunsa kuin polttaa se. Voidaan sanoa, että nykyteknologian avulla ei juuri pystytä jalostamaan pienempää puuta, mutta onko meidän uskottava, että teknologia ei tässä suhteessa voi kehittyä?

Toisen, ilmeisesti luonnonsuojelijoitakin kiinnostavan asian pitäisi olla se, että suomalaisen metsän kehittymiseen on vuosituhansien aikana kuulunut se, että sinne on lahonnut puujätettä. Jos suomalainen metsä siivotaan puistoksi, mitä vaikutuksia sillä tulee olemaan? Kuten sanottu, ne ovat kysymyksiä, joihin minäkään en sitoudu, mutta niitä sietää kuitenkin pysähtyä miettimään, ennen kuin puun polttoon kovin laajasti ryhdytään.

Turpeeseenkin energiantuottomuotona tämä selonteko ainakin sanallisesti suhtautuu paljon asiallisemmin kuin aiheen ympärillä talvella käyty energiaverokeskustelu. Tuolloinhan kivihiiltäkin yritettiin todistella ympäristönäkökulmasta turvetta puhtaammaksi. Konkreettisesti valtioneuvosto ilmoittaa nyt pyrkivänsä siihen, että EU:n tulevassa energiaverojärjestelmässä turvetta tuottavat ja käyttävät jäsenmaat saavat itse päättää sen verotuksesta. Pyrkimys toteutuneena antaa mahdollisuudet järkevälle alue- ja työllisyysnäkökohdat huomioivalle turpeen käytölle.

Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Kun hallitus selonteossaan nojaa tulevaisuuden energiatoiveissaan voimakkaasti maakaasuun, jää ilmaan muutama keskeinen kysymys: Mistä on tulossa se taloudellisesti mahdollinen kaasuputki? Millä aikataululla lisäkaasun saaminen on mahdollista? Ehtiikö se meidän kestävän kehityksen vaatimukset täyttävään energiatarpeeseemme? Mitkä ovat putken rakentamisen ja käytön ympäristövaikutukset? Mikä on lopulta kaasun hinta silloin, kun me sitä suurimman markkina-alueen marginaalisella reunalla saamme käyttöömme? Ilman vastausta noihin kysymyksiin maakaasu on ilkeämielisten helppo leimata energiaromantiikaksi.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvosto on selonteossaan määritellyt energiapolitiikan tavoitteensa ja toimenpidealueet. Pari lausetta suoraan tekstistä: "Energiapolitiikan kohteena on energiatalous kokonaisuudessaan, eri energialähteet ja -muodot sekä niiden keskinäiset osuudet. Energiapolitiikassa ei siten ole kysymys vain yksittäisten voimalaitosten rakentamisesta tai perusvoimaratkaisujen tekemisestä."

Kun tällä tavoin määrittelystä jättää pois konkretian ja siihen liittyvät tavoitteet, pääsee helposti mieleiseensä lopputulokseen. Varmasti selonteon kokoon raapiminen on ollut hallitukselle hyvin vaikeaa, koska liian monet puolueet, joiden on vaikea kertoa energiapoliittista konkreettista totuutta, ovat olleet sitä kehittämässä. Sillä, mitä on saatu kasaan, saadaan varmasti hengähdystauko tämän vaalikauden ajaksi. Seuraava hallitus joutuu tekemään konkreettisia, oikeita ja realismiin perustuvia energiapäätöksiä.

Onko sillä merkitystä, että esimerkiksi vihreiden esittämä tietämys energia-asioista ei ole johtanut hallituksessa kotimaisten energiavaihtoehtojen suurempaan myötämielisyyteen esimerkiksi kotimaisen energian verotuksessa tai tukemisessa? Muun muassa maailman huippuluokkaa olevan kotimaisen turpeen ja puun polton teknologinen kehittyminen kuitataan fossiilisten polttoaineiden veroetuuksien suhteellisella parantamisella verrattuna edeltävään veroratkaisuun.

Selonteon ajatustenjuoksu esitetään kansainvälisinä tavoitteina, joilla tavoitellaan kansallisia toimenpiteitä. On ihmeteltävä, että Suomen tavoitteet kirjautuvat passiivisesti eurooppalaisten yhteismarkkinoiden odotteluun ilman aktiivisia toimenpiteitä oman energiahuollon kehittämisen turvaamiseksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri on edustajien Aittoniemen ja Vehviläisen kirjalliseen kysymykseen bioenergian näkymistä vastannut, että vasta seuraava hallitus joutuu energiapolitiikassa perimmäisten kysymysten äärelle. Tarkoittaneeko tämä niitä toiveita, että realismiin taipuvainen keskusta ottaisi jälleen vastuuta energiapolitiikan hoidosta nykyistä oppositioasetelmaa enemmän?

Selonteon otsikko on "Suomen energiastrategia", joka tarkoittaa kaiken järjen mukaan kes-

kittymistä kansallisiin energiaratkaisuihin eli siihen, kuinka Suomen energiahuolto järjestetään tulevaisuudessa. Kun selontekoon on tutustunut, siitä jää kuitenkin mielikuva, että kyseessä on enemmänkin kansainvälistymisen strategia, ei kansallinen strategia. Ovet auki ulkomaiselle omistukselle, niin eiköhän pian saada myönteinen ydinvoimapäätös Euroopan yhteisten etujen ja turvallisuudenkin nimissä.

Selonteossa mainittujen toimenpiteiden merkitys jonkun verran arveluttaa, vaikka ne ideologisella tasolla ovatkin sangen mielenkiintoisia. Selonteon mukaan oman maan kansalaisten kakkuvatkaimiin pannaan normimerkinnät ja päästöt lasketaan koko kansantaloutta koskien. Pian tuotamme Suomessa tiukimmin ympäristönormitettua energiaa Euroopassa. Kuluttajia rangaistaan sähkön verotuksella kulutuksesta, paitsi tietysti voi tulla eteen vaihtoehto, että ekomerkkistä sähköä käyttäen verotus saattaisi olla jopa lievempikin.

Energiaintensiivisyys eli energia/bruttokansantuote on hankala tapa mitata pohjoisessa maassa energian kulutusta. Saamme auringon säteilystä ilmaista energiaa kesällä kuten muutkin maat, mutta talvella joudumme auraamaan teitä, lämmittämään rakennuksia, autojen kulutus kasvaa pakkasella ja tulee monia tällaisia lisäenergian kulutusmuotoja Keski-Euroopan ja eteläisen Euroopan maihin verrattuna. Bruttokansantuotteemme kasvaa, koska joudumme kuluttamaan yhä enemmän energiaa.

Yleisen tuomiopäiväenergialiturgian muotoon laaditussa selonteossa on päästy päättelyyn, että voimistuva ilmastomuutos voi johtaa nopeasti täysin arvaamattomaan kehitykseen, jossa nykymuotoiset yhteiskuntarakenteet vaarantuvat maailmanlaajuisesti.

Selonteon idealismin mukaan suomalaiset kohta ajelevat veroratkaisujen johdosta pääkaupungin puhtailla bulevardeilla sähköautoilla, joiden sähkö ilmestyy niihin, kun vain laittaa töpselin lataukseen. Mikään ei ole muuttunut. Koskia emme saa enää rakentaa, samoin Vuotosta vastustetaan. Joutuu kysymään, jääkö selonteon ainoaksi vaihtoehdoksi hajaseudulle piilotettavat, ekologisista syistä kannatettavat atomivoimalat.

Keskustan energiapolitiikka perustuu selkeästi energiatuotannon hajasijoitukseen ja sen rakentamiseen kulutuksen äärelle. Näin myös työllistetään ja pidetään taajamat ja koko Suomi elävänä. Kehä III:n ulkopuolella biomassaa ja muita uusiutuvia energialähteitä käytetään jo nyt paljon sähkön ja lämmön tuotannossa, eikä sitä tulisi hallituksenkaan vierastaa esimerkiksi verotuksen tai muunlaisen kehittämisen muodossa mukaan tulemisessa.

Energian kulutuksesta on selontekoon tehty arvioita, joihin on voitu piirtää näyttävästi poliittisen kynän jälki. Kuvissa 6, 7 ja 8 on esitetty markkinaohjautuva kehitys vuoteen 2025 ja piirretty poliittinen viherviiva alemmalle tasolle energiapoliittiseksi vaihtoehdoksi. Myös kulutuksen arvioinnin taustoissa on hieman tarkistettavaa selonteossa, sillä hallitus olettaa, että energian kulutuksen kasvu säästöjen kautta pienenisi, vaikka talouden kasvuvauhti olisi edelleen voimakas.

Samoin kasvuvauhtia energian kulutuksessa hidastaisi tulevaisuudessa väestön keski-iän nousu ja väestömäärän oletettu hidas väheneminen vuoden 2010 jälkeen. Kuitenkin on esitetty tutkimus tuloksia, joiden mukaan väestön ikääntyminen nimenomaan kasvattaa energian kulutusta; Tilastokeskuksen tutkimus "Kotitaloudet ja energia" vuonna 1996, ulottuen vuoteen 2015. Näiden tietojen mukaan asumiseen käytetään vuoteen 2015 noin 40 prosenttia, autoiluun ja matkailuun 50 prosenttia, ulkomaanmatkailuun jopa 80 prosenttia enemmän energiaa kuin esimerkiksi vuonna 1990. Tämä osittain johtuu siitä, että kotitalouksien koko pienenee ja ikärakenne vanhenee. Soppaa keitetään yhdellä sähköliedellä harvemmalle, ja teknologinen kehitys ja vimpaimien sähkönkulutuksen pieneneminen ei auta, sillä uusia vimpaimia tulee jatkuvasti markkinoille. Esimerkiksi meiltä vielä puuttuvat kotitalouksista jo nyt keksityt jätepuristimet, sähköveitset, jääpalakoneet, hierovat sängyt, geriatriateknologia jne. Onneksi meillä vesisängyt ovat jo käytössä.

Tällä selonteolla Suomen päämääräksi näyttäisi jäävän ekologinen ydintuotanto, jossa harvaan asutuille seuduille laitetaan siellä vielä asuvan muutaman mummon vastustuksesta huolimatta ulkomaalaisomisteisia ydinvoimaloita ja ydinjätteen varastointipaikkoja. Jos kunta ei näitä huoli, niin pannaan vaikka pakkoliitos käyntiin.

Onneksi selonteko ei ole Suomen historiassa mikään merkkipaalu, vaikka sillä varmasti on paljon käyttöä hallituksen oman ajattelun selkeyttämiseksi. Bulevardinvihreällä selonteolla ei kuitenkaan tavoitella mitään konkreettista. Kunniaksi sille on se, että siinä todetaan Euroopan unionin Vihreän kirjan tavoitteita, jotka ovat jo ennen unioniakin olleet keskustalaisen energiapolitiikan lähtökohtina. Tällaisia hyväk-

syttyjä tavoitteita ovat työllisyys, alueellinen kehittäminen, sosiaalinen ja taloudellinen yhtenäisyys silläkin varauksella, että ne eivät ensisijaisesti heti edistäisi päästöjen politiikkaa.

Omiin uusiutuviin luonnonvaroihimme ja biomassoihin perustuvaa energiapolitiikkaa on jatkossa edistettävä entistä rohkeammin työllisyyden ja pienempien paikkakuntien elinvoimaisuuden nimissä. Niihin vaaditaan konkreettisia tekoja, joihin ilmeisesti tarvitaan keskustalaistakin määrätietoisuutta. Ojennamme mielellämme auttavan kätemme näissä asioissa hallituksen suuntaan, mutta haluamme hallitukselta vahvaa kansallista näkökulmaa. Emme voi hyväksyä sitä, että energiapolitiikkamme tältäkään osin perustuisi siihen, että pyrkisimme unionin yhtenäiseen 12 prosentin uusiutuvien energialähteiden osuuteen vuoteen 2010 mennessä, koska Suomessa uusiutuvien energialähteiden osuus energiatuotannosta on jo nyt selonteon mukaan noin 25—30 prosenttia.

Jäämme odottamaan tältä hallitukselta myönteisiä veroratkaisuja kotimaisten energialähteiden puolesta ja ennen kaikkea energiapoliittisten puheiden muuttumista realistisiksi teoiksi. Toivottavaa olisi, että kotimaisille energialähteille perustuvat hankkeet lähtisivät reippaasti käyntiin, ettei seuraavista vaaleista tarvitsisi rakentaa ydinvoimavaaleja. Suomessa on eduskunta päättänyt olla rakentamatta viidettä ydinvoimalaa, joten käytännön tarvetta asian esiin nostamiseksi ei nyt ole. Lisäksi näyttää siltä, että ydinvoimalan rakentajayhtiötä ei ole selkeästi näköpiirissä. Sekin on energian tuhlausta, että täällä vatvotaan samat asiat kerta toisensa jälkeen. Tietenkin äänestäjien vihtominen hurmoshenkeen saa unohtamaan energiapolitiikan konkreettiset tavoitteet. Miten käyttökelpoinen olisi teema "Ydinvoiman puolittaminen vuoteen 2020 mennessä"?

Arvoisa rouva puhemies! Energiapoliittisessa selonteossa on aivan oikein otettu vahvasti esille biopolttoaineet ja maakaasu. Näiden lisäksi meillä on puuta. Ryhdytään sanoista tekoihin ja pannaan energiapuu palamaan ja hyödyttämään koko kansakuntaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hämmästyttävää, että keskustassa vastustetaan ydinvoimaa ja kannatetaan puun käyttöä. Puu ja ydinvoima ovat samalla puolella tässä asiassa. Suomella on varaa ja mahdollisuuksia saada vauhtia hakepuun käyttöön, jos meillä on riittävästi kansantuloa. Jos ydinvoima puolitetaan, kansantulo alkaa myös puolittua, ja siinä ollaan todella heikossa asemassa.

Meillä on paljon Etelä-Suomessa kuusta, joka kasvaa. Se pitäisi hiertää paperiksi, ja siihen tarvitaan ydinvoimaa. Jos sitä ei tehdä, ne puut vähitellen lahoavat ja kantotulot putoavat myös, ja sekin on menetys Suomelle. Sen sijaan, että puu käytettäisiin ja estettäisiin sen lahoaminen, annetaan lahota ja yhä enemmän tulee hiilidioksidia ilmakehään.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on useassa puheenvuorossa epäilty sitä, että teollisuus ei ole kiinnostunut ydinvoimasta. Täällä on jopa ihan näillä sanoilla sanottu; äskeisessä puheenvuorossa se tuli hyvin piilotetusti sanottua ja esille. Mutta kyllä kun lehtiä lukee ja ammattijulkaisuja, niin IVOn uusi toimitusjohtaja on hyvin selkeästi toivonut nimenomaan eduskunnan kannanottoa ja ihan selkeää vaihtoehtoa, että se olisi nimenomaan ydinvoima. Jos ajatellaan, minkälainen firma IVO on, niin sillä on kyllä merkitystä, ja en ole kuullut kenenkään todella teollisuusmiehen vastustavan tätä kannanottoa. Nimenomaan sitä pelätään, että eduskunta toisen kerran menee tyrimään tämän asian. Se on mielestäni se huono asia, jota teollisuudessa pelätään.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Komi sanoi, että Suomen energiaintensiivisyyttä ei voi verrata muihin maihin, kun meillä on tämä talvi. Tämä on hyvin yleinen väärinkäsitys, mutta tosiasiassa asuntojen lämmittäminen ei Suomessa vie energiaa juurikaan sen enempää kuin Keski-Euroopassa sen takia, että täällä toisaalta on paksummat seinät, ja täällä ei tarvitse asuntoja myöskään jäähdyttää, mikä on paljon energiavaltaisempaa puuhaa. Kun täällä vielä asutaan tiiviisti pienissä asunnoissa, tämä ei selitä sitä.

Se, mikä Suomen erityisolosuhteista seuraa, on toisaalta se, että meillä yhdyskuntarakenne, nimenomaan taajamat, ovat hyvin hajanaisia. Tämä aiheuttaa paljon liikkumisen tarvetta, ei siis se, että me asumme isossa maassa, vaan se, että me olemme rakentaneet surkeita kaupunkeja.

Toinen seikka, joka vaikuttaa tähän, on se, että kansainvälisessä työnjaossa Suomella on

energiavaltaista tuotantoa paljon, ja niitä päästöjä ei pitäisi laskea Suomen osuudeksi ollenkaan. Jos Suomen energiataseesta poistetaan vientiteollisuuteen sisältyvä energia ja lisätään tuontituotteisiin sisältyvä, meidän energiaintensiivisyytemme laskee noin 25 prosentilla. Senkin jälkeen se on korkea sen takia, että suomalainen kulutusmuoto on tämmöinen moukkamaisesti tavaroihin painottuva, kun meitä ehkä kauemmin elintasosta nauttineet kansakunnat ovat jo siirtyneet palveluvaltaiseen kulutukseen, mikä on vähemmän energiaa syövää. Mutta meillä nimenomaan liikenne syö paljon energiaa verrattuna muihin maihin, sen sijaan lämmitys juurikaan ei.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiurille totean, miksi kantani on, että puu olisi hyödynnettävä ensin energiataloudessa. Näen, että jos ydinvoima, joka on helppo ratkaisu, toteutetaan, vaikeammin toteutettavat ratkaisut hylätään, se on nähty tässä kehityksessä aikaisemminkin. Lähdin siitä syystä siitä mallista, että käytetään ensin kotimaiset ratkaisut ja sen jälkeen, jos on välttämätöntä, ydinvoima tulee esiin.

Siihen, että teollisuus ei ole kiinnostunut rakentamisesta, totean, että teollisuuden on sittenkin tehtävä hakemus, eikä niin, että eduskunta tekee ratkaisun teollisuudelle ennen kuin se tekee hakemuksen, ja siihen olisi hallituksen annettava vinkki teollisuudelle, että hakemuksen voi jättää. Se on hallituksen vastuuta.

Ed. Soininvaara on aivan oikeassa, että ei asuntojen lämmitys kovin paljon vie, mutta niiden asuntojen rakentaminen jo vie selvästi enemmän energiaa kuin joissakin lämpöisissä maissa. Kyllä tämä lisää jonkin verran meidän energiatasettamme.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Taloudellinen toimeliaisuus perustuu yrittäjien, teollisuuden ja kansalaisten luottamukseen tulevaisuuden suhteen, ja hallitus ja eduskunta voi sitä tietenkin omilla päätöksillään joko vahvistaa tai horjuttaa. Energiapoliittiset ratkaisut ovat osa tätä kokonaisuutta. Keskustelu on usein pyörinyt yksisilmäisesti jonkin yksittäisen ratkaisun vaiheilla, oli se lisärakentaminen ydinvoiman osalta tai jonkin turvevoimalan iltalypsynomainen koplaaminen johonkin kummalliseen energiapakettiin.

Nyt käsittelyssä oleva selonteko antaa mielestäni selkeät evästykset tulevaisuuden rakentamiseen kiihkottomasti ja järkevällä tasolla, mikäli siihen vain tästä talosta löytyy tahtoa.

Suomen teollisuuden etu vaatii pitkäjänteistä ja järkevää energiapolitiikkaa. Taloudellisen kasvun turvaaminen vaatii kilpailukykyiseen hintaan tuotettua energiaa. Samalla on otettava huomioon erityisesti energiatuotannon ympäristöystävällisyys ja myös kotimaisuusaste.

Sähkönkulutuksen on arvioitu kasvavan nykyisestä noin 70 terawattitunnista noin 120 terawattituntiin vuoteen 2025 mennessä eli kysynnän kasvun oletetaan olevan ajanjaksolla noin 70 prosenttia. Selonteon kysyntää hillitsevän strategian tavoitteeksi on asetettu noin 100 terawattitunnin sähkönkulutus vuonna 2025. Siinäkin on kasvua nelisenkymmentä prosenttia nykyiseen verrattuna.

Peruskysymys on, kuinka lisääntyvä sähkön tarve tuotetaan. Nähdäkseni vaihtoehtoja on. Valinta niiden välillä on mitä suurimmassa määrin poliittinen arvovalintakysymys.

Pohdittaessa eri vaihtoehtojen välillä on otettava huomioon niin Suomen solmimat kansainväliset ympäristösopimukset kuin muut, eettiset ja ympäristölliset kysymykset. Perusvoimaratkaisuksi valittavissa on kolme päätuotantomuotoa: kivihiileen, maakaasuun tai ydinvoimaan perustuvat tuotantomuodot. Nämä eivät ole kuitenkaan täysin toisiaan pois sulkevia. Kahden eri perusratkaisun kombinaatio on hyvin mahdollinen.

Tavoitteeksi asetettu hiilidioksidipäästöjen vähentäminen ei onnistu kivihiiltä käyttämällä. Kasvihuonekaasuja lisäävä hiilivoima on kestävän kehityksen kannalta kestämätön ratkaisu. Kasvihuonekaasujen vaikutuksesta maapallon ilmastoon on ilmestynyt useita tutkimuksia, joiden mukaan maapallon lämpötila on jo tähän mennessä noussut niiden vuoksi ja on ehkä edelleen nousemassa kiihtyvällä vauhdilla. Nämä ilmastolliset muutokset saattavat vaikuttaa tuhansia vuosia eteenpäin.

Olisi moraalitonta vaatia kehitysmaita ja muita nousevia talouksia vähentämään omaa hiileen perustuvaa energian tuotantoaan, mikäli korkean osaamisen ja korkean elintason Suomessa tähän tuotantomuotoon edelleen panostettaisiin.

Maakaasun käyttö fossiilisista polttoaineista ympäristöystävällisimpänä on yksi vaihtoehto perusratkaisuksi. Sen osalta Suomen on etsittävä ratkaisuja molemmista ilmansuunnista, niin Venäjältä kuin Norjastakin. Maakaasun käytön tulevaisuuden kannalta on olennaista sen huoltovarmuuden järjestäminen. Eurooppalaisen ver-

koston rakentaminen näyttää ehdottomalta edellytykseltä. Verkon rakentaminen ei ole kuitenkaan yksinomaan Suomen päätettävissä. Eri maiden intressit ovat eri luonteisia, ja maakaasuverkon rakentaminen on tässä valossa vielä epävarmaa, ja yksinomaan sen varaan tuudittautuminen olisi arveluttavaa.

Avoimiin sähkömarkkinoihin siirtyminen Euroopan tasolla on lapsenkengissä. Tämän vuoksi energiatuotanto on vielä pitkään kansallisiin päätöksiin perustuvaa, niin myös Suomessa. Täysin avoimet ylikansalliset markkinat ilman kotimaista energiantuotantoa ovat näillä näkymin ajatuksena mahdottomat, vaikka nimenomaan ympäristöeettisistä syistä pyrkimykset energiantuotannon keskittämiseen sellaisille alueille, joilla se olisi kaikkein kestävimmin mahdollista, sitä puoltaisivatkin. Energiayhteistyön lisäämistä kansainvälisin sopimuksin ei kuitenkaan pidä haudata, ja Euroopan unioni on tässä luontevin yhteistyön edistäjä.

Kotimaisista perusvoimavaihtoehdoista järkevimpänä on ydinvoimaan perustuva energiantuotanto varsinkin siinä tapauksessa, jos maakaasuverkon kehittäminen takkuilee vielä pitkään. Ydinvoimaa puoltavat niin sen tehokkuus, huoltovarmuus kuin ympäristöystävällisyyskin. Hallitus oikeastaan esittää tässä perusvoimaratkaisun tutkimista sillä tavoin, että seuraavissa hallitusneuvotteluissa voitaisiin sopia energialinjasta ilman epätietoisuutta eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuudesta ja toteuttamismahdollisuuksista.

Näyttää olevan kiistaa siitä, ollaanko edelleen siinä linjassa, jonka edellinen eduskunta teki sulkiessaan pois ydinvoiman mahdollisten ratkaisujen joukosta, vai pitäisikö tulkita selontekoa sillä tavoin, että itse asiassa tässä kaikkien muiden vaihtoehtojen rinnalle myös ydinvoima on nostettu mahdolliseksi ratkaisuksi. Yhtä mieltä näkyy oltavan kuitenkin siitä, että erityistä lisäselvittelyä tarvitaan nyt lähinnä maakaasun saatavuudesta ja huoltovarmuudesta. Muiden tuotantomuotojen osalta tuntuisi tietoa olevan enemmän.

Vaikka uskon, että päätöstä lisäydinvoiman rakentamisesta ei voida loputtomiin siirtää, nyt tavallaan esitetty harkinta-aika saattaa olla tarpeen. Joka tapauksessa on selvää, että pelkkä energian säästö ei tuota sellaista käytön tehostumista, että nykyinen energiantuotanto riittäisi, jos teollisuus ylipäätään kasvaa tai sen halutaan kasvavan Suomessa.

Eduskunnan tulee kyetä vastuullisiin energialinjauksiin, jotta energian saannin epävarmuudesta ei tule yksi maamme teollisuuspolitiikan kompastuskivistä. Jos tämä eduskunta ei nyt teekään ehkä perusvoimaratkaisua, ei energiapolitiikka ainakaan muutoin saa halvaantua. Erityisesti puun käyttöä sähkön ja kaukolämmön polttoaineena tulisi tukea nykyistä enemmän, eikä näitä ratkaisuja tarvitse lykätä. Itse asiassa panostuksia uuden teknologian kehittämiseen tulisi voimakkaasti lisätä välittömästi seuraavassa valtion budjetissa.

Viime talven energiaveroratkaisun yhteydessä luotu tuki puuta käyttäville pienvoimaloille oli ihan hyvä alku, vaikka energiaveroratkaisua muutoin tässäkin yhteydessä on moitittu. Mutta tosiasiassa pienvoimalatuki merkitsi sitä, että useat puuta polttoaineena käyttävät, lämmöntuotantoon ja sähköntuotantoon erikoistuneet voimalaitokset voivat huoletta jatkaa puun käyttöä. Lisäksi uusia investointeja ihan selvästi on lähdössä tämän takia liikkeelle. Jos puusta tulisikin nykyistä merkittävämpi alueellisen tai paikallisen energiantuotannon polttoaine, edistyisi myös paljon puhuttu Itä-Suomen työllisyys. On arvioitu, että puuenergian tuotantoketjussa on potentiaalia jopa tuhansiin uusiin työpaikkoihin nimenomaan Itä-Suomessa. Puuenergiaa tukemalla hallituksella ja eduskunnalla olisikin mahdollisuus konkreettisesti toteuttaa Itä-Suomen työttömyyttä alentavaa politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Ydinvoiman lisärakentaminen on pidettävä yhtenä varteenotettavimpana vaihtoehtona Suomen energiastrategiassa, ja toivon mukaan eduskunta voi selonteon käsittelyssä vahvistaa sitä tulkintaa, joka selonteon joillekin lukijoille on tullut, että hallitus on tässä halunnut palauttaa sen mahdollisten keinojen joukkoon. Sen lisäksi maakaasun käytön lisääminen ja puuhun perustuva energiantuotannon lisäys ovat varteenotettavia valintoja energiastrategiassamme.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En oikein ymmärtänyt, miksi meidän pitäisi odottaa jotakin maakaasuselvitystä, kun jokseenkin yksinkertaisilla laskutoimituksilla voi nyt heti laskea, että maakaasu ei ratkaise Suomen ympäristöongelmia. Meidän on, niin kuin ed. Viitamies totesi, 30 terawattituntia saatava sähköä aikaan lähivuosikymmeninä. Ehkä siitä 10 hyvin optimisesti laskettuna saadaan puulla ja ehkä maakaasun käytöllä, kun saadaan parempi hyötysuhde vanhoissa kaukolämpölaitoksissa. Parikymmentä terawattituntia jää uutta

sähköä tehtäväksi. Kun päästöt tällä hetkellä ovat 15 prosenttia yli Rion sopimuksen, siitä suuri osa saataisiin putoamaan panemalla maakaasu kaikkiin niihin paikkoihin, missä nyt on hiiltä. Mutta edelleen jää se 20 terawattituntia sähköä tehtäväksi. Se ei millään muulla kuin ydinenergialla synny ilman hiilidioksidipäästöjä, joten ei tässä mitään sen kummempia laskutoimituksia maakaasun suhteen tarvita.

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Haitatonta tapaa tuottaa energiaa ei ole olemassakaan. Pienhiukkasest ovat energiantuotannon uusi terveysuhka, ja tähän ongelmaan puututaan selonteossa. Pienhiukkaset syntyvät energiantuotannon, teollisuuden ja liikenteen polttoprosesseissa. Maailman Terveysjärjestön mukaan hiukkaset tappavat jopa 100 000 ihmistä Euroopassa vuodessa. Suomessakin arvellaan hiukkasten aiheuttamia kuolemantapauksia olevan vuodessa 200—400 ja tämän lisäksi useita kymmeniä tuhansia hengitystiesairauksia. Pienhiukkasten vaarallisuudesta on tällä hetkellä sekä pitkällä että lyhyellä aikavälillä selvää näyttöä. Akuutteja ongelmia ovat hengitystiesairaudet ja pidemmällä jaksolla keuhkosyöpä ja sydäninfarkti.

Pienhiukkaspäästöjen kannalta energiamuodot ovat eri asemassa. Vähiten niitä tuottavat vesi ja ydinvoima, aurinko- ja tuulivoima. Maakaasu on voimalaitospolttoaineista selkeästi paras ja pahimpia ovat hiililaitokset.

Valtioneuvosto haluaa ohjata energiapolitiikkaa muun muassa siihen suuntaan, että tuotettaisiin vähemmän hiilipitoista energiaa. Bioenergian ja muun kotimaisen energian tuottoa pyritään lisäämään ja toisaalta riittävän monipuolisten ja edullisten energiavaihtoehtojen varmistamiseen pyritään. Muun muassa näiden tavoitteiden toteuttamiseksi olisi vesivoiman lisääminen hyvä vaihtoehto. Vesivoima ei myöskään tuota pienhiukkasia.

Kuitenkin on valitettavasti todettava, että selonteko suhtautuu aika nuivasti vesivoimaan. Itse asiassa selonteossa mainitaan vesivoima kolmessa eri kohdassa. Ensinnä todetaan, että vesivoiman lisärakentamisen osalta valtioneuvoston kantana on, ettei koskiensuojelulakia muuteta. Jonkin ajan kuluttua todetaan, että sähköntuotantomuodoista vesivoiman lisäämismahdollisuudet ovat rajalliset. Näin tietysti on, koska todetaan aluksi, ettei haluta puuttua koskiensuojelulakiin. Siitä on selvänä johtopäätöksenä, että silloin ne mahdollisuudet ovat rajalliset.

Maailmalla kuitenkin vesivoimaa rakennetaan ja sitä rakennetaan useissa maissa niiden maiden vihreiden toivomuksesta, muun muassa Saksassa ja Japanissa. Selontekokin toteaa, että maailman energian tuotannossa oletetaan vesivoiman osuuden hieman lisääntyvän. Samalla todetaan, että ydinvoimaa samana aikana tullaan todennäköisesti hieman vähentämään eli seuraavien 20 ja 30 vuoden aikana.

Vesivoiman rakentaminen on Suomessa suojelupäätösten tähden vaikeammassa asemassa kuin fossiilienergian. Suomella kuitenkin on pitkät perinteet vesivoiman rakentamisessa. Esimerkiksi Imatrankosken voimalaitos lähestyy 70 vuoden ikää. Siellä turbiinien ja generaattoreiden peruskorjaukset pidentävät näiden laitosten taloudellista käyttöikää kymmenillä vuosilla.

Minua on hämmästyttänyt se välinpitämättömyyskin, joka vesivoiman rakentamiseen Suomen energiapolitiikassa on olemassa. Vesivoima kuitenkin on turvallista ja luotettavaa. Se on säätöenergiana edullista. Se on kotimaista, rakentamisvaiheessa hyvin työllistävää, raaka-aine on ilmaista ja toimitus on varmoissa käsissä. Suomessa olisi mahdollista lisätä voimakkaastikin vesivoiman käyttöä. On isoja hankkeita, mutta on myös pieniä hankkeita. Tämänkin selonteon yhtenä johtopäätöksenä on hajautetun energian tuottaminen, sitä pidetään hyväksyttävänä. Tähän sopisi myös pienvesivoimaloiden rakentaminen, joiden mahdollisuudet ovat kuitenkin kohtalaiset. Liki 300 megawattia voitaisiin energian tuotantoa pienvesivoimaloilla Suomessa lisätä.

Rouva puhemies! Energiapolitiikka on myös tärkeä osa aluepolitiikkaa, eli se on omaehtoista alueen vahvuuksista lähtevää kehittämistä. Tämä tarkoittaisi sitä, että hyväksi käytetään eri alueiden omat energialähteet. Lapissa se tarkoittaisi bioenergian lisäkäyttöä, turpeen ja puun, virtaavan veden energian talteen ottamista, tuntureiden ja merenrantojen jatkuvan tuulen kiinni nappaamista ja aurinkoenergian lisäämistä. Kesäisinhän siellä paistaa aurinko ympäri vuorokauden. (Ed. Aittoniemi: Pallaksella tuulee aina!) — Näin tekee.

Alue- ja energiapolitiikan yhteensovituksesta mielestäni sopii hyväksi esimerkiksi uutinen Lapin Kansasta ihan hiljattain, jossa todetaan näin: "Vapo Oy on toimittanut Rovaniemen Energian omistamaan Suosiolan voimalaitokseen sen kahtena ensimmäisenä toimintavuotena miljoona kuutiometriä kotimaista polttoainetta, turvetta ja haketta. Määrä vastaa 100 miljoonan markan

öljylaskua, joka on jäänyt hyödyttämään oman maakunnan talouselämää." — Juuri näin, alueen omien vahvuuksien hyväksikäyttöä.

Rouva puhemies! Viime viikkojen aikana on tuntunut siltä, että ympäristöministeriö ja sen Natura 2000 -esitys ulottaa verkkonsa niin aluepolitiikkaan, energiapolitiikkaan kuin ympäristöpolitiikkaankin. Muutama mielenkiintoinen johtopäätös on ympäristöministeriön esityksen pohjalta johdettavissa. Ne ovat energiapoliittisia johtopäätöksiä.

Ympäristöministeriö nimittäin esittää Inarijärveä ja Ounasjokea Natura 2000 -esitykseen. Inarinjärvi on vuosikymmeniä ollut säännöstelty järvi, ja Ounasjoki, joka on erityislailla suojeltu, on muutamia kilometrejä Valajaskosken säännöstelyallasta. Johtopäätös mielestäni on se, että ympäristöministeriössä ollaan sitä mieltä, että säännöstellyissä vesistöissä on suojeltavia luontoarvoja elikkä se on myös hyväksyttävä energiamuotona.

Vuotos on tällä hetkellä vesioikeuden käsittelyssä. On hyvä, että näin on, mutta se ei ympäristöministeriölle riitä estämään Vuotoksen rakentamista, vaan ympäristöministeriö esitti yli 10 000 hehtaaria Kemihaaran soita Naturaan, vaikka Vuotos-alueella ei ole mitään sellaisia luontoarvoja, joita mistään muualta ei olisi löydettävissä. Onkin toivottavaa, että valtioneuvosto palauttaa Natura-ohjelman tältä osin Lapin ympäristökeskuksen esityksen mukaiseksi.

Rouva puhemies! Muun muassa ed. Juhantalo totesi, että keskustelu ei auta, tarvitsemme myös tekoja. Eduskunta keskustelee, ja se on eduskunnan tehtävä. Kauppa- ja teollisuusministeriön virkamiehistäkin vielä jotkut jaksavat kuunnella, ja se on heidän tehtävänsä ja osansa. On todettava, että kauppa- ja teollisuusministeriö on kuluneiden vuosien aikana satsannut hyvästi energian säästöön ja energiateknologian kehittämiseen useiden laajojen tutkimusohjelmien avulla: On Liekki II, Bioenergiaa, Nemo II, Sihti II, Mobilea, Sulaa, Kestävää paperia, Rakettia, Termoa jne. On hyvin toivottavaa, että jatkossakin valtioneuvosto ja eduskunta pitävät huolen siitä, että vastaavanlaisiin tutkimusohjelmiin huolehditaan rahoitusta, semminkin kun ei ole olemassa haitattomia energiamuotoja. Kaikissa niissä on jotkin haitalliset vaikutukset, ja sen tähden säästetty energia on kaikkein turvallisin energia.

Rouva puhemies! Meidän puheenvuoromme ovat pisara meressä, mutta loppujen lopuksi näistä meidän pienistä puheenvuoroistamme koostuu se energiapaletti, jota tämä eduskunta haluaa viedä eteenpäin.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rask mainitsi lopussa, että säästetty energia on turvallisinta. Todellisuudessahan se on ollut kaikkein kalleinta ja kaikkein vaarallisinta Suomessa. Kun ryhdyttiin energiaa säästämään, tiivistettiin talot liikaa lämmitysenergian säästämiseksi ja saatiin hometaloja, homesairauksia. Kaiken lisäksi vielä radon-pitoisuus asunnoissa kasvoi niin, että se vastaa suurin piirtein samaa lisäannosta kuin mitä Tshernobylin pahimman laskeuman alueella ihmiset saavat. Suomalaiset ovat vapaaehtoisesti ottaneet tämän annoksen. Säästetty energia on siis todella vaarallista, jos sitä väärin säästetään.

Mutta haluaisin korjata vielä erään huomautuksen. Selonteossa ei sanota, että ydinenergian käyttö vähenee, vaan sanotaan, että maailman energiantuotannosta ydinvoima vähentyy hieman. Mutta kun energia kasvaa kaksinkertaiseksi suurin piirtein 30 vuoden kuluessa, niin ydinenergia ilmeisesti ei kasva ihan kaksinkertaiseksi. Todellisuudessa voi käydä kyllä ihan toisella tavalla. Se voi kasvaa paljon enemmän.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rask puhui aivan ansiokkaasti hiukkaspäästöistä ja niiden aiheuttamista terveyshaitoista. Hiukkaspäästöihinhän ja niiden terveyttä haittaaviin vaikutuksiin on viime aikoina kiinnitetty erityisesti huomiota. Itse asiassa tämä seikka on keksittykin ihan viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden kuluessa.

Suomessakin on asiaan puuttunut ympäristöterveystoimikunta, joka on tehnyt asianomaiset esitykset. Polttoprosesseista ja liikenteestä peräisin olevat pienhiukkaset, mikrohiukkaset, ovatkin yhdyskuntailman pahimmat terveyshaittojen aiheuttajat. Ne aiheuttavat sairauksia ja jopa kuolemantapauksia.

Yhdyskuntailman laadun parantaminen vähentämällä energiatuotannon ja teollisuuden päästöjä on aivan ensiarvoisen tärkeätä. Tässä energiapoliittiset tavoitteet tukevat täysin terveystavoitteita, mikä on todettava.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rask otti aika mielenkiintoisen aspektin energiapoliittiseen selontekoon ja se oli aluepolitiikka. Se oli oikeastaan ensimmäinen puheenvuoro siitä, mutta sinänsä ihan hyvä näkökohta. Kun olen valmistautunut tähän kes-

kusteluun ja lukenut selontekoa ja tutustunut myös koskiensuojeluohjelmaan ensimmäisen kerran elämässäni eilen illalla, niin täytyy kyllä sanoa, että olen vilpittömästi hallituksen esityksen kannalla, että jätettäisiin koskiensuojeluohjelma ihan silleen ja kosket rauhaan.

Kyllä minä ymmärrän tietysti, että se luo työpaikkoja sinne, mistä ed. Rask on kotoisin, jos niitä valjastetaan. Varmasti se toisi varautta alueelle, mutta kyllä varmasti on myös niin, että jos niitä ei valjasteta ja annetaan ohjelman mukaisesti koskien pauhata, sekin tuo. Se tuo turismia. Eivät turistit tule katsomaan voimalaitoksia. Kyllä me tulemme sinne katsomaan ja meidän mukanamme moni muu niitä valjastamattomia koskia. Tämä on aikamoinen kannanotto.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ainakin tässä minun painoksessani todetaan, että energian tuotannosta oletetaan ydinvoiman vähentyvän hieman tarkasteltavien 25—30 vuoden aikana. Sivulla 20 näin sanotaan. (Ed. Tiuri: Suhteellisesti, mutta ei absoluuttisesti!)

Minä arvostan tavattomasti ed. Tiurin näkemyksiä energiapolitiikasta. Joistakin asioista olen jyrkästi eri mieltä hänen kanssaan. Mutta kyllä hänen kommenttinsa nyt meni aika pitkälle, että energian säästäminen olisi vaarallista ja haitallista. Tietysti, jos se tehdään huonosti, niin kuin hän homeasioita esimerkiksi kuvasi, se on haitallista, mutta kyllä minä pysyn edelleen kannassani, että jos energiaa pystytään oikealla tavalla säästämään, se on todella hyvin hyvä asia.

Koskiensuojeluasioista olen tähän saakka ollut sitä mieltä, että sekin on ihan hyvä, että ne on erityislailla suojeltu. En ole vielä ollut esittämässä sen purkamista mutta toisaalta tiedän, mitä siellä on oltu katselemassa muutama viikkokin sitten. Oikein television kanssa oltiin tekemässä kohu-uutisia siitä, kuinka tulvat riehuivat ja ihmishenkiäkin jopa menetettiin. Näin ei tapahdu valjastetuissa joissa. Kauneus voi olla katsojan silmässä, mutta asioilla on monet puolensa.

Ed. K a l l i o: Rouva puhemies! Energiatalous on jo nyt osoitettavissa syylliseksi tulevaisuudessa konkretisoituviin ilmasto-ongelmiin. Energia on kuitenkin ollut ja tulee olemaan edellytys teollistumiselle, automaatiolle, tietoyhteiskunnalle ja hyvinvoinnille. Kasvupotentiaali energian käytölle on maailmanlaajuisesti valtava, näin erityisesti kasvu-uralle päässeissä Aasian maissa. Maapallollamme on tällä hetkellä noin 2 miljardia asukasta, joilla ei ole sähköä. Maapallon väkiluku myös kasvaa hyvää vauhtia erityisesti kehitysmaissa, joiden asukkaat tavoittelevat korkeampaa elintasoa. Tämä tuo mukanaan myös huomattavaa energian käytön lisäystä, joka perustunee ensisijaisesti fossiilisiin polttoaineisiin: hiileen, maakaasuun ja öljyyn. Näyttääkin siltä, että hiilidioksidipäästöjen kasvua ei voida välttää, ei vaikka teollisuusmaissa energiatarpeet kasvavatkin varsin maltillisesti.

Suuri ratkaisematon kysymys onkin, miten energian käytössä voidaan kantaa vastuu ilmastomuutoksista tai luonnonvarojen riittävyydestä. Ilmastonäkökohdat eivät anna eristäytymismahdollisuutta, eivät edes Suomelle. Sen sijaan energiavarojen riittävyys ei lähitulevaisuudessa muodostane uhkaa energian käytölle.

Energia on jo pitkään ollut kestoaihe meidän poliittisessa keskustelussamme. Se on kuitenkin ollut puhetta ilman selkeitä linjauksia ja toimenpiteitä. On suuri vaara, että tämäkin selonteko jää yhdeksi sinänsä hyväksi ja perustelluksi puheenvuoroksi energiapolitiikkamme tulevaisuudesta.

Selonteon lähtökohta siitä, että energian tuotanto perustuu mahdollisimman useaan primäärienergialähteeseen, on aivan oikea. Ongelmana vain on se, että ratkaisun tekemisellä perusvoiman tuottamisesta alkaa olla kiire. Toivottavasti tämän energiapoliittisen selonteon myötä me pääsemmekin nopealla aikataululla kohtuuhintaisen energian saatavuuden turvaaviin selkeisiin ratkaisuihin. Sitä odottavat niin teollisuus kuin kotitaloudetkin.

Jos arvioidaan maamme energiajärjestelmää, niin se on monessa suhteessa varsin hyvä. Yhdistetyn sähkön ja lämmön tuottajina ja alan teknologian kehittäjinä olemme maailman huippuja. Polttoaineiden ja sähkön jakeluverkostot ovat Suomessa erittäin kattavat. Puhtaiden liikennepolttoaineiden kehittäjinä olemme edelläkävijöitä. Ydinvoimalaitoksiemme käyttöaste on maailman korkein. Biopolttoaineita käytämme teollisuusmaista ilmeisesti eniten. Sähkön hankintamme on myös varsin monipuolisella pohjalla.

Vaikka meillä perusasiat ovat hyvässä kunnossa, niin tulevia energiapoliittisia ratkaisuja koskeva keskustelu on ollut tuuliajolla. Meillä on ollut erittäin suuri epätietoisuus tulevasta suunnasta. Johtuneeko tämä siitä, että energiasta on tullut eräänlainen itsestäänselvyys? Se mielletään osaksi hyvinvointia, jonka eteen ei tarvitse ponnistella. (Ed. Ihamäki: Töpseli seinään!) Energian keskeistä roolia yhteiskunnassa ei enää tie-

dosteta, vaikka sen tehokas hyväksikäyttö on tuonut ehkä enemmän hyvää tällä vuosisadalla kuin mikään muu. — Näinhän se nähdään. Töpselistähän se tulee. Töpseli seinään. Sieltähän sitä sähköä tulee.

Energian osalta meidän pitäisikin aina muistaa pari perusasiaa. Ensinnäkin, että se on perushyödyke, jota ilman me emme tule toimeen. Etenkin täällä pohjoisilla kylmillä alueilla me olemme täysin riippuvaisia energian jatkuvasta saannista. Yhteiskunnan toiminnot pysähtyisivätkin hyvin pikaisesti, mikäli energian saanti vain lyhyeksikin ajaksi lakkaisi. Toiseksi energian tehtävä on lämmittämisen ohella korvata ihmistyötä, ihmisen raadantaa ja tehdä näin elämämme helpommaksi.

Vaikka me olemme 1990-luvulla kokeneet syvän laman, on sähkön käyttö kasvanut keskimäärin 2 prosentin vuosivauhdilla, ja myös vuoteen 2010 ulottuvat arviot sähkön tarpeesta osoittavat saman suuntaista, keskimäärin 2 prosentin vuosikasvua. Tämä merkitsee sitä, että me joka vuosi tarvitsemme lisää voimalaitostehoa tai tuontisähköä noin 300 megawattia. Eduskunnan kiireellinen tehtävä onkin tehdä tarvittavat päätökset siitä, miten sähkön tarve voidaan tyydyttää mahdollisimman taloudellisesti siten, että Suomi selviää kunnialla myös ilmastotavoitteistaan. Kustannustason ja erityisesti tuontihintojen pitämiseksi kurissa tarvitaan Suomessa kohtuuhintaista omaa sähkön tuotantoa, ja tämä ei ole mahdollista, ellemme luo pitkälle tulevaisuuteen ulottuvia ja ennustettavissa olevia edellytyksiä omalle sähkön tuotannolle.

Valtioneuvosto aivan oikein selonteossaan toteaa huolehtivansa siitä, että sähkönhankintamahdollisuudet kehittyvät vastaisuudessakin monipuoliseen suuntaan sekä polttoainevalintojen että tuotantoteknologioiden osalta. Mitään teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoista tai ympäristötavoitteita tukevaa toimintamuotoa ei selonteon mukaan suljeta pois päävaihtoehtojen joukosta. Tämä on aivan oikeaa linjausta. Mitään toteuttamiskelpoista sähköntuotantomuotoa ei pidäkään sulkea pois.

Mutta Suomessa ydinvoima on käytännössä asetettu muita sähköenergian tuotantomuotoja huonompaan asemaan. Muita voimalaitoksia voi rakentaa ilman monimutkaisia, pitkällisiä ja kalliita lupamenettelyjä ja ilman eduskuntapäätöksiä.

Myös toinen ympäristön kannalta edullinen sähköntuotantomuoto vesivoima on suojelupäätösten vuoksi vaikeammassa asemassa. Vesivoiman mahdollisen lisärakentamisen osalta kylläkin yhdyn selonteossa esitettyyn kantaan siitä, että meidän ei tule koskiensuojelulakia avata.

Ydinvoima sen sijaan on otettava täällä eduskunnassa ja hallituksessa uudelleen ennakkoluulottomaan tarkasteluun. Perusvoiman tuotannossa hiilivoiman kanssa voi näillä näkymin kilpailla vain ydinvoima, ja mikäli ydinvoima on vaihtoehtojen joukossa, hiilivoiman tulevaisuutta voidaan tarkastella uudelta pohjalta siten, että talouden ja ympäristön tavoitteet tulevat mahdollisimman hyvin yhteen sovitetuiksi. Uusi perusvoimayksikkö ei mitenkään sulje pois maakaasu- tai biovaihtoehtoja. Niille on oma paikkansa yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa, sähkön huippukuormien tyydyttämisessä ja teollisuuden polttoaineena.

On syytä myös todeta, että pääosa Suomeen tällä hetkellä tuotavasta sähköstä tehtäneen ydinvoimalla. Tästä johtuen ydinvoiman osuus Suomen sähkön käytössä on ymmärtääkseni viime vuosina lisääntynyt. Jotenkin vain erikoista on, että tätä tilannetta pidetään hyväksyttävämpänä kuin sitä, että vastaava määrä ydinsähköä tehtäisiin suomalaisin voimin ja suomalaisessa valvonnassa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kysyä, mikä on Suomen uskottavuus YK:n ilmastosopimuksen osapuolena. Mikäli me haluamme pysäyttää hiilidioksidipäästöjen kasvun lähivuosikymmeninä, on meillä oltava käytössä lisää ydinvoimaa, lisää maakaasua ja lisää biopolttoaineita. Hiilivoimaa lisäämällä voimme kyllä turvata riittävän edullisen perusvoiman saannin, mutta se merkitsee väistämättä ympäristösitoumuksien rikkomista, ja tällaiseen epärehellisyyteen ei meillä uskottavana kansakuntana ole varaa.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Tämänkertainen hallituksen selonteko on varsin mielenkiintoinen ja ehkä selonteoista keskivertoa parempikin, vaikka mitään uutta, järisyttävää avausta hallituksen selonteko ei toki pidä sisällään. Ehkä tämä on sitä mahdollisen taidetta. Selonteko on kuitenkin oikein hyvä pohja energiapoliittiselle keskustelulle, jota tässä salissa tänään on todella riittänytkin.

Mielestäni aika suorasukaisesti ja paljastavastikin selonteossa todetaan, että kauppa- ja teollisuusministeriö tulee tämän vaalikauden aikana laatimaan raportin energiastrategian toteutumisesta. Hallituksen esittämä aie on, että tämä raportti tulisi toimimaan seuraavien eduskunta-

vaalien jälkeisen hallituksen hallitusohjelman pohja-aineistona. Vieläkö tämän voi selvemmin kuvata? Pääministeri Lipposen hallitus ei tule tekemään merkittäviä uusia avauksia energiapolitiikan alalla, vaan ratkaisut siirretään uudelle eduskunnalle ja uudelle hallitukselle. Jos puolueet ovat ajatelleet siirtävänsä energiapoliittiset periaatteensa osto- ja myyntiliikkeen hyllyille, niin tämä linja on kyllä tarkoituksenmukainen. Näin dogmatiikastakin tehdään pragmatiikkaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on selonteossaan arvioinut, että kansantalouden kokonaistuotanto tulee kaksinkertaistumaan seuraavien 30 vuoden aikana. Energian kokonaiskulutuksen arvioidaan kasvavan noin 40 prosentilla ja sähkön peräti 70 prosentilla vuoden 1995 tilanteeseen verrattuna. Jos tämä arvio lähimainkaan toteutuu, tarvitaan väistämättä uutta energiantuotantokapasiteettia, sillä kasvua ei voitane hoitaa vain sähkön tuontia lisäämällä. Lainsäätäjinä meillä on energian saatavuuden turvaamisesta oma vastuumme, sillä olemme verotuksen, tukien ja normien päättäjiä. Sähkön kulutuksen kasvuennusteet pitävät kuitenkin sisällään virhemahdollisuuden, ehkä hyvin suurenkin, kun huomioidaan, että ennusteajanjakso, kolmisenkymmentä vuotta, on todella pitkä aikamäärä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön energiakatsauksen mukaan vuoden 1996 energian kokonaiskulutus kasvoi vuodessa vain 1 prosentin ja sähkön kulutus vajaat 2 prosenttia. Tämä on mielestäni selvästi vähäisempi kasvu, kuin maamme kanksantalouden hyvin nopean kasvun perusteella olisi voinut odottaa. (Ed. Tiuri: Entäs metsäteollisuus, miten se kasvoi?) Samaisen energiakatsauksen mukaan teollisuuden sähkön käyttö viime vuonna, siis vuonna 1996, säilyi määrältään samana kuin vuotta aiemmin. (Ed. Tiuri: Koska metsäteollisuus romahti!) Se on oikeastaan aika yllättävää. Jos tämän suuntaiset yllätykset jatkuvat, tulevat arviot energian kulutuksen kasvusta olemaan selvästi virheellisiä. Tietysti viisas varautuu kaikkeen.

Energiapolitiikka ei mielestäni voi olla vain tekninen ja taloudellinen kysymys, vaan suuressa määrin myös ympäristöllinen ja eettisiäkin näkökulmia sisällään pitävä aihe. On paikallaan kysyä, onko sen kaltainen tavaratuotannon kasvu ylipäätään hyväksyttävää, mikä perustuu uusille, väistämättä saastuttaville kivihiilivoimaloille tai tämän vaihtoehtona suurriskejä sisältävälle ydinvoimatuotannolle. Itse en ole tähän kysymykseen voinut vastata myöntävästi. Mielestäni tarvittaisiinkin sen kaltaisia energiaratkaisuja, jotka rakentavat siltaa kestävämmälle energiapolitiikalle ja tuotantorakenteelle.

Arvoisa puhemies! Voin yhtyä niihin näkemyksiin, joiden mukaan kestävämmän energiapolitiikan ainesosia voivat tässä tilanteessamme olla maakaasun kasvava käyttö, bioenergian hyödyntäminen, uusien energiantuotantomuotojen kilpailuedellytysten kehittäminen ja tehostetut energiansäästötoimet. Tämä linja on luettavissa myös käsittelyssä olevasta selonteosta, vaikka konkreettisia hallituksen toimia onkin lupa vielä odottaa. Tällä linjalla on ilmeisesti vielä muutama vuosi toiminta-aikaa osoittaa vahvuutensa ja realistisuutensa. Toivon, että tämä toimintalinja todellakin osoittautuisi vahvaksi ja realistiseksi.

Maakaasun osalta kasvumahdollisuudet voivat olla hyvinkin todellisia. Eurooppa tuo kolmanneksen maakaasun tarpeestaan Länsi-Euroopan ulkopuolisista lähteistä, joten tarvetta uusien runkolinjojen rakentamiselle on varmasti olemassa.

Suomessa maakaasun osuus kokonaiskulutuksesta on vain 9 prosenttia, kun eurooppalainen keskiarvotilanne on lähellä 20:tä. Tästä yksittäisestä näkökulmasta käsin kasvupotentiaalia siis olisi. Venäjän Gazpromilla on otaksuttavasti vahva intressi lisätä maakaasun vientiä Eurooppaan. Jos nämä edut yhtyvät sopuisalla tavalla, voisi uusi kaasuputkisto olla joidenkin arvioiden mukaan olla valmis jo vuoden 2005 tienoilla. Tähän päämäärään tulisi nyt määrätietoisesti pyrkiä.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Talousvaliokunnan puheenjohtaja tänään päivällä aikaisemmin omassa, asiallisessa puheenvuorossaan totesi, että valiokunta saattaisi saada oman mietintönsä valmiiksi kesätauon jälkeen jo lokakuussa. Oppositio tuskin jarruttelee tämänkään aikataulun suhteen. Toivoisin, että myös hallitus terästäytyisi niin, että jo syysistuntokaudella eduskunta saisi käsiteltäväkseen selkeitä hallituksen esityksiä uusien energiantuotantomuotojen kasvun vauhdittamiseksi. Ilman konkreettisia toimenpiteitä energiapoliittisessa selonteossa kuvattu linja osoittautuu vain energiautopiaksi. Näin en soisi käyvän.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen vielä, että kansanedustajat eivät ole perillä siitä, että Suomessa sähkönkulutus teollisuudessa on jokseenkin tarkkaan verrannollinen siihen, miten metsäteollisuus pärjää. Viime vuonna metsäteollisuuden tuotanto lo-

pahti ja vastaavasti sähkön kulutus. Tänä vuonna se toivon mukaan kasvaa taas aika reippaasti, niin että parasta pitää keskimääräistä kasvua kohdallaan. Joskus vuonna 60 Suomen metsäteollisuus tuotti kai noin miljoona tonnia paperia ja sähköä tarvittiin vastaavasti vähän. Nyt tuotanto alkaa lähestyä kymmentä miljoonaa tonnia, kymmenkertaiseksi 30—40 vuodessa, vastaavasti sähkön kulutus. Jos me haluamme käyttää sen puuvaran, mikä Suomen metsissä kasvaa, niin me tarvitsemme lisää sähköä, ja sitä ei millään kepulikonsteilla tehdä, ydinvoimaa siinä tarvitaan.

Sitten täällä jatkuvasti liioitellaan ydinvoiman riskejä. Harrisburg on esimerkki länsimaisen ydinvoiman riskeistä. Siellähän sydän suli eikä mitään tullut ulkopuolisille. Tshernobyl on esimerkki sosialistisen järjestelmän systeemistä, jossa turvallisuudesta ei piitattu, vaan rakennetaan voimaloita, jotka ovat jo alunperin epästabiileja. Mutta sekään onnettomuus ei ollut niin valtava verrattuna hiukkaspäästöjen vaikutuksiin. Tshernobylin pahimman laskeuman alueella, jossa ihmiset ovat jatkuvasti kontrolloitavana, jatkuvasti mitataan säteilyä, säteilyannos on noin 60 millisievertiä kaiken kaikkiaan. Jos lasketaan se pohjasäteily, mikä siellä on, ja tämä, niin säteily jää silti pienemmäksi kuin mitä suomalainen saa normaalisti. Ei se mikään kaamea onnettomuus säteilymielessä ollut. Se oli tietenkin inhottavaa, että ylimääräistä säteilyä tuli joka paikkaan, mutta ei se ole verrattavissa hiilivoimaloihin.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Energiapoliittisen selonteon yhteydessä on oikea aika ja paikka arvioida sitä, mitä suomalaisessa energiatodellisuudessa on tapahtunut sen jälkeen, kun eduskunta vuonna 93 kumosi viidettä ydinvoimalaa koskevan luvan. Tänä vuonnahan tulee kuluneeksi viisi vuotta tuota päätöstä edeltäneestä ydinvoiman lisärakentamista vastustaneen ponnen hyväksymisestä. Viisi vuotta on itse asiassa aika lyhyt aika, hyvinkin lyhyt aika, energiapolitiikassa, mutta jo tämä ajanjakso antaa aika paljon perusteita arvioida tuolloin esitettyjen väitteiden oikeellisuutta.

Tuolloin käytiin hyvin laajaa keskustelua maakaasun mahdollisuuksista aivan kuten tälläkin kertaa. Monet suhtautuivat siihen hyvin skeptisesti. Tuolloin paljon esillä ollut länsiputki ei siinä muodossa ole edennyt, mutta itse perusmalli Suomen yhdistämisestä eurooppalaiseen maakaasuverkostoon on saanut yhä laajempaa kannatusta, ja useimmat ovatkin nyt enemmän kuin valmiita pitämään sitä keskeisenä strategisen tason kysymyksenä.

Merkittävintä kaasun kohdalla on kuitenkin ollut se, että näiden viiden vuoden aikana nykyiseen kaasuputkistoon on investoitu paljon. Sen toimituskykyä on lisätty, ja kaasulle on tullut uusia, merkittäviä käyttäjiä. Jo tehtyjen päätösten seurauksena kaasun kulutus vuonna 2002 eli siis viisi vuotta vielä tästä eteenpäin on verrattuna viiden vuoden takaiseen aikaan tuntuvasti merkittävämpää kuin tuolloin kaadetun ydinvoimahankkeen merkitys olisi ollut. Itse asiassa se kaasun lisäkäyttö, joka tulee tämän vuosikymmenen alusta ensi vuosikymmenen alkuun tapahtuneeksi, vastannee energiateholtaan — ed. Tiuri osaa ehkä sen laskea paremmin — arvelisin noin kolmen silloin kaadetun ydinvoimahankkeen energiataloudellista merkitystä. Tämä vertailu osoittaa vain tyhjäksi ne epäilyt, jotka tuolloin olivat hyvin vallitsevia suhteessa kaasun mahdollisuuksiin. Sinällään nämä kaksi kehityskulkuahan eivät olisi olleet tässä mitassa toisiaan pois sulkevia, mutta tapahtunut kehitys ja jo tehdyt päätökset uusista kaasuhankkeista kertovat siitä, että ne skeptiset puheenvuorot, joita viisi vuotta sitten esitettiin, olivat väärään osuneita.

Viiden vuoden aikana energiaverotuksessa on ollut sekä myönteistä että kielteistä kehitystä. Ahon hallituksen energiaverotuksen vihreä uudistus oli eteenpäin katsova. Nyt selitetään, että se oli liiankin pitkälle eteenpäin katsova, mutta mikä totuus lieneekään, silti Lipposen hallituksen hiiltä suosinut muutos vei energiaverotusta kuitenkin monta askelta taaksepäin. Tässä suhteessa mennyttä aikaa ei voi erityisesti kehua.

Viiden viime vuoden aikana energiateknologian vienti on kasvanut arvoltaan lähes kolminkertaiseksi poljettuaan tätä ennen pitkään paikallaan. Tuolloinhan oikeastaan kaikki keskusteluun osallistuneet korostivat tätä puolta hyvin tasapainoisesti. Nyt energiateknologiaa viedään jo arvoltaan yhtä paljon kuin Suomi ostaa ulkoa energiaa, ja tämän sektorin kasvumahdollisuudet ovat suuret, kunhan vain kehittyvillä aloilla, muun muassa bioenergiassa, energian säästössä sekä tuulen ja auringon hyödyntämisessä, satsataan myös kotimaassa toimivien laitosten rakentamiseen. Energiateknologiaviennin lisäämisessä Ahon hallituksen rohkeat teknologian kehittämispanokset toivatkin nopeaa tulosta. Satojen miljoonien satsauksella saatiin miljardeja aikaan, ja sama tie toivottavasti jatkuu.

Kotimaisen energian kohdalla vaikuttaa siltä kuin energia-ala olisi vähän siipi maassa. Turpeesta hallitus puhuu lähinnä saattohoitomielessä. Puuenergian kehittämisessä vauhti on käytännössä hiipunut budjettivarojen leikkausten tahdissa. Tuulelle olisi maailmalla kysyntää, mutta Suomessa ei nähdä mahdollisuuksia riittävästi. Lipposen hallitukselta puuttuu tältä osin rohkea visio ja kyky toimia sen puolesta. Nyt energiaselonteko on tässä suhteessa ottanut taas askeleita eteenpäin, ja on toivottavaa, että hallituksen käytännön teot myös seuraavat perässä.

Viisi vuotta sitten itse arvioin, että kukaan ei vielä silloin kykene ennustamaan, millaisiksi vapautuvat sähkömarkkinat Euroopassa muovautuvat. Se oli vastaus niille, jotka kiinnittivät suurimman huomion joidenkin yksittäisten sähköntoimitussopimusten päättymiseen tämän vuosikymmenen lopussa. Jo nyt on nähty, että tältä osin maailma on muuttunut. Sähköä ostetaan ja myydään yli rajojen vapaammin, ja se heijastuu sekä sähköä tuottavien ja myyvien yhtiöiden strategiaan että myös ostajien käyttäytymiseen. Nimenomaan pienellä kansantaloudella on tällaisessa kehityksessä paljon valinnan mahdollisuuksia.

Tapahtunut viiden vuoden kehitys ja tänä aikana energia-alalla tehdyt päätökset kertovat siitä, että tuolloin viidettä ydinvoimalaa vastustaneet olivat arvioissaan ehkä kuitenkin lähempänä oikeaa kehitystä kuin kielteisen päätöksen kammottavia seurauksia kuvailleet. Luonnollisesti tuolloin tehty päätös on osaltaan ollut vaikuttamassa jälkeenpäin tehtyjen ratkaisujen suuntaan, ja sehän oli myös tarkoitus.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee nyt esitettyyn energiapoliittiseen selontekoon, jota ed. Tiuri kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa tulkitsi siltä osin, että selonteko, kun eduskunta sen käsittelee, itse asiassa vapauttaisi yhteiskunnan muutamia vuosia sitten tehdystä kielteisestä ydinvoimalapäätöksestä, kun tämän selonteon tekstin lukee, tietysti voi joiltakin osin kummastella sitä, ovatko vihreät nukkuneet hallituksessa tätä tekstiä laadittaessa, mutta silti ed. Tiurin tulkinta on oman käsitykseni mukaan vähän liian pitkälle menevä. Uskon, ja sen tulevat varmaan tulevat viisi vuotta osoittamaan, että selonteon teksti ei tule vielä käynnistämään viidettä ydinvoimalahakemusta, mutta tässä on ilmeisesti jonkinlainen poliittinen kompromissi hallituksessa tehty. Mutta oma tulkintani on se, että se jättää ydinvoimakysymyksen tulevaisuuden ratkaisulla erikseen ratkaistavaksi, ja tämähän onkin luonnollinen asia.

Aivan samoin kuin edellisen kerran, kun eduskunta hylkäsi tai oikeastaan kumosi sen myönteisen lupapäätöksen, jonka hallitus oli tehnyt, eihän sitä päätöstä kukaan ole eikä ollut selittämässä lopulliseksi. Se oli siihen hakemukseen annettu vastaus, ja mikäli uusi hakemus valtiovallalle annetaan, on siihen vastattava taas uudelleen kulloinkin päättämässä olevan hallituksen. Jos hallitus tekee myönteisen vastauksen, sen jälkeen eduskunta joutuu ottamaan hankkeeseen kantaa.

Itse korostin tuolloin, kun edellinen hakemus eduskunnassa hylättiin, että poliittisen moraalin kannalta olisi toivottavaa, että tällainen päätös olisi ainakin puolen vuosikymmentä voimassa, että kansalaisilla olisi kyky luottaa tällaisten päätösten pitävyyteen. No, nyt kohta tuo puoli vuosikymmentä alkaa olla kulunut, ja luonnollisesti aina kulloinkin valittujen edustajien asia on ottaa asiaan kantaa, mikäli hakemus vireille tulee.

Mutta oma kantani on selvä: Suomen ei tule suuntautua viidennen ydinvoimalan avulla ratkaisemaan tulevaa energian tarvettaan, vaan edelleen voimakkain aktiivisuus olisi keskitettävä toisaalta maakaasuputkiston laajentamiseen ja toisen toimitussuunnan saamiseen, toisaalta energian säästötoimenpiteiden kehittämiseen ja kolmanneksi kotimaisen energian monipuoliseen kehittämiseen.

Maakaasun osalta hallitus onkin selonteossa ottanut peräti aktiivisen otteen. Toisaalta hieman hämää tätä otetta se, että hallitus useassa otteessa viittaa siihen, että edellytetään, että maakaasun lisätoimitukset varmistuvat. Tämä asia on kuitenkin hyvin paljon kiinni myös suomalaisesta yhteiskunnasta itsestään. Se ei ole sellainen passiivinen asia, että uusi toimitussuunta, lisävarmuus kaasulle syntyisi itsestään, vaan sen saavuttaminen vaatii aktiivisia toimia.

Hallitus toteaa, että valtioneuvosto pyrkii vaikuttamaan omilla toimenpiteillään siihen, että vuoteen 99 mennessä olisi uuden kaasuputken osalta tehty investointipäätökset. On tietysti kysyttävä, minkälaisia voivat olla ne hallituksen omat toimenpiteet, joilla tähän vaikutetaan, ja voin luetella ne.

Hallituksen on ensinnäkin vaikutettava omaan teollisuuteensa, valtiollisiin keskeisiin energiayhtiöihin ja myös muuhun valtiolliseen teollisuuteen niin, että se omissa energiastrategioissaan lähivuosina suuntautuu systemaattisesti

uuden maakaasuputken tarvitseman kulutuksen varmistamiseen.

Toiseksi valtiovallan on pyrittävä vaikuttamaan suuriin kunnallisiin energialaitoksiin, että ne omissa pitkän ajan suunnitelmissaan tähtäävät siihen, että ne vähitellen suurimpien kaupunkien lämmityksessä ja yhdistetyssä sähkön tuotannossa käyttämää hiiltä korvaisivat maakaasulla.

Kolmanneksi on pyrittävä luomaan myös yhteistyö keskeisimmän yksityisen teollisuuden kanssa, että se omissa pitkän ajan energiatavoitteissaan suuntautuisi kaasun käyttöön.

Suomihan ei omilla päätöksillään ratkaise sitä, millä tavalla ja missä aikataulussa Venäjän ja keskisen Euroopan välinen seuraava maakaasunsiirtoputkipäätös syntyy, mutta se on varmaa, että me voimme omalla energiapolitiikalla ainakin jossakin määrin vaikuttaa siihen reittiin, mitä kautta tämä tuleva investointi tullaan suorittamaan. Sen tähden tarvitaan äärimmäisen aktiivista toimintaa sen puolesta, että tämä suuri kansallisen strategiatason hanke voisi toteutua.

Arvoisa puhemies! Bioenergian ja turpeen kohdalla selonteko on jossakin määrin kysymyksiä herättävä. Ohjelma viittaa muun muassa siihen, että tavoitteena on erityisesti lisätä puun käyttöä energian tuotannossa siten, että siitä muodostuu merkittävä polttoaine aluelämpökeskuksissa ja lämmitysvoimalaitoksissa siellä, missä maakaasua ei ole saatavilla. Minusta on hieman outoa, että tässä asiassa nyt taas maakaasu asetetaan kotimaisen puun edelle lämmityspolttoaineena. Lähtökohdan olisi oltava se, että siellä, missä puuta on riittävästi saatavissa kilpailukykyiseen hintaan, se olisi myös ensisijainen lämmityksen lähde.

Hieman samanlainen outo asenne selonteossa on turvetta kohtaan. Selonteossa viitataan siihen, että turpeen tuotantoon ja käyttöön investoitua laitekantaa on tarkoituksenmukaista käyttää edelleen myös tulevaisuudessa. Sanaakaan ei selonteossa kanneta huolta siitä, että turvealaa, joka sinällään on parinkymmenen viime vuoden aikana erittäin merkittävästi Suomessa laajentunut, voitaisiin laajentaa edelleenkin, vaan hallituksella on selvästikin luopumisen mentaliteetti tämän työllistävän, ei niin ympäristöystävällisen mutta työllistävän vaihtoehdon edessä. Minusta olisi harmi, jos suomalainen korkea turveteknologia kaatuisi siihen, että nyt käytettäisiin vain olemassa olevat laitteet loppuun, ja kun ne olisivat viimeisen pihauksensa päästäneet, turvepolitiikasta voitaisiin luopua. Minusta tällaista selonteon kautta eduskunta ei saisi hyväksyä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos muistelen oikein, aikaisemmin ydinvoimakielteinen ed. Vanhanen olisi ollut välillä myönteinen ydinvoimalle. Jos hän on nyt taas kielteinen, jos muistini pitää paikkansa, minulla on aikamoisia fakiireita ryhmätovereina ed. Kääriäinen mukaan luettuna. Jokainen tietysti harkitsee itse niin kuin harkitsee, ja olen tässä ehkä väärässä, ehkä ed. Vanhanen ei ole koskaan mielipidettään muuttanutkaan. Mutta kun hän sanoi, että pitää puoli vuosikymmentä olla eduskunnan päätös voimassa, että ihmiset uskovat, se on aikamoista touhua sikäli, että oli sitten hyvä tai huono päätös, virheellinen tai oikea, sen täytyy vähintään puoli vuosikymmentä olla voimassa. Näyttää, että Siperia opettaa. En minä ymmärrä tällaista asiaa ollenkaan, ettei eduskunta voi virheellistä päätöstään mahdollisimman nopeasti korjata eikä jättää sitä kansan ikeeksi.

Mitä tulee siihen kysymykseen, onko selonteossa selkeästi sanottu, mitä tämä tarkoittaa, minä lähden kuitenkin siitä, että jos se ei ole selkeää, mitä se tarkoittaa ydinvoimaa koskien, se on sitten selkeytettävä valiokunnassa. Kyllähän eduskunnan täytyy tietää siinä vaiheessa, kun lyödään sormet napille, mitä se tarkoittaa, eikä niin, että tämä asia jää epämääräiseksi. Valiokunnassa täytyy selvittää, mitä se tarkoittaa, ja suuri sali sitten ratkaisee.

Lopuksi vielä, rouva puhemies, aikoinaan kielteisen ydinvoimapäätöksen jälkeen tai niihin aikoihin luotettiin kovasti länsimaiseen kaasuun ja sieltä piti tulla apu Norjasta. Sieltä ei ole tullut. Nyt me luotamme taas Venäjältä tulevaan kaasuun. Sieltäkään ei ole tullut apua. Näin ollen me viiden vuoden välein aina pötkimme eteenpäin ja energian tarve kasvaa mutta mitään uutta ei tapahdu, ydinenergiaa ei toteuteta. Sitten aletaan varmaan odottaa jossakin vaiheessa jostakin, mistä nyt odotetaankaan, Tanskan salmista, että sieltä tulee meille maakaasua, ja taas odotellaan viisi vuotta. Jossakin vaiheessa on tehtävä ratkaisu eikä odoteltava sellaisia utopioita, että jossakin Siperiassa on maakaasua, josta me voimme saada. Meillä alkaa aika loppua tässä hommassa mielestäni.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vanhanen kehui sitä päätöstä, joka tehtiin. Se voisi viisi vuotta olla voimassa. Se

oli aika murheellinen päätös. Siellähän todettiin, että Rion sopimus toteutetaan ilman ydinvoimaa. Mikä on tilanne? Vuonna 92 Suomen hiilidioksidipäästöt olivat 51 miljoonaa tonnia, viime vuonna ne olivat 61 miljoonaa tonnia ja kasvavat edelleen vuoteen 2000 mennessä. Siis viime vuonna ne olivat pyöreästi 20 prosenttia suuremmat kuin silloin, kun päätös tehtiin, ja ne kasvavat edelleen. Miten ihmeessä, kun Suomen pitäisi noudattaa näitä kansainvälisiä sopimuksia ja se on lisäksi vielä Suomen oma etu, voidaan kehua tuollaista päätöstä, joka on täysin päätön?

Se on aika lailla moraalitonkin, koska tällä hiilidioksidipäästöjen lisäämisellä, polttamalla maakaasua ja hiilivoimaa kehittyneissä maissa kehitysmaat joutuvat hätää kärsimään. Osa niistä hukkuu vähitellen näkyvistä pois vain siitä syystä, että joku täällä pelkää ydinvoimaa eikä tiedä, mikä ydinvoiman riski todellisuudessa on. Meillä kaikkien muiden energialähteiden riskit ovat selvästi suuremmat kuin ydinvoiman. Pitäisi viimeinkin valita se riski, joka on pienin. Jos puhutaan ydinvoiman riskeistä, silloin pitää puhua jo Golf-virran riskeistäkin. Ne ovat yhtä todennäköisiä — tai oikeastaan Golf-virran pysähtyminen on vielä suurempi todennäköisyys.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ydinenergialakihan ei millään tavalla määritä sitä, kuinka kauan kertaalleen tehty päätös on voimassa. Tuolloin neljä vuotta sitten oli aika tavalla epäilyä siitä, että kohta tuodaan uusi hakemus ja hakemusrulettia pyöritetään niin kauan, että sattuu kohdalle eduskunta, jossa enemmistö hakemukseen suostuu. Siihen keskusteluun silloin otin kantaa, että jonkinlaisen uskottavuuden kannalta pitäisi nyt ainakin yhden reilun vaalikauden yli mennä, että tällaisen päätöksen pitävyyteen voitaisiin luottaa. Mutta en ole kuulunut niihin, joiden mukaan se päätös olisi lopullinen, koska aina kulloinkin valituilla edustajilla on oltava oikeus tätä asiaa käsitellä.

Mutta minusta sitä asiaa on käsiteltävä silloin, kun on hakemus esillä. Näinhän oli edellisen kerran. Sellainen varjonyrkkeily, että asiaan otetaan kantaa ilman, että on todellista hakijaa olemassa, on minusta turhaa. Minusta se on vähintäänkin eduskunnan näkökulmasta outoa. On luontevaa, että jos jotkut haluavat rakentaa, he lukevat ydinenergialain ja jättävät hakemuksen sen pohjalta. Sitten alkaa hakemuksen käsittely.

Oman kantani suhteen ei ole ollut epäilystä. Itse en ole sillä tavalla aatteellisesti mikään ydinvoiman vastustaja, vaan olen pragmaatikko. Kerran kun minulta kysyttiin, voisinko ajatella kompromissia tässä asiassa, vastasin aika tarkkaan näin: Sellainen kompromissi saattaisi olla, jos olisimme saaneet aikaan kaasuratkaisun, joka minusta on merkittävämpi kysymys, että jos Loviisan vanhoista, neuvostovalmisteisista voimaloista voitaisiin kahdesta luopua saman tien, sellaisessa yhteydessä saattaisin voida harkita sitä, että tilalle rakennettaisiin nykyaikainen, tehokkaampi yksi uusi, kahden reaktorin tilalle yksi. Tässä suhteessa sanon, etten ole aatteellinen vastustaja vaan käytännön vastustaja.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun viimeksi hallitukselle jätettiin lupa-anomus, ei ollut mitään kieltoa voimassa, että Suomeen ei saa ydinvoimaloita rakentaa lisää. Nyt viime eduskunta päätti sellaisen. Ei kai nyt kukaan pistä satoja miljoonia markkoja likoon vastoin eduskunnan voimassa olevaa päätöstä ja esitä jotain lupa-anomusta. Tämä eduskunta ilmeisesti nyt hyväksyessään selonteon palauttaa tilanteen entiselleen, ja tämän jälkeen voidaan ruveta niitä lupa-anomuksia odottelemaan. Jos lupa-anomus tehdään kunnolla, se vie noin pari vuotta, niin että tämä eduskunta ei enää joudu sitä käsittelemään, mutta seuraava onkin varmasti jo paljon viisaampi, kun on vielä pidemmälle päästy maailman pilaamisessa.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vanhaselle. Toivon, että vähän realismia tulisi tähän keskusteluun. Ydinvoimahakemusta ei voida tehdä niin, että pannaan A4 koneeseen ja kirjoitetaan hakemus ja pannaan se postin kuljetettavaksi, aivan niin kuin ed. Tiuri jo totesi.

Ed. Ihamäki: Arvoisa puhemies! Koska Suomi ei voi olla yksinomaan jokin muinaisreservaatti tai yltiönaturaatti, tarvitaan ihmisten elinolosuhteista huolehtimista, tarvitaan energiaa elämiseen ja ihmisten tarpeisiin, tarvitaan energiaa lämmitykseen, liikkumiseen, kotitalouksiin ja teollisuuden tarpeisiin.

Energiapolitiikalla on Suomelle ja suomalaisille suuri merkitys, nimenomaan Suomelle johtuen pohjoisesta sijainnistamme, maamme pitkistä etäisyyksistä ja energiavaltaisesta metsäteollisuudesta. Suomen energiapolitiikka on ollut tuuliajolla toistakymmentä vuotta eli Tshernobylin onnettomuudesta lähtien. Pallo on ollut hukassa maan eri hallituksilta ja eduskunnilta. Ei

ole uskallettu tehdä realistisia ratkaisuja. Pää on pantu pensaaseen, kuten tämänkin hallituksen ohjelmassa tapahtuu.

Maamme energiapolitiikka on ollut siten tempoilevaa, tärkeitä päätöksiä vältteleväa, tosiasioita ja kansainvälisiä sopimuksia väheksyvää sekä yhteiskuntamme tulevia tarpeita huonosti palvelevaa. Tähän nähden hallituksen energiapoliittinen selonteko on reipas askel oikeaan suuntaan. Energiapolitiikan realiteetit on hyväksytty ja ydinvoimallekin on annettu sille kuuluva tunnustus. Ydinenergian rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta, kuten selonteossa sanotaan ja jatketaan: "On valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi."

Perusvoimaratkaisussa varteenotettavia ratkaisuja on itse asiassa kolme: ydinvoima, hiili tai maakaasu. Vesivoima, aurinkoenergia ja tuulivoima auttavat paikallisiin tarpeisiin, mutta eivät ole ratkaisu perusvoimaan. Ydinvoiman todellinen vaihtoehto ei ole myöskään hajautettu energian tuotanto, jossa valtion tuella rakennetaan turve- tai hakelaitos joka niemeen, notkoon ja saarelmaan, sikäli kuin niitä vielä Naturan jälkeen jää vapaiksi.

Ydinvoiman todelliseksi vaihtoehdoksi jäävät kivihiili ja maakaasu mahdollisuuksien mukaan. Näistä hiili sottaa ja tuhoaa luontoa, ja maakaasuputkisto maksaa maltaita. Etenkin kivihiilen, mutta myös maakaasun käytön lisääminen on taloudellisten ongelmien lisäksi haitallista ympäristön kannalta. Niiden käytön seurauksena syntyy hiilidioksidipäästöä. Pilaamme ihmiskunnan yhteistä ilmaa, joka on tärkeä luonnonvara sekin. Suomi on allekirjoittanut Rion ilmastosopimuksen, jonka tarkoituksena on estää kasvihuoneilmiön voimistuminen.

Ydinvoima on realistinen vaihtoehto edetä tilanteessa, jossa tarvitaan lisää energiaa ja jos halutaan välttää pahoja välittömiä seuraamuksia ympäristölle. Suomi tarvitsee välttämättä lisätuloja, jotta pystytään ylläpitämään sosiaaliturvaa, maksamaan jo sovitut eläkkeet ja lapsilisät. Meillä on pakko olla kilpailukykyistä energiaa markkinoilla, jotta on työtilaisuuksia ja työtä. Talouden ja työllisyyden myönteinen kehitys vaarantuu, jos kohtuuhintaisen sähkön saatavuus tulevaisuudessa on epävarmaa. Epävarmuus on jo vaikuttanut kielteisesti teollisuuden investointipäätöksiin, ja tuhannet uudet työpaikat ovat jääneet syntymättä. Jos epävarmuus jatkuu, perusteollisuuden investointisuunnitelmat ja työpaikat suuntautuvat yhä enemmän ulkomaille. Kansantalouden ja ympäristön vuoksi energiapolitiikassa ei enää ole varaa lykätä välttämättömiä päätöksiä.

Perusteollisuutemme on energiavaltaista. Energian saatavuus ja hinta on esimerkiksi metsäteollisuudellemme aivan keskeinen kilpailutekijä. Eduskunnan voimassa oleva kanta ydinvoimaan on kielteinen. Hallitusneuvotteluissa kokoomus suostui siihen, että hallitus ei aja maahan uutta ydinvoimalaa. Olemme sitoneet itsemme hallituksessa tämän vaalikauden loppuun, mutta jos asia nousee esiin eduskunnassa, se on kansanedustajien käsissä aivan kuten viime vaalikaudellakin.

Vallitsevaan sekavaan tilanteeseen, jossa poliittisia päätöksiä on vaikea tai mahdoton tehdä, ovat johtaneet varmasti useat erilaiset syyt. Kuitenkin on muistettava, että energia on elintarvikkeisiin verrattavissa oleva perushyödyke, jota ilman emme tule toimeen. Nykyaikainen ihminen on etenkin pohjoisilla kylmillä alueilla täysin riippuvainen energian jatkuvasta saannista. Käytännössä kaikki yhteiskunnan toiminnot pysähtyisivät, mikäli energian saanti vain lyhyeksi ajaksi lakkaisi. Teollisuudessa tuotantokatkosta vakavammat seuraukset alkaisivat 15—30 minuutin kuluttua valimoissa ja prosessiteollisuudessa.

Meidän on myös muistettava, että energian tehtävä on lämmittämisen ohella korvata ihmistyötä, ihmisen raadantaa, tehdä elämämme helpommaksi ja jättää aikaa älylliselle tekemiselle. Tämä koskee niin teollisuutta kuin kotitalouksiakin. Fyysiset suoritukset voidaan tehdä esimerkiksi perheen parissa kuntoliikuntana tai muuna harrastamisena.

Lisäksi poliittista päätöksentekokykyä on epäilemättä heikentänyt se, että kohonneen elintason myötä sähköstä on tullut itsestäänselvyys. Jo ihan vitsinomaisena mainitaan vaalipaneeleissa hoettu keskustelu, jossa keskusteltiin viidennestä ydinvoimalasta. Eräs varttuneempi naishenkilö yleisön joukosta sanoi: "Ei Suomi tarvitse viidettä ydinvoimalaa. Riittää, kun panee töpselin seinään."

Sähköä tulee töpselistä aina yhä varmasti. Unohdetaan, että töpseli on loppupää pitkälle ketjulle. Jossakin sähkö on pitänyt jostakin valmistaa. Emme saa sulkea itseltämme mahdollisuutta turvautua ydinvoiman lisärakentamiseen ja ajautua liian riippuvaiseksi tuontienergiasta vain sen vuoksi, että joidenkin mielestä on viisaampaa ostaa rajantakaisilla ydinvoimaloilla

tuotettua sähköä omilla turvallisilla voimaloillamme tuotetun sähkön sijasta.

Perusvoiman riittävyys turvataan parhaiten ydinvoiman lisärakentamisella. Ydinvoima on taloudellisin, turvallisin ja ympäristöystävällisin keino varmistaa kilpailukyvyllemme täysin keskeinen halpa ja varma energian saanti. Tulevaisuus tuo varmasti tullessaan muitakin kilpailukykyisiä vaihtoehtoja, mutta vielä ei ole se tulevaisuus.

Tosiasioiden tunnustaminen on kaiken viisauden alku. Tunnustetaan tosiasiat ja otetaan päät pensaasta.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ihamäki totesi, että vesivoima auttaa vain paikallisiin tarpeisiin. Pienvesivoiman kohdalla tietysti näin voi olla, mutta kun on kysymys perusvoiman tuottamisesta, niin vesivoima on siinä mitä parhainta ja edullisinta ja välttämätöntäkin säätövoimaa. Eli ei voi näin yksioikoisesti sanoa, että vain paikallisiin tarpeisiin, vaan vesivoimaa tarvitaan myös valtakunnallisiin tarpeisiin.

Minua on tässä muutamien puheenvuorojen aikana kiusannut, kun aina puhutaan, että sähköä tulee töpselistä. Minä olen kyllä ajatellut, vaikka nainen olenkin ja naisen logiikalla ajattelen, että pistorasiasta se tulee, mutta mistä se sinne tulee. Töpseli on kiinni siellä radiossa tai muussa vastaavassa.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vesivoiman merkityksestä olen samaa mieltä kuin ed. Rask. Enemmän tässä puheessani vesivoimaa koskeva huomautus oli retorinen.

Kuitenkin töpseliesimerkki oli niin mainio, että se kannatti mainita.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Julkinen keskustelu tiedotusvälineissä on jo jonkin aikaa edellyttänyt meidän päättäjienkin mielipiteitä kansan tietoisuuteen. Nyt hallitus on antanut yhden kevään selonteoistaan kertoakseen sen, mitä suurin piirtein osattiin odottaa. Olisi haluttu tietää, mihin konkreettisiin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä energia-asiassa ja milloin.

Selonteko antaa kuvan siitä odottavasta tilanteesta, mikä energia-asioissa vallitsee. Laaja selonteko, kohtalaisen ylimalkainen, ei kovin paljon konkretiaa. Ei taida riittää konkreettisten tulosten synnyttämiseen edes äitiyden vaatimat yhdeksän kuukautta. Kuinka kauan sitten mahtaakaan viipyä? Ainoa mainittava yllätys selonteossa on, että hallitus ei sulje ydinvoimaa kokonaan pois keinovalikoimasta.

Mitä valittavalta energiaraaka-aineelta tai raaka-aineyhdistelmältä odotetaan, sisältää vähintään kolme pääasiaa: Raaka-ainetta pitää olla saatavissa riittävästi, sen pitää olla tarpeeksi lähellä ja sitä pitää saada sopivaan hintaan. Saatavuus on taattava myös kriisitilanteissa. Säästökeino, jota monesti mainostetaan, lienee kohtuullisen utopistinen. Esimerkiksi lämmityksen osalta täällä on väitetty, että nykyiset asunnot vievät vähän lämpöä. Nyt on nähty, mitä nämä vähän lämpöä vievät rakennukset aiheuttavat. Home on todellinen ongelma tällä hetkellä. Esimerkiksi loma-asuntojen peruskorjaus, joka tällä hetkellä on melko voimakkaassa kasvussa, usein aiheuttaa sen, että sinne asennetaan myös lämmitys. Siellä käytetään entistä enemmän sähkölaitteita ja näin tarvitaan myös energiaa.

Valinnan energiapoliittisesta linjauksesta tekee luonnollisesti eduskunta. Linjauksen toteuttaminen konkretisoituu sitten monin eri tavoin. Verotus on ehkä tärkein ohjauskeino energiavalinnoille käytännön tasolla.

Vuoden alusta voimaan tulleen veromuutoksen pienvoimalaitostuki oli tervetullut, ja sen voimassaoloa tulisi jatkaa säädetyn määräajan eli vuoden 2001 jälkeen. Tällä saataisiin pitkäjänteisyyttä kuntien ja yritysten energiasuunnitelmiin. Näiden suunnitelmien toteuttaminen auttaisi omalta osaltaan metsänhoitoa, koska puu ja turve ovat näitten voimalaitosten raaka-aineena myös työllistämistä ja teollisuuden hukkaraaka-aineen hyötykäyttöä. Näillä lämpöä ja sähköä tuottavilla pienvoimalaitoksilla hoidetaan monilla paikkakunnilla energiatuotantoa pienimuotoisesti, mutta tehokkaasti.

Kotimaisten puu- ja turveraaka-ainevoimaloiden osuus voi parhaimmillaankin olla vain pieni osa koko energiaratkaisua. Vesi-, tuuli- ja aurinkoenergiaa käytetään ja kehitetään koko ajan, ja kaikkien näiden tutkimukseen on varattava riittävästi määrärahoja.

Edellä mainitut eivät kuitenkaan sovi perusenergiaksi, johon meillä sen sijaan on kolme vaihtoehtoa eli hiilivoima, maakaasu ja ydinvoima. Vielä muutama vuosi sitten itse odotin maakaasusta ympäristön kannalta kestävää ratkaisua. Myöhemmin on kuitenkin ilmennyt, ettei maakaasu ole läheskään niin ympäristöystävällinen, sen saatavuus on kaikkea muuta kuin luotettava eikä sen hinnasta ole minkäänlaista tietoa. Maakaasun saatavuutta on kyllä syytä tutkia

edelleen, ja jos kaasuputken rakentamiseen saadaan pohjoismaista tai EU-maiden mukaantuloa tai molempia, meidän on oltava valmiita tutkimaan sen kaikki mahdollisuudet ja ominaisuudet sekä mahdolliset uudet puhdistusteknologiat.

Hiilivoiman aiheuttamat ympäristöpäästöt ovat sitä luokkaa, ettei sitä voi kansainvälisten sitoumustemmekaan takia suositella.

Jäljelle jää ydinvoima, joka lienee ainoa järkevä, varteenotettava perusvoimaratkaisu tulevaisuudessa. On aika kaksinaismoraalista puhua ydinenergian vaaroista, kun samalla ostamme erittäin epävarmoissa olosuhteissa tuotettua ydinvoimaa rajan takaa. Sen sijaan kunnolla rakennettu, kunnolla valvottu ydinvoimalaitos on ympäristöystävällinen, ja sillä saadaan turvatuksi riittävä energian saanti todennäköisesti kohtuuhintaan, mielellään vielä niin tuotettuna, että voimme viedä sitä uloskin.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen selonteko toteaa aika selvällä suomen kielellä: "Ydinenergian rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. On valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi." Miten siihen valmistaudutaan? Tietenkin niin, että eduskunta peruuttaa sen moraalittoman päätöksensä, jossa se ilmoitti, että Suomeen ei lisää ydinvoimaa tarvita tulevassa energiastrategiassa. Tämän selonteon perusteella, kun tämä hyväksytään, päätös ilmeisesti poistuu, jolloin sitten energiayhtiöt halutessaan ryhtyvät valmistelemaan uuden lupa-anomuksen esittämistä hallitukselle. Se hallitus on tietenkin seuraava hallitus, koska lupa-anomuksen tekeminen kaikkine tarjouspyyntöineen ja muineen vie sen verran aikaa, ettei se ilmeisesti ehdi tälle eduskunnalle. Tuleva eduskunta ilmeisesti on vielä järkevämpi siinä suhteessa kuin nykyinen, jossa ydinvoiman kannattajien enemmistö on vain kohtuullinen.

Täällä on viitattu siihen, että hallitusohjelmassa on sovittu, että hallitus ei ota ydinvoimaa käsiteltäväksi. Minä luin hallitusohjelman. Ei sieltä mistään löytynyt sanaakaan ydinvoimasta. Siellä vain sanotaan, että hallitus huolehtii siitä, että teollisuudella on riittävästi energiaa saatavissa kohtuuhintaan ja että ympäristöasiatkin otetaan huomioon. Jos hallituksen muodostamisvaiheessa on jotain muuta sovittu, niin se on sitten ilmeisesti joku salainen pöytäkirja. Minusta on aika kummallista, että voidaan salaisia sopimuksia tehdä semmoisissa asioissa, jotka koskevat kaikkia suomalaisia. Olisi syytä paljastaa tuo salainen paperi vähitellen.

Ympäristöasioista. Täällä edelleenkin suhtaudutaan yliolkaisesti ympäristövaatimuksiin. Sen huomaa siitä, kun monet ydinvoiman vastustajat jankuttavat maakaasun hyödyllisyydestä, sopivuudesta ja vaihtoehtoisuudesta. Jos Suomi ja muut maat haluavat pitää kiinni, niin kuin välttämätöntä olisi, siitä, että maapallon ilmastonmuutos saataisiin hallintaan, niin maapallolla on lyhyessä ajassa päästävä hiilidioksidipäästöjen alentamiseen. Jos nykyinen meno jatkuu, ilmastonmuutos riistäytyy hallinnasta, ja kukaan ei tiedä, mitä siitä seuraa. Siitä syystä sopimukset on saatava voimaan.

Rion sopimus ei toteudu. Seuraava vaihe on Kiotossa ensi joulukuussa tehtävä sopimus, jossa pyritään pääsemään 15 prosenttia Rion sopimusta tiukempaan vähennykseen. Edelleen, joskus vuoden 2050 tienoilla pitäisi päästöjen olla reippaasti yli 60 prosenttia alemmat kuin nyt, jotta ilmastonmuutos saataisiin hallintaan. Sitä ei missään tapauksessa voi odottaa sataa vuotta. Silloin se kohtuullinen vaihe on mennyt jo aikapäiviä ohi.

"Kohtuullinen" katsotaan sellaiseksi, että maapallon keskilämpötila ei nousisi enempää kuin noin 2 astetta. Mutta sekin merkitsee jo Pohjoismaissa aika paljon suurempaa lämpötilan nousua edellyttäen, että ei tapahdu yllätyksiä. Silloin ollaan jo luonnon monimuotoisuuden kannalta aika kestämättömässä tilanteessa. Niin kuin ryhmäpuheenvuorossamme totesin, kasvit ja eläimet eivät Suomessa millään ehdi niin nopeaan sopeutumiseen mukaan, vaan niitä täytyy sitten yrittää pelastaa parhaan kykynsä mukaan.

Mutta ilmastonmuutoksen riskit liittyvät Golfvirtaan. Yhä useammin näyttää olevan epäilyjä siitä, kestääkö Golfvirta. Varsinaiset asiantuntijat ovat sitä mieltä laskelmiensa perusteella, että Golfvirta voi vain hitaasti pysähtyä mutta aikaisemmasta historiasta on nyt löydetty todisteita siitä, että Golfvirta pysähtyy muutamassa vuodessa ja keskilämpötila jossakin Grönlannissa ja Pohjois-Euroopassa aivan muutamassa vuodessa putoaa lähes kymmenen astetta. Siinä ei enää ole leikin asia kysymyksessä. Tämän riskin suuruutta ei tiedetä, mutta se on kuitenkin reaalinen riski. Se on paljon suurempi riski, kuin mitä ydinvoimalaonnettomuus voisi saada aikaan.

Ei länsimaisessa ydinvoimalassa tapahtuvassa onnettomuudessa ulkopuolisille tule juuri mitään vauriota. Pahinkin tapaus, että sieltä lentää

reaktoriainetta vähän matkan päähän, ei sekään vielä kovin suurta ihmisjoukkoa koske. Siellä ei voi tapahtua sen tyyppistä onnettomuutta kuin Tshernobylissä, jossa grafiittia oli niin paljon reaktorissa, että grafiitti, joka on hiiltä, syttyi palamaan. Sen jälkeen grafiitin välissä oleva ydinmateriaalikin meni taivaan tuuliin. Tällainen onnettomuus ei kerta kaikkiaan ole mahdollinen länsimaisissa ydinvoimaloissa, joissa ei palavaa ainetta ole. Siitä syystä riskit ovat aivan mahdottomasti ylimitoitettuja.

Minusta meidän pitäisi jo moraalisesti hyväksyä se, että kehittyneissä länsimaissa siirrytään niin nopeasti kuin mahdollista ydinvoiman lisäkäyttöön ja niille kehitysmaille, jotka eivät teknillisesti vielä ole samalla tasolla, annetaan mahdollisuus käyttää vielä hiiltä ja maakaasua, koska ydinvoimala siellä on kuitenkin aika hankala hoidettava, kun se vaatii aikamoista teknillistä tasoa.

Eivät ainoastaan hiilidioksidipäästöt ole uhka maapallolle. Viime vuosina on selvinnyt, että pienhiukkaspäästöt ovat todellinen terveysuhka. Selonteossa puhutaan tilapäisistä pienhiukkasmaksimeista, joita esiintyy silloin, kun on säätilan inversiokerros eli pään päällä sellainen kattokerros muutaman sadan metrin korkeudessa, että kaikki, mitä alla tapahtuu, savuttaminen ja käryttäminen, ei pääse liikkumaan. Se jää paikoilleen tyynellä ilmalla. Silloin tulee aikamoinen episodi, tulee pienhiukkasia enemmän kuin normaalisti. Nämä episodit on helppo nähdä. Kun tutkitaan, kuinka paljon ihmisiä kuolee ja joutuu sairaalaan niinä päivinä, huomataan, että enemmän kuin muulloin, ja siitä voidaan laskea, paljonko kuolee.

Vielä selvempää on, että kun jatkuvasti on kohtuullisesti pienhiukkasia eikä vain muutaman tunnin, niin niillä on paljon tehokkaampi, vaikeampi vaikutus terveyteen. Siitä on nyt Yhdysvalloissa aika selviä todisteita. Puhutaan, että 3—10 prosenttia kaikista kuolemista johtuisi näistä hiukkasista, mahdollisesti vielä enemmänkin, mutta ainakin tämän verran. Siellä on esimerkiksi Ohion teräskaupunki, jossa kuolee joka vuosi esimerkiksi 9 000 ihmistä, kun jossakin puhtaammassa kaupungissa kuolee vain 6 000. 30 prosenttia näyttäisi olevan näiden pienhiukkasten aiheuttamia kuolemia. Mutta voi tietenkin olla muitakin syitä, jotka korreloivat samanaikaisesti pienhiukkasten kanssa, niin että näin suurta lukua ei vielä uskota. Mutta joka tapauksessa monia prosentteja kuolleisuudesta johtuu näistä hiukkasista. Ne aiheuttavat hyvin paljon lapsille allergioita. Kun allergiat ovat nyt lisääntyneet, yksi syy mahdollisesti on juuri näiden hiukkaspäästöjen kasvu. Pitkäaikaiset altistukset siis ovat hyvin suuria, ja niille pitäisi jotakin tehdä.

Sitten vielä sanotaan, että sähköä voidaan tuottaa monella tavalla. Selonteossa mainitaan, että 1 prosentti esimerkiksi aurinko- ja tuulienergialla voitaisiin maapallon energiasta tuottaa vuonna 2010. Se on valtavaa liioittelua. Jos nuo energialähteet kasvavat parikymmentä prosenttia joka vuosi, niin 1 prosentti saavutetaan vasta vuonna 2030. Siihen mennessä maapallo on jo aika pahassa jamassa.

Meidän täytyy myös valmistautua siihen, että Suomessakin vanhoja ydinvoimaloita suljetaan taloudellisista syistä. Niidenkin tilalle tarvitaan uusia ydinvoimaloita, niin että kyllä ydinvoimaloita tässä lähivuosikymmeninä täytyy rakentaa aika reippaasti Suomeen.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hyvät energiset edustajakollegat! Muutama havainto ensin edellisten puheenvuorojen johdosta.

Ensinnä toteaisin ed. Tiurin puheenvuoron johdosta, että hän aivan oikein toi esiin pienhiukkaspäästöjen ympäristöterveysvaikutukset. Se on todella asia, joka viime aikoina on myös pohjoismaisissa ympäristöterveydenhuollon kokouksissa erittäin paljon keskusteluttanut.

Jotkut ovat täällä haikailleet muiden maiden energiapolitiikan perään ja katsoneet, että me voisimme odotella muiden ratkaisuja. Totean, niin kuin Suomenlinnan porttiin on kirjoitettu Augustin Ehrensvärdin sanoin, että "suomalainen, seiso omalla maallasi äläkä luota vieraan apuun". Uskon, että se on hyvä neuvo niin tässä asiassa kuin myös Emu-kysymyksessä.

Yhdyn siihen jo täällä lausuttuun käsitykseen, että energia on elintarvikkeisiin verrattavissa oleva perushyödyke. Me emme tule toimeen ilman sitä. Etenkin kylmillä pohjoisilla alueilla olemme täysin riippuvaisia energian jatkuvasta saannista. Käytännössä kaikki yhteiskunnan toimet pysähtyisivät, mikäli energian saanti vain lyhyeksikin ajaksi lakkaisi. Energian tehtävänä on lämmittämisen ohella korvata ihmistyötä, ihmisen raadantaa, tehdä elämämme helpommaksi ja jättää aikaa älylliselle toiminnalle. Tämä koskee niin teollisuutta kuin kotitalouksiakin.

Poliittista päätöksentekokykyä näyttää heikentävän se, että kohonneen elintasomme myötä sähköstä on tullut itsestäänselvyys. Sähköähän tulee seinästä, pistorasiasta tai, miten kukin asian

ilmaisee, töpselistä. Nykyäänhän ei juurikaan ole edes katkoksia, niin kuin lapsuudessani vielä sodan jälkeen usein oli. Unohdetaan, että pistorasia on loppupää pitkälle ketjulle, joka alkaa joesta, hiili- tai uraanikaivoksesta tai vaikka turvesuolta ja jonka jokaisen osan on pelattava saumattomasti yhteen. Se, että kotona ja työssä, vaikkapa eduskunnassa, saamme tasalaatuista sähköä taukoamatta, ei todellakaan ole itsestäänselvää.

Tiesittekö muuten, että huippu-urheilija yltää lyhytaikaisessa suorituksessa noin 500 watin tehoon? Tavallisessa ruumiillisessa työssä ihmisen teho on noin 50 wattia eli pienen hehkulampun verran. Jos lämpöenergia lasketaan mukaan, käytetään Suomessa energiaa henkeä kohti 6 000 wattia eli 6 kilowatin teholla läpi vuoden. Näin jokaisella suomalaisella on käytössään energiatalouden kautta yli 100 hengen työpanos. Maksamme tästä työpanoksesta pari markkaa tuntia kohden eli pari penniä tunnissa kullekin työntekijälle.

Tänä päivänä sisältyy lähes kaikkiin korkean elintasomme tuotteisiin ja palveluihin paljon energiaa. Esimerkiksi kotiimme kannettu sanomalehti on vaatinut energiaa puun kaatoon, sen kuljettamiseen tehtaalle, puumassan ja paperin valmistukseen, paperin kuljetukseen painoon, lehden toimitukseen tietokoneella sekä lehden painamiseen ja kuljetukseen asiakkaalle. Jos lukemiseen tarvitaan valoa, kuluu taas energiaa. Osa lehteen käytetystä energiasta saadaan talteen, jos paperi kierrätetään.

Sähköllä toimivat talouskoneet helpottavat jokapäiväisten askareitten suorittamista. Kotitaloudet käyttävät 45 prosenttia Suomen kokonaisenergiasta, josta lähes puolet on suoraa energiankulutusta: kotitaloussähköä, liikennepolttoaineita ja lämmitystä. Yli puolet energiasta sitoutuu kuitenkin kotitalouksien tarvitsemiin tuotteisiin, muun muassa kodinkoneiden, elektroniikan, kuljetusvälineiden sekä elintarvikkeiden raaka-aineisiin ja valmistukseen.

Suomen energiajärjestelmän merkittävä etu on se, että samasta energiaraaka-aineesta tuotetaan kylmän ilmaston vaatimaa lämpöä ja sähköä, monesti myös teollisuuden tarvitsemaa höyryä. Tämä yhdistetty lämmön ja sähkön tuotanto alentaa energiatuotannon kustannuksia ja pienentää ympäristöhaittoja. Tällaisessa yhdistetyssä tuotannossa saadaan raaka-aineen energiasisällöstä loppukäyttäjälle energiaa keskimäärin 80 prosenttia.

Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto on eräs keskeisiä metsäteollisuutemme menestystekijöitä. Maahamme on syntynyt haihduttamiseen ja polttoon liittyvää energiateknologiaa, joka on johtavaa maailmassa. Tämän yhdistetyn tuotannon johdosta energiantuotantomme keskimääräinen hyötysuhde on maailman korkein.

Ydinvoima on turvannut halvan sähkön saannin. Ydinvoiman 1970-luvulla alkaneen käyttöönoton ansiosta on sähkön hinta Suomessa pitkään ollut yksi teollisuusmaiden halvimmista. Loviisan ja Olkiluodon ydinvoimaloiden käyttökertoimet ovat olleet koko voimaloiden toiminnan ajan maailman huippuluokkaa. Ansio tästä kuuluu ydintekniikan tutkimukselle ja koulutukselle, joka on osaamisen lisäksi luonut myös hyvän työmoraalin ja turvallisuuskulttuurin. Tiivistetysti voidaan sanoa, että energiapolitiikan tavoite on turvata riittävän edullisen energian häiriötön saanti koko yhteiskunnalle kaikissa olosuhteissa siten, että ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän.

Suomen energiaomavaraisuusaste on edelleen alhainen verrattuna naapurimaihimme. Monet ovat puheenvuoroissaan kertoneet jo energiamuotojemme osuuden, joten en kertaa niitä tässä yhteydessä. Täällä on käsitelty uusia ja uusiutuvia energiantuotantomuotoja. Totta kai niitäkin on kehitettävä.

Jos me kuitenkin haluamme säilyttää elintasomme, on meidän turvattava energian saanti myös sinä aikana, kun uusia energiamuotoja kehitellään. Tämä tapahtuu mielestäni parhaiten rakentamalla lisää ydinvoimaa. Mielestäni on eettisesti ja moraalisesti väärin, että ostamme ydinsähköä naapurimaista ja olemme tekopyhästi itse sitä rakentamatta. Jos ja kun ydinvoimalaitos on omassa hallinnassamme, pystymme pitämään sen turvallisena ja myös turvaamaan ydinjätteen vaarattoman käsittelyn. Aikaisemmin tänään on jo selostettu uusia ydinjätteen käsittelytapoja.

Todettakoon myös, että ydinpolttoainetta voidaan saada muun muassa ydinkärkiä purkamalla. Ydinkärkien purkaminen kai on kaikkien mielestä hyvää ja hyödyllistä.

Maamme teollisuus on erittäin energiavaltaista. Teollisuuden tehtävänä on jalostaa raaka-aineet ja puolivalmisteet lopputuotteiksi ja tavaroiksi. Tähän kuluu ihmistyövoiman lisäksi aina energiaa. Tarvittava energian määrä vaihtelee huomattavasti eri toimialoilla. Metsäteollisuus ja metallien sekä kemikaalien valmistus kuluttavat runsaasti energiaa. Toista ääripäätä edustavat elektroniikka ja graafinen teollisuus. Usein esite-

tään, että teollisuuden rakenne olisi muutettava korkean teknologian suuntaan nostamalla energian hintaa ja näin siirtämällä energiavaltaisen teollisuuden bulkkituotteet kehitysmaiden valmistettaviksi.

Ajatukseen sisältyy kaksikin perustavanlaatuista virhettä. Ensiksi korkean teknologian tuotteiden kilpailukyky ei lisäänny, jos jokin teollisuuden osa Suomessa tehdään kannattamattomaksi. Esimerkiksi Nokian kännyköiden maailmanvalloitus olisi tuskin onnistunut ilman perusteollisuuden luomaa pohjaa. Toiseksi sellainen bulkkituote kuten paperi ei siirry Suomesta kehitysmaiden valmistettavaksi, vaan johonkin toiseen teollisuusmaahan. Ainut keino teollisuustuotantomme monipuolistamiseen ja korkean teknologian osuuden lisäämiseen on panostaminen koulutukseen, tutkimukseen ja markkinointiin. Teollisen toiminnan ohjaaminen keinotekoisesti johonkin suuntaan energiapoliittisella päätöksellä on tuomittu epäonnistumaan.

On Suomessa jotain tapahtunutkin energiaalalla. Suomi on kolmantena maana Euroopassa avannut sähkömarkkinansa kilpailulle. Lisääntyvään kilpailuun sähkökaupassa sisältyy myös riskinsä. Keskeinen niistä on, että laiminlyödään huolehtia riittävästä kotimaisesta kapasiteetista ja huoltovarmuudesta mahdollisissa poikkeusoloissa. Tämän uhkakuvan välttämiseksi voimantuotannon investointiedellytykset on tehtävä Suomessa niin houkutteleviksi, että riittävä omavaraisuus turvataan. Sähkön tuottajille tilanne ei ole tällä hetkellä rohkaiseva.

Kuten täällä on jo aiemmin todettu, Norjalla ja Ruotsilla on suuret vesivarat. Ruotsilla on lisäksi paljon ydinvoimaa. Lisäksi maamme sähköntuotantoa rasittavat maailman kovimmat polttoaineverot ja hiilivoiman tuotantoa kovat ympäristövaatimukset, kun taas ydinvoiman rakentaminen on kiellettyä. Maakaasun, turpeen ja puuperäisen polttoaineen käyttö erilliseen sähköntuotantoon on kallista.

On kovin paljon puhuttu maakaasusta ja sen ostamisesta sekä putkien vetämisestä eri suunnilta Suomen läpi. Kannattaa muistaa, että myyjiä on rajoitettu määrä ja kauppaan tarvitaan aina kaksi osapuolta. Tällaisenkin hankkeen kokonaiskustannukset on selvitettävä vertaillen niitä muihin vaihtoehtoihin kuten omassa hallinnassa olevaan ydinvoimaan. Kannattaa muistaa, että maakaasu ei ole perusvoimavaihtoehto kasvavien päästöjen vuoksi.

Arvoisa rouva puhemies! Ydinvoimasta keskusteltaessa rationaaliset argumentit tahtovat unohtua. Ydinvoimalaitosten säteily tuodaan aina esiin, ja sillä näyttää olevan kovin helppo pelotella ihmisiä.

Haluaisin aivan lopuksi hyvin lyhyesti siteerata akateemikko, radiokemian emeritusprofessori Jorma K. Miettisen ajatuksia. Hän on todennut, että johtavissa ydintekniikan maissa on turvallisuutta pidetty tärkeimpänä ydinvoiman kriteerinä. Ainoa poikkeus oli Neuvostoliitto, jossa tähän asiaan ei kiinnitetty riittävää huomiota.

Turvallisuuskriteereistä huolimatta on ydinvoiman vastustus monissa länsimaissa voimakasta. Sen pohjimmaisena syynä lienee säteilyn pelko, joka on peräisin vuosisatamme alkupuolelta. Myös se, että suurimittainen ydinenergian hyväksikäyttö alkoi Hiroshiman ja Nagasakin tuhoamisella ja jatkui vuosikymmeniä hillittömänä ydinkoekilpana ja asevarusteluna, herätti pelkoja myös rauhanomaisen ydinvoiman suhteen.

Tshernobylin suuronnettomuus näytti todistavan myös rauhanomaiset ydinvoimalat pommiuhkiksi. Tshernobylin voimala oli kuitenkin turvajärjestelmiltään puutteellista tyyppiä, joka ei olisi saanut käyttölupaa Neuvostoliiton ulkopuolella. Se oli suunniteltu samanaikaiseen sähkön- ja aseplutoniumin tuottoon. Länsimaiden 400 ydinvoimalareaktoria, jotka ovat olleet toiminnassa yhteensä noin 7 000 reaktorivuotta, ovat toimineet ilman merkittäviä onnettomuuksia. Niistä ei ole ollut haittaa ulkopuolisille. Vuonna 1979 tapahtuneesta tunnetusta Harrisburgin reaktio-onnettomuudesta Yhdysvalloissa ei ollut terveyshaittaa kenellekään. Meillä Suomessa neljä reaktoria on toiminut ensiluokkaisesti jo yli 60 reaktorivuotta ollen käyttövarmuudessaan maailman reaktoreiden kärjessä. Uusi kotimainen reaktori tulisi olemaan entistäkin turvallisempi. Meidän tulisi antaa näillekin asioille painoarvoa.

Rouva puhemies! Energiakysymyksistä keskusteltaessa on vaihtoehtoja analysoitava huolellisesti ja tarkasteltava kiihkottomasti. Kun olen tätä keskustelua seurannut, olen tullut entistäkin vakuuttuneemmaksi siitä, että me tarvitsemme uutta ydinvoimaa.

Ed. T u l o n e n: Arvoisa puhemies! Kun täällä on arvosteltu tätä selontekoa toisaalta, että se menee liian yksityiskohtaiseksi, ja toisaalta, että siinä syleillään koko kirjoa ja että se on sateenkaarihallituksen esitys, näinhän se on, mutta kuitenkin puolustaisin tätä selontekoa. Mielestäni se on hyvin tehty ja laajasti ajateltu ja

myös kantaa ottava, jos ajatellaan, että siihen on todella sisään kirjoitettu meidän suomalaisten erityisolosuhteet ja nimenomaan se tosiseikka, että ydinvoima ei ole pois suljettu mahdollisuus, kun tämän vaalikauden loppua elämme. Tämä on minusta ihan yksiselitteisesti sinne kirjoitettu, ollaan siitä täällä salissa mitä mieltä tahansa. Totta kai siitä pitää tehdä erikseen päätökset, mutta se poissulkee sen ponnen, jonka edellinen eduskunta on mielestäni epäviisaasti tehnyt.

Itse ydinvoiman kannattajana pidän erittäin tärkeänä, että teollisuus yhdessä valtiovallan kanssa pääsee varmistamaan ajoissa, että tarvitsemme Suomeen lisää ydinvoimaa energian tuotantoon nimenomaan rakentamalla uuden ydinvoimalan.

Tässä selonteossa valotetaan monelta taholta sekä energian kysyntää että sen saatavuutta, ja se on aika selkeä informatiivinen osa tätä selontekoa. Se mahdollisuus, että normiohjauksella pystyisimme vaikuttamaan energian säästöön, kyllä mielestäni se on aika marginaalinen. Jos ajatellaan, että joka toinen lamppu sammutetaan ja joka toinen palaa, niin se aika on ohitettu ja sillä ei energiaa enää säästetä.

Mitä tulee moniin energian tuottamiskeinoihin, niin kun täällä on tuulivoimasta aika paljon puhuttu ja todettu, että se Tanskassa tuottaa niin ja niin paljon, toteaisin kuitenkin, että aika vakuuttavalta taholta on kyllä kuulunut viestiä, että se sopii joihinkin maihin niin kuin esimerkiksi Tanskaan, joka on sijainniltaan ihan eri paikassa kuin Suomi. Suomessakin täytyisi tuulla yhtä paljon, ehkä silloin se olisi varteenotettava energiamuoto myös meillä.

Kun täällä on arvosteltu sitä, että energiaa voidaan säästää eri tavoilla, niin Suomessa mielestäni osataan säästää energiaa. Kun verrataan johonkin Englantiin, niin kyllähän me olemme energian säästäjiä varsinaisessa mielessä. Totta kai sitä kuluu paljon johtuen meidän ilmastostamme ja teollisuudestamme, joka tarvitsee enemmän energiaa kuin mahdollisesti moni high tech -teollisuus.

Kun arvostellaan sitä, ettemme pysty säästämään energiaa, niin Suomihan on oikeastaan aika kuuluisa rakentajistaan ja materiaaleistaan, joilla meillä rakennetaan ja energian kulutusta nimenomaan vähennetään. Suomalaiset rakentajat ovat tunnettuja maailmalla siitä, joten nämä ovat ehkä ihan vääriä syytöksiä, mitä täällä salissa on tänään esiin tullut.

Mutta jos energiapolitiikassa lähdetään siitä, että sillä on voimakas ja välillinen tehtävä edistää hyvinvointia, niin energian tuottamisen tulee olla a) terveydelle mahdollisimman vähän haittaa aiheuttavaa ja ympäristöongelmat minimimoivaa, b) sen tulee olla kohtuuhintaista ja c) energiasektorin huoltovarmuuden on oltava aukoton. Minä itse katson, että näillä kolmella asialla on erittäin suuri merkitys, kun Suomen oloissa ajatellaan energian tuottamista.

Jos ajatellaan energiavaihtoehtoja näihin kolmeen vaatimukseen, niin vastauksena voidaan todeta, että ylivoimaisesti paras vaihtoehto on ydinvoima. Mielestäni ed. Tiuri on näihin seikkoihin tuonut ihan tieteellisiä vastauksia, joita minullakin tässä paperilla on. Mutta kun on puoliyö, niin en teitä rasita niillä, vaan oletan, että ne ovat kaikkien tiedossa, koska ne ovat monien puheenvuoroissa täällä tulleet esille.

Totean kuitenkin, että ilman tämän kaltaista päätöstä ydinvoimasta Rion sopimus jää silleen. Me emme voi sitä noudattaa, mikä tietenkään ei ole Suomelle kansainvälisesti mikään mairitteleva asia. Maapallon ilmaston lämpeneminen ja kasvihuoneilmiöt ovat niin varteenotettavia isoja asioita, että niistä varmaankaan vielä tänä päivänä ei ihan kaikkia asioita voida ymmärtää, jos ajatellaan ilmakehän lämpenemistä ja jäiden sulamista ja sen seurauksena esimerkiksi ihmisten muuttopakkoa ja sitä, mitä merkitystä tämmöisillä väestönsiirroilla on. Nämä ovat hirvittävän isoja asioita, joita joudutaan pohtimaan. Kun olen terveydenhuollon alan ihmisenä seurannut erilaisia tilastoja ja kuunnellut ihmisten puheita, niin Pohjoismaissa esimerkiksi otsonikadon vuoksi ihosyöpä on lisääntynyt valtavasti. Nämä ovat semmoisia asioita, joita täytyy ottaa huomioon silloin, kun esitetään joitakin muita vaihtoehtoja kuin sitä, mitä itse kannatan, eli ydinvoimaa.

Tärkeä seikka, josta eilen juuri luin, on, miten ilmasto voi vaikuttaa esimerkiksi metsien muutokseen. Suomeen tulee tulevaisuudessa vain lehtipuita ja meidän havumetsämme vähitellen näivettyvät. Mitä siitä sitten seuraa meidän metsäteollisuudelle, on tietysti taas toinen kysymys.

Periaatteessa olen sitä mieltä, että Suomen täytyisi olla vieläkin aktiivisempi Euroopan unionin neuvotteluissa ja nimenomaan maailmanlaajuisissa kansainvälisissä ilmastosopimuksissa ja niiden testaamisessa, niin että olemme aktiivinen osapuoli neuvottelijana. Meillä on tietoa, jota voimme viedä. Välttämättä kaikilla mailla sitä ei ole, puhumattakaan kehitysmaista.

Tähän viitaten tuntui aika oudolta, kun ministeri Kalliomäki esitteli täällä keväällä, että Suo-

men tärkein energiavaihtoehto olisi kivihiili. Se tuntui aika erikoiselta ja olisi todella maksanut Suomelle paljon ja ollut kallis vaihtoehto. Sen tähden tuntuu hyvältä nyt, kun tätä selontekoa lukee. Siinä kivihiilen mahdollisuus on otettu hyvin vaihtelevalla menestyksellä eli selonteossa ei ole mitenkään kovin selkeästi kantaa otettu, että se olisi Suomelle hyvä vaihtoehto.

Täällä on puhuttu paljon eri vaihtoehtoista ja bioenergiasta. Minusta kaikilla vaihtoehdoilla, joita selonteossa on, on mahdollisuutensa. Sanotaanko näin, että toisilla energiavaihtoehdoilla paistetaan pullaa ja toisilla tuetaan metsäteollisuutta ja meidän korkeaa teollisuuttamme. Joidenkin puheenvuoroista on paistanut, että ne olisivat kaikki yksi yhteen, mutta kyllä perusvaihtoehto energiantuotannossa on suurin asia. Toivon, että bioenergian käyttöä lisätään. Niin kuin täällä kerroin, Tampereen kaupunki isona kaupunkina näyttää esimerkkiä ja muuttaa turvevoimalansa leijukattilaksi, jossa voidaan polttaa puuhaketta. Lämmöntuotannossa tämmöisiä asioita voidaan periaatteessa positiivisesti käsitellä.

Olen huomannut täällä, että maakaasun voimakkaat kannattajat unohtavat joskus sen, että sopimuksissa täytyy olla kaksi osapuolta, niin kuin täällä on sanottu. Nimenomaan eurooppalaisen kaasuverkon yhteyteen meidän täytyisi aktiivisesti pyrkiä. Tämä on hirveän iso projekti, mitä Euroopassa ajetaan. Toivotaan, että sillä olisi mahdollisimman hyvät tulevaisuuden näkymät. Olen kyllä sitä mieltä, että maakaasu on yksi vaihtoehto, mutta emme sillä tuotannollisesti kauhean pitkälle pääse.

Luen selonteosta vielä yhden kohdan. Kun täällä väitetään, että hallituksella on pallo hukassa, ettei se tiedä, miten se ydinvoimaan suhtautuu, niin mielestäni sillä ei ole pallo ollut hukassa. Täällä lukee ihan selvästi, että "sopimusvelvoitteiden vaativuudesta johtuen on kuitenkin valmistauduttava myös siihen, että muidenkin talous-, työllisyys- ja ympäristökriteerit täyttävien tuotantomuotojen kuten ydinvoiman lisäämistä perusvoiman tuotannossa on harkittava". Minusta tämä on hyvin selkeä lause. Ellei tätä olisi täällä ollut, enpä tiedä, minkälaisen puheenvuoron ja mitä ponsia olisin reippaasti tänä päivänä esittänyt, mutta tämä on ihan selkeä kannanotto.

Lopuksi toteaisin, että Suomi tarvitsee kehittyäkseen ja velkojensa maksamiseen ja turvataksemme tuleville lapsillemme ja lastenlapsillemme terveen elämän ja luonnon kunnollisen perusvoiman, ydinvoiman. Se päätös meidän tulee tehdä. Muut, korvaavat energiavaihtoehdotkaan, joita täällä on esitelty, eivät saa unohtua.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ilta on myöhä ja pyrin tiivistämään. Lähes kaikki viisaus on jo puhujakorokkeelta kerrottu.

Selonteossa annetaan kaikkien kukkien kukkia. Se on minusta hyvä asia. Tässä ei rajata mitään vaihtoehtoa pois ja sehän on viisautta. Ei suljeta sellaisia teitä, joita voidaan joutua kulkemaan. Sitä ei kukaan tiedä eteenpäin, ja siinä mielessä sellainen hyvä energiapoliittinen keskustelu on ihan paikallaan, miten eletään eteenpäin. Meillä on käytössä kaikki, tuulet ja auringot, puu, turve, muut biopolttoaineet ja myös ydinenergia, josta monet lukemattomia kertoa tältä puhujakorokkeelta ja toisilta puhujakorokkeilta ovat todistelleet, miten se on autuaaksi tekevä. Tosin ed. Tiuri jossakin mielessä vähän ylilöi jutun, kun hän puhui Golfvirran pysähtymisestä ja siitä, miten se on järkyttävä juttu. Siihen emme hyvin paljoa voi vaikuttaa, mutta siihen nähden, mitä Suomessa tehdään energiaratkaisuja, voimme kyllä vaikuttaa ihan kansallisella tasolla.

Energiapuolella ensiksikin tärkeä asia tässä on se, että pyritään energian säästöön. Kotitalouksissahan sitä on tehty hirveän paljon, mutta teollisuuden puolella vielä lämmitetään harakoille ja lasketaan, kannattaako tehdä energiansäästöinvestointi vai annetaanko mennä entiseen malliin. Itse pitkään teollisuudessa mukana töissä olleena tiedän tarkkaan, mitä siellä tehtiin. Energiainvestointi piti saada maksettua jopa kahdessa vuodessa, koska silloin sanottiin, että energia on sen verran halpaa teollisuudelle, että ei tarvitse paneutua siihen kysymykseen. Vaikka kotitalouden näkökulmasta näytti, että sillä säästettäisiin hirveän paljon kulutusta, sitä ei tehty, koska teollisuus maksoi alle 10 penniä/kilowatti. Nyt se lienee vähän kalliimpaa. Energian säästöä, teknologian kehitystä pitää yhä edelleen tehdä ja pyrkiä siihen, että tuhlauksesta päästäisiin irti.

Sitten tärkeä elementti, mikä tässä on kuvattu monessakin yhteydessä, on tietysti kotimaisuuden korostaminen, miten saadaan korvattua ulkomaista tuontia. Sen pitäisi koko ajan meillä kaikissa asioissa olla päällimmäisenä. Puuenergia, turve ja vesivoima ovat puhtaasti kotimaisia ja antavat työtä ihmisille. Niihin pitää satsata. Pitää tehdä myös se, mitä selonteon viimeisellä sivulla todetaan. Tässä on puuenergiaryhmän esityksiä. Se vaatii tulevissa talousarvioissa pieniä satsauksia, pieniä siinä mielessä, että niillä

työllistetään paljon ihmisiä. Puuenergiaryhmä on koottu viiden ministeriön edustajista. Sehän laskelmoi, että sellainen 150—225 miljoonaa tarvitaan vuosittain tukea. Sillä työllistettäisiin kuitenkin 3 500 ihmistä metsissä välittömästi, sen lisäksi vielä teollisuudessa hyvin paljon, koska siellä tehtäisiin laitteita. Samalla me saisimme kokemusta ja tietoa energiapuolen tuotteista, metsiin ja polttotekniikkaan ja koko prosessiin liittyvistä tuotteista, jolloin saataisiin myös vientituloja. Siinä mielessä se on tärkeä asia.

Samalla hoidettaisiin myös suomalaiset metsät kuntoon. Meillähän tällä hetkellä lienee lähes puoli miljoonaa hehtaaria ensiharvennusrästiä. Vuosittain jatkossa on laskettu 200 000 hehtaaria olevan harvennustarpeessa olevia metsiä, jotka antaisivat valtavan puumäärän. Tässä on todettu, että noin 10 miljoonaa kuutiota ilmeisesti pystyttäisiin ottamaan polttoon. Puuenergiaryhmähän lähti siitä, että se nyt aluksi nostettaisiin 3 miljoonaan kuutioon vuodessa.

Sitten toisesta kotimaisesta suuresta energialähteestä turpeesta. Aikaisemmin vastauspuheenvuorossa illalla totesin sillä tavalla, että siinä meidän pitäisi tutkimuspuoleen myös satsata varoja siten, että voitaisiin Keski-Eurooppaan osoittaa se, mitä jo on joillakin tutkimuksilla osoitettu, että turvetta tämän hetken käytöllä kasvaa enemmän kuin sitä kulutetaan, mikä tarkoittaa sitä, että hiilitase on plussan puolella. Turpeen puolellakin on mahdollisuus vielä nostaa käyttömääriä, koska me emme ole vielä kestävän kehityksen uralta turpeenkaan käytössä mitenkään hakoteillä.

Kun miettii pitkällä tähtäyksellä historiaan päin, joskus jääkauden aikaan, silloinhan Suomessakaan turvesoita ei kovin paljon ollut. Minusta turpeen lisäkäytöllähän vain entisöidään niitä soita, jotka ovat vuosien saatossa kehittyneet. Eikö se ole hieno asia, kun meillä on tapana ollut entisöidä kaikkia asioita? Joskus jääkauden aikaan ne ovat todennäköisesti olleet hiekkakuoppia. Aikanaan, kun vesi on niihin kasautunut, on kasvanut turve, ja nyt niitä entisöitäisiin vähän, mutta ei ihan vielä täydellisesti sillä tavalla, kuin jääkauden jälkeen tilanne oli.

Itse asiassa minä ainakin olen tyytyväinen selonteon linjauksiin. Aikanaan sitten nähdään, miten käy ydinvoiman osalta. Minä en ole innokas ydinvoiman kannattaja. Sen takia minusta tuntuvat nämä lausumat tässä oikein hyviltä. Jotkut ovat nähneet tässä hyvinkin aktiivista otetta ydinvoiman suuntaan, mutta niin kuin totesin, kukkien annetaan kukkia.

Ed. M. Markkula: Arvoisa puhemies! Olen seurannut tätä keskustelua nyt yhtäjaksoisesti viimeksi kuluneet viisi tuntia. Merkillepantavaa on ollut ympäristönäkökulman korostuminen lähes kaikissa puheenvuoroissa. Siinä mielessä itsekin ajattelin muutaman näkemyksen tästä aiheesta todeta.

Suomi on osana EU:n tavoitetta kansainvälisissä ilmastosopimusneuvotteluissa sitoutunut vähentämään hiilidioksidipäästönsä vuoteen 2010 mennessä vuoden 1990 tasolle eli laskemaan ne nykyisestä tasosta ainakin 10 prosenttia. Todella huolestuttavaa on, että tämän energiapoliittisen selonteon mukaisilla linjauksilla eli hitaan kiirehtimisen aikataululla tämä tavoite on käytännössä täysin epärealistinen, mikäli samalla haluamme talouden kasvavan ja työttömyyden vähenevän, mikä niin ikään on tietenkin hyvin keskeinen eduskunnan tahto.

Ympäristökysymysten ratkaiseminen tapahtuu kaikilla inhimillisen elämän tasoilla. Monet ongelmat vaativat ratkaisua globaalisella tasolla. Maapallolla on käytössä satoja ydinvoimaloita ja kymmeniä on rakenteilla tälläkin hetkellä. Nämä tosiasiat pitäisi meidän kansanedustajien ottaa päätöksentekomme perustaksi. Edelleen meidän tulisi tunnustaa suomalaisen teknologian, myös ydinteknologian, kiistaton korkeatasoisuus. Ellemme tee riittävän kauaskantoisia päätöksiä, eivät meitä jälkipolvet tule kiittämään. On aiheellista kysyä, onko tämä ja vielä suuremmassa määrin edellinen eduskunta omalla ydinvoimavastaisuudellaan oleellisesti nopeuttanut ympäristökatastrofia.

Kansainvälinen yhteisö ja muut inhimillisen toiminnan tasot tulevat kohtaamaan ympäristökysymyksen joka tapauksessa, koska ihminen kaikkine päätöksineen ja omine toimintoineen on osa luontoa. Kehityksen todennäköinen ura, kun katsomme siis kymmenien vuosien päähän, ehkä satojenkin vuosien päähän, on todennäköisesti jossakin kestävän kehityksen ja ympäristökatastrofin välimaastossa, vaikkakin optimismi voi johtaa pahoihinkin virhearvioihin.

Kansainvälisesti on todettu, että ilmastomuutoksen eteneminen on havaittavissa. Ellei ilmastomuutosta pystytä hillitsemään, on maapallon lämpötilan noustessa seurauksena suuria ja osin ennakoimattomia ympäristömuutoksia. Autiomaiden arvioidaan laajenevan, myrskyjen voimistuvan, merenpinnan kohoavan ja peittävän saarivaltioita sekä rannikkokaupunkeja. Trooppiset taudit leviävät pohjoiseen, ja suuren

määrän lajeja ennustetaan kuolevan sukupuuttoon, jos ne eivät pysty sopeutumaan ilmaston lämpenemiseen. Nämä ovat todellisia uhkatekijöitä. Ei uhkatekijä ole se, kykenemmekö ja uskallammeko me Suomessa rakentaa itsellemme viidennen ja toivottavasti kuudennenkin ydinvoimalan.

Lämpötilan muutos vaikuttaa koko biologisen ketjun toimintaan esimerkiksi muuttamalla eliölajistoa eri alueilla. Suomessa havumetsät muuttuvat lehtipuumetsiksi ja esimerkiksi norppa, josta on niin paljon puhuttu, voi kadota lumen ja jään katoamisen mukana. Yhtä lailla voi toki käydä myös niin, että Golfvirran pysähtyminen on niin suuri muutos, että silloin lämpötilan nousun sijasta tapahtuukin merkittävä lämpötilan aleneminen. Keskeinen ilmastomuutokseen vaikuttava tekijä on energiatuotanto. Varsinkin fossiilisilla polttoaineilla tuotettu energia lisää ilman hiilidioksidipitoisuutta ja pahentaa ilmastomuutosta.

Tässä valossa, kun tämän selonteon yhteiskunnallisia vaikutuksia ja reaktioita olen tänään kuunnellut, on erittäin huolestuttavaa myös se, että teollisuus ei näe mitenkään mahdolliseksi saavuttaa hiilidioksidin päästötavoitteita, joihin hallitus on alustavasti sitoutunut, ja samanaikaisesti turvata talouskasvu ja työttömyyden väheneminen, joihin niin ikään maamme hallitus on sitoutunut. Energiapolitiikan ja ilmastotavoitteiden yhteensovittaminen näyttää näillä linjauksilla liki mahdottomalta, tai ainakin toimenpiteemme ja päätöksemme poliittisella tasolla etenevät liian hitaasti.

Tässä mielessä toki on erittäin myönteistä se, että valtioneuvosto tällä selonteolla on nyt avannut ydinvoimavaihtoehdon uudelleen. Valtioneuvosto huolehtii tämän selonteon mukaan osaltaan siitä, että sähkön hankintamahdollisuudet kehittyvät vastaisuudessakin monipuoliseen suuntaan sekä polttoainevalintojen että tuotantoteknologioiden osalta. "Mitään teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoista tai ympäristötavoitteita tukevaa tuotantomuotoa ei suljeta pois päävaihtoehtojen joukosta." Tässä mielessä on nyt selkeää, että ydinvoima on tuotu uudelleen suomalaisen energiapolitiikan yhdeksi keskeiseksi ratkaisuvaihtoehdoksi.

Edelleen selonteko toteaa, että "sopimusvelvoitteiden vaativuudesta johtuen on kuitenkin valmistauduttava myös siihen, että muidenkin talous-, työllisyys- ja ympäristökriteerit täyttävien tuotantomuotojen kuten ydinvoiman lisäämistä perusvoiman tuotannossa on harkittava". Siinä mielessä useissa kohdin tämä selonteko nostaa ydinvoiman uudelleen harkittavien linjausten joukkoon.

Edelleen haluan vain todeta täältä kaksi muuta keskeistä linjausasiaa, jotka ovat todella hyvin onnistuneita. Toinen on yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon suosiminen ja siihen liittyvien teknologioiden kehittäminen, ja edelleen, että vesivoiman lisärakentamisen osalta valtioneuvoston kantana on, ettei koskiensuojelulakia muuteta.

Arvoisa puhemies! Meidän on täysimääräisesti hyödynnettävä Suomessa kansallista osaamistamme, suomalaista teknologiaamme. Tämän avulla on jo mittavassa määrin, tosin ei mielestäni riittävästi, parannettu ydinvoimaloiden teknologista tasoa ja yleensäkin turvallisuutta maamme rajojen ulkopuolella, erityisesti lähialueillamme. Tähän linjaukseen kuuluu luontevasti rakentaa maailman puhtainta ja turvallisinta ydinvoimaa Suomeen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun olen täällä aikaisemmin todennut pariin kertaan, että kymmenen viimeistä vuotta energiapoliittinen keskustelu ja selonteot ovat polkeneet paikallaan, niissä on ollut tiettyjä painotuseroja ja ehkä painopisteen erilaisia kohdentumia, mutta kuitenkaan ei ole päästy puusta pitkään, se johtuu mielestäni siitä, että tämä alue on poliittisesti varsin herkkä ja poliittiseen päätöksentekoon osallistuvat, erityisesti kansanedustajat, tuntevat olevansa hyvin sidottuja niiden sidosryhmien näkemyksiin, joita he täällä edustavat ja joilta saavat kannatuksensa.

Jos ajatellaan kolmea sellaista asiaa, esimerkiksi ydinvoima on juuri sellainen tuntematon, erikoinen asia, joka pelottaa moniakin ihmisiä, ja on eräitä ihmisryhmiä, jotka eivät missään tapauksessa hyväksy ydinvoimaa. Aikanaan Suomen maaseudun puolueessa, kun olin siellä, se oli tyypillisesti sellainen, että kaikki olivat ydinvoiman vastustajia. Minä olin kyllä eduskuntaryhmän puheenjohtajana ydinvoiman ankara kannattaja koko ajan, ja sikäli oli erikoinen tilanne, mutta yleensä SMP:ssä ei uskallettu suhtautua ydinvoimaan positiivisesti.

Puun käyttö taas on positiivinen asia tietysti keskustalaisille ja myös aikanaan oli SMP:läisille. Tiedettiin, että jos puun käyttöä ei voimakkaasti kannateta puheenvuoroissa, niin huonosti käy seuraavissa vaaleissa. Näin ollen myös tämä asia oli hyvin tärkeä.

Vihreille taas ovat olleet ympäristökysymyk-

set, vaikka niistä ei aina niin tarkkaan tiedä, kun he seulovat edes sun takaisin, mutta kuitenkin näin ilmeisesti on ollut.

Nyt on kuitenkin pakko alkaa tehdä näissä asioissa päätöksiä. Rouva puhemies, siinä mielessä tämä selonteko on paikallaan ja erinomaisen hyvä, että se palauttaa taas nämä asiat kohdalleen. Tästä on oikeastaan aika hyvä lähteä jatkamaan. Toivottavasti nämä vaikeudet, mitä nämä kolme kohtaa: ydinvoima, puun käyttö ja ympäristökysymykset, ovat aiheuttaneet, eivät enää aiheuta niin suuria asioita, vaan päästään päätöksentekoon.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi tähän keskusteluun muutama sana paikaltani.

Siinä mielessä tämä selonteko on hyvä esitys hallitukselta, koska tässä nyt vähän laajemmin halutaan käsitellä Suomen energiastrategiaa. Hallituksen toimintaa seuranneena on tullut sellainen pelko, että hiili on se, mihin hallitus satsaa, ja hiilen päälle tulevaisuuden energiapolitiikkaa rakennetaan. Niin kuin tänä päivänä, tai itse asiassa eilen, nythän on vuorokausi vaihtunut, on käynyt ilmi, juuri hiili on se, mistä meidän tulisi irti päästä ja pitäisi päästä uusiutuviin ja sellaisiin energialähteisiin, jotka ovat ympäristön ja ennen kaikkea ilmaston kannalta parempia vaihtoehtoja.

Minun mielestäni on oikea linja, jos me valitsemme bioenergiavoittoisen linjan. Todellakin puu, hake ja turve ovat sellaisia kotimaisia energiavaihtoehtoja, joiden työllistävä vaikutus mielestäni on hyvä. Näin ollen, kun puhutaan työllisyydestä ja yhteisvastuusta, toivoisi, että tämä hallitus myös energiaverotusta linjaisi niin, että puu, hake ja turve olisivat hyviä ja kilpailukykyisiä vaihtoehtoja. Eli hiilelle kyllä pitäisi selvä stoppi laittaa.

Maakaasu on yksi, mikä täällä on noussut voimakkaasti esille ja pohjoismainen putki siinä. Se on varmasti asia, mitä tulee kehitellä. Siinä on omat ongelmansa, mutta voi sanoa, että lähivuodet näyttävät suunnan.

Yksi asia varmasti, mihin joudumme seuraavien hallituksien aikana palaamaan, on myös suhtautuminen ydinvoiman lisärakentamiseen tai nyt olemassa olevien ydinvoimaloiden laajennukseen, josta saataisiin lisätehoa. Mutta ennen kaikkea ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Takkula!

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Yritin olla nopeasanainen, mutta kaksi minuuttia osoittautui minulle liian lyhyeksi ajaksi, joten jatkan tästä, huolimatta siitä, että ed. Tiuri jo katsoi hyväksi, että minä olisin lopettanut puheenvuoroni. Mutta huolimatta edustajatoverin kannustuksesta jatkan vielä lyhyesti täältä puhujankorokkeelta.

Ydinvoiman kohdalta sanoisin, että hallitus on tehnyt hallitusohjelmassa linjauksen, että sitä ei nyt esille oteta, ja varmasti asia näin tulee olemaan. Seuraaville hallituksille se jää mietittäväksi. Ehkä ed. Tiuria rohkaistakseni, varmasti se, miksi ydinvoimaan ollaan monelta osin kriittisiä ja minkä vuoksi olen itsekin kriittinen, johtuu siitä loppusijoittamisesta, vaikka moneen otteeseen ed. Tiurilta olen kuullut erittäin hyviä teorioita siitä, millä tavalla ja kuinka turvallista loppusijoittaminen olisi. Mutta jollakin tavalla ne kokemukset, jotka meillä suomalaisilla liittyvät välillisesti Tshernobyliin jne., ovat ehkä osittain tunnetasollakin niin voimakkaita, että vielä tässä tieteen ja tekniikan kaikkivoipaisuuteen ei aina jakseta uskoa.

Joka tapauksessa, arvoisa puhemies, lähtökohdan pitäisi energiapolitiikassa olla hajautettu kotimainen energiapaketti, mikä olisi työllistävä ja myös ilmaston ja ympäristön kannalta hyvä ratkaisu. Näin ollen ainakin sellainen päätös pitäisi pystyä tekemään, että me alkaisimme selkeästi sanoa "ei" hiilen suuntaan ja kehittää kotimaisempia vaihtoehtoja.

Toisaalta, kun Emu-keskustelujen jälkilöylyissä vielä ollaan, yksi sellainen asia, mikä pitkällä aikavälillä myös on mietittävä ja pohdittava perusteellisemmin energiapolitiikassa, on se, että energiaomavaraisuus on yksi sellainen keskeinen asia, mikä myös itsenäisen valtion olisi itse hoidettava. Tuontisähkön ja tuontienergian varassa oleminen ei kuulosta kovin komealta eikä hyvältä vaihtoehdolta. Tämänkin pitäisi innoittaa meitä toimimaan sillä tavalla, että ne mahdollisuudet, mitä on vesivoiman lisärakentamisessa, puussa, turpeessa otettaisiin käyttöön voimakkaammin ja siihen sitten muita lisukkeita, jotka vielä ovat marginaaleja: tuuli, aurinko ja pitkällä aikavälillä myös meille vaikea kysymys ydinvoimasta ja toisaalta maakaasun selviämisen myötä, mikä vaihtoehto maakaasussa tulee olemaan, onnistuuko se Skandinavian putkihanke. Ne ovat myös asioita, mitkä on käytävä läpi.

Toivon mukaan tässä tiede ja teknologia tuovat sellaisia uusia ratkaisuja, jotka osoittavat myös yhtä tärkeätä asiaa eli turvallisuutta ja voi-

mistavat turvallisuuden tunnetta, koska on oleellista, että myös ihmisen ja elämän kannalta energiatuotanto voisi olla turvallista ja sitä kautta olisi turvattua, ehyttä elämää mahdollisuus täällä elellä.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Ydinvoimalan jätteiden loppusijoitus on minusta kuitenkin paljon järkevämmin ratkaistu kuin hiilen, maakaasun ja öljyvoimaloiden, joiden jätteistä huomattava osa sijoitetaan ihmisten keuhkoihin. Se on mahdottoman huono sijoituspaikka.

Kun puhutaan siitä, että hiilivoimaa ei saa tulla, markkinataloushan sen määrää tässä järjestelmässä. Jos hiili on halvempaa kuin maakaasu, hiiltä käytetään, ja jos maakaasun myyjät tietävät, että Suomessa ei saa ydinvoimaa rakentaa, niin maakaasun hinta sen kuin vain nousee ja hiiltä käytetään entistä iloisemmin. Ei tässä järjestelmässä voi muuta kuin veroilla ohjata sitä, ja silloin ydinvoima on vielä edullisempi.

Huomauttaisin siitä, että jos me emme saa sähköä metsäteollisuuden kasvuun, niin vuoden 2010 tienoilla on kysymys jo 40 miljardin markan metsäteollisuuden viennistä per vuosi, johon tarvittaisiin noin kaksi ydinvoimalaa, jotka eivät missään tapauksessa maksa kaiken kaikkiaan niin paljon, ja ne toimivat sentään 40—60 vuotta. Sekä taloudelliset että ympäristö- ja muut seikat puolustavat ydinvoimaa. Onneksi hallitus on nyt sen hyväksynyt selontekoon.

Ed. Laine: Arvoisa puhemies! Täällä tehtiin muutama viikko sitten päätös, että autojen valoja pitää kohta käyttää jo parkkipaikallakin. Sehän vie energiaa jos mikä, eli energian säästäminen pitäisi minusta ottaa vähän vakavammin.

Puheenvuoroissa on selvästi käynyt ilmi, että tärkeämpää tuntuu olevan se, että tulee uudelleen valittua eduskuntaan seuraavan kerran, kuin se, mitä energiamuotoa tullaan seuraavat vuosikymmenet tai vuosisadat käyttämään. Minusta eduskunta voisi ottaa kantaa ydinvoiman puolesta tai sitä vastaan ihan hyvin.

Minä en itse kannata ydinvoimaa mutta olen myös asunut hiilivoimalan vieressä vuosikausia Merihaassa, ja se näky, joka tulee esiin aina joka aamu, kun parvekkeelta katselen ulos, on aivan karmea. En voisi kuvitellakaan, että hiilivoimaloita rakennettaisiin lisää. (Eduskunnasta: Tämä selittää paljon!)

Mielestäni pitäisi myös kertoa totuus, riittääkö muu kuin ydinvoima. Jos minä rupean kertomaan omasta ammatistani, joku uskoo varmasti, että olen oikeassa määrätyissä asioissa. Mutta kukaan ei ole pystynyt minulle vielä selittämään missään, riittääkö muu kuin ydinvoima. Minusta tämä asia pitäisi ottaa hyvin vakavasti. Jos kerran mikään muu ei riitä, sitten pitää ottaa se vaihtoehto vakavasti. Näillä asioilla on aika kiire. Jos näitä asioita vatvotaan täällä vuodesta toiseen ja siirretään vastuu seuraavalle eduskunnalle ja sitten taas seuraavalle, ei tästä oikein mitään tule. Näitä asioita pitää pystyä päättämään aika piankin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja selonteko lähetetään talousvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laeiksi arvonlisäverolain sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 64/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 9/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

2) Hallituksen esitys laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 65/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

3) Hallituksen esitys laiksi poliisin hallinnosta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 76/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 10/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

4) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 87/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 11/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

5) Hallituksen esitys laiksi siemenkauppalain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 39/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 6/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

6) Hallituksen esitys laeiksi maaseutuelinkeinolain, porotalouslain, luontaiselinkeinolain ja kolttalain muuttamisesta

Hallituksen esitys 54/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 7/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

7) Hallituksen esitys Sopimuksen Euroopan energiaperuskirjasta ja siihen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 46/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

8) Hallituksen esitys laiksi panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 16/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

9) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 18/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

10) Hallituksen esitys laeiksi yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain ja henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 79/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 6/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 4 päivänä kesäkuuta kello 0.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
